

ALVEARE.

MÉHKAS.

Fundit cum nectare lucem.

Méhek' gondja viaszt fog majd ide hordani 's mézet ;
Égve világít az ; hasznosan édes emez.

I.

Cum Ephemeridibus Posoniensibus
edit

Paulus Kováts.

POSONII,
TYPIS HAEREDUM BELNAY.
1837.

Magnanimosque duces, totiusque ordine gentis
Mores, et studia, et populos, et proelia dicam.
In tenui labor; at tenuis non gloria, si quem
Numina laeva sinunt, auditque vocatus Apollo!

Virg. Georg. IV.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

PROGRAMMA.

Dulcia mella premes; nec tantum dulcia, quantum
Et liquida et durum BACHI domitura saporem,
Virg. Georg. IV.

Ephemerides in severum quodpiam systema redigere indoles earumdem prohibet, quemadmodum hoc infinita jam periodica Scripta omni cura, labore et ingenio, nec minore peritia edita satis docent. — In politicis Paginis caput quoddam sive principium systematis constituere potest illa regula, ut omnia, quae ad modernam historiam illustrandam spectant, ita colligantur, ut ad plenam cognitionem ejus nihil, vel parum desideretur; et hoc etiam nostrae Paginae praestare semper adnitebantur. Synchronisticum etiam ordinem, quantum varia locorum et fontium, unde relationes hauriuntur, interyalla, concisaeque per phlyras et breves temporum periodos eas communicandi ratio admiserant, observare conabantur. — Caetera tamen, quae partium studia praeserunt, et animum in certa, nescio quae, consilia praeoccupatum produnt, quem sentiendi et scribendi modum alii methodum alii colorem Paginarum vocant, a nobis,

historicas duntaxat veritates non factionum studia sequentibus, aliena semper erunt; Lectoribus plena judicandi libertate relicta, id summo opere curabimus, ut in communicandis quam plurimis memoria dignis eventibus fidelissime versemur. Ne itaque philyrarum numero constricti, ab implendo hoc communi nostro, et benevolorum Lectorum desiderio prohibeamur, Ephemerides nostras — amica doctorum virorum ope atque opera, ut spes est, adjuti — quemadmodum olim factum fuerat, Appendicibus frequentioribus, serie magis continua ditabimus; cumve longe maximus Lectorum numerus ipsaque indoles Patinarum exposcere videatur, saepissime jam idcirco interpellati, ita omnem scribendi rationem partiemur, ut retenta ipsarum Ephemeridum priori forma, politicas relationes, quin aliis heterogeneis argumentis filum turbare contingat, ad eas porro reservemus; ecclesiasticas vero et alias doctas elucubrationes, quae ad scopum nostrum in Nuncio indicatum valent: „quae, scilicet gloriam Dei et ejus Ecclesiae „florem respiciunt, quae fidelitatem in Ter- „rae Principem, et instituta patria confir- „mant vel augent, quae religionis, morum, „legumque sanctimoniam procurant, quae „Magistratum, — ecclesiasticorum et civili- „um, — auctoritatem fulciunt, quae suc- „crescentis sobolis probam educationem ad- „juvant, quae saniora principia in omni ge-

„nere, spiritumque amantiorem pacis et tranquillitatis, justitiae item ac ordinis, tum vero disciplinae rationalis patientiorem prodigere solent, aut quae apud Superiores constantiam, et in arduis — hoc in primis tempore — munerum partibus explendis fortitudinem corroborant“, ad Appendicem, cui nomen „Alveare“ — et quia patriae etiam linguae usus capietur, — „Méhkas“ nomen indere placuit, collecturi et per integras aut medias phyliras edituri simus. — Hac ratione Ephemerides magis curiositati, Alveare autem intellectui praecipue alimenta ministrabunt; illae novarum rerum in genere, hoc communis utilitatis cognitionum penum constituent.

Faxint Superi, ut conatus nostri plurimos fautores, obtrectatores autem nullos nanciscantur, ac felici eventu coronentur; utque ea, quae duo laureati Poetae*) nostri classice quidem, sed benevolo duntaxat augurio, multumque amicis in nos studiis praecerant, aliqua saltem ex parte laetum sortiantur effectum.

*) RR.D.Car. Döme, Can. Lector V.Colleg. Cap. hungaris; et A.R. ac Cl.D. Bernardinus Takács, Ord. S. Benedicti Professor Poëseos, ambo operibus clari; ille hungarice in titulo Alvearis nostri, hic latine ibi et in his versibus:

„Dulcia ab alveari funduntur munera mellis,“

„Flavaque luciferas cera datura faces:“

„Aurea, qui nostros avida bibet aure libellos,“

„Lumina cum puris hauriet ille favis.“

Restat, ut pro iis Alvearis nostri Apibus, quae strenua opera „liquido distendent nectare cellas“ argumentorum ad Alveare hoc recipiendorum seriem singulatim brevibus indigitemus:

1) Eventuum domi in Dioecesibus vel apud externos memorabilium, Statum Ecclesiasticum propius concernentium, relationes; majorum item ac rariorum solennitatum descriptiones; beneficorum institutorum, ipsorumque singularium beneficiorum, quae velut praeclara exempla ad imitandum excitare solent, adumbrationes, nec non Statutorum scitu utilium communicationes;

2) Elucubrationes aut dissertationes, quae probos mores, virtutes vel etiam singulares actiones laudabiles illustrant, quae ad fidelitatem in Terrae Principem ac Patriam, ad amorem proximi, pacem ac tranquillitatem hortantur, ad veram vitae sapientiam ducunt, sanio rem cogitandi rationem instillant, ad colendas artes ac scientias invitant, solertemque vitam activam excitant;

3) Orationes et carmina similium argumentorum pro majoribus solennitatibus adornata; nobiliores dictionum comitialium partes pro scopo praefixo idoneae, imo et minora carmina ad delectationem, logogryphi etc. etc.

4) Loca memorabilia, adjunctis temporum nostrorum accommodata, e libris rari-

oribus; horum item — seu antiquiorum, seu recentissimorum, praecipue ecclesiasticorum, domesticorum vel externorum — succinctae commentationes, aut doctae recensiones, quae Lectorum nostrorum adtentionem, antequam sumtus in libros fiant, ad valorem eorum internum convertant;

5) E probatissimis Scriptis periodicis ecclesiasticis excerpta ejusmodi argumenta, quae Clero hungaro notatu digna sunt;

6) Necrologi celebriorum Virorum;

7) Descriptiones denique novorum, in campo scientiarum et artium, omnisque vitae practicae sphaera Inventorum, etc.

Haec et similia sunt, quae stylo ac spiritu, scopo praestituto conveniente, adornata, gratissimo animo ad Alveare recipiuntur, et quorum submissionem Redactio impensissimis precibus sollicitat.

„Tantus amor florum et generandi gloria mellis!“

Contra:

(Huc) neque sit ventis aditus (nam pabula venti
Ferre domum prohibent), neque oves, haedi que petulci
Floribus insultent, aut errans bucula campo
Decutiat rorem et surgentes atterat herbas.
Absint et picti squalentia terga lacerti
Pingvibus a stabulis, meropesque, aliaeque volucres;
Et manibus Procne pectus signantia cruentis.
Omnia nam late vastant, ipsasque volantes
Ore ferunt dulcem nidis immitibus escam.

Virg. Georg. IV. 9—12.

P o s o n i o.

Binis, semet excipientibus diebus, terminato choro matutino, Venerabile hujas Capitulum in Ins. Coll. et una Parochiali Ecclesia ad S. Martinum, referta ornatissimis Spectatoribus, solenni installatorio ritu in suum altissimo jussu introduxit gremium nuperrime per SS. C. R. Apostolicam Majestatem pro vacantibus in Eodem Stallis tres ben. resolutos Canonicos: quippe 23-tia Dec. RR. D. Antonium Palsovics, meritis e gestis officiis, quae 42 sane salebroso in vinea Domini annorum stadio, qua Cooperator, Parochus, V. A. Diaconus, ac tandem Collegii Pazmaniani Viennensis in spiritualibus Superior, omnino impigerrime exantlavit, conspicuum; et 24-ta e. seu Vigilia Nativitatis Domini, RR. D. Stephanum Kuliffay, perinde meritis, quae, qua Capellanus, Parochus, Cleri junioris Pestini Subregens, et Tyrnaviae Rector providissimus dietim cumulavit, insignem. Ambo jam sextum in annum ad congruas Eminentissimi Ordinarii propositorias preces per Augustissimi ac Summi Terrae Principis Clementiam in V. Capituli Ins. Coll. Eccl. Tyrnaviensis ad S. Nicolaum Canonicos b. denominati fuere. 30. vero m.e. RR. D. Joa. Kremlicska, qui hucusque V. A. D. et Parochus Érsek-Ujváriensis, ibi, sicut prius alibi iisdem muneribus egregie defunctus, merita posuit. Post installationem quivis eorum ad consummanda munera priora, donec successores nacti fuerint, rediere. RRmus D. Abbas S. Pantaleonis de Insula Rátzkeve, Steph. Kratoquila, praelaudati V. Capituli a classico dicendi usu notus Nestor, Cantor et Canonicus, praemisso energico sermone, terno installantis munere fungebatur, cui mox ejusmodi solennis et sacra functio obeunda imminet, si pro stallo per mortem RRmi D. Jos. Ignatii Bajza recens vacante reddito SS. C. R. Ap. Majestas aliquem b. resolvere dignabitur. c. C. M.

Tempora quandoque mire conveniunt.

Ad observationes eas, quas e Pagine „Gazette de France“ Ephemeridum nostrarum Nro 102. anni praet. de atroci comitiorum hispan. contra vitam Principis Caroli decreto communicavimus, liber quidam 1649 editus plurima nobis suggerit*), quae in exemplum sumi possent, quam mira saepe similitudine adjuncta temporum congruant. Aliqua inde ad verbum adducere sufficiat:

„Non ea cura quietem horum Reipublicae turbonum sollicitavit, ut meliori regimine, quale esse populare sibi videri simularunt, mutari cuperent Statum, qui tunc (in Anglia) ab uno regebatur. Plebis nomen, in quo supremam auctoritatem, quasi de jure naturali residere adfirmant, ambitioni suae praetenderunt, ut hoc specioso praetextu ipsi arripere tyrannidem possent, ad quam tanto ambitu, tanto conatu jam dudum viam adfectabant. Idque eventus planissime docuit. Pro uno quippe plures inde Reges sive tyranni potius exorti sunt.“

„Regem quidem, adparet eos (tum in Anglia) sustulisse, sed nec minus manifestum est, regnum sibi retinuisse, dum, quod sub uno erat, in plures

*) Titulus libri est: „Defensio Regia pro Carolo I.“
(Rege Angliae).

diviserunt, et triginta ac septem socios tyrannidis (triumviri) adscivere, qui imperium secum tenerent, gravique et intolerando servitio cives suos premerent.“

„Ex sectae suae praescripto nullum bonum Regem putare possunt — qui vel optimum non ferrent — cum palam profiteantur: dominatum regium, cujuscunque Principis, licet in eo virtutes omnes, rege dignae, eminenter elucerent, reipublicae inutilem esse. Tantum eos odium regiae appellationis tenet, cum potestas ipsa perplacet! Regnum nolunt, nisi suum sit. Reges abominantur, nisi ipsi sint. In republica si essent, magistratum aversarentur, quem ipsi non consituissent. Ita rempublicam amant in regno; in republica regnum: sed utroque imperium affectant, nec quemquam regnare aut imperare praeter se justum atque aequum existimant. Dum id assequuntur, quod volunt, de republica regnum constituere parati, ut de regno rempublicam nunc efficere contendunt.“

„Haec fanaticorum (radicalium, exaltatorum) factio non sola regum solia appetere gestit, sed omnes potestates, quas ipsa non fecerit, conatur subvertere; cum nihil aliud nisi rerum mutationem captet et cupiat, non solum in republica, sed in Ecclesia etiam, cum perpetua novandi libidine, qua sibi imperandi omnibus, nullique parendi licentiam adstruant. Inde est, quod independentium nomen adoptarunt, utpote, qui a nemine pendere et a se omnes volunt. Ut disciplinae philosophorum ex praecipuo aliquo doctrinae suae dog-

male nomen adsciverunt: Sceptici, quia dubitant; Dogmatici, quia adfirmant; Critici, quia judicant; sic isti, quia pro principali axiomate habent sectae suae nefariae, nullis magistratibus, nullis legibus subjici velle, independentiae ideo appellationem adamavere, ut rem ipsam, quae nomine significatur, prae omnibus ambierunt.“

„Putes eos tantum regibus infensos et infestos esse, quos per summum nefas necare ludum habent? Nullus est in orbe christiano magistratus, nulla in terris potestas, quantumlibet ordinaria, quantumlibet a Deo ordinata — uti omnes, quae sunt, inde esse constat — quam non pari odio prosequantur, et persequi parati sint, quam non aequae exterminatam omni ope cupiant, quia ubique apud eos eadem imperandi effroenata libido, eadem parendi imperita contumacia.“

„Sub specie libertatis tyrannidem saevissimam velle eos exercere vel caecis clarum est. Vocari illi se quidem libertatis custodes in actis publicis postulant: aequae bono jure latro, qui viatorem spoliasset, se crumenae ejus custodem appellari vellet. Dulce de labris loquuntur, corde vivunt noxio. Aliud agunt, aliud se agere simulant. Libertatem populi crepant, cui et in speciem tribuunt omnem potestatem, quam ipsi totam sibi vendicant. Novam suam rempublicam venditant, in qua nec sentire, quae velis, licet, nec quae sentias loqui. Hoc est populo imperium dictis dare, factis negare, et nihil non armis arrogare, et jura pro se non esse facta adfirmare. Ne

quis autem erret, non pro regio regimine popularem constituere gubernationem in animo unquam aut voto habuisse, res ipsa indicat, quid voluerint: pro uno rege quadraginta tyrannos imposuerunt. An democratia est, in qua 40 homines nefarii summam habent rerum potestatem, a qua non licet provocare? Ne quidem Aristocratia est — in qua optimates et primores populi summo jure plebem regunt; — at isti optimatum consessum abolere, locum ei nullum in parte procurandae reipublicae esse volunt.“

„At non solum regni subversionem, sed etiam legum eversionem sibi cordi esse satis ostendunt. Raptum vi et armis imperium armis tueri contendunt. Quantae vero est potentiae, quam infinitae, ac plus quam tyrannicae, non unam aut alteram legem abolere, sed per mille amplius annos receptam, probatam, usitatam regiminis formam repente evertere, et in alium statum transmutare? Hoccine fieri potuit absque legum omnium et veterum regni institutorum eversione? Quin imo et nominatim leges omnes civiles et criminales, quibus per tot annos natio usa est, refigendas sanxere, novasque figendas. An hoc sine maxima reipublicae perturbatione et omnium rerum confusione peragi potuit? Qui olim Romae dictator sive ad tempus, sive perpetuus, tantum potuit impune, quantam isti potestatem per vim et violentiam usurparunt? Si non sunt haec tyrannica, et quidem supra omnes veteres tyrannos, exempla, quid sit tyrannis neminem ego scire arbitror, nec ipse scio.“

„Cuique permittunt credere, quod libet, dum in ipsorum verba juret. Hanc unam videntur amplecti religionem, quasi optimam, quasi suam quae nullum agnoscit superiorem, neque in Ecclesia neque in republica. Cum tales sint isti fanatici in religione, in conversatione, in administratione reipublicae, quis non eos patriae publicos hostes dixerit? — Hoc parum est: communes generis humani hostes judicandi sunt.“

„Nec enim quid velint, aut quid optent dissimulare amplius sustinent: nempe, ut, quod domi ad effectum perduxere, ubique terrarum parem exitum sortiri videant. Adeo nimirum potens et efficax exemplum id secuturis se monstrasse opinantur; aut adeo pronos ad sequendum, qua praeiverunt via, populos futuros sibi persvadent.“

„Enim vero si Regia Majestas ad crimen et accusationem civium rebellium vesaniae passim pateret, actum esset de regibus, pejor evadet eorum quam subjectorum conditio, nisi maturae obviam eatur adeo effrenatae licentiae, quae jam in aliis locis Europae grassari incipit, latiusque serpere porro perget exemplo nimium pernicioso!“ — — —

Ante duo secula sic scribendi causa adfuit!
Alveare autem nostrum, Apesque ejus idem cum svavi Virgilio sentiunt:

— — — Rege incolumi, mens omnibus una est:
Amisso, rupere fidem; constructaque mella
Diripuerunt ipsae, et crates solvere favorum.

Ille operum custos; illum admirantur; et omnes
Circumstant fremitu denso, stipantque frequentes;
Et saepe tollunt humeris, et corpora bello
Objectant, pulchrumque petunt per vulnera mortem.

Virg. Georg. IV. ex. *

Adtentione dignum pro iis, qui scribendo utiles esse volunt:

Nihil intentatum nostri linquere (Poëtae).

Accessi numerisque modisque licentia major;

— — — In vitium libertas excidit et vim

Dignam lege regi: lex est accepta, chorusque

Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.

Horat.

Dresda, 25. Nov. Paginae publicae Bibliopoli-
orum Lipsiensium novum, ad ipsa particularia
extensum, regium decretum de administranda post-
hac censura communicant, in quo praeter caete-
ra haec leguntur: „Ad procurandam censuram u-
bique locorum, ubi typographiae sunt, censores
constituentur. — Censores illis duntaxat scriptis
typum denegandi potestatem habent, quorum divul-
gationem Civitas aut vi obligationis suae erga foe-
dus germanicum, aut habita jurium ac emolumen-
torum suorum indeque emergentium obligationum
ratione impediendam habet. In quantum itaque
nulla harum rationum intercedit, liberam scientia-
rum et publicae vitae uberiores evolutionem coër-
cere non licet; imo nec id quidem, si censor quae-
dam asserta erronea, et absurda invenerit, ad pro-
hibendum scripti typum rationem sufficientem con-
stituet. Scripta et elucubrationes, in quibus regia
administratio saxonica seu in complexu, seu in ra-
mis singulis expenditur, valor internus latarum aut

ferendarum legum disquiritur, errores ac deviationes, abusus item ac iniquitates deteguntur, emendationes indicantur, vel svadentur, idcirco, quod diverso a regiminis aut singularium jurisdictionum sensu scripta sunt, rejicienda non sunt. Ratio tamen scribendi intra limites modestiae et decori contineatur, animusque benevolus eluceat, oportet. — Censores in genere non ad argumentum tantum, sed praecipue ad formam et stylum adtentionem convertendam habent. Scripta seditiosorum conaminum typis excudere non licet. Nihil tale ad prela admitti debet, ex quo securitas aut dignitas Domus regiae, Civitatis, Germanici foederis, singulorumque in eo Statuum, aut aliorum amicorum regiminum, in primis regnantium Principum detrimentum caperet, vel vero pacis, internaecque tranquillitatis Germaniae conservatio periclitaretur. Ad praescriptum Foederis decreti de 21. Oct. 1830 Censoribus praecipitur, ut in admittendis de seditiosis motibus ad typum relationibus adhibita omni sagacitate, procurataque fontium certitudine, cauti omnino sint. Maxima vero circumspectio in Ephemeridibus, aliisque periodicis argumentorum politicorum scriptis, non secus in popularibus inque usum juventutis destinatis, est necessaria. Contra vero scribendi libertas in proprie eruditis ac scientificis operibus minime est restringenda. Censores, et, si querelae interponantur, Collegia censorum rationes denegatae facultatis imprimendi superiori duntaxat Jurisdictioni reddendas habent, cui soli responsionis onere obligantur.“

v. * e G.B.

H i s p a n i a.

Minime mirandum illam saepe jam quaestionem agitatam fuisse, undenam foedae adeo in hi-

spanico bello patratae crudelitates originem trahant? Hostes catholicismi pronissimi sunt, omnem causam in hunc conjicere. Paginae quoque angl. protestanticae „Standard“ idem fecerant, quibus tamen aliae aequae protestanticae paginae „Morning-Chronicle“, haec respondent: Malevolentia est excessum, qui nunc Madriti patrantur, culpam in romano-catholicismum conjicere. Non meminerunt paginae „Standard“ horrendae ferocitatis, qua fratres Witt, viri egregii 1762 a civibus Hagensibus (in Hollandia) trucidati fuerunt? Et protestantes Norvegi in bello inter Gustavum Adolphum et Christianam Daniae non enecuerunt ferum in modum 900 milites scoticos, dum ii duce colonello Sainclair regnum hoc transirent? Crudelitates 1798. in Hybernia patratae non fuere protestantium facinora? Et si ad retroacta adeo tempora redire nolumus, celare ne poterimus a nostris militibus in Badajos bello hispanico nefandas adeo commissas fuisse crudelitates, ut absque horrore nec legi quidem possint. Atrocitatis in Badajos dira exempla, diu adhuc animis infelicium hujus urbis incolarum haerebunt. Simus itaque justus, neque accusemus religionem catholicam ferocissimorum excessuum, quos religio haec prae omnibus aliis damnat; credendum potius, quod si apud nos Protestantes similia (anarchiae delicta), uti nunc in Hispania, evenirent, pari ratione etiam de concivibus nostris opprobrii sententiam enunciandam haberemus, quemadmodum id paginae „Standard“ de homicidis infelicis Quesada fecerat.

v. * e Sion.

Interpretatio Signorum:

* significat: Editor.

c. — : communicavit.

v. — : vertit.

ex. — : excerptis.

A l l o c u t i o

Sanctissimi Domini nostri Gregorii divina providentia Papae XVI. in secreto consistorio die 21. Nov. 1836. habita.

Venerabiles Fratres!

Etsi vellemus laeta semper in hunc locum afferre, votisque congruentia, quibus quotidie in humilitate cordis Nostri Patrem Misericordiarum, et Deum totius consolationis pro Sancta Ecclesia Catholica, et christiani gregis universi prosperitate Vobiscum impense precamur; hodierno tamen die rem cogimur in coetu Vestro nunciare perinde quidem Vobis tristem, ac Nobis fuit, cum primum ad aures Nostras pervenit. Praecipitis jam cogitatione Venerabiles Fratres loqui Nos de obitu carissimi in Christo filii Nostri Antonii Saxoniae Regis, qui post diuturnam vitam cultu virtutum christianarum et excelsae conditionis suae munerum functione conspicuam, mundum hunc eo jam non dignum reliquit, illuc abiturus, quo instinctu sinceræ fidei incensaeque caritatis toto animo contendebat. Quamvis vero eadem de illo spes habenda videatur, quam de Theodosio Magno Imperatore habere se professus est Magnus Ambrosius cum ipsum ait abiisse accipere sibi regnum non deposito regno, sed mutato, in tabernacula Christi jure pietatis adscitum; attamen fieri potuit, quin, ut natura insitum est, flebilis accideret excessus ejus, Nosque vel in primis, quid boni fuerit amissum reputantes, carissi-

simi in Christo filii Nostri regni successoris Frederici, regiaeque ipsius familiae doloris participes essemus. Et jure quidem meritoque, Principe omisso virtutibus probatissimo, quae vel maximum apud Superstites sui relinquunt desiderium: siquidem eluxit in illo pari cum justitia et gravitate benignitas ac mansuetudo, studium religionis morumque honestatis, de salute publica commodisque omnium paterna sollicitudo plane digna, cui subditae gentis amor tamquam filiorum responderit.

Cujusmodi autem essent virtutes illae, quisque facile existimaverit, cui sit auditum, quanto opere sese egregius Princeps ad pietatem exercuerit; fructus enim eas fuisse pietatis ejusdem intelliget enixe, quantum in se fuit, conantis verae virtutis effectricem Dei gratiam sibi conciliare. Longum esset omnia huc spectantia persequi singillatim: illa tantummodo indicare satis sit, humilem de se ipso sensum, demissionemque voluntariam, quod est ipsum pietatis, totiusque aedificii spiritualis fundamentum; insignem assiduitatem venerandae precandaeque Divinae Majestatis constantissima praesertim consuetudine confirmatam bis quotidie per annos sex et quadraginta incruento sacrificio assistendi; Sacramentorum usum frequentem, cumque minime dubiis flagrantis Christi amore animi indicibus; sedulam curam veniae admissorum thesauri Ecclesiae participatione impetrandae; neque tamen inde remissius in eo studium castigandi corporis et in servitutem redigendi; quod praecipue jejunii vel in extrema senectute severissima ob-

servantia declaratum est, et acriore etiam sponte suscepti supplicii genere, quo prope usque ad supremum vitae diem se ipsum afflixit.

Dissimulanda tamen non est labes illa, quam adeo praeclarae virtuti vehementer dolumus aspersam, decretum dicimus, cui subscripsit incaute, quod postea fuit ab hac sancta Sede improbatum. Verum ea in re non eum peccasse pravitate animi, sed errore lapsum humano omnino judicandum est, virum caeteroquin, cujus fidei integritatis, mentisque Sanctae Ecclesiae Catholicae legibus et doctrinis religiosissime addictae ac devotae luculentissima habemus specimina; quod tamen ob factum usque adeo eum scimus sibi displicuisse, ut de ipso quoque dici verissime possit, quod item de Theodosio scribit idem sanctus Doctor Ambrosius: nulum postea fuisse diem, quo non illum doleret errorem, eaque illa qualiscunque culpa, bonum ex malo faciente Domino, ad ejusdem pietatis fervorem augendum alendumque contulerit.

Hujusmodi porro vitae, quod quidem erat expectandum exitus respondit plane consentaneus. Cujus vix dum tempus sentit jam propinquum, nihil aliud curae habuit, nisi ut se ad abeundum quam diligentissime compararet. Quanta vero fide, quantove divinae caritatis ardore, quotquot aderant, vehementer commotis, et morti ejus pretiosae in conspectu Domini pie invidentibus, sanctissimis se munierit Sacramentis, testis est in primis Regia Familia, qua praesente, effusaque in lacrimas, sacra haec moribundo adhibita fu-

erunt officia. Tertio autem post haec die, tertium, uti optaverat, mystico epulo refectus, eidem circumstanti familiae coelestem paterno amore precatus benedictionem in pace Christi quievit.

En igitur qualem Principem mortuum, en quantum christianae virtutis exemplum, ex oculis sublatum subjecti sibi populi, doluerimus.

Verum tamen cogitantes stetisse eum ante tribunal severissimi iudicis, qui denunciatur per Prophetam se scrutaturum Jerusalem in lucernis; quod metuens iudicium Sanctus Rex David orabat verbis illis gravissimis: Non intres in iudicium cum servo tuo Domine, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Nostrum vel maxime duximus privatim exorare pro Defuncto; justis autem eidem publice de more in pontificali sacramento Nostro Vobiscum, Venerabiles Fratres, et cum fideli populo persolvendis certum diem, Deo annuente, indicemus.

c. Ill. el. Epp. Tinnin.

Educatio in Hybernia.

Paginae „Examiner“ in quodam suo articulo impedimenta progressus nationalis educationis in Hybernia recensent. Maximum impedimentum esse adfirmant defectum fundi, quoniam aes, quod in illum finem converti posset, per Ministros Ecclesiae dominantis (Angl.) absumitur. Adducunt deinceps hanc relationem Deputationis in negotio educationis: „Ultra 400 libelli supplices nobis traditi au-

xilium pro novis scholis erigendis flagitant; interim a decernenda per Comitia in hunc usum summa dependebit, an et in quantum precibus deferendum sit. Speramus fore, ut Seminarium pro futuris docentibus erigendum, efflorescat, praesupposito eo, quod apti docentes cum condignis salariis procurari poterunt. Nunc adhuc e fontibus, qui nostrae dispositioni relictis sunt, sufficientia salaria, quibus viri idonei, necessariis dotibus instructi, allici queant, hauriri nequaquam possunt.“ Ad haec dictae paginae „Examiner“ animadvertunt: „Haec clare anglice idem significant, ac: „ruri scholae ac Docentes anhele desiderantur, nos desiderio huic libenter deferremus; sed Parochi (anglicanae ecclesiae) enormiter adeo bibunt et comedunt, ut mediis scopum assequendi careamus. Rabelais ecclesiam anglicanam, imagine horrendi gigantis, aut monstri sisteret, quod normales scholas coenare et pro quovis jentaculo totidem docentium semina-ria (Praeparandias) abligurare consuevit. — (Qui in paginis nostris anni praeterlapsi ea, quae de Praeparandiis Agriensibus, Scepusiensibus, Veszprimiensibus, Quinqueecclesiensibus, de scholis ruralibus dioecesis Rosnaviensis etc. etc. retulimus, legit, (nam normales scholae urbanae, altioraque instituta literaria salutari regiminis cura, et privatorum fundationibus stipendiis etc. quam bene apud nos sint provisae ac ditata, nemini est ignotum) cum solatio et gratissimo in providentiam divinam animo ad regna culturae encomiis adeo celebria respiciet, ubi uni duntaxat parti populi culmine illo culturae gloriari, alteri autem in

epissa non secus ignorantia, ac miseriarum aerumnis gemere datum est. Qui vero vetustatem, et auctores literarum et culturae institutorum in Patria nostra ignoraret: praeter majora et clarissima historica documenta: uti RR. D. G. Fejér, Hist. Academiae Scient. Pazmaniae etc., legere potest typis recenter excusam Orationem M. ac RR. D. Canonici Abbatis, et Rectoris Joan. Dercsik die Restauratio-
nis R. Universitatis Scient., anniversario habitam.)

v. * e R. u. K. F.

Putnoki templom felszentelése.

Putnok, Mindszenthava 10-kéről: Nem lehet nem köz öröme olvadnunk azon ünnepélyes Tettnek viszemlékére, mely folyó hó és esztendő 9-dik napján szívünk ömledező érzeti közt Putnok mező-városunkban véghez vitetett; — ma ültetett azon ünnep, mellynek elérhetése után szüntelen sóvárgott keblünk, ma tartatott azon diszes szertartás, mely által ujonnan felépült templomunk felszenteltetett. Öregbedett örömünk, midőn köz ohajtásunknak megfelelő meggyénk Fő-Pásztora Méltóságos Nagykéri Scitovszky János Ő Nagysága, ki bő adakozásának szüleménnyé egy részről templomunk létele, közinkbe le ereszkedett atyai szeretettel megjelenvén a' szent foglalatosságot magára vállalni méltóztatott. Hirdeték az ünnep vigágát az algyúk' ismételt durrogási, és a' hív nép tömött sokasága buzgó szemlélője, 's ajtatos részese vala a' diszes szertartásnak; — ennek kezdetét te-

vé a' várnak, melly az ediggi Isteni Tiszteletnek helyéül szolgált, régi 's már már omladékihoz közelgető kápolnájából ki indúlt szívet emelő menet, mellynek a' templomba érkezte után, ez a' kath. Anyaszentegyházban divatozó ünnepelyességgel felszenteltetett, mi után a' Szentség hasonlóan menetképpen az újjolag felavatott templomba által vitétt, a' hálaadó ének „Te Deum“ zengedeztetett, 's az öszve sereglett hívekhez egyházi beszéd Méltóságos Püspökünk által tartatott, mellynek bevezető részében előre bocsajtván: miképpen a' tudósoknál ösméretes okleveleknek előadása szerint kétség kívüli dolog légyen az: hogy noha Putnokon édes Hazánkat kegyetlenül dúló Tatárok kiköltözésök idejében mintegy 600 esztendő előtt Plébánia 's Egyház létezett, 's hitelesen tudatik: hogy 550 évek lefolyta előtt Putnoknak már Pál nevezetű Plébánusa volt, 's 1397-ben az az 450 esztendő előtt Putnok Gömör Vármegyének 85 Plébániái közé számíttatott, 's ama gyászos 16-dik század vallásos szakadásokig Putnok a' nevezetesebb Plébániák 's Egyházak közé számíttatott; — annyi hasonlóan bizonyos légyen: hogy az elméket, és szíveket ketté vágó villongásoknak kezdetétől, 's azt nyomban követő Török' hadainak megszalásától egész az 1720. esztendeig Putnokról a' katholika Isteni tisztelet majd nem egészen száműzöttetett, midőn az erre következő évben tett törvényes nyomozás előadása szerint ama Putnoki várnak eddig használt kápolnájában ugyan csak azon esztendő körül az Isteni Tisztelet tartatni kezdett; — 's közbe vetvén, mi-

képpen azon oknál fogva, mivel nem volt üdö, mellyben az Istennek, lélekben, és igazságban nem lettek volna imádói, nints, nem is lesz üdö, mellyben ne találtassanak külsőlegi cselekedetekkel, buzgó adakozásokkal diszeskedő tisztelői, — beszédje ama fő tárgyát: hogy a' világ kezdetétől minden üdöben, minden nemzeteknél olly köz vélemény, köz meggyőződés uralkodott, melly szerint csak az a' hely tulajdonképpen, és szoros értelemben Templomnak nézetett, mellyben maga az Istenség különösképen jelen vagyon, ékes szollásával fejtegette, 's velős okokkal támogatta. A' beszéd végével ugyan csak Ő Méltósága által bémutatott a' szent mise áldozat, melly alatt mélyen éreztük 's imádtuk annak véghetlen Jóságát, kinek kegyelméből a' fényes ünnepre viradnunk engedtetett; — a' szent mise alatt mint egy 400 megáldoztatott; utána 330-nak adá fel a' Bérnálás szentségét, egy párt a' házasságra öszveadott, egy kisdedet megkeresztelt, 's két asszonytól ki vette a' kath. hitnek vallomását. Délutáni három órától ötig az oltári szentség nyilvános imáadásnak ki tétetett 's öt órakor Ő Méltósága által végzett hálaadó könyörgéssel az ajtatosságnak vége lett, mi után estve a' vigság nagyobb nyilvánítására a' város kivilágítatott.

Buzdító vala a' jelenlévőknek ájtatossága, kik Egek felé röpiték szívök fohászait; látni vala a' napnak lefolyta alatt söt az éjnek nagy részében az oltár zsámolyánál leborultak forró könyörgéseit, énekléseit, kik alázatos hálaadásokkal járulának az Isteni Felséghez azon atyai szeretetért, melly ne-

kik megélni engedé ama örvendetes idő szakot, mellyben Putnok' katholikus lakosi 120 évek változó legördülte után, mi alatt Templom nélkül szütkölködtek, fényes Egyházukkal ditsekedhetnek; Nints egyéb hátra, mint azoknak, kik bő kezeiket annak felépítéséhez emelék, hosszas éltőkért nyilvánítani szivünk nem szinlett kívánatait, 's kérni a' Mindenhatót, hogy Méltóságos Püspökünknek, ki-ben az ügyefogyottak k'gyes gyámolítójokat tisztelik, 's ki a' catholica hitünknek buzgó ápolója, Hazánknak erős oszlopa, hosszas evékre terjessze munkás életét, 's adja, hogy Fő pásztorsága alatt hitünknek gyarapodjon üdvözítő sugara 's egyszersmind Hazánknak viruljon boldogsága! s. e D.

Novissimae Romanorum Pontificum declarationes de mixtis Matrimoniis.

Summi Ecclesiae Pontifices in suis Brevibus, Declarationibus, Instructionibus, Rescriptis de mixtis matrimoniis tractantes sequentia semper spectarunt:

1) Illicitam esse conjunctionem Catholici cum persona non catholica, et ideo mixta matrimonia Ecclesiam semper reprobare, aversari, detestari.

2) Parti Catholicae prolibusque perversionis imminere periculum,

3) Partem Catholicam, quae credere debet, quod sola religio catholica sit salvifica, si in educationem seu omnium, seu aliquarum prolium in Confessione non catholica consentiat, peccare; cum futurae soboli de mediis salutis providere nolit, atque

4) Parochum catholicum, qui matrimonio taliter contrahendo assistit, huic peccato, quod per assistentiam approbat, cooperari; ideo

5) Dispensationes pro contrahendis mixtis matrimoniis rarissime, et plerasque pro matrimoniis inter Supremos Principes contrahendis, nec nisi gravissima urgente causa, eaque ad publicum bonum pertinente, concedi.

Ita declarat Clemens XI. in literis ad Gustavum Leopoldum Principem Bipontinum die 23. Julii anni 1707 datis, sic scribens:

Dilecte Fili! Nobilis Vir! salutem etc. Multis jam pridem argumentis innotuisse credimus Nobilitati Tuae, singularem esse Nostrae in Te voluntatis propensionem, ex qua merito sperare potes, Te a nobis ea omnia esse facile consecuturum, quae ab authoritate nostra congrue proficisci possunt. Verum, cum dispensatio, quam a nobis expetis ad effectum contrahendi matrimonium cum Principissa haereticorum Sectae addicta, Teque tertio consanguineitatis gradu attingente, difficultates in se maximas et ineluctabiles quoad eam partem, quae Religionem respicit, manifeste contineat (Ecclesia siquidem ab hujusmodi conjugiiis, quae plurimum deformitatis, nec parum spiritualis periculi praeseferunt, abhorret) credimus Te, quo studio es in catholicam fidem, probe intellecturum nos paterne Tecum agere, qui praefatam dispensationem nequaquam concedendam esse statuimus, nisi eadem Principissa, haeresi prius rite ejurata, orthodoxam veritatem ex animo

complectatur. Quod si spem esse dicebas, quod ipsa, post initum matrimonium, tam salutare consilium susceptura esset, praestat, ut eadem bonum opus acceleret, nec patiatur se diutius jactari contrariae doctrinae vento, sed ut imo alacriter obsequatur leni ac svavi aerae coelestis spiritui, qui calamum quassatum non conteret. Id ut eveniat, pro nostra caritate ac sollicitudine magnopere cupimus, ut inde grata nobis suppetat occasio annuendi votis Nobilitatis Tuae, cui Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Benedictus XIV. in declaratione super dubiis respicientibus Matrimonia in Hollandia et Belgio contracta et contrahenda anno 1741 4-ta Nov. §-pho 3. scribit: Quod vero spectat ad ea conjugia, quae pariter in iisdem Foederatis Belgii Provinciis contrahuntur a Catholicis cum haereticis, sive catholicus vir haereticam foeminam in matrimonium ducat, sive catholica foemina haeretico viro nubat, dolens imprimis quam maxime Sanctitas Sua, eos esse inter Catholicos, qui insano amore turpiter dementati, ab hisce detestabilibus connubiis, quae S. Mater Ecclesia perpetuo damnavit atque interdixit, ex animo non abhorrent, et prorsus sibi abstinendum non ducunt, laudansque magnopere zelum illorum Antistitum, qui severioribus propositis spiritualibus poenis, Catholicos coërcere student, ne sacrilego hoc vinculo se se haereticis conjungant; Episcopos omnes, serio graviterque hortatur et monet, ut Catholicos ab hujusmodi nuptiis in propriarum animarum

perniciem ineundis, quantum possint, absterreant, easdemque nuptias omni meliori modo intervertere atque efficaciter impedire satagant. Id vero debere sibi potissime in animum inducere conjugem Catholicum, sive vtrum sive foeminam, ut pro gravissimo scelere, quod commisit, poenitentiam agat, et veniam a Deo precetur, coneturque pro viribus alterum conjugem a vera Fide deerrantem ad gremium Catholicae Ecclesiae pertrahere, ejusque animam lucrari, quod ad veniam de patrato crimine impetrandam opportunissimum foret.

Idem Benedictus XIV. ad Poloniae regni Primum, Archi Episcopos et Episcopos 1748. 29. Junii praemissis aliquibus sic prosequitur: Neque vero necesse habemus eo omnia in medium proferre, quibus luculenter demonstrari posset antiquitas ejus disciplinae, quae semper Apostolica Sedes Catholicorum cum Haereticis conjugia reprobavit. Sed aliqua duntaxat adferre sat erit, quibus ostendamus, eandem disciplinam ac regulam ad Nostra usque tempora constanter servatam, apud Nos et Apostolicam Sedem non minus integram vigere et religiose custodiri. Subnectit deinde Urbani VIII. Clementis XI. Constitutiones, in quibus ex antiquitate testimonia producantur; et continuat: „His autem velut fundamentalibus Apostolicae Sedis regulis, ejusdem agendi ratio constanti usu recepta apprime respondet. Nam quoties ipsam adire contingit, sive pro obtinenda simplici facultate contrahendi Matrimonium inter personas, quarum altera haeresim profitetur, sive praeterea pro obtinenda simul di-

spensatione super aliquo gradu, alioque canonico impedimento, quod inter contrahentes intercedat, neque licentia, neque dispensatio conceditur, nisi hac expressa lege seu conditione adjecta, nimirum: abjurata prius Haeresi. Quod si nonnulla inveniantur exempla Rom. Pontificum, qui aut licentiam contrahendi Matrimonium, aut etiam dispensationem super impedimento aliquo concesserunt, non adjecta conditione de abjuranda prius Haeresi; rarissimas primum omnium dicimus huiusmodi concessionem fuisse, et quidem plerasque earum pro Matrimoniis inter Supremos Principes contrahendis, nec nisi gravissima urgente causa, eaque ad publicum bonum pertinente, factas fuisse; insuper adjectas semper fuisse opportunas cautelas, tum ne conjux Catholicus ab Haeretico perverti posset, quin potius ille teneri se sciret ad hunc pro viribus ab errore retrahendum; tum etiam, ut proles utriusque sexus ex eo Matrimonio procreanda, in Cathol. Religionis sanctitate omnino educaretur.“

Pius VII. 23. Apr. 1817 ad Vicariatum Ehrenbreitsteinensem: „Minime ignoras, quantopere Sancta Dei Ecclesia huiusmodi conjugia, praesertim ob perversionis periculum; quod pariti Catholicae, prolibusque inde imminet, semper fuerit aversata.“ — — — Si vero Catholica prolium omnium educatio obtineri non possit, pro hoc casu ita praescribit summus Pontifex: „muneris tamen tui ac parochorum Catholicorum erit, minime conjugis istis assistere, atque ab omni huiusmodi a-

„ctu vòs abstinere, unde conjici possit, ea vos ad-
 „probare, illisque aliqua ratione cooperari; ad ex-
 „ternum negative saltem circa illa vos habeatis o-
 „portet, cum non expediat, post opportunas, de
 „quibus diximus, hortationes, impediri ea a vobis,
 „multoque minus oblocutionibus persequenda sint,
 „ne turba ac perturbatio ulla publicae tranquillita-
 „tis sequatur. Si vero catholici parochi,
 „quod minime timere volumus, compellantur
 „ad eorum praesentiam matrimoniis
 „istis praestandam, necesse omnino tunc e-
 „rit, pastorem zelum vestrum expromere, illis-
 „que significare, hoc in casu esse Deo po-
 „tius, quam hominibus obediendum. Si
 „autem iis matrimoniis loco parochorum Catholi-
 „corum ministri acatholici assistant, gravius qui-
 „dem tunc erit peccatum, parochi autem Catholic-
 „omni prorsus culpa vacabunt.“

Idem Pius VII. ad eundem 31. Octob. 1819:
 „Explorata etiam, quemadmodum in tam gravi ne-
 „gotio ex S. hujus Sedis more opus erat, sententia
 „selectae Congregationis venerabilium fratrum no-
 „strorum S. R. E. Cardinalium, ejusque voto, cum
 „rei universae rationibus ex Sanctorum jurium prae-
 „scripto a nobis ipsis diligenter perpensa tibi signi-
 „ficare debemus, non posse Apostolicam
 „sedem pro mixtis matrimoniis ineun-
 „dis dispensationem impertiri, nisi cer-
 „tis quibusdam conditionibus, quibus meliori, quo
 „possit modo animarum perniciēs aliaque mala pro-
 „pulsentur, quae ex idgenus connubiis dimanant.

„Quem in finem eam potissimum adjiciendam o-
 „mnino esse conditionem, qua Catholicae institu-
 „tioni nasciturae proles consulatur, vel ipsa nostrae
 „religionis ratio luculenter svadet, quae cum
 „una sancta sit, una vera, una divina, caeteras
 „quaslibet rejicit professiones, neque id com-
 „mittere potest, ut ex nuptiis sua au-
 „ctoritate conciliatis proles succrescat.
 „quae in Christi grege non censeatur,
 „Hinc ex felic. record. Benedicti P. P. XIV. Prae-
 „decessoris nostri testimonio placet recordari, per-
 „raro, atque ex gravissima urgente causa, et ad
 „publicum bonum pertinente pro matrimoniis in-
 „ter Supremos principes contrahendis conditionem
 „quandoque in Apostolica dispensatione de abju-
 „randa prius haeresi non impositam fuisse, semper
 „tamen adhibitas fuisse oportunas cautelas, tum
 „ne conjux Catholicus ab haeretico perverti posset,
 „quin potius ille teneri se sciret ad hunc pro viri-
 „bus ab errore retrahendum, tum etiam, ut pro-
 „les utriusque sexus ex eo matrimonio procreanda
 „in Catholicae religionis sanctitate omnino educa-
 „retur. Vides igitur dilecte fili! utrum praefinitas
 „ex religionis, quam tenemus, natura regulas im-
 „mutare liberum sit Nobis, quibus adserendi ejus-
 „dem incolumitatem ac jura cumprimis onus in-
 „cumbit. Dignosces proinde, quam animi con-
 „stantia, quo studio religionis, qua sollicitudine ex
 „tanta rerum asperitate adlaborandum sit tibi pro
 „salute gregis tibi commissi. Quod si ex aliquibus
 „Germaniae regionibus cautela illae minime ser-

„vantur, dolemus quidem, sed huiusmodi negli-
 „gentia certe non est sanctae huic sedi imputanda,
 „quae a supramemoratis regulis in huius generis
 „dispensationibus nunquam recessit, neque
 „recedere se ulla ratione posse iudicat, quin prin-
 „cipiis ipsis Catholicae religionis palam adverse-
 „tur. Nos quidem nostro muneri haud deerimus,
 „et veritatis ac religionis causam protueri adnite-
 „mur, levantesque oculos nostros in montes, un-
 „de veniet auxilium nobis, id petemus a Domino
 „Dominantium, ut voci nostrae det vocem virtutis.“
 (Continuabitur.)

Posonio. Anno paulo ante evoluta in gremio Urbanae
 Parochiae Poson. ad S. Martinum (quae amplis-
 simae in Hungaria, Theresiopolitanae parum ce-
 dit) in Domino pie obiverunt 932. Et quidem 1-o
 in ipsius l. ac. r. Civitatis territorio 382, e quibus
 83 viri, 109 foeminae, 79 pueri, et 111 puellae
 fuere. 2-o In Váralja in Domino decesserunt 208,
 scilicet 45 viri, 36 foeminae, 78 masculini, 49 se-
 quioris sexus proles, exque illis 43 gratuito inhu-
 mati sunt. 3-tio. In infirmaria monialium de S. E-
 lisabetha e 470 receptis infirmis obivere 52. 4-o A-
 pud RR. Fr. Misericordianos 140 — hic sine religi-
 onis discrimine — supremum obiere diem. 5-to.
 Pauperum caemeterio illati 141, quippe 15 viri,
 22 foeminae, 55 pueri, 49 puellae — in his com-
 prehenduntur pauperes suburbii plerique. 6-o In
 adfiliata possessione Engerau ac insulis adsitis uni-
 versim 9 sunt mortui, 2 viri, 4 foeminae, 1 puer,
 2 puellae. Relate ad priorem annum sunt 142 plu-
 res hoc anno mortui. Sacro fonte baptismatis 716
 abluti sunt, nempe: 354 pueri, 361 puellae, et 1
 adultus, pauciores quam priori anno 88. Demum
 Statum conjugalem sacrum iniverunt 193 paria, e
 quibus 18 mixtae religionis, et generatim 31 pau-
 ciora quam anno abhinc secundo erant. Suburbii
 Blumenthal specificatio adhuc desideratur.

Novissimae Romanorum Pontificum declarationes de mixtis Matrimoniis.

(Continuatio.)

Dolendum ! quod hunc Ecclesiae Catholicae spiritum — has et alias summorum Pontificum declarationes et conciliorum Canones, connubia mixta vetantes, potestates civiles ab oculis dimiserint, et cum evidenti, manuque palpabili Indifferentismi religiosi admissione, et dogmatis „de una salvifica Ecclesia Christi“ in cordibus hominum debilitatione, spiritum inobedientiae insensibiliter disseminaverint; dum ab his, sensui Catholicismi e diametro oppositis, principiis divergentes circa mixtas nuptias dispositiones fecerunt.

Regimen Borussicum, prout anno 1817 Protestantes augustanae et helveticae Confessionis in unum coaugmentavit corpus, ita, harmoniae forte inducendae causa, eo conatus suos videtur direxisse, ut sensim omnis inter Protestantes et Catholicos suos subditos moralis et religiosa evanescat distinctio. Sed obsistebat Catholicorum a mixtis matrimoniis aversio, obsistebat inflexibilitas Ecclesiae Catholicae haec connubia reprobantis. Haec tamen obstacula regimini non videbantur insuperabilia. Edita sunt mandata, ne Catholici Sacerdotes a fidelibus suis, mixta matrimonia inituris, exigant promissionem de prolibus in vera religione educandis, sed arbitrio Patris educatio sobolis utriusque sexus relinquatur. Postquam ita Clerus Catholicus ad necessitatem positus fuisset vel le-

gem Ecclesiae vel mandatum civile violandi, regimen ipsum eum ex hac perplexitate et officiorum collisione eximere paravit, non quidem legem civilem mutando, aut mitigando, sed Episcopos ad Sedem Romanam inviando. Recurrerunt Archi Episcopus Coloniensis, Episcopi Trevirensis, Paderbornensis et Monasteriensis ad Leonem XII., et residenti Romae ministro Borussico commissum est, ut omnem conatum adhibeat, suaque interventione exoperetur, quo Sanctissimus Pater Episcopos e statu violento, ad quem per regimen positi sunt, liberet. Rescriptum Pontificium alio canali ad concernentes Episcopos devenire non potuit, quam via regiminis, hoc vero speravit, ex hoc rescripto aliquid se excipere, aut mediante qualiquali interpretatione exsculpere posse, quod intento plano suo esset ad speciem adminus deserviturum. Leone Papa XII. interea ad meliorem vitam evocato rescripsit sub 25. Martii 1830. Pius VIII., Regimen Borussicum rescriptum hoc, plus quatuor annis detentum, mense Novembri anni 1834. Episcopis, quibus inscriptum fuit, tradi fecit. Est autem sequentis tenoris:

„Pius P. VIII. Fratribus Ferdinando Augusto, Archi Episcopo Trevirensi, Frederico Clementi Episcopo Paderbornensi, Caspari Maximiliano, Episcopo Monasteriensi. Venerabiles Fratres! salutem et Apostolicam benedictionem. Literis altero ab hinc anno ad Leonem XII. glor. mem. Praedecessorem Nostrum datis diligenter exposuistis arduum, in quo versamini, discrimen, propterea

quod civili lege isthic ante paucos annos lata praescriptum est, ut in matrimoniis mixtis liberi utriusque sexus in religione patris aut certe ad ejus arbitrium educentur, simulque sacerdotibus interdictum, ne a personis matrimonia hujusmodi contracturis ullam exigant super religiosa nasciturae prolis institutione sponsionem (Reversales). Et ipsi quidem vel ex eo tempore participes fuimus summi moeroris, quo idem optimus Pontifex affectus est ob angustias has vestras, quas eae literae plenius explicabant. Sed graviori adhuc molestia nunc angimur, quum humilitati Nostrae inscrutabili Dei judicio reservatum est ea Nobis responsa reddere, quae Praedecessor Noster praebere, morte praeventus, non potuit. Si quidem sanctae huic Sedi prorsus non licet illa omnia permittere, quae in istis regionibus ad ejus legis executionem postulari significastis. Verum duo sunt, quae haud parum Nos recreant, videlicet Vestrum pariter et Sacerdotum, qui sub vobis sunt, pro doctrina Ecclesiae tuenda, servandisque illius regulis studium, quod praedictis quoque ad Leonem XII. literis demonstratis, ac Serenissimi Borussiae Regis indulgentia, qui, ut pariter innuistis, ipse auctor quodammodo Vobis fuit, ut Apostolicae huic Sedi integrum rerum statum ingenue explicantes illam super anxietatibus vestris consuleretis. Hinc enim merito confidimus, non modo Vos rescriptis hisce Nostris plane obsequuturos, sed ipsam quoque Serenissimi Regis Majestatem Vobis non succensuram, si eidem in rebus Civilibus ex animo obsecundantes, in

iis tamen, quae non civiles matrimonii effectus, sed ipsam attingunt matrimonii ejusdem sanctitatem, et religiosa conjugum officia respiciunt, sacras religionis catholicae regulas custodiatis. Itaque ad rem propius venientes, haud Nobis opus est, ut Fraternitates vestras sacra omni doctrina peritissimas edoceamus, quatenus adversus mixtas, de quibus agitur, nuptias ratio sit. Ergo ignotum Vobis non est Ecclesiam ipsam a connubiis hujusmodi, quae non parum deformitatis et spiritualis periculi praeseferunt, abhorrere, atque idcirco Apostolicam hanc Sedem summo semper constan-
tisque studio curasse, ut canonicae leges matrimonia eadem prohibentes religiose custodirentur. Quodsi Romani Pontifices a sanctissimo illo canonum interdicto nonnunquam dispensasse inveniuntur, id profecto graves ob causas et aegre admodum fecerunt, suisque dispensationibus adjicere consueverunt conditionem expressam de praemit-
tendis matrimonio opportunis cautionibus non modo ut conjux catholicus ab acatholico perverti non posset, quin potius ille teneri se sciret ad hunc pro viribus ab errore retrahendum, sed etiam ut proles utriusque sexus ex eodem matrimonio procreanda in catholicae religionis sanctitate omnino educaretur. Nostis autem, venerabiles Fratres, ipsas omnes cautiones eo spectare, ut hac in re naturales divinaeque leges sartae tectae habeantur. Quando quidem exploratum est, catholicas personas, seu viros, seu mulieres, quae nuptias cum acatholicis ita contrahunt, ut se aut futuram sobo-

lem periculo perversionis temere committant, non modo canonicas violare sanctiones, sed directe etiam gravissimeque in naturalem ac divinam legem peccare. Atque exinde jam intelligitis: Nos quoque gravissimi coram Deo et Ecclesia criminis reos fore, si circa nuptias hujusmodi, istis in regionibus contrahendas, illa a Vobis, aut a Parochis vestrarum Dioecesium fieri assentiremur, per quae si non verbis, factis tamen ipsis indiscriminatim approbarentur. Quare nos summopere commendantes zelum illum vestrum, quo catholicos vestrae curae commissos a connubiis mixtis avertere hactenus allaborastis, enixe Vos in Domino exhortamur, ut post hac pariter in id ipsum sedulo incumbatis in omni patientia et doctrina: horum deinde laborum copiosam in coelis mercedem [accepturi].“

(Continuabitur.)

Roma.

Die 21. Nov. Emin. Cardinalis Ostini, Archiepiscopus Resiensis (in secreto consistorio 30. Septembris 1831 in mente (petto) retentus et 11. Julii a. p. publicatus) pileum cardinalitium e manibus suae Sanctitatis accepit. Post hunc solennem actum Sanctissimus Pater secretum consistorium habuit, in quo, praeter alios, hi Archiepiscopi et Eppi praeconisati sunt: Ut A. Eppus Varsoviensis: D. Stanisl. Choromanszki; in A. Eppum Friburgensem Ignat. Demeter, metrop. Capituli Fri-

burgensis hucusque **Canonicus, SS. Theol. Doctor**; ad Eppatum Placentiae **D. Lud.** e domo Sanvitale transpositus ex Eppatu Arcis **S. Domini**; ad hunc vero **Joannes Neuschel**, ab **Episcopatu Guastallae** translatus. Ad **Episcopatum Augustae Vindelico- rum RR. D. Petr. Richarz** a sede eppali **Spirensi** promotus; in **Eppum Guastallae RR. D. Petr. Zanardi**, **Dioeceseos Parmae Presbyter, cath. Capit. ejatis Canonicus et SS. Theologiae Doctor.** In **Eppum Wladislaviensem RR. D. Val. Tomaszowsky**, **Dioecesis Varsoviensis Presbyter, et dioecesis Wladislaviensis capitularis Dioeceseos Vicarius**; in **Eppum Augustoviensem RR. D. Paul. Strazsynsky**, **Presbyter e Dioecesi Lublinensis, Canon. et Capit. Vicarius metr. eccl. Varsoviensis, SS. Theol. Doctor**; in **Eppum Novae Granadae in America meridionali, per suam Sanctitatem recenter erectum RR. D. Jos. Georg. Torres y Estans**, **Praesbyter e Dioecesi S. Fe di Bogota, Can. et Capit. Vicarius ejusdem Ecclesiae, SS. Theologiae et Juris Canon. Doctor**; in **Eppum Ebron in partibus infidelium RR. D. Franc. Arn. Melchers**, **Presb. Dioec. Monaster. Doctor SS. Theologiae et Vicarius Gen. hujus Dioecesis.**

*Conditio Americae borealis.
Suffragia.*

Memoratu dignae sunt literae cujusdam natione Germani Philadelphia die 18. p. m. datae, quas hic, quoniam foederatae Americae borealis condi-

tionem — et fors aliorum etiam veteris orbis regnorum — egregie adumbrant, plene communicabimus; haec vero habent: „Qui inde a novissimo decennio publ. negotiorum in foederatis Statibus bor. Americae decursum, ipsamque opinionis publicae manifestationem adtenta mente observaverat, eum magna illa conversio, quae in animis civium classis cultioris, praecipue illorum, quibus est intellectus praejudiciis liber, intercesserat, fugere nequit; quae conversio cum procellarum discrimine, cui internus Americae borealis status celeri gressu obviam properat, arctissimo nexu copulata est. Principium libertatis et aequalitatis, quod in jure hominis reponi amat, et ex quo Constitutio foederatorum Statuum ab origine derivata est, decursu temporis tanto certiore cum consequentia semet explicare debuit, quo confidentius crescens in dies nationis opulentia ac divitiae — quae situi potius singulari, foederatorum Statuum, propriisque duntaxat loci adjunctis re vera adscribendae veniunt — constitutioni adtributae, ac proinde virtute hujus jura electionum, in quibus fons omnis salutis positus credebatur, missis quibusvis rerum naturae ac experientiae historicae rationibus, liberrime extensa fuerint. In cunctis ferme Statibus constitutio in hunc modum mutata est: ut adeo nunc jam virilem aetatem adtigisse, et aliquot mensibus, in quopiam horum Statuum morari alienigenis sufficiat ad consequendum jus liberi instar civis suffragia ferendi. Itaque nuda fere et naturalis hominis conditio — excluso gravi injuria et inconsequentiae

nota sexu sequiore — jus suffragiorum et civitatis tribuit, ut proinde summa potestas in manibus universae, sic conflatae, multitudinis collocata habeatur; — ast hujus rei sequelae sinistrae ne quidem in America emanere poterant, licet hic multo lentius, nec tanta cum violentia, quanta in quibusvis aliis populosis Europae regnis eventurum erat, effectus illi subsequantur: ubi scilicet ingenti divitiarum et lucri cupidini, alias lubidines absorbenti, multo angustior campus relictus est, quam in hac republica. Nihilo minus inducti hujus rerum ordinis, — per quem summa decernens potestas in colluviem populi translata est, consequenter cultura, experientia et auctoritas moralis in exiguam minoritatem relegatae sunt, — naturalis effectus ne utiquam evitari potuit. Viri quippe probi, pacis et tranquillitatis amantes, famae integrae in electionum arena in dies plus de auctoritate atque influxu amittunt, et si non obstante frequente, eaque acerba experientia, quidam avertendi a patria imminentis discriminis desiderio victi, candidatorum syllobo semet adscripsere, hi vel sua principia ac sentiendi rationem immolare, vel certe erga coriphaeos factionum aut conspirationes alicujus scopi potiundi causa initas, tales obligationes, in se recipere adacti sunt, ut omnis deinceps eorum activitas et agendi ratio compedibus constricta fuerit. Si nihilominus sensa sua propria aliquo modo prodiderunt, eventurum certo expectare poterant fore, ut proxima electione exauctorentur. Munera itaque et omnis generis magistratus ejusmodi homi-

num spolia evasere, qui semet turbæ electorum acceptos reddere noverunt. Harum rerum effectus sunt: increscens continuo magistratuum contemptus, invalescentes magis magisque turbæ, frequentes tumultus, aperta contra dispositiones ac jussa publicæ potestatis reluctatio, damnanda denique in effroenos excessus legumque transgressiones indulgentia, etiam si hæc fortunarum et personarum securitatem subvertere post se trahat. Idmodi transgressores inferiorum classium homines sunt, quorum favoribus Magistratus munera sua in acceptis referunt, et quorum displicentia eosdem, exacta paulo post officii periodo, nova electione potestate in perpetuum spoliare consuevit. Sub talibus auspiciis crescens in dies malum sapientiores necessario adtentos reddere debuit; itinera varia, diuturnior item in Europa mora, cætera præstitere. Peculiares de hac animorum conversione licet facere observationes, cum talia semet-judicia manifestent, quæ ante decem annos inaudita, nemini in mentem venire potuissent. Nunc jam apud plerosque eorum, qui per se sapere et usum rationis suæ facere norunt, nimius erga metaphysica Americanæ constitutionis fundamenta zelus plurimum refrixit, et vitæ rationis europææ contemptus, ex ignorantia aliorum regnorum morumque ortus, evanuit. Ratione inversa et evidentissima contradictione cum iis, quæ in Europa declamantur, typis eduntur, atque aguntur, hic duce experientia quotidiana, quam, explicante semet magis magisque principio democratico, abunde consulere licet, inter democrati-

cam et monarchicam formam comparationes instituuntur, per quas posterioris praestantiae nequaquam derogatur. Quaestio illa in medium proferatur, et magna sensorum libertate agitur: an non id, quod secundum ipsa etiam Americanae scholae placita, cunctarum civilium societatum scopum constituit — proprietatis, libertatis et jurium personalium securitas — sub potestate monarchica, amoris ac venerationis vadimoniis gaudente, certius sartum tectumque praestari possit, quam sub democratica, saepe recurrentium electionum tempestatibus agitata. Frustra alioquin similia sensa in publicis paginis quaesieris, quae peraeque majori suffragiorum (Praenumerantium) numero blandiri coguntur; nec quisquam candidatorum, munera publica ambientium, electorumque suffragia prensantium, in conventiculis similia sensa vel eminus prodere audebit, quae hucusque classis populi, numero minoris, proprietatem constituunt, prout scilicet sana cogitandi ratio ac libertas praejudiciis immunis ad minorem hanc populi tribum plerumque refugere consuevit. Interim pro gravi sane temporis indicio haberi potest, quod e. g. celebris juris peritus, etiam in Anglia notissimus, J. Kent, qui Neo-Eboraci diu supremum Judicem (Chancellor) egerat, quive hodie quoque in subtili et gravi juris problemate consuli solet, in frequentissimis saepe socialibus conventiculis palam et absque ambagibus plures Europae monarchias velut optimas, et modernis rerum adjunctis convenientissimas dilaudat. Diuturnior quippe mora in Germania intelle-

ctuallem ejus sphaeram adauxit, animumque ab omnibus praejudiciis liberavit. Adfirmare licet, gravem ejus, omni cum candore prolatam sententiam animos auditorum, mirum in modum perculisse. — Magno tamen hoc politicarum veritatum apud cultiores progressu nihil obstante, in gravi is versaretur errore, qui hinc proximam rerum ad salutaria mutationem expectaret. „Majoritas“ enim — omnipotens illa civitatis hujus divinitas — culturae, sapientiae et experientiae gradu longe inferior, ab altioribus talium virorum obtutibus in perpetuum, vel in longum adminus tempus remota manebit, seriaeque illa sollicitudo animos propius occupat: Foederatos Americae Status atrocissimis prius perturbationum procellis subactos, gressum retracturos, et ad saniora reversuros.

v. * e B.

Ingens democraticae amicitiae pretium.

Paginae universales Karlsruhenses recensent, quanti venierit Helvetiae 1798 amicitia gallica, in hocce exemplo: Quod Galli in Pago (Kanton) Bernensi partim in metallo, partim ex annonae, salis et vini promptuariis rapuerunt, ad 80 milliones fr. aestimatur, pulveres item pyrios pro 600 tormentis in valore 24.000 lib. st. ademerunt. Praeda omnis, in tota Helvetia acta, levi calculo 120 milliones fr. adaequat; exactionibus et spoliis particularibus eo non intellectis. Sic inter caetera documentis comprobatum est, Generalem Brune, de quo Neme-

sis serius atroci adeo nece vindictam sumsit, per suam vix 6 hebdomadarum Bernae moram, praeter notabilem aureorum, ad proprietatem curiae civicae spectantium, numorum copiam, 22 elegantes rhedas privatorum secum partim abstulit, partim divendi curavit. Valor equorum et suppellectilium diversi generis, quae e villis familiae Erlach in praedam acta sunt, in 300.000 franc. computatus est. Ambo vigiliarum Generales Rampon et Pijon, qui etiam in historia imperii suas agebant partes, singulatim 216.000 fr. secum sustulerunt. In eadem proportionem Prostates caeterique italici exercitus Officiales ratione muneris ac dignitatis pro se quisque rapiebat. Commissarius Directorii, Rapinat, summus Dux Schauenberg et Quaestor copiarum Roublie, quilibet seorsim 1 millionem franc. extorserunt, praeter 20 fr. a centum, quos hic a quovis literario documento in favorem annonae procuratorum dato, desumserat, quod solum ultra 350 millia franc. effecit. Primus a Secretis, Toussaint, Bernae ultra 150.000 fr. surripuit; Camerarius ejusdem Nicolaus 500, alter 400; Basin, Agazonum magister 250, et Coquus 160 Ludovici aureos furati sunt. Rapinat, aestimatissimi Arenberg a Secretis, summula 300.000 fr. contentus fuit. Schauenberg conviviorum, ligni focalis, luminis etc. expensas omnes in apochis (Bons), ad publica promtuaria regiminis Bernensis exscriptis, Domino Rapinat solvit. Exemplum hoc etiam Rouhière imitatus est. Munuscula, quae Generalis Lorge, et frequentissimi bellici mandatarii sibi suisque uxori-

bus offerenda procurarunt, centena millia efficiunt; Urbis Sitten depraedutio 165.000 fr. reddidit. Tam caro venierunt theoriae, et amicae Helvetiam inter ac Galliam „per saecula cultae“ correlationes!

v. * e G. B.

Pauperes in Europa.

D. Villeneuve Bergmont in suo statistico opere numerum pauperum in Europa, inter 226,445,200 incol., 10.897.333 efficere adstruit, quos hac ratione partitur: Anglia habet 3.900.000 pauperum, seu $1/6$ omnis populi, cujus numerum ad 23.400.000 aestimat. Labor ibi per machinas confectus aequalis est 180 millionum operarum. In Germania, quae agricultura potissimum occupatur, circa 680.000 pauperes dantur seu $1/20$ incolarum. Agriculorum numerus ter major est, quam eorum, qui manufacturas exercent. In Austria, teste eodem opere, ratio pauperum ad totum populum se habet ut 1 ad 23, seu 1.283.000 ex 32 millionibus. Dania eandem fere exhibet proportionem; pauperes respectu impopulationis se habent ut 1 : 25, et agricolae ad fabricatores ut 4 : 1. In Hispania, inter 13 miliones 900.000 incolarum, 450.000 dantur pauperes, seu 1 inter 30. Agricolae ibidem ad manufacturarum operas se habent ut 5 : 1. In Gallia 1.600.000 pauperum censentur inter 32 miliones incol., seu 1 inter 30. In Italia ratio est ut 1 : 25, scilicet 750.000 pauperum vivunt inter 19.044.000 incolas.

Belgium et Hollandia fere cum Anglia in eadem proportionem esse existimantur. Pauperes ibi se habent ad populum ut 1: 7. In Portugallia inter 3 milliones 530.000 incolarum 141.000 pauperes numerantur. Borussia inter 12.700.000 incolarum 425.000 pauperes alit, itaque 1 inter 30. Russia europaea censet 52.500.000 animarum, inter has 525 mille pauperes; seu 1 inter 100. Manufacturae ibi in humili adhuc gradu sunt. Svecia habet 3 milliones 866.000 incolarum, inter quos 154.000 pauperes seu 1/25. Helvetia inter 1.724.000 incolarum 17.000 pauperes numerat.

v. *

Parisiis.

Administratio instituti cibarii Parisiensis anno 1834 aluit 12.729 homines; in nosocomiis eodem tempore 66.521 infirmi intertenebantur, 75.250 aegroti recepti; et 16.417 expositi infantes, tum 1037 orphani publica cura provisi sunt. Ex his infantibus inter quatuor unus mortuus. E 66.521 infirmis 56.862 recepta valetudine sponte nosocomia deseruerunt; 4534 adhuc sub cura medica fuerant; 5305 sunt mortui, ac proinde 1 mortis casus ad 12. Medio pretio unius infirmi per diem intertentio 1 fr. et 63 cent. effecit.

v. * e R. u. K. F.

Pastor bonus.

A. R. D. Joannes Alagovich, Parochus Magyar-Szölgyénensis, per Districtum Strigoniensem

Cis-Danubianum Scholarum Nationalium Inspector,
et V. A. Diaconus, I. Cottus Strigoniensis Tab. Jud.
Assessor, cum fine anni 1836 vivere in mundo de-
siit. Qualis Pastor creditarum curae suae spiritua-
li ovium exstiterit, colligere licet e testamentaria
ipsius dispositione, juxta quam, demtis 400 aureis,
quos fratri suo legavit, totius substantiae suae hae-
redes esse voluit pauperes suos parochianos Szöl-
gyénenses. Exemplum profecto laude ac imitatio-
ne dignum!

c. A. V. P. Lad. Mindszenti.

J. Kőrmöczi, Superintendens.

Claudiopoli die 15. Dec. Ecclesiarum Unitari-
ae Religioni in Transilvania addictarum Superinten-
dens, Joannes Kőrmöczi, nudius tertius aetatis
74. anno ex appoplexia, quae diuturnam debilita-
tem subsecuta est, vitam clausit. Cadaver ejus in
frequentissimo omnis conditionis ac religionis in-
colarum comitatu ad cryptam templi Unitariorum
funere ilatum est.

v. * e E. H.

Templum Jesuitarum Leopoli.

Archi Episcopus et Primas Galliciae die 21-ma
Aug. p. a. conveniente solennitate ecclesiam, affabre
aedificatam olim Societatis Jesu, huic Ordini tradi-
dit. Archi Episcopus Primas sub solenni Missae
sacrificio ipse pontificavit, et concioni sacrae lin-

gva germanica habitae interfuit. Cultus divinus in hac ecclesia deinceps sicut ante 63 annos a Presbyteris praedicti Ordinis habebitur.

v. * e K. u. R. F.

Sic vos non vobis.

Dresda haec scribunt de 19. Dec. „Quidam natus Saxo, 1813 gallica signa secutus, tardius in Algeria militans, nuper huc adpulit, haereditatis per suum antesignanum in mortis agone sibi relictæ adeundæ gratia. Haereditas haec consistit in documentis literariis, quæ accuratissime locum indicent, ubi prope Dresdam in deserto Langenbrückensi fato functus testator, 1813 munere Commissarii bellici (quaestoris milit.) in hac regione ornatus, dum Napoleon Budissa (Bautzen) Lipsiam cum exercitu recederet, arcam aerarii bell., 2.000.000 lib. continens terræ infoderat. Prima investigatio sub publicæ auctoritatis superinspectione suscepta, thesaurum nondum prodidit. — Ratio, ob quam gallicus Commissarius bellicus ipse jam antea pecuniam recipere non tentaverat, homicidium esse fertur, quod interfecto officiali socio, qui una pecunias comitabatur, patratum est, cujus cadaver ibi inhumatum fuit. Sceletus humanus tentatis effossionibus revera inventus est.

v.*

Logogryphus.

Ad cytharam Regi cantabar: scindito crines;
Meque inter priscos Hungare! quaere Duces.

Notissimae Romanorum Pontificum declarationes de mixtis Matrimoniis.

(Conclusio.)

Juxta haec igitur quoties praesertim catholica aliqua mulier viro acatholico nubere velit, diligenter ab Episcopo seu a parocho edocenda erit, quae nam circa hujusmodi nuptias canonum sententia sit, serioque admonenda de gravi scelere, quo apud Deum rea fiet, si eos violare praesumat: et maxime opportunum erit, eandem adhortari, ut meminerit firmissimum illud nostrae religionis Dogma, quod: extra veram catholicam fidem nemo salvus esse potest: proindeque agnoscat se in filios, quos a Deo exspectat, jam nunc crudelissime acturam, si tales contraxerit nuptias, in quibus sciat illorum educationem in viri acatholici arbitrio futuram. Quae quidem salubria monita erunt etiam prout prudentia suggesserit, iteranda eo praesertim tempore, quo nuptiarum dies instare videatur, dumque consuetis proclamationibus disquiritur, utrum alia sint, quae illis obstant, impedimenta canonica. Quodsi nonnullis in casibus paterna hujusmodi sacrorum pastorum studia in irritum cadere contingât, tum sane abstinendum erit a catholica eadem persona censuris in illam nominatim expressis corripienda, ne tumultus aliquis excitetur, et graviora rei catholicae mala obveniant; sed alia ex parte abstinere etiam catholicus pastor debebit non solum a nuptiis, quae deinde fiant, sacro quocum-

que ritu honestandis, sed etiam a quovis actu, quo approbare illas videatur. Quam circa rem illud solummodo in nonnullis locis toleratum est, ut parochi, qui, ad graviora rei catholicae incommoda avertenda praesentiam suam contrahendis his nuptiis praestare cgebantur, paterentur quidem eas ipsis praesentibus confici (si scilicet nullum aliud obstaret canonicum impedimentum) ut audito utriusque partis consensu, deinceps pro suo officio actum valide gestum in matrimoniorum librum referrent, sed caverent semper ab illicitis hujusmodi matrimoniis ullo suo actu approbandis, multoque magis a sacris precibus et ab ecclesiastico quovis ritu eisdem admiscendo, etc.

Post haec supervacaneum ducimus, Venerabiles fratres, Vos excitare ut attendatis, quanta prudentia hisce in casibus agendum sit, ne catholicae religioni creetur invidia, quandoquidem Fraternitates vestras id probe nosse compertum Nobis exploratumque est. Sic agite igitur, sicque a vobis admoniti agant Parochi, ut omnes videant catholicos sacerdotes non alio quam officii sui adimplendi spiritu animari, ut in iis, quae religionis sunt, Ecclesiae Regulas servent, ipsosque eodem spiritu duci, ut in iis, quae civilis sunt ordinis, Regias leges non propter servilem quendam metum, sed propter conscientiam custodiant. Nobis quidem vehementer dolet, quod Vos ab his, in quibus estis angustiis penitus eximere non potuerimus. Sed nolite deficere animo. Ipse Serenissimus Rex, qui propensam in catholicos sibi subditos volunta-

tem solemniter patefecit, factoque ipso aliis occasionibus comprobarit, non patietur (ut plane confidimus) in hoc negotio, quod religiosa vestra officia directe afficit, Vos diutius exagitari; sed anxietatibus vestris pro sua clementia commotus, et Nostris pariter votis obsecundans, Vobis remittet, ut religionis catholicae regulas, hac etiam in reservare ac exequi libere valeatis. Quod ut feliciter eveniat, a Deo, in cujus manibus corda sunt Regum, suppliciter implorandum est; quemadmodum assiduis precibus Nos facimus, et Vos pariter enixe facturos non dubitamus. Interea praecipuae, qua Vos complectimur, caritatis testem esse volumus Apostolicam Benedictionem, quam Fraternalitatibus vestris, nec non omni Clero ac fideli Populo vestris curis concredito permanenter impertimur. Datum Romae die 25. Martii 1850.

s. Ill. D. Eppus Rosnav.

Poligamiae apud Russiae muhamedanos sensim minuendi ratio.

Si apud muhamedanos Russiae incolae uxor viri muhamedani posthac ad Christi fidem conversa fuerit, matrimonium tum tantum perdurare poterit, si vir semet ad dimittendas omnes caeteras uxores, et ad totam reliquam vitam cum sola conversa agendam obligaverit. Secus conjugium dissolvitur, et conversae mulieri ad aliud matrimonium transire liberum relinquitur.

v. * e B.

Reflexio de censura Saxonica.

Dum in Alvearis Nro 1. p. 14 et 15 fragmenta e decreto Regis Saxoniae de censura librorum legerem, vehementer mirabar, me inter praeclara illa praecepta, quibus Princeps, Civitas, Foedus Germanicum, pax et tranquillitas publ. etc. sarta tectaque praestantur, de religionis et ecclesiae adversus impiorum pravissimos adsultus tutamine ne mentionem quidem injectam invenire; neque tamen fieri posse putabam, ut sapiens adeo gubernium molimina recentiorum temporum ipsa experientia edoctum, inter provida sua remedia Religionis nullam rationem habuerit; cum tamen eam — velut omnis efrenatae libidinis, injustitiae, pravitatis verbo scelerum quorumvis maxime salutare frenum — una firmissimum throni, legitimae potestatis ac proinde securitatis publicae fulcrum constituere nemo sanus negaverit. „Nisi enim Dominus custodiverit civitatem“, ait Psaltes 126. ps. 2. v. „frustra vigilat, qui custodit eam“. — Haec animo volvens ipsum fontem, unde fragmenta illa excerpta sunt, adeundum duxi, quo facto in provocatis „mensariis Paginis*)“ Nro 48 p. 1519 in magnam mei consolationem reperi: Decreto illo regio „cuncta etiam ejusmodi scripta, quae disciplinae, bonis moribus et decori externo quoquo modo adversa sunt, aut quidpiam eo-

*) Börsenblatt für den deutschen Buchhandel.

rum, quae religioso et ecclesiastico ritu sancta sunt, ludibrio et contem-
tui exponunt, quaeve dissidia ac in-
tolerantiam inter diversas confessio-
nes excitant, a prelo arcenda praeci-
piuntur.“

Haec igitur instar supplementi ad excerpta memorata Alvearis addere oportet.

c. †

*Exemplum sermonis ,
quo D. O' Connell ad populum utitur.*

Generalis associatio, quae auctore Domino O' Connell coaluit, rapidissime per totam Hyberniam pro-
pagatur. Conventus ejusdem Dublini die 10. Aug. p. a.
celebratus adeo frequens fuerat, ut is, quemadmo-
dum Ephemerides Dublinenses scribunt, „pulcher-
rimis etiam catholicae associationis diebus (ante la-
tam emancipationis legem) honori cessisset.“ Post-
quam magno numero nova commembra recepta fu-
issent, D. O' Connell annunciavit, se, prout antea
nomine omnium suorum descendendum symbolam
ad aerarium societatis submiserat, etiam pro re-
cens nata neptes sua eandem persolvere. Post haec cir-
culares, ad populum hybernicum a se datas, praele-
git, in quibus ad ineundas uniones invitat contra rixas
et verbera, quae in Grün-Erin (Hybernia) ad acce-
ptissimas plebis exhilarationes pertinent.

„Cupimus“ ajit in literis „socialem Hyberniae
characterem generosiores reddere, suam operis

mercedem, agricolis vitam commodam, opificibus merendi campum et lucrum, commercio secundam fortunam atque emporium, omni denique hybernico populo felicitatem ac libertatem procurare. Scopo hoc patriotico et christiano unionem hanc inivimus. Nullum sectarum inter nos aut religionis, tribuum aut status discrimen agnoscimus. Studia nostra in communem patriam vinculum constituunt societatis hujus, et universalis christiana caritas est sigillum unionis nostrae. Consilium, quod vobis damus — et faxint Superi, ut eidem ita, ac si praeceptum esset, obtemperare velitis — istud est: „Contineatis vos omnes ac singuli a rixis et certaminibus in nundinis, aliisque conventiculis, a viarum insidiis, mutuisque verberationibus. Quilibet vestrum, qui post solennia haec monita ad tumultus aut rixas in nundinis, aut aliis conventiculis immiserit, aut qui per vias aliis insidias struxerit et aliquem caeciderit, is velut Hyberniae hostis, miserabilis et abjecta creatura, indignus prorsus habeatur societate honestorum virorum, qui in votis habent, ut Hybernia, quemadmodum Poëta ait: „gloria celebris, pulcherrimus flos terrae et princeps maris margarita“ sit. — Rationes, cur ab omni certamine ac tumultu abstinere debeatis, hae sunt: 1) Insania est et vesana consuetudo mutuo se invicem verberare, quod dolores adfert; nec verberator, nec illius familia quidquam lucri inde habent, imo pessime hoc illis cedit. Revera est hoc aliquid valde stultum. 2) Hyberni sunt soli, qui absurdum hunc morem, semet mutuo verbe-

randi, retinent; ideo ab omnibus, qui hoc audiunt, iridentur et contemnantur. Facere autem aliquid, propter quod totum regnum ludibrio et contemptui exponitur, non ne foedum est? 3) Consuetudo haec est valde barbara, homini prorsus indecens, et solis feris bestiis propria. 4) Singulo cuique plurima adfert infortunia. 5) Regimen decrevit, et quidem sapienter, ac jure, forti legum ac justitiae brachio, ipsaque ope militari tumultus et rixas suppressere. Hoc est primum a 600 annis in Hybernia regimen, quod populo, quantum potest, legum ac justitiae protectionem tribuit. Populum quoque adversus se ipsum tuebitur; qui consilio nostro obsequi noluerit, ad id cogendus erit. 6) Regimen sapientissime in quovis comitatu ad persequendos tumultus Procuratorem (Fiscum) constituit. Litem autem conventionem—uti dicunt „sub manu“—componere non licebit. Lex severissimam poenam praescribit. Audite itaque et perpendite bene, hodiernus Gen.-Procurator, ipse catholicus, tumultibus atque rixis finem imponere firmiter statuit. 7) Tumultus hi et verbera non tantum humanis, sed multo magis adhuc morum ac religionis legibus scelus constituunt. Lex divina praecipit, ut vosmet invicem diligatis; at vero eidem prorsus non obsequimini, sed illos, quos amare deberetis, verberatis, offenditis, vulneratis, occiditis. Rubrum Dei ulciscens brachium elevatum est ad puniendos omnes eos, qui proximi fundunt sanguinem. Quisque proborum scelera vestra abominatur. Cavete, ne iram Dei contra

vos et diu oppressam patriam nostram provocetis. — Et haec sunt quaedam, hybernici concives, e praecipuis et validissimis rationibus, ob quas stultae et abominandae verberationes in perpetuum exulare a nobis debebunt. Ineant itaque boni ac probi inter se societatem, foedo huic vitio finem imponendi gratia. Quamlibet communitatem, in qua consuetudo haec viget, hortamur, ut extemplo associationes pro suppressendis tumultibus et certaminibus conflare satagant. Edocete nos, in quot et quibus communitatibus ejusmodi uniones coaluerint. Quilibet honestus et bonae existimationis juvenis semet eidem adjungat oportet. Sit inter nos (sic clauduntur literae) pax et concordia, validissima unionis catena, quae legi conformata, et per constitutionem sancita, nos adversus nostros, vestrosque inimicos invincibiles reddit.“ Daniel O’Connell, Praeses Deputationis.

v. * e B.

Paries argenteus in Cathedrali Kasan.

Petropoli in cathedrali Kasaniensi ita dictus paries Sanctorum ex argento, hosti anno 1812 adempto, et ab exercitu Kosakorum Tanaim accolentium dono oblato, paratus, ea, quam nobile donum exposcebat elegantia et perfectione consummatus est. Media inter victoriae tropaea, per russicum exercitum hosti detractata et in hac Cath. asservata, pium hocce oblatum praeclarum praestabit posteris monumentum de fortitudine Kosakorum in illo

bello comprobata, et de fide in providentia divina locata.

v. *

F e s z l e r.

Dr. Feszler, octogenarius senex (antea Capucinus in Hungaria, tum sub Imperatore Josepho II-do Viennae, dein Professor Lembergae, postea Protestans, Maritus, Generalis Superintendens) novissime semiseculare Doctoris-Jubilaeum Petro-
poli celebravit. Feszler suam propriam biographiam in uno amplo volumine typis edidit (dolendum, quod non tam eventus vitae suae, — quemadmodum id in omnibus suis non tantum romanensibus, sed etiam historicis operibus facere solebat, — quam obtutus suos singulares, visionibus mixtos, proponat: sive ita sibi persvadens, sive tantum aliis ea persvadere volens, et individualitatem suam seu cogitandi rationem propriam et privatam cuique argumento indens, ut vere dici possit Attila, Mathias Corvinus etc. etc. Feszlerianus; item in suprafata biographia Feszler Feszlerianus.) Historia quoque Hungariae et aliis operibus celebrem se reddidit.

v. * e R. u. K. F.

Spiritus Seculi.

Tigurio. „Autochiriae hic tristissimum in modum multiplicantur. Quaedam paginae hujates caussam in rationalismo quaerunt, verisi-

militer ideo, quia suicidium valde rationabile quid est! — Rectius fons mali invenietur in spiritu munda-
no, in materiali contentione generis humani, quod
hodie industriam aestimat, divitias acquirendi ergo,
de sublimiori autem bono, de obligationibus et virtu-
tibus, de Deo et divino mundi systemate nec somni-
at quidem.“ — Recte vero utrumque! dic primum
causam principalem, aliud effectum praebebit.

v. * e R. u. K. F.

J a f f a.

Jaffae pro iis, qui Hierosolymas peregrinan-
tur, Lazarethum erectum est, et quidem sumtibus
Graecorum et Armeniorum in Palaestina, siquidem
regimen aegyptiacum vel teruncium dare detrecta-
verat.

v. * e R. u. K. F.

Templum Hierosolymitanum

Parisienses vespertinae paginae officiales haec
scribunt; „Quoniam illa pars templi Hierosolymi-
tani, in qua Armenii communiter cultum divinum
proprio ritu peragere solebant, restauratione opus
haberet, obtento Sultani decreto facultas iisdem
tributa est, ea, quae necessaria essent, propriis
sumtibus in effectum deducendi. Interim Patriar-
cha graecus, qui templum tamquam proprietatem
suam respicit, et cui divinus cultus per Catholicos
et Armenios ibidem exerceri solitus toleratus dun-

taxat videtur, contra decretum Sultani protestatus est, legatique Russici Dni Butenieff patrocini-um Constantinopoli exoravit. Ad factas hujus interpellationes Porta decretum retractavit, itaque Russia jam nunc in potestate habet ambas memoratas Confessiones jure, quo ad ecclesiam sepulchri Domini a memoria hominum gavisae fuerant, spoliandi.

v. * e E. Z.

*Collecta pro alumneo prolium militarium al-
terius sexus Viennae.*

Communi omnium aestimatione et amore gaudens Episcopus Castrensis Viennae Leonardus, Vir abnegatione sua clarus, pietatisque ac virtutum exemplar, ante breve tempus 80.000 fl. c. m. eum in finem numeravit, ut ope hac pro militaribus sexus foeminei prolibus institutum erigatur. De adornando plene instituto, quod ob levius mediorum vitae pretium, ad Fanum S. Hippolyti verisimiliter locabitur, consilia ineuntur, sperarique certo potest fore, ut institutum hoc sub aegide regiminis austriaci, salutaria quaeque caepta strenue protegentis, tum solerti celerique Procuratorum altioris dignitatis opera, necessitati, qua exercitus caeo-regius hucusque laborabat, brevi subveniat. Numerus puellarum ad institutum recipiendarum 80 efficiet. An pius Episcopus summam hanc notabilem parsimonia vel ut benefica oblata collegerit, non constat.

v. * e R. u. K. F.

Catholici Missionarii in Imperio Sinensi.

Dum Missionarii protestantici orbem terrarum suis relationibus, bibliis et commentariis inundant, quin magnos in convertendis ethnicis progressus facerent, gallici Missionarii in Sinensi Imperio, quos jam pridem deletos putare licuit, quoniam nulla de iis fama audiebatur, plurimum proficiunt. Sacerdotes catholici inde a quinque annis Pekingino proscripti fuerunt, quive in provinciis reperiuntur, in urbem Macao relegati sunt; ast gallici Lazarini, quibus nec pecuniae nec amicae in regno necessitudines, neque ardor animi unquam defuere, ad conservandas in Sinensi imperio catholicas ecclesias, in silentio strenuam navant operam, et quidem tam felici eventu, quem sperare ipsi vix ausi fuissent. Quovis ab aliquot lustris anno duos aut tres juvenes sacerdotes europaeos in Sinam mittunt, qui absque strepitu ad praecipuas missionum in meditullio Imperii sedes semet conferunt et opus conversionis proseguunt. Hoc tempore in omnibus provinciis dantur ecclesiae catholicae, quae in pluribus locis publica habent sacella, cultumque divinum libere absque omni infestatione peragunt, postquam e conversis Sinensibus sacerdotes formassent, eorumque ope, quantum licuit, uti caepissent. Duo in hunc finem seminaria erexerunt, in urbe Macao alterum, pro meridionalibus provinciis, unde candidati Manillam mittuntur, per Archi-Episcopum ejatem ordinandi; inde revertentes ad interiora Imperii redeunt, ubi

in gremio communitatum ita securam et tranquillam agunt vitam, quemadmodum sacerdotes in Europa. Alterum seminarium in Mongolia trans murum sinensem existit, ubi Clerus pro regionibus borealibus et pro civitate Peking educatur; nam, quod omnem fidem superat, Pekini frequens ecclesia, quae 20.000 animarum censet, conservata est, et a duobus gallicis sacerdotibus regitur, cum eminentior ecclesiae gubernatio suprafatis sinensibus sacerdotibus concredi nondum possit. — P.P. Provinciales semper europaei sunt, quamquam necessitas, hos suspicioni regiminis substrahendi, et clandestinis itineribus circummittendi missionibus plurimas adferat difficultates. In ipsis adeo per multis capitalibus civitatibus cultus christianus publicus prorsus est; in Tschingtufu, metropoli provinciae Setschuen, christiani in magno urbis caemeterio sepeliuntur, sepulchra cruce aliisque christianis symbolis insigniuntur, etc. Regimen, donec europaeos adesse non advertit, plenam erga christianos exhibet tolerantiam, et quia christianae communitates generatim bonis moribus, et tranquillitate semet distingvunt, magistratibus plerumque valde acceptae sunt. Quamprimum itaque ecclesia quaedam constituta est, ea periculum deinceps non facile subit, et singularis administrandae reipublicae ratio in Sina vadimonio est, quod prima exordia ecclesiarum illico haud supprimantur. —

Salutaria beneficentiae opera.

E regione Csesznek I. Cottus Veszprim: „Inter frequentia illa beneficia, quae Exc. D. Jos. Kopácsy Episcopus Veszprimiensis in Patriae, inque Dioecesis suae gremio in concives, ac fideles suos Dioecesanos maximo cum fructu conferre nunquam cessat, quorum jam paginae publ. per vices meminerunt, absque gravi ingrati animi labe reticere haud possumus illam Excellentissimi Praesulis munificentiam, qua ad provehendum ruralium scholarum florem pauperioris sortis sed assidui conatus scholares libris doctrinae religionis aliorumque convenientissimorum argumentorum hungaricis donare et ad diligentiam exstimulare; docentes autem praemiis ad solertiam continuandam excitare nunquam desinit; denique V. A. Diaconos, velut scholarum superinspectores ad obeundum tanto alacriori animo hoc munus non solum jussis paternis adstringit, sed additis e proprio ad salaria eorum 66 fl. 30 xr. liberali manu erigit, quos praeterea bibliis novissime eleganter editis, Theologia item Krameri, tum Georgii Fejér libro de sacramento altaris, et Szkalnikii de obligationibus quoad religionem Conjugum mixti matrimonii, nec non periodici scripti hung., „Tudományos Gyűjtemény“ fasciculis integri anni illa conditione donavit, ut libros hos cum districtus sui Parochis, aliisque literarum amatoribus legendi gratia communicent. Merito itaque tantam tamque beneficam patriae columnam grati animi sensa, atque benedictio comitantur.“

v. * e H. T.

In typographia Belnayana praeter alios communis utilitatis libros infra recensiti haberi possunt ea conditione, ut emtis tribus exemplaribus quartum quodque absque pretio addatur.

Kramer. Examen Schediasmatis etc. 1823.
1 fl. 30 xr. valut.

Kramer. Fragmenta de sola salvifica. VI. Tom.
1824. 5 fl. v.

Moralis Philosophiae Christianae de virtutibus ac vitiis. 40 xr. v.

Becker, Dissertationes Theologicae II Tom.
1803. comp. gall. 4. fl. v.

Stimulus Compunctionis et soliloquia etc. 40 xr.

Bárdosy, Moldaviensis vel Scepusiensis Decimae indagatio 50 xr.

Fragmenta ad Historiam Ecclesiasticam Hungar.
II Fasciculi. 30 xr.

Concordatum et Collectio Bullarum SS. P. N. Pii
VII. Pont. M. etc. 30 xr.

Controversia SS. Cypriani et Stephani de Baptismo. 50 xr.

De eo, quod Canones, vulgo Sardicenses sint
revera Canones Nicaeni. 1 fl.

Terzago (Nicol. Eppi Narniensis) Instructio
practica de fidelij administratione Sacramenti
Poenitentiae etc. 1 fl. 36 xr.

Historia Rei Literariae et bonarum artium in Hungaria. Aloysii Belnay. 1 fl.

Georch (Elias) Jus Patrium III. Lib. 4. fl.

Ars longaevae hilarisque vitae. 1 fl.

Seneca Christianus. 30 xr.

Manuale Catholicum. 48 xr.

Principia Politiae, Commercii et Rei aerariae,
Wolfg. B e k e. III T. 5 fl.

Theophron, vagy a' tapasztalt tanács adó a'
tapasztalatlan ifjuság hasznára. 1 fl. 30 kr.

Bentsik J ó s. Az emberi kötelességek' rajzo-
latja rövid erkölcsi oktatásokban. 1 fl.

Németh Mihály. Mindennapi lelki táplálás.
II Köt. 1824. 4 fl.

Egymással való barátságos beszélgetés, Holló-
si E g y e d által. 48 kr.

S v a s t i c s (Csetséni Ignácz) Magyarok Histo-
riája. III Tom. közára 4 fl. 30 kr. vált.

Virág Koszoru, a' magyar ifjuságnak szelid
mulatságára 1827. borítékban, kötve 1 fl.

A' Magyar Zászlósságról (de Banderis) T. V á-
r a d y J á n o s által, kötve 1 fl. 30 kr. borít.

T ö r ö k, Ünnepi és böjti egyházi beszédek. 1 fl. 10 k.

Alexovics (Basil.) Ünnepi és Vasárnapi az
esztendő négy részeire felosztott Prédikáziók.
V Kötet. 6 fl.

Egy Hazafinak vélekedése némelly Gazdaságbéli
körülményekről. 12 kr. 's a' t.

Literaria Annunciatio memoria digna.

Posonii in bibliopolio Philippi K o r n nunc
prorsus comparuit, et apud bibliopolam Mayer ac
socios Viennae in platea „Singer“ dicta, tum Pesti-
ni apud bibliopolam Jos. Eggenberger haberi potest:

„Bibliotheca Hungarica“

seu Index

Librorum de Regno Hungariae, Archiducatu Au-
striae, regnis Bohemiae, Longobardiae, Venetia-
rum, Galliciae, Illyrico, Moravia, Styria, Tyro-
li etc. agentium, et in bibliopolio supradicti Philip-
pi K o r n in tractu arcensi moderato pretio com-
parabilem.

Pretium Indicis Nro. 1. est grossus c. m.

Monumentum Leoni XII. Pontifici per Successorem Gregorium XVI. positum,

Roma 24. Dec. Magnanimitas regnantis nunc Pontificis, Gregorii XVI-i, praeclara animi virtute, gratitudinis scilicet, ducta, ad extremum ac solenne officium erga gloriosae memoriae praecessorem, Pontificem Leonem XII., per quem ad dignitatem Cardinalis evectus fuit, praestandum permota est. Die 22. h. monumentum, in basilica Vaticana dicti Principis memoriae erectum, publico conspectui patefactum est. Opus hoc propriis prorsus suae Sanctitatis sumtibus per sculptorem, equitem Jos. Fabris, perfectum est. Eximius hic artifex tum inventione egregia, quum monumenti totius opere felix suum ingenium et excellentem in arte, quam profitetur, dexteritatem, comprobavit. In hoc monumento Leo XII. conspicitur prouti aperta porta sancta post exordium anni, pro fidelibus catholicis jubilaris, e podio Vaticani apostolicam impertitur benedictionem. Princeps itaque Ecclesiae in omni ornatus sacerdotalis majestate, et cum venerando triplicis regni in capite symbolo, sistitur. Manus pro benedictione elevans, sublati oculis facies tantum pietatis typum praesefert, ut presentiscere quisque sibi videatur, quemadmodum is caeli benedictiones revera super terra diffundat. Quatuor cardinales throno Principis adstant. Agnoscuntur in iis, Decanus sacri Collegii, Pacca; Cardinalis Vicarius sub Leone XII., Zurla; Cardinalis Odescalchi, qui sub regnante nunc Pontifice eo-

dem fungitur munere; denique Cardinalis antea (nunc Pontifex) Capellari; et reipsa hic opinione artificis locum eum in monumento occupare potest, quoniam eodem adhuc anno sancto Cardinalis creatus est. Ingeniosa haec cogitatio opportune ipsam compositionem explicat, dum una comitatum, quem principes ecclesiae apud Pontificem eformare solent, indicat; in hunc scopum deserviunt etiam in postcenio monumenti expressa flabella. Supra arcum ad scutum gentis Genga effigies Religionis et Justitiae utrinque semet inclinant, et facili, molli, ac una magnifico stylo, nec non solitis attributis semet distinguunt. Summa monumenti elegantem, et aptissimam allegoriam constituit, tantamque simul majestatem ac magnificentiam exhibet, quanta in constricto (inter columnas navis minoris, ingredienti a dextris, ad altare Pietatis) spatio vix expectari poterat. Artifex igitur jure merito omnium, qui praeclarum hocce monumentum spectatum accesserant, laudes plena mensura tulit. Cuncti autem unanimiter encomiis sublimes Sanctissimi Patris virtutes praecipue celebrarunt, quae modesta inscriptione, monumento huic magnanimitatis addita, magis adhuc elucescunt. Inscriptio haec est: Memoriae Leonis XII. P. M. Gregorius XVI. P. M.

v. ✱ e D. d. R.

Religio, mores, educatio, libri, exempla,

Si haec salutari suo auxilio venerandae legum institutorumque auctoritati subvenire desinant, imo

si haec veneno imbuta exitia in arma convertantur, actum omnino est de civili societate, actum de securitate publica, actum de omni vel umbra culturae humani generis adeo desideratae: deserta tum ac densas petere silvas tutius foret. Haec illi duntaxat perspicere nolunt, qui nihil nisi vitam inanem discrimini objiciendam habent, quive malefactorum conscientiam universali socialium fluctuum diluvio, si non abluere, saltem cum toto orbe terraqueo submergere parati sunt. Effrenatos adfectus ac lubricos perversorum frigidis legum compedibus constrinxeris usque, nisi feroces animos inde ab incunabulis mitioribus sensim subegeris, et cicuraveris, disrumpent ut ferocia animalia catenas. — Quanto labore opus est, ad torrentis aquas justas intra ripas continendas; ast si ruptis semel aggeribus quaquaversum diffundantur, incassum eas coercere adlaborabis. Subrutis aedificii fundamentis, laxatisque partium compagibus, fugiendum tibi, nisi ruina contumulari velis. Sublato in navi asserum ac tabulatorum nexu, irruentium aquarum praeda evades. — Eversis socialis foederis columnis, solutis sensim nexibus, liquato inimicis studiis partium ferrumine, quis in civitate tutum securumque se futurum sperare poterit? Vidimus aetate nostra specie quadam religionis communionem omnium jurium praedicantis, compagem civitatis tentari; vidimus morum licentia ac protervitate sanctissima quaeque vincula impugnari; vidimus juventutem excussa disciplina, temerario ausu sapientiae praecepta pedibus calcare; vidimus libros, pravissimas

doctrinas, perversissimis alliciis refertas, vulgari; vidimus exempla perditissima caput extollere, et, proh dolor! patrocinia invenire. Vidimus denique illos, qui omnibus aliis ludibrio habitis, solas leges ad prosperitatem civitatis sufficere praetendebant, easdem, et quidem novissimas, pro palatu proprio latas, mox pro lubitu inter primos infringere, ipsaque quotidiana subversionis principia, sub specioso reformationis nomine depraedicare. Quid quaeso, sublata rerum humanarum stabilitate, salutem publicam, communem ac privatam felicitatem sperare unquam licebit? — Dum nuper Rex Gallorum ad comitia auspicanda veheretur, ubi de atrocibus in caput suum sceleribus et conspirationibus conquesturus erat, novo percussoris scelere, novum vitae discrimen adeundum, et vitam, Galliaeque tranquillitatem Providentiae rursum Divinae, ut jam toties, in acceptis referendam habuit. Sicarius comprehensus nec scelestas consilia, nec fontem eorum confiteri abhorret. Instituto quippe examine, patet, eum conspirationis (clandestinorum sodalitorum, democraticorum) socium, adeptorumque unum esse, quorum doctrina, et libris demagogicis corruptus, minime vero sorte adversa aut illata injuria ad hoc scelus perduellionis impulsus, sed incenso turbulentorum declamationibus cerebro, infascinatus, scabie tum corporis quam animae infectus, et coeco impetu actus, jus sibi in caput Regis ac in subversionem patriae esse putabat. Si abjectus quisque mortalium pessimis exemplis iudicium sibi in auctoritates publicas arrogaverit, imo

si eo vesaniae delabatur, ut sceleribus nefandis gloriam se adepturum somniet, per Deum immortalem quanta humanum genus mala, quanta calamitates, quanta exilia manebunt! Ubi demum consistendum, unde medicamen tantorum malorum parandum?— Religio, Educatio, Libri, Exempla; Exempla, Libri, Educatio atque Religio!

*

Egy szó Francziaország' erkölcsi állapotjáról.

Pflanz prof., egyike azon legújabb catholicus íróknak, kik egyházokhoz mutatott szabadelmű hűségök által minden felekezetek' tiszteletét megnyerék, legújabb, Francziaország' vallási és egyházi életét tárgyzó munkájában *), való és élénk képét adja a' franczia nép' szomorító vallási állapotjának. Miután kimutatá, miképen a' bajnak alapoka a' státus' és egyház' hajdani kölcsönös állásában van, melly szerént amaz evvel saját céljaira visszaélt, 's az által ezt köz gyűlöletnek 's megvetésnek tette ki; miután a' köz oktatást, valamint a' clerus' jelen tudományi állapotját 's a' franczia cath. egyház' statistikai átnézetét a' papirend' cselekvőkörét tanítás, egyházi szolgálat és fenyték által, a' babona', literatura' és művészet' befolyá-

*) Ueber das religiöse und kirchliche Leben in Frankreich. Ein Versuch von Prof. B. A. Pflanz. Stuttg. 1836. 8.

sát, a' protestans egyház' megnyugtató állapotját előadta, 's végül az újabb egyházi jeleneteket is (St. Simonisták, templáriusok, Chatel, Auzon, Swedenborger) figyelméreméltatta; a' következőkben foglalja össze bővebb fürkészetei' eredményeit:

„A' jelenkori franczia clerus' nagyobb része hijával van a' tudomány' ihletének, mint a' világnak nagyobb része a' hit' avatásának. Hogy illy állapotnak, a' köz erkölcsiségre nézve, sajnálatos következésünek kell lenni, olly népnél kivált, melly közt még sokan, a' borzadályok korából, az iszony' és rémület' tekintetéhez szokva vannak, világos, és máskép nem lehet. A' büntörvényszékek' munkálatai ezt minden nap bizonyítják. Számra 's különféleségre majd nem végtelen gonosztettek bíraltatnak ott; 's az idegen nem tudja gyakran, mitől iszonyodjék el inkább, a' vádlottak' szemtelenségétől-e, vagy a' nézők' frivolitásától. Azt fogja tán valaki ellenvetni: Bűn-tettek nálunk is követtetnek el; nálunk is van durva pór nép, 's olly nagy fővárosban, mint Párizs, természetesen számosabb a' pór 's különfélébbek a' bűnök. Igaz; de én nem csak a' főváros', hanem a' tartományok' törvényszékei' tanácskozásairól szoltam; 's az állítás' valóságát a' *Gazette des Tribunaux* eléggé igazolja. 'S fognának-e Németországban, ha itt a' törvényszéki ülések nyílt ajtóknál tartatnának, minden rendbeli, tisztos öltözetű asszonyok oda özönlenni, hol természet-ellenifajtalanság, erőszakos megszeplősítés, 's mindenféle házasságtörésről folynak tanakodások? — Nagy bűnök, igen is, mindenütt

elkövetletnek, de Németországban még egy hírlap sem tartja szükségesnek egy álló czikkelyt illy felirással: „gyikosság“, millyen több párizsi újságban találtatik, 's némi joggal, mert az efféle rovatok ritkán maradnak üresen. — A' fővárosban a' rendőrség az erkölcstelenséget eltudta távoztatni a' nyilvános utczáktól; 's azon tündérpalotában, hol össze van halmozva minden, mit művészet, ipar, 's a' legnagyobb fényűzés fölhalálhat: a' Palais-royalban már most minden órán bátran elsétálhat a' családnya gyermekeivel, a' nélkül hogy valami-ben megbotránkoznék; mert ama' nyilvános gyalázat, mellyről az előtt annyit tudtak a' német utazók regélni, megszűnt. De a' bűn és fertelem, a' nyílt piaczról száműzelve, a' családok' belseibe fúrakozott, 's ott viszi véghez rettentő pusztításait; előtte nem szent a' házassági frigy' köteléke, 's vannak házasok elegenden, kik egymásnak kölcsönös kötés által biztosítanak szabad életet. A' koldulást a' rendőrség nem bírta így eltávoztatni a' köz helyekről. Nem csak a' fővárosban, hanem minden faluban számos nyomorékra, aggastyánra 's kisgyermekre akadni, kik az utazó jótékonyságához folyamodnak. Igaz, hogy ritkán tolakodók, hanem egyhangúlag ismétlik módos kérésöket, 's nem morognak, ha nem kapnak semmit. De létezésök mutatja, mennyire nem elégségesek a' szegényápoló intézetek, 's miképen mind eddig nem sikerült az úti koldulásban egyik bő forrását az erkölcstelenségnek berekesztetni. Csak egyes vonások ezek; de mélyen be hagynak a' nép erkölcsi állapotjába

tekinteni, melly az élni tudás, udvariság és finom módok által, mellyeket mindenütt lelünk, jóvá nem tétetik. Illy állapot kétség kívül aggasztó; mert a' társas élet csak ott nyugszik szilárd alapon, hol valóságosság és erkölcsiség az uralkodó elemek. Olly nép pedig, melly társai viszonyainak ezen talpköve nélkül elvan, hasonló egy nádszálhoz, melly minden szellőtől ide's oda ingattatik. 'S illyen volt Franciaország, mióta a' vallásosság eltűnt kebeléből; mióta az igen istent megvetni tanulta, 's bálványokat csinált magának, hogy imádjá, 's e' bálványokat követte, hová azok vezették. Az udvar' kicsapongásai XV. Lajos' kiskorúsága alatt a' libertinatus' bálványát szülék, mellynek azon túl hódult a' nemzet' többsége. Ez szülé a' királyi méltóság' megvetését 's az egyházi rend iránti gyűlölséget; ez viszont a' forradalmat, melly alatt az emberek a' szabadságért gyilkoltak. Napoleon, a' szabadság által nagygyá nevelve, ezt gyilkoló meg, a' dicőség' bálványát állítá fel az oltárra, mellynek azután Franciaország örömjajogva áldozá fel fiait. Napoleonnal elsülyedt a' bálvány; 's a' nép morgva hajolt meg azon hatalom előtt, melly az elűzött uralkodói törzsököt iktatta régi helyébe. Az ez elleni gyűlölség még egyszer felkölté a' szabadság' eszméjét; de az csak légi tűneményként költ fel, 's eltűnt ismét, hogy a' bálványok' legsilánybika előtt nyisson utat, mellynek az emberiség áldozhat: a' mammonnak. A' pénz, a' birtok az, minek a' mai Franciaország hódul. A' nemesi aristocratia a' talentum' aristocratiája előtt kénytele-

nült hátrálni, ez a' pénzé előtt. Kinek pénze van, az Franciaországban minden lehet, azért a' birtok' emberei óhajtják is a' dolgok' jelen állapotja' fenmaradását. Innen a' köz nyugalom és rend, melly különben megfeythetetlen volna. Nem valamely nagyszerű eszmeért való lelkesedés, nem Lajos Fülöp iránti szeretet tartja fenn székét, hanem egyedül az attól való félelem, ne hogy egy új forradalom a' nyert birtokot elragadjá."

ex. A.

Ecclesia dominans in Anglia et Hibernia.

Lord Wranclyff, praecipuae auctoritatis inter Optimates Angliae factionis Tory, in conventiculo quodam Conservativorum, primis Dec. el. diebus habito, longum dixit sermonem, quo in primis Ministros et Dominum O'Connell carpebat. — Factionem Whig, existimavit Lord, numero esse exiguam, quae regem sibi minime addictum, ecclesiam vero adversum se habeat, dissentientes debili falsarum sponsionum nexu devinctos teneat, a radicalibus autem toleretur duntaxat. Curiam Procerum adversus criminationes — ac si ea cuncta regiminis consiali impedire niteretur — propugnavit, eam cum democratica factione in acerrima constitui pugna adfirmavit, et ex ipsius O'Connell assertis demonstravit, non adeo illi curae esse rogationes de appropriatione decimarum et de municipali Hiberniae reformatione, quam ut per haec ulteriora sua consilia in effectum deducat: regium

scilicet gubernium, ambarum item curiarum, Optimatum quippe et ablegatorum constitutionem modernam evertere possit, inducta pure democratica regiminis forma. Sic dein prosecutus est orator: „Ast, dicet Agitator, minime vobis credendum, se catholicam religionem dominantem protestanticae substituere velle, sed id solum desiderare, ut pro religiosis finibus voluntarium tributum, seu liberi arbitrii ecclesia introducatur. Domini mei, equidem inter illos censendus sum, qui credunt, aliquam cum civitate conjunctam ecclesiam necessario dari debere, non pro meae conditionis hominibus, vel pro majori eorum numero, ad quos nunc loquor, sed pro infima civium nostrorum classe; et non obstante mea a catholica religione aversione, non obstante inde a puero haustis adversus eam praejudiciis solenniter declaro, me dominantem potius in Hibernia cath. religionem, quam religionem libero prorsus arbitrio ibi relictam videre velle. Si enim exemplum semel statueretur nullius in Hibernia dominantis ecclesiae, ipso facto nec Protestantica, velut dominans civitatis religio, in Anglia deinceps sustentari posset. Caeterum creditisne—quidquid demum O'Connell adseveret — liberi arbitrii religionarium systema in Hibernia locum habiturum eversa ibidem ecclesia protestantica? Ego contra existimo 7 milliones catholicorum in Hibernia non prius conquieturos, quam si ecclesiam suam dominantem viderint.“

Aerarium parsimoniale.

Romae quoque, testibus ex hac metropole nunciis, parsimonia instituta publicis consiliis exsurgunt, quoniam Summus Pontifex de magna eorum utilitate persvasus est. Pro inferiore quippe populi classe ex iis non modo commodioris vitae media, sed etiam salutaris morum emendatio certissime progignuntur. Benefica haec parsimoniae instituta, et domus laboratoriae — si solertem ac probam nanciscantur administrationem — longe efficacius, certius ac durabilius angustioris sortis plebem sublevando et miseras praecavendo sunt, quam quaecunque alia saepe magni sumtus consilia, aut quantacunque „pauperum tributa“, quae nonnunquam ignaviam tantum alunt, et paupertatem, fovendo, multiplicant, dum parte ex altera onus inde in civitatem promanans pauperes aequae proportionem feriat. — Ad aeraria parsimonia pauperrimus partem mercedis laborum quantulamcunque, faventioribus temporibus parsimonia quotidianis erogationibus provide subtractam, cum fructu locare potest, et eam inde, foenore auctam, dum et quando libuerit, aut emergente necessitate excipere et in usum convertere potest; neque — dissipato, dum suppetit, improvide superfluo — si calamitas emergat, vel ripem ab aliis flagitare, vel ad fraudes, furta, aliaque saepe gravissima scelera delabi cogitur. — Itaque famulatio, sodalibus opificibus, operis etc. parsimoniae aeraria sufficienter commendari nequeunt, quorum usum summo suo

commodo capturi sunt. Certe si voluptatem illam, quam ex propria industria partis percipere solemus, si naturale illud desiderium, quod ad procurandam commodiorem vitam stimulat, si securitatis dulcedinem, qua is fruitur, qui contra imprevisos fortunae adversae casus tutum se sentit, si fiducia in viribus propriis locatae praestantiam clare ob oculos ponamus, in parsimoniam ejusque pulcherrimam filiam sobrietatem exardescere est necesse. Quid vero altiore illum culturae et perfectionis gradum, vilaeque felicioris ad majorem convivium numerum absque invidia, aliorumque injuria propagationem, quae aëvo nostro plures oratores quam veros fautores numerat, promovere efficacius potest, quam conscientia, propria experientia procurata, quod nempe suae quisque fortunae faber esse possit. Inaudita in omnibus ferme cultioribus regnis parsimonialium institutorum intra breve tempus incrementa utilitatem eorum in clarissimam lucem collocant. — In Helvetiae Pagis Bernensi, Genevensi et Basiliensi 1787 prima parsimoniae aeraria erecta; 1798 in Anglia imitationem nacta; in Gallia 1818 exemplo Angliae eadem constituta sunt primum Parisiis dein etiam in provinciis, eorumque progressus intra breve 16 annorum spatium adeo rapidus fuit, ut, testantibus relationibus, vi muneris factis, per decursum anni 1835. ad sola parisiensium parsimoniae aeraria 13,630.000; ad comitatensia autem eodem tempore 13.846.000 franc.: simul itaque per totam Galliam 27.516.000

franc. illata sint, cum tamen per hoc tempus nequidem dimidius milio inde repetitus fuerit. Omnis simul parsimoniae aerariorum fundus in gallici Status apochis eodem tempore multo amplior erat, quam qui indicatus est, effecitque 62 $\frac{3}{4}$ milliones franc. — Quam frequentem instituti hujus usum capiant Parisienses cives, videri potest e relatione quadam Paginarum „Moniteur“ sub initium anni 1836, qua teste intra unam hebdomadam ultra 6000 homines contulerunt ad ea pecunias, et quidem simul summam ingentem 729.000 franc.

*

P o s o n i o.

D. Ign. Gyürky, Medicinae Doctor, et Excellentissimae quondam Comitissae Sidoniae Illésházy olim medicus, acta inde a plurimis annis in hac urbe privata vita, die 25. Dec. a. p. aetatis 67. anno celebs obiit. Amicus ac benefactor pauperum, vir hic probus testamento, in publicum commodum condito, quod idcirco in publicam perferri notitiam meretur, in praeclarum nobilis ac generosi sui in humanum genus animi documentum, Conventui hujati Monialium Ordinis Sanctae Elisabethae 4000 fl. v. v. legavit pro fundando uno lecto infirmorum in honorem Sanctae Sidoniae; Nosocomio Fratrum Misericordiae 1000 fl. v. v.; Nosocomio civico 1000 fl. v. v.; Lazaretho urbis 1000 fl. v. v.; Unioni ad providendos pauperes conflatae 1000 fl. v. v.; Parocho suburbii Blumenthal inter inopes distribu-

endi ergo 200 fl. vv. Praeter haec pia legata haeres universae substantiae Dna Theresia Csepreky, ad votum defuncti orale nosocomio evangelicorum 500 fl. v. et famulo brevi licet tempore sed fideliter servienti 1000 fl. animo prompto ac liberali persolvit. Grata in perpetuum Benefactoris sit memoria!

v. *

Parisiorum incrementum.

Philippus pulcher incolarum Parisiis numerum ad 50.000 aestimavit; sub Ludovico XI. 150 millia effecit, circa medium 16-ti seculi ad 200.000 usque 220.000 increvit. Tunc temporis Carolus V. se totam parisiensem urbem in suum Gandavum illocare posse dicebat. Anno 1590 fervente religionario bello Parisii 200.000 tantum incolarum censebant. Sub Henrico IV. et Ludovico XIII. magna repente ceperunt incrementa. Circa finem regni Ludovici XIV. 570.000 incolarum ibi numerabantur; sub Ludovico XVI. 600.000, anno 1805 rursum 647 mille 750; 1817: 813.966; 1827: 890.431; 1831: 774.338; 1832: 770.286; nunc *) (1836) numerus incolarum unum millionem efficere dicitur, itaque ab anno 1805 in duplum fere increvit impopulatio Parisiensis.

v. *

*) Gen. hist. stat. Annalium tabellae 1837. Parisiis 890.000 incolas exponunt.

*Tabella statistica Imperii Austriaci 1836
e fide dignis fontibus.*

Provinciae	Extensio in \square mill. geogr.	Impopu- latio	Civit.	Oppida et Vici
Austria inf.)		1.246.520	35	4.500
Austria sup.) . . .	708/65	835.431	17	6.925
Styria	412/12	855.720	20	3.643
Illyricum	519/74	1.190.000	54	7.223
Tyrolis	519/40	784.472	228	1.731
Bohemia	949/35	3.888.829	278	11.962
Moravia et Silesia . . .	489/01	2.307.941	118	3.733
Hung., Slavon., Croat.	4.181/50	10.472.142	62	12.279
Transilvania	1.109/08	1.748.420	13	2.630
Galicia	1.548/	4.380.508	95	6.141
Dalmatia	274/	326.415	9	1.002
Littorale	143/	420.971	37	920
Praefect. Milit. limit. .	609/	1.016.322	12	726
R. Longobardo - Venetum	852/	4.278.902	56	11.434
Summa	12.295/85	33.482.902	828	75.339

Census Populi ratione diversitatis nationum 1825.

Slavi	14.875.000	Zingari	110.000
Germani	5.850.000	Armenii	13.000
Itali	4.400.000	Graeci	4.000
Magyari	4.100.000	Clementini	1.500
Valachi (Rascii)	1.800.000	Osmani Galli etc. . . .	1.000
Judaei	470.000		

Census Populi e diversitate Religionis.

Catholici	25.441.000	Judaei	470.000
Graeci	2.900.000	Unitarii	50.000
Reformati	1.600.000	Armenii	13.500
Lutherani	1.150.000	Moslemi	500

Clerus catholicus 3 Cardinales, 13 Archi-Episcopos et 70 Episcopos censet; Capitula 2.568 viris constant. Omnis Clerus secularis et monasticus 1828 69.515 constituisse publice censebatur. Summa totalis Cleri, eo non accensitis Ordinibus equestribus, Seminariorum et Collegiorum Professoribus atque Clero jun. 72.169 efficit. Abbatiae dantur 294. Claustra Monachorum 537, et Monialium 110.

Relatio gallica.

Paginae „Moniteur“ de 21. Dec. indicant decreta regia de 30. Nov., quibus DD. Donet, hucusque Nanceianus Coadjutor — Archi-Eppus Burdigalensis; Dnus Letourneur, Canonicus Parisiensis — Episcopus Verodunensis; et de la Croix, Generalis Vicarius Belleriensis, — Episcopus Vapincensis (Gap) renunciati sunt.

A n a g r a m m a.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. Primas in anno connumero dies.
 1. 2. 3. 4. 9. Ab ante et a post cerno, quid accidat.
 2. 3. 4. 9. Censuro et exhortor Juventam.
 1. 2. 3. 4. 5. Sum reserata? domum subibis.
 5. 6. 7. 8. 9. Feci molestos Ecclesiae dies.
 1. 4. 3. 7. 8. 9. Dum duro Cancrum Solis equitenent.
 3. 4. 6. 8. 9. Ducendo filiam me habebis.
 4. 3. 8. 9. Me numerare nequis — probato.
 6. 5. 3. 2. Meum, Lacunae sunt habitaculum.
 2. 3. 5. 9. Domi recludor, sed fluvios amo.
 6. 8. 9. Rependo rustico labores.
 7. 8. 9. Praesto suum cuivis, ut aequum est.
 2. 4. 6. 5. Me pauper aequae ac ditior utitur.
 2. 6. 5. In me Sacerdos maxima perficit.
 1. 6. 7. 9. Coloro nubes, atque cingo.
 2. 4. 6. 7. 9. Musica me recreat potenter.
-

A. Androvich, Juris a. l. Aud.

D e c r e t u m

*contra propagationem Christianae Religio-
nis (v. Alvearis pag. 60.) in Sina.*

Anglicae Paginae hoc decretum sinense vulgant contra propagationem fidei christian. in Sina editum: „Mandatum Magistri aerarii, Goo, et summi Judicis, Vam, in provincia Canton de severe prohibendo Christianismo, de adimendis libris exteris, de emendandis hominum cordibus et de conservando bono ordine: — Jussu Imperatoris notum reddimus populo, quod diversis temporibus Europaei interiora imperii subiverint ad christianam religionem praedicandam, libros typis clam edendos, conventus celebrandos et aliquos in errorem inducendos. Complures sinenses, christiani facti, ipsi de in praedicabant. Postquam haec innotuissent, principili extemplo supplicio adfecti, asseclae tardius in carceribus sententiam receperunt, et illi, qui christianismum abnegare detrectarunt, in urbem Muhamedanorum relegabantur, ut ibi ad sortem mancipiorum redigantur. Ita anno quinquagesimo Kieng-Lung tres Europaei, Lo Matam, Gai Kien-San et Po-Bin-Luon, clam ad interiora Imperii penetrarunt praedicandi ergo, et anno vicesimo Kea-King alii duo Europaei: Lam-Yuo-Van et Nicolam eodem scopo ad imperium venerunt, sed variis temporibus omnes in carceres conjecti et supplicio adfecti, aut pulsi. Cum itaque christiani semper impediti et condemnati fuere, ab hoc suppliciorum tempore religio illa feliciter exterminata

est. Ast vere anni superioris aliquot naves anglicae (in quibus notus Missionarius Carolus Gützlaff fuerat) sub quopiam praetextu litora Sinensia per longum legebant et aliquot libros europaeos distribuebant, et quia in his libris ad credendum auctori cujusdam religionis nomine Jesu, adque eum colendum provocant, evictum est, hanc religionem eandem cum christiana esse, quae diversis temporibus severissimam persecutionem sustinendam habuit. — Europaei praecipue in Macao habitant, et ideo deputatio illuc missa est, quae hominem quemdam nomine Kine-a-Fli, qui imprimendis libris occupabatur, interceptit, et octo libros europaeos ademit. Nos jam imperatori relationem praestitimus, cunctisque subalternis officialibus praecepimus, ut quivis, qui christianos libros habet, eos intra sex menses respectivis districtus magistratibus resignet, secus severis poenis afficiendus. Opus est vi pugnare contra superstitionem. Si quis neglecta obligatione, proprii commodi studio aut credulitate superstitioni semet dederit, et memoratam sectam amplexus fuerit, libros typis impresserit et distribuerit, illo prorsus tempore, dum minime exspectabit, proditus, poenam luet. Qui ignorantia peccat, commiseratione dignus est. Non est nobis animus poenam infligendi, antequam in rem serio inquiramus, quemvis igitur monemus, ut omne studium adhibeat. Non contenti Magistratibus dedisse mandata, ipsum hoc decretum publicum reddimus, ut cuncti tribunalium officiales semet eidem accommodare que-

ant. Quivis vestrum habet facultates, habet familiam. Utiles libros legatis, aptisque occupationibus animum adjiciatis, oportet. Terminum morae abhinc constituimus sex mensium, intra quem libri resignandi venient, si possessor eorum poenam sibi adsciscere nolit. Vos in via erroris nondum estis procul progressi. Si quis proprio motu semet insinuaverit, benevole suscipiendus erit. Resipiscite igitur, emendate vos, ne hora adveniat, qua nullum amplius datur remedium. Si vero post decursum etiam defixi temporis religionem illam profiteri et praedicare non cessaveritis, severissimae persecutioni subjiciemini, tandem condemnandi. Vos, qui pace perfruimini, veritatem propagare, et errores extirpare, sectas vitare et religionem King, avorum nostrorum, sequi debetis, ut pax et virtutes efflorescant, et vos felici hoc aevo boni subditi esse valeatis. Hoc est, quod nos ardentius optamus. Taou-Kwang, mense 4-to anni 16-ti“

v. * e D. W.

Reformationis (relig.) et Liberalismi analogia atque disparitas.

E libro germanico — cui titulus: „Observationes quaedam de Nobilitate (Aristocratia) Germanica. Quedlinburgi et Lipsiae“ — sano judicio ac moderamine, magnaue cum eruditione scripto juvat has generales animadversiones communicare: „Quemadmodum tempore Reformationis

plus quam dimidia Europae pars in motum posita fuit, ita nunc Liberalismo, Reformationibus (polit.) atque Constitutionibus. Ambo motus ex obtutu quodam in fundamento ac nisu suo prorsus diversi, imo e diametro sibi invicem oppositi, in aliis tamen plurimum interse analogi sunt. In utroque rationalia et materialia commodorum studia mixta, inque se mutuo agentia comparent. Reformatio (relig.) in campo religioso radicata proxime quidem ecclesiastico-christiana fuit, simul tamen et quidem praecipue politica quaestio evasit. Novi et magni eventus politici externa quidem sua specie in arena politica aguntur, habent tamen prorsus essentielles partes politicas, basimque anti-ecclesiasticam, anti-christianam. Hodie ex arena politica et e rationibus politicis procedendo ecclesiasticae relationes, hucusque vigentes, impetuntur: dum quippe in Anglia proprietatis-ac dioecesium ecclesiae anglicanae relationes alio modo conformare placet, catholici emancipati, idemque cum judaeis in consilio est; in Portugallia, Hispania et Gallia, claustra sublata, et Monachi trucidati, Ecclesia atque christianismus proscripta et igne ferroque impetita. Magis anti-christiano modo procedi haud potuit, nec in religiosas relationes terribili magis ratione agi, quam politica hac rerum conditione. Olim, tempore Reformationis, (relig.) ex altis intimisque conscientiae ac religionis quaestionibus exeundo plurima ob religiosas rationes in ecclesia immutata, claustra sublata, civitates

integrae per secularisationes collapsae aut aliae enatae, res plurimum mundanae immixtae, Hussitae, Thomas Münzer, et bellum tricennalae omnem Germaniam perturbarunt, et sic dogmaticae quaestiones illa habuerunt consecutaria, ut maxima Europae regna aliam receperint formam et rationem politicam. Pax Vestphalica civitatis potius caussa, quam eventus ecclesiastico-christianus emersit. Permutatio ejusmodi reciproca inter Religionem et statum polit. est prorsus naturalis et inevitabilis; Populus enim in omni suo esse et complexu unum totum constituit, et eventus in uno civitatis corpore enatus in reliquas etiam partes vim necessario exerere debet. Religio et Status Politicus in simili ad se invicem ratione constituuntur, in quasunt anima et corpus. Homo, a Deo creatus, in Eodem, in religione principia habet. In aliqua demum Religione esse debet, et ex hac omnes ceterae ejusdem correlationes semet explicant, ac proinde ipsa etiam ejus civitas (seu nexus socialis). — Dum revolutio gallica semet ab omni religione solutam delirasset, declarassetque: „L'état est athée et doit l'être“ — Status (civitas) est atheus et talis esse debet — per hoc ipsum annuntiavit: atheismum suam esse religionem, et revera impia ac scelestata tum erant civitatis acta. Ita modernus etiam liberalismus pari ratione, imo multo magis adhuc, pro systemate religionario potius quam politico habendus.“

„Non est hujus loci haec plene elucubrare; ast si saltem doctrina liberalismi: de vetustissimo ho-

minis statu naturali, de origine ac scopo civitatum,
 de magistratibus eorumque destinatione et juribus,
 de indole ac fontibus juris in genere, de supremis
 juris civilis principiis etc. cum iis conferatur, quae
 de his christiana ecclesia et christianum jus publi-
 cum veterum Europae regnorum docent, patebit
 illico: fundamentalia haec omnis politicae et juris
 civilis capita simul etiam ad religiosam scenam trans-
 posita, et liberales obtutus essentialiter advorsum
 fidem christianae ecclesiae directos esse. Liberalis-
 mus, postquam consequenti ratione systema suum
 religiosum evolverit, ad alia prorsus resultata et
 postulata, quam ratio christiano-politica deveniet,
 et si politica aut ecclesiastica negotia ordinanda,
 agniti abusus et mala quaedam tollenda veniant,
 modus et consilia haec efficiendi ac praestandi, co-
 gitandi item de his ratio politica ac juridica, sco-
 pus denique propositus essentialiter diversa erunt,
 prout quippe e principiis religiosis liberalismi aut
 christianis processum fuerit: etiamsi ille specie ex-
 terna basi politicae insistere videatur, interne ta-
 men et in suis principiis proprium sibi systemate
 religiosum sequitur, et ex hoc religioso respectu
 multo gravioris considerationis esse et in dies ma-
 gis periculosus fieri nobis videtur, quam ex obtutu
 politico. Persvasum tenemus effectum finalem,
 quem adducturus est (Liberalismus) — contrarie
 analogum paci vestphalicae — ecclesiasticum poti-
 us et religiosum eventum, quam politicum civita-
 tis negotium emersurum. Politica certe studia,
 quae nunc populos exagitant, — praeter res mul-

tum materiales — intellectualem causam atque conditionem, et eam quidem praecipue pro fundamento habent. Quaevis intellectualis concitatio: enthusiasmus, fanaticismus, exaltatio, ardentia partium studia etc. stabilia non sunt, sed exacto suo tempore evanescent. Cuncta Europae regna cultiora Reformatio (relig.) magis aut minus olim exagitavit, ejusque incendium animos incredibili vi corripuit. At post certum temporis intervallum, turbine sedato, malitia intercessit, imo retrogradus etiam motus observatus, adeo, ut integra regna majora, quae jam reformationem amplexa sunt, ad catholicam ecclesiam reverterentur. Catholici et protestantes perniciem sibi imminere putantes in foedera coaluerunt, quae terribiles quidem luctas adduxere, ambas tamen partes salvas praestiterunt. Quousque catholici defensionis duntaxat systema secuti sunt, inimici eorum progressus faciebant, ast quamprimum intellectuali adgressione usi ad recuperandam victoriam semet accinxerant, rerum facies notabiliter mutata. Post diuturnam internam externamque pugnam lassitudo et quietis desiderium invaluit; populi hinc aut illic perstiterant; in aliis vero regnis diversae confessionis inter se permixti manserunt. In ipsis etiam regnis, ad quae reformatio accessum nacta est, idem varia ratione evenit. Germania et Helvetia, Hollandia et Anglia diversos eventus, diversasque exhibent condiciones. Nullum ferme regnum novo fermento intactum restitit, quod aliquem ubique effectum reliquit, ast etiam ibi, ubi triumphum

reportavit, antiquum systema plus minus aut vestigia ejus retenta.“

„An non simile quid nunc quoque eventurum sperari possit? Non esset verisimile, hanc etiam politicam efervescentiam exacto suo tempore sedatum iri? Quod item foedus Principum necessarium sit, illudque ideo revera efficacia adversus modernos pravae politicos motus media arripere debeat; quod malitia reducenda sit, imo jam exordium sumserit, et nunc etiam motus retrogradus (qui nos a praecipitio exitiali liberet) possibilis sit: quoniam lucta cum religionario liberalismo remisit, et is in pluribus respectibus, inque pluribus regionibus suppressus aut constrictus vel saltem modificatus est? Quod eadem prorsus ratione, ut olim cum Reformatione evenit, regna quaedam novam prorsus semitam ingressura, alia attamen in antiqua permansura, pleraque plus aut minus (in diversissimis licet formis atque gradibus) novum impulsu receptura et indoli suae assimilatura sint? Quod tamen interna externaque lucta duplici lassitudine sitim quietis apud populos prius excitatura sit, donec inde nova rursum catastropha in magna orbis terraeque historia prognata fuerit.“

„Utrum moderna universalis a bello aversio ac metus, quietis jam reditum aut tantum malitiam ante ingruentem tempestatem innuat, an non haec nos eo deductura sit, ubi Regna Asiae, florens Aegyptus, Graecia et Roma exitum invenerunt, ad devastatas quippe et in rudera conversas urbes ad inhospita deserta? — — — Speramus in-

terea et hoc sperare obligationem esse credimus, futurum, ut Deus a tristissimo illo exitio nos liberet, Civitatem et nationalitatem nostram conservet, a dominatu falsorum philosophorum, et gallicis sophismatibus, tum ab illa, quae imminebat, intellectuali ab exteris dependentia nos liberos praestet et incolumes."

v. * e B. P. V. B.

Miserandus Hiberniae Status.

Relationes ex Hibernia horrore plenam sistunt imaginem de aerumnis in hoc regno incolarum classis pauperioris. In pluribus locis plebi in sensu genuino fame perendum est, et jam nunc hyemis rigore et grassante feбри centeni peremti sunt. In Kilkenny calamitates inopum magno ligni focalis pretio, angustis item ac humidis habitationibus plurimum augetur. In Colonmell centeni fame, frigore et morbis colluctantur. Pretium vitae mediorum est ingens, et eodem tempore dum illud increvit, merces laborum aucta non est. Dublinum ex omnibus Hiberniae partibus tristissimae calamitatum perferuntur adumbrationes, in primis e comitatibus Limerick, Mayo, et ex occidentali Hibernia. In solo pago Rathkeale 1500 prorsus inopes numerantur, inter quos 300 lectis etiam carent. Cyclamina et turfa triplo majori quam hucusque veniunt, et pauperes vestimenta quoque, ac suppellectilia, de quibus disponere poterant, vendiderunt aut oppignorarunt, liberis suis panem emendi ergo. Una vero febres nervosae tam late grassantur, ut quo-

tidie pluribus, ad nosocomia recipi supplicantibus, id spatii defectu denegari debeat. Et tamen, ajunt pag. Times, „O'Connell a talibus concivibus, pro quibus ferendam legem pauperum aversatur, 15.000 — 16.000 l. st. annuum tributum pro se extorquet, praetereaue tributum tumultuum exigit, et ejus socius D. Shiel, qui jam omnem humanum sensum omnemque pudorem exuit, declarat: stultitiam esse nunc de mediis cogitare, quibus fame intereuntibus concivibus suis subveniatur.“

v. * e B.

Incendium Templi novi S. Petri Londini.

Nocte inter 29. et 30. Decembris Londini novum S. Petri templum in platea Eaton, incendio deletum est. Ante septem annos sub protectione Marchionis Westmünster aedificatum fuit. Ipsa altaris tabula picta, mortem Christi D., dum crucifigeretur, referens, a celebri pictore Hilton parata, 1000 guineis aestimata, et a Marchione ecclesiae donata, flammarum ferme praeda evasit. Magnis duntaxat laboribus ac periculis exitio eripi potuit.

v. * e B.

Portugallica Constitutio 1820.

Conspirationes, Conjuraciones, Revolutiones, Seditiones, et Subversiones politicas consultissimum est sincere, omni cum fide, clare, ac nude propriis ac genuinis suis coloribus ex eventibus ipsis

oculis sistere, ne ullus saniorum de earum ortu, progressu, mediis, instrumentis, alliciis, et artibus in obscuro versetur, quae stupendo adeo ac terribili successu coriphaeorum molimina saepe coronant, et optimos quosque, ast incautos, secum in torrentem rapiunt.

Omnes paginae publicae de reducta constitutione portugallica 1820-i loquuntur, cum tamen ea 1822 fabricata et promulgata est. Anachorismus iste mirus videri posset, si inde explicatum non haberet, quod Revolutio atque Constitutio sensu quodam recto unum idemqua prorsus significare censeantur, prout quippe haec medium duntaxat est ad illam corroborandam. Inter Constitutionem 1822 et Diploma, jam nunc altera vice proscriptum, Imperatoris Petri nulla essentialis differentia intercedit, nisi quod illa per secretas liberorum murrorum sodalitates Ulissipone et Portu excusa, hoc vero fulminis instar per Despotam e Brasilia in Portugalliam vibratum sit. Causam originis, tenorem et consecraria Constitutionis illius 1822-i breviter instar diarii, simplici chronologico ordine, in memoriam revocabimus, ut eventus naturali suo nexu mutuo se invicem illustrantes documentum praebeant, quem ad modum concessio ex imbellitate aut ignorantia facta, plurimas alias post se trahat, donec quaeque in abyssum praecipitentur.*)

*) Eventus hi ex actis publicis, e liberalibus Gallicis ac Portugallicis ephemeridibus, tum e libro germanico magna rerum peritia scripto, cui tit. „Liniamenta

Art. I. Origo Constitutionis 1822:
 Jam ante a. 1820 et per absentiam in Brasilia Regis, symptomata quaedam ita dicti liberalismi, non adeo in populo, quam in collegio Gubernii regii Ulissipone, cujus praesidium Dux Palmella gerebat, semet manifestarunt, tamquam praecursoria proelia, et certa quaedam genio temporis blandimenta. Anno 1814. Gubernium hoc Regium contra restitutionem Jesuitarum protestabatur, quam tamen nemo postulavit, quamve Romanus Pontifex iis tantum Principibus indulserat, qui eam desiderarent. Anno 1812. in tota catholica Brasilia in eorum gratiam, quae deinceps in Portugallia evenitura erant, absoluta libertas i. e. plena aequanimitas (indifferentismus) erga cunctas religiones concessa, sicque vi legum a genio christianismi secessum, et maximis cum praerogativis vagabundi quique e quibusvis Europae regnis recepti: ac si inconditam hominum turbam, domino carentem vulgi gregem, absque communione fidei ac religionis, absque ullo sociali vinculo, absque amicis studiis, praestandisque mutuo auxiliis in unum eundemque locum compellere ad prosperitatem regni cujusdam, maxima ex parte inculti, procurandam atque cor-

ad historiam revolutionis portugallicae a Dr. Pfeilschifter (in periodico scripto „der Staatsmann“ 1824. tom. 4), denique e parum adhuc noto, sed perdocto, pro veteri ac recentiore publico Portugalliae jure notatu dignissimo opere: „Légitimité Portugaise. Paris 1820.“ excerpti sunt.

roborandam sufficeret. Eodem anno Gubernium solennem defectionem Romano Pontifici minabatur, quia denominato Archi Eppo Evorensi, cui-dam jansenistico olim Professore, auctori tumidae orationis panegyricae in famosum Pombal, canonicam institutionem, i. e. confirmationem pontificiam impertiri recusavit.

1820: Felix I. murariorum hispanicorum successus, quo ii, obtrusa vi Regi constitutione, summam arripuerunt potestatem, fratres et amicos Portugallios ad idem tentandum excitavit. — 7. April.: Post promulgatam hispanicam constitutionem quarta hebdomada Lord Beresford Ulissipone in Brasiliam iter ingressus est, stipendia pro militibus a Rege postulatum, et instructiones (mandata) quoad inducendas in portugallicum regimen mutationes expetitum. Princeps primogenitus, Don Pedro, et plures Ministri praevis pro constitutionalis systemate semet declarant, quin vel scirent, in quo illud consistat. — 8. Maji: Rex loco interponendae adversus haec seditiosa molimina protestationis, qua legitimi ordinis amici in saniora erecti fuissent, gubernio Ulissiponensi committit, ut mutationes publica opinione i. e. ab arcanis quibusdam conventiculis (Club) postulatas in effectum deducat. — Conjurati attamen Portugalli reducem Lord Beresford haud quaquam exspectant. Jam nocte inter 23. et 24. Aug. seditio in Oporto erupit auctoribus sodalitatibus I. murariorum. Mercatores vinorum necessarios sumtus, Advocati phrases, et perjuri of-

ficiales arma administrant. Officiales legionis 18-vae sub ductu Colonelli Bernardi Correa de Castro e Sepulveda, tympanis signa tumultus, in urbe caeterum tranquilla, dari jubent, orationes ad populum habent, cui persvadent, id solum agi, ut Rex, inde a 10 annis absens, Portugalliae, libertas populo, et exercitui antiqua gloria restituantur. Ad has sponsiones copiae Regi, Comitibus nondum convocatis, et futurae Constitutioni sacramentum fidelitatis dicunt. Postquam 24. Aug. copiae in aciem collocatae fuissent, conjurati Portoenses semet in supremum provisorium regimen constituunt, et acclamatione Antonium Silveyra Pinto de Fensoca Praesidentem suum nominant. Conventus hic edictum vulgat, in quo praemissis de Portugalliae sorte decidua gravibus in speciem lamentis repraesentativi regiminis—nomine nationalium comitiorum—institutionem postulat, caeterum pollicetur, futuram constitutionem religioni catholicae ac Dynastiae domus Braganzae nihil derogaturam, ac proinde principalia fundamenta nihil mutatum iri. Municipalis magistratus Oportensis ad conventum elicitur, metu compulsus comparet, et una cum militibus novo jurejurando semet obstringit, non jam ut ante 24 horas Regi, sed provisorio Regimini, futuris comitiis et constitutioni per haec conflandae. Hoc ultimum quidem absurdum ac ridiculum videri posset, revera autem nihil aliud significabat, quam: obsequium sodalitatum clandestinorum deputationi—quae comitiorum nomen sibi arrogat—cunctisque

iis, quae decernere et jubere ei visum fuerit. (Continuabitur.) *

Lupus arguebat Vulpem furti crimine.

Phaed. L.I. v.

Berna 29. Dec. haec ferunt: 'Radicalis (dema-
gogus) quidam paginarum Helveticarum „Observer“
familiaris e Basileensi Pago provinciali scribit:
„Germano cuidam, Dr. Weiland, qui domi accusatus
de provocata seditione iudicio se fuga subduxit, per
magistratum praesidium traditum est in suscipien-
da contra Oberwylerienses seditiosos investiga-
tione. Cuique perfugo lubentes asyllum et opem a-
pud nos concedimus; ast si viros, politicorum cri-
minum in patria accusatos et e iudiciis fuga elapsos
in novo, vixdum obtento, asylo contra cives huius
asyli, qui de simili arguuntur crimine, ut inquiren-
tes iudices, aut plane accusatores comparere vide-
amus, discrepantiam (dissonantiam) in hoc sem-
per invenimus, quae ingratissima in nobis sensa
excitant.“

E submissis quibusdam pro Alveari nostro Manu-
scriptis colligimus, neque Annunciationem no-
stram praemissam, neque Programma in ipso
Alveari adtenta mente ab omnibus lecta fuis-
se. Igitur Apes, quae Alvearis nostri esse vo-
lunt, reflectendas esse ducimus ad ea, quae
de scopo nostro in Alvearis pag. 4. e Nuncio
repetimus, et quae de argumentis ejusdem
pag. 6. et 7. praescripsimus. Neque opus est
explicare uberius, quid adductus pag. 7. Alv.
locus Virgilii per ventos, oves, haedos,

pictos lacertos, meropes aliasque volucres relate ad nostrum Alveare intelligat. Non arbitrio nostro, sed ex natura ac indole argumentorum de recipiendis aut arcendis scriptis sententia fertur, ut adeo nec sacharum quidem, utut dulcissimum, nec saluberrima medicamina atque aromata, neque ipsuin nectar recipi possunt, ni mellis naturam induant. Abesse debent medicata olea potusque spirituosi, qui sangvinem incendunt. Apes quippe pacis et concordiae inter se amantissimae sobrias epulas perquam diligunt. Nec vivos nec mortuos lacessere, summa — quamquam seculo nostro, affectibus plurimum agitato, maxime ardua — regula esto. At perversitati forti et candido animo aggerem quo validissimum ponere, etiam si inde invidiam incurrere necesse sit, liberum imo viri probi obligationem esse censemus. Ex his intelligi potest, cur multa, licet alio ex obtutu fors optima, Alveare nostrum recipere detrectat. — Post utilitatem gratiae habenda est ratio: nec explere favos sufficiet Apibus, quae dulcia quaerunt alimenta, quibus itaque prolixae carminum singulari occasione adornatorum, et jam obsoletorum recensiones haud sapient. Si ea, quae pro Alveari parantur, domi, uti svasimus, Ordinariatui substernerentur, multo expeditius nobis negotium foret. — Reticere interim haud possumus, inde nobis nullum adhuc advenisse auxilium, unde plurimum speravimus! —

*Solutio Logogryphi in Nro. 3. et
Anagrammatis in Nro. 5.:*

Psalmus — Almus.

Januarius — Janus — Anus — Janua — Arius etc.

Portugallica Constitutio 1820.

(Continuatio.)

27. Augusti. Officiales agminis, inter Minho et Beyra locati, Conventui Portuano literas adplausus mittunt, verisimillime ne gradus munerum amittant, speque omni futurae promotionis frustrantur, vel vero quoniam a liberali et imbecillo regimine Ulissiponensi nullam opem sperandam habuerint. 29. Augusti. Gubernium quidem regium Ulissiponense erumpentem in Oporto seditionem: abjectam *conspirationem*, et sublime provisori-um Regimen: *manipulum seditiosorum* compellat, nihilominus militibus seditiosis veniam pollicetur, ac si eos jam devicisset; item praemia illis officialibus, qui abjectae illi *conspirationi* valedixerit, promittit; caeterum se paratum esse declarat ad repraesentationes (preces) populi exaudiendas. 12. Sept. Conventus Oportensis constitutionalem i. e. seditiosum exercitum conflat, et cum eo Ulyssiponem petit. Metu perculsum Gubernium procellas eo sedatum iri opinatur, si vetera comitia convocaverit, quibus itaque diem 15. Nov. dicit, quod tamen decretum, uti facile praevidere licuit, seditiosum Regimen provisori-um contentum haud reddidit.

16. Sept. Sodalitates Ulissiponenses motibus, qui venerabilem confraternitatem ad summam potentiam evecturi essent, alienae manere noluerunt. Eorum itaque instigationibus quidam fidi officiales legionis 16. milites, partemque reliqui praesidii ad

forum magnum congregant, jubentque eos constitutionem, nondum natam, salutare. Summum pro se aequè Regimen provisorium denominant, quod quidem Regi fidelitatis juramentum nuncupat, una tamen regio Gubernio notum reddit, ei deinceps functionibus supersedendum esse. Ignavum Gubernium non ut refragaretur, et cum caeteris adhuc in fide persistentibus copiis adversus unicam illam legionem rebellem se defenderet, sed jussis potius obtemperat. Dissidia tamen inter 2 suprema provisoria regimina mox enascuntur. Oportense nequidem fructus victoriae cum fratribus dividere vult, iterque cum copiis Ulissiponem prosequitur; metu interim, ne discordiae in castris seditiosorum erumpant, et causam revolutionis in periculum conijciant, Ulissiponense regimen provisorium priora Oportensis jura agnoscit. Ambo sodalitia fraternisant et in unum coalescunt, distributis inter diversos suos Adeptos muneribus Ministrorum. — 1. et 5. Octobris.: Ambo conventus cum constitutionalibus militibus Ulissiponem ingrediuntur. Comes Palmella, Gubernii regii prius Praesidens, in Brasiliam proficiscitur, probabilius a Rege laudes recepturus quasi re eximie gesta. Conventus contra pro se de eventibus relationem Regi mittit, pro pensionem suam, constantemque populi portugallici fidelitatem contestatus, rogat, ut ipse aut filius in Portugalliam revertatur; quod desiderium notari omnino meretur. — 10. Oct.: Lord Beresford e Brasilia redux ante metropolem qua regni Locumtenens et pro omni civili et militari administratione

ne plena potestate instructus comparet. At Conventus ab excensione eum prohibet, utut constanter Regiam se revereri auctoritatem depraedicet. Post aliquot colloquia Lord cedit, et Falmouthum vela dat. Hoc non obstante Capitaneus navis, D. Maitland, Praefecto aerarii Conventus seditiosi 106.952 piastros pro exsolvendis copiarum rebellium stipendiis tradit, Anglia autem illatam Beresfordio contumeliam silentio premit. — De numero et modo eligendi ad Comitia (Cortes dicta) deputatos novae in sinu Conventus discordiae enatae. Expediendae difficultatis et terminandarum disceptationum gratia methodus electionis, constitutione hispanica instituta, adoptatur. Congregationes electorales ad 26. Nov. et 3. Dec. indicuntur, una electoribus convenientes nutus dantur, ut electiones tanto certius fidis sodalibus obveniant. 11. Nov.: Eaedem copiae, quae ante aliquot hebdomadas Constitutioni fidem jurarunt, Conventum ad exclamandam extemplo hispanicam Constitutionem adigunt; et haec Constitutio illico per acclamationem iuramento firmatur. Conventui quatuor nova, eminenter seditiosa, membra adjunguntur, contra quatuor Deputati et Ministri jure suffragiorum privantur. 24. Nov.: Corporationes (collegia) mercatorum et Tribunalium Ulissipone, quae eousque tranquillae manserant, contra praematurum revolutionis progressum protestantur. Quatuor Conventus membra, et 150 Officiales munera abdicant. — Tribus diebus post, 17. Nov., in ita dicto Senatu bellico statutum, ut decretum de 11-ma abrogetur, e constitutione hi-

spanica, cui brevi ante fides jurata est, modus duntaxat electionis retineatur; membra conventus, quae munera abdicarunt, eodem illico defungi jussa. — Ant. Silveyra, frater Comitis Amarante (qui eum amentem declaravit) Pro-Praesidens Conventus et ante duos menses acclamatione creatus summi Provisorii Regiminis Oportensis Praesidens, praestitis revolutioni servitiis, notisque ejusdem constitutionalibus sensis nihil opitulantibus, intra 24 horarum spatium Ulissipone excedere jubetur.

1822. 6. Jan.: Ablegati ad Comitiam exiguo adeo numero comparent, ut comitia exordium sumere nequeant. Ulissipone copiarum influxu per conspirantia sodalitia designati eliguntur deputati, mercatores scilicet liberales, advocati plurimi, et quidam apostatae Sacerdotes; contra in provinciis, ubi nec perfidi milites, nec conspiratorum sodalitia (Loge) dabantur, seditiosae factioni non ubique e voto cessit. Cuique Ablegatorum in diurnum iter 30 franc. assignantur, quo facto munera haec sodalibus et amicis conspiratorum magno illicio fuere, nec minori contentione quaerebantur. — 27. Jan.: Primus consessus Comitiorum. Procentum commembris tantum sexaginta septem aderant, et quoniam Deputati provinciarum lente duntaxat adpulerant, loco absentium supplentes vocati, prout quique e fidis conspiratorum amicis per plateas Ulissiponenses deprehensi sunt. Pro Constitutione elaboranda Commissio e quinque advocatis et tribus professoribus denominatur. Hi jam septima consessuum die Constitutionis projectum

adornatum habebant. Una securitatis deputatio conflata, i. e. politia revolutionaria, quae securitatem fratrum et sodalium curaret, et praecipue regi ad dictos vigili oculo observaret, cujus reditus, licet postulatus, metuebatur. — 9. Mart. Fundamenta Constitutionis in complexu probata. Postquam nempe scopus obtentus et summa potestas occupata est, quoad singularia Constitutionis capita magna diligentia opus revera haud fuit. Primum tamen horum, summa jam potestate gaudentium, Constitutionis amicorum decretum eo pertinebat, ut caput ejus de libertate preli suspendatur, unde conijcere licet, prelum iisdem nequaquam arrisisse. Dum haec in Portugallia agerentur, in Brasilia 1. Januarii, 10. et 26. Febr. Parae, Bahiae, et in Rivo Sti Januarii seditiones similes eruperunt. Omnes per milites et mercatores absque minima populi cooperatione suscitatae. Ex illis (militibus) ita dictus populi senatus in theatro Rivi Januarii convocatur. Rex liberalis sui Ministri, Comitibus Arcos, pessimis consiliis inductus, dilatoria arripit media, et seditiosis nondum devictis universalem offert veniam, acsi jam iis poenam dictare et sic gratiam impertiri posset; comitia Ulissiponensia tamquam legalia se agnoscere declarat, quorum placita a se duntaxat sancienda sibi reservat. Ast filius, Don Pedro, ipse quoque unus e l. murariis, provinciam in se recipit, vota populi supremae auctoritatis (souverain) ad Patrem deferendi, impetratque ab eodem supra dicti decreti revocationem, et plenam Constitutionis, sicut ea per comitia

conficta fuerit, absque ulla conditione approbationem, quae etiam praevie jurejurando firmatur. Rex e rurali palatio suo in urbem Rivi Januarii reducitur, eodem ferme modo, uti Ludovicus XVI. die 6. Octob. 1789. Versaliis Parisios deductus fuit. Don Pedro binis vicibus continuis comitiis portugalicis et futurae constitutioni solenniter fidem jurat. Die 26. Febr. novum collegium Ministrorum revolutionarium constituitur. 2. et 7. Mart. Censura in Brasilia suffertur eodem fere tempore, quo Ulissipone restituta est; aliquamdiu enim revolutio in Brasilia, velut nondum consummata, libertate preli carere non potuit. Caeterum Brasiliani Ablegati eliguntur, qui in Portugalliam concedant, et partem in consultationibus capiant: 21. April.: Miserabilis populi serenissimi clades: Electores in curia mensaria congregati Regem ab habitu Ulissiponem prohibere praesumunt, quo se, invitationi supremi provisorii regiminis obsecuturus, conferre parabat. Ast unica cohors venatorum dominos hos summae potestatis dispellit, quadraginta eorum caesis, ducentis aut tercentis vulneratis, majore adhuc parte comprehensa; caeteri per fenestras semet ad litus maris praecipitant, ubi plures merguntur. Actum fuisset de revolutione, si levi parte hac victoria melius in rem uti placuisset, verum Rex, exiguo ad minus tempore in mari libertate gavisurus, consensa navi cum tota sua aula et aliquot millium comitatu Ulissiponem (26. Apr.) vela dat. — 5-ta Maji: Don Pedro, in Brasilia remanens, diversis decretis et liberalibus edictis populi favores eme-

rerī adlaborat; ast liberales Rivi Januarii, resumptis parumper post primum terrorem animis, dum nulla jam venatorum cohors metuenda erat, de principiis ad consecutaria, e theoria ad praxim transeunt, Princeps ad sancienda tertio jurejurando Constitutionis Portugallicae — nondum confectae — fundamenta, ad mutandos Ministros, et semet conventui, e novem membris conflato, subjiendum ac honore obsequentissimi ejusdem servi, vel exequentis magistratus contentus esse cogitur. — Regi in literis, quibus suum e Rivo Januario susceptum iter Comitibus Portugallicis annunciaverat, aliquot antiquae monarchiae verborum formulae in calamum venerant, quales sunt: Dominus noster, Vassalli nostri seu subditi, ratum habere, sanctionem impertiri etc. idcirco conventus serenissimus contra has, constitutioni adversas, verborum formulas solenniter protestatur, et eas tamquam non scriptas considerandas decernit. Membra quippe Cancellariae novum scribendi genus repente adeo sibi proprium reddere nequiverunt, et Rex bonus — pari cum multis aliis ratione — putabat se semper adhuc Regem et Dominum esse, quamquam conventui seditioso semet subjecerit, licetque constitutionem; per quam throno dejectus, et ad sortem vilis mancipii, omni libera voluntate spoliati, detrusus est, jurejurando ratam habuerit.

5. Juli: Rex ante Ulissiponem cum suo comitatu comparet. Portugallica attamen comitia liberalia, quamvis reditum ejus postulaverint, sub contumeliosis duntaxat conditionibus excendendi facul-

tatem ei largiri volunt, eumque instar captivi sui habent. Dies et hora exscensionis defigitur. Ante omnia decretis jam constitutionis fundamentis et ipsi, per comitia primum conficiendae, constitutioni jurejurando obsequium spondere debet. Directorem Politiae i. e. Magnum Inquisitorem revolutionarium et e principibus Conjuratorum electos copiarum Ullissipone et Portu duces mutare ei interdicitur. Rex, non ut aliud regni litus peteret manus cum fidelibus adhuc subditis jungendi gratia, sed cunctis his jussis obedientissime semet subicit. Nihilo minus responsum ejus ad adlocutionem Praesidentis Comitiorum displicet, et prolata quaedam regio more verba retractare cogitur. Comitía Portugallica ne quidem ea prudentia ac tolerantia utebantur, qua alii similes conventus, in verbis quippe faciles, et ipsa re, i. e. possessa suprema potestate contenti, Regi, solio excusso, ultimam consolationem, externam speciem, verba vacua relinquentes. Idem absque dubio liberales Portugalli facturi fuissent, si recogitassent usitatas has, quamvis cum re ipsa in contradictione positas verborum formulas eo valituras, ut complures minus sagaces regum amici, fuco decepti ac delusi, repugnare abstineant, constitutionales autem monarchiae, dignitate omni exutae, tanto certius vilescant. — 4. Jul. Die post adventum Regis novum Ministrorum collegium revolutionarium constituitur. 22. Aug.: Legati Russiae et Austriae Ullissiponem deserunt, quia occasione, dum comitia constitutionis capita fundamentalia rata habuerant, ad residentias suas luminibus collustrandas eos adigere — lubido aderat. (Continuabitur.)

V a l l á s.

Emlékezetek az Istenről, virtusról, örökkévalóságról.
Albach után fordította A. D. G. Kolosvárt, a' kir. lyceum' bet. 1835. (a' borítékon 1836). 8. 478 lap.

Egy köz tiszteletű német hittudós a' következő panaszokra fakad egyikében a' legjelesb vallási folyóiratoknak: „Az úgy nevezett művelt rendek közt találni férfiakat, kik osztályokban alapos és terjedt tudománynyal, hivatali ismeretekkel és ügyességgel bírnak, 's abban is, mi rendszerint általános műveltségnek neveztetik, nem járatlanok; de soha nem tarták érdemesnek arról, mi a' gondolkodó fej előtt a' legmagasb 's a' legmélyebb egyszersmind, a' religióról, alaposb ismereteket szerezni, mint ifjúságokban szereztek. Ezen mélyebb ismeret' hiányából szülemlik nem ritkán a' szent iránti egykedvűség, vagy épen annak lenézése. — Egy más osztályáról azoknak, kik magokat a' műveltek közé számítják, az áll, mit a' költő mond:

Igaz, nem a' legjobb az, mihez szoktanak,

De rettenetes sok a' mit olvastanak.

Az idősbegek ezek közül, jó tömegét olvasták össze azon könyveknek, mellyeket a' múlt századi francia philosophiai iskola terjesztett, össze azt a' számos utánozatot, mímelést és majmolást, mi Németországban akkor divatra kapott. A' fiatalabbak, egész seregét nyelték el mindensféle vizenyős románoknak, mellyeknek özönvize még nem rég árasztotta el, 's részint jelenleg is elárasztja Németországot. Ollyat azonban azok is ezek is keveset olvastak, mi képes volna őket az ember' vallási

viszonyai, a' keresztyénség 's ennek magas becsé felől felvilágosítani. Azért náluk nem ritka azon vélemény, hogy a' vallás csak gyermekek és dajkáknak való, hogy az olly állazó, melly alkalmas a' sokaságot rendőri korlátokban tartani: nem pedig olly dolog, mire mívelt embernek gondjának kellene lenni. Baj ez azokra nézve, kik miveltséget követelnek; de még nagyobb baj a' hittudósokra nézve az, hogy ezen állapot' bűne nagy részt az övék; mert írásaikban a' jó izlés többnyire ismeretlen vendég; ők egész sereg könyvet irnak, melyek közt világi embernek éldelhető egy sincs; mert ők azon csodálatos szempontból indulnak, hogy annál tudósabb arczu valamelly könyv, minél több 's kisebb cikkekre van tartalma felaprítva, minél vadonabb formába van öltöztetve, 's minél óriásibb az idézetek' bástyázata, mellyel körül van sánczolva. Avvagy, ha valamelly mívelt világi arra kér, jeleljek ki neki olly könyvet, mellyből szabad óráiban a' hit tárgyaiban egyről másról tanuságot meríthessen: hányat választhatok a' végetlen tömegből, mellyek rá nézve megemészthetők? Mert úgy látszik, hogy a' keresztyénség' közelebbi 's alaposb ismeretét csak kevés, a' barbár iskolanyelvbe avatottak' kirekesztő birtokává ohajlják tenni, 's a világiaknak léleképítésre szolgáló könyveken kívül ritkán akarnak egyebet juttatni! 'S még is csodálkozunk, ha ezeknél ritkán lelünk többet, mint felesleges ismeretét a' keresztyénségnek?"

Nem illik-e e' kép reánk, 's fájdalom! a' mi vallási és hittudományi állapotunkra is? csak hogy

itt, e' véghetetlen parlagság mellett sereg könyvről nem lehet szó, mellyeknek irásában mai nap már nem fáradoz senki. Tudományos munka nálunk kevés, világiaknak szóló pedig éppen nem lát napfényt, ha a' Guzmics által megindított Egyházi Tárt kiveszszük, de melly, úgy tetszik a' laikusok közt még nem lelt közönséget. Azért, e' nagy szükségben, élénk köszönettel kell fogadni olly philosophus pap' lélekkel és hévvel teli beszédeinek fordítását, mellyek mind a' nézetek' tisztasága 's emelkedettsége, mind az előadás' magával ragadó, magasb ihletű lelkesedésével képesek a' legelhanyagoltabb szívben is fenkölt érzéseket támasztani. 'S noha a' fordító nem éri el az eredetinek oratori szépségeit, nem azt a' teljet és kerekdedséget, melly Pater Szaniszló' szónoklatát olly megkapóvá teszi: noha, elvétett szempontból indulván azt hivé, hogy a' kifejezés és beszédszövetnek nem szükség, vagy nem tanácsos azt a' kényes válogatott természetet adni, mellyel németben bir, hanem hogy azt — mi csakugyan egyedül mívelt rendeknek van szánva — célirányos közönségesb nyelven adni: még is a' fordító' dolgozását sikeretlennek mondani nem lehet. Tudniillik annyira meg van a' fordító eredetiétől hatva, hogy áttétele többnyire elég nemes és csinos; 's még csinosabb lett volna, ha azt a' sok az ő-t, egy-et (mi előszócská gyanánt legtöbbször németes), némelly bugyogó formákat, péld. „hogy sem ne talántán“ „mint talán“ helyett, került volna.

Ellenben nyelve 's a' mód, mellyel a' szavakat leírja, gyakran vétkes. Nem tartjuk szükségtelennek némellyeket kijegyezni, annál is inkább, mint-hogy az efféle hibák többi erdélyi társainknál is gyakoriak, sőt mindennapiak. Mindenek előtt ilyen a' rövid hangzók' meghúzása; péld. a' rövid e-é: nÉ-künk, vÉlle (két l-lel, 's így két hiba egy szóban), mÉrész, mindennÉmű (a' gyökérből n e m, genus), stb.; a' rövid o é; bÓldogság, Órvosság, Óly ('s egy ly, ismét két hiba egy szóban), vOlt, gondÓl stb.; a' rövid u-é: sÚgár, mÚtat; a' rövid ö és ü-é; üzÖk, gyÜmÖcs, fÖld, böjtölÖk (én), kikerülÖm (én), erkÖlcs, Öszve, Önként, Önszeretet, kÖzép, szükÖlködni, jÖn, külÖnben, dÖgleletes, ébresztessÜnk, legyÜnk, nekÜnk, szÜkség stb. Ki beszél így? 's ha vannak, a' mint tudjuk vidékek, hol egy vagy más az említettek közül köz nyelvben divatos; de hát illy divat az, mellyet írónak tisztelni, követni kell, minden századok 's jobb írók' szokása' megvetésével? — 'S meghúzások, mellyek egyébiránt is, valljuk meg, kissé húzakodó nyelvünknek teljességgel nincsenek ékességére, nem hozatnak helyre olly hangzók' megrövidítése által, mellyek viszont hosszúak természetöknél fogva, mint péld. az ít szóképző' í-je; szomorIt, teljesIt, indIt, stb., noha van vidék, melly azt állandóan megrövidíti; ilyenek dicsÖség, kÖfalzat stb, sőt effélék is olvastatnak: igIret, dicsIret, ígéret, dicséret helyett. Szintígy van a' könyvteli mássalhangzók' kettőzésével, hol egyesnek kell állni, 's egyesekkel kettősök helyett; péld. épPen, téveLlyedni, golyóbisSa: épen, tévelyedni,

golyóbisa helyett; 's viszont: oly, mely, mily, valyon, fesleTség stb., holott ilyenek divatban, bár hibásban is, alig vannak; a' dunamellék oll-ot, mell-et, a' tiszamellék ojj-ot, mejj-et mond, a' szerző' írásmódjára nem tudok auctoritást. Másutt fel is cseréltetnek a' mély hangzók, péld. azokAn, árnyékAt, 's viszont társOd, csikOr, mi bélyegzi ugyan az erdélyi szóejtést; de hát mit akarunk mi? dunaisan, tiszaisan, göcsejesen, hienczesen, palóczoosan, erdélyiesen stb. írni, vagy talán magyarul? úgy, mint a' régi 's új divat nemesb és felsőbb értelemben kívánja, a' szónyomozás tanácsolja, a' mindenkori jeles írók' többsége javálja? Gyakran hallom e' panaszt: grammaticánk, helyesírásunk nincs még megalapítva, 's kiktől hallom? Egyedül azoktól, kik restek azt tanulni. Mert kinek Révai 's Horvát István' nyomozásai semmik, kilegközelebb g. Teleki József' 's az academia' pályairásaikból nem okúlt, 's a' m. t. társaság' rövid, de világos szabályait nem érti, vagy követni nem tudja, vagy tán nem akarja — ha nem tud is helyettök helyesbeket 's világosbakat előállítani — az inkább ne is írjon. Nagy megvetése fekszik abban az írói talán első kötelességnek szintúgy, mint a' közönségnek is, ha ki tollat ragad a' nélkül, hogy sorait hibátlanul le tudná írni, a' nélkül, hogy azt tudná — mert egyszer már csak ki kell mondaní — mit miveltebb nemzettársainknál nem tudni, iskolás gyermeknek is szégyen. Engedelmet a' keserű szóért; de kötelességgé teszi azt a' mindennap tapasztalt elmulasztás; 's az ügy' szeretete parancsolja, hogy e' részben is mindenkor kimélet nélkül meg-

rovassék a' hanyagság, gondatlanság, vagy szabály' megvetése. —

ex. A.

*Sensa Dni O'Connell de relatione Ecclesiae
in Hibernia, ante Comitia 1837-i.*

D. O'Connell ad literas Dni Wentworth Beaumont, Alegati comitalis de Ecclesiae in Hibernia rationibus inter caetera haec respondit: „Hibernia, mea opinione, conquiescere nequit, donec religio potioris partis in quibusvis relationibus cum religione longe minoris numeri ad eandem prorsus libellam collocata non fuerit. Priusquam hoc eveniat, regnum a salutari illa, pacifica, et strenua agitatione liberum esse nequit, nec erit, dum vixero.“ Prosequitur dein: hoc pro Hibernia famae et estimationis postulatum constituere; idemque rationem, intellectum, sensa et nobilissimos affectus hibernici populi deponere. Id quemvis intime persvasum tenere, quod catholicis in religiosis aequae ac politicis relationibus aequalitas cum protestantibus tribuenda sit. „Pax, inquit, tranquillitas et prosperitas Hiberniae exigit, ut liberi arbitrii principium inducatur, ut quaevis confessionum suos interteneat sacerdotes. Quamdiu Protestantium ministrorum quispiam ad marsupia catholicorum jus sibi arrogaverit, discordiae, invidiae, et turbae in Hibernia vigeant.“

*Hilaria vespertina in Nagy-Abony, instituto
Mentemotorum fructificantia.*

Vacio 15. Jan. 1837. Quam pia, quam sit ingeniosa illa charitas, quae se debitor omnium agnoscit, et virtutem animam, ac plenitudinem legis efficit, ostendit pronuper exemplo sane conspicuo Rmus Dnus Joannes Andrásy de Ér-Keserő, Cath. Eccl. Vaciensis Canonicus honorarius, Districtus Nagy - Abonyensis Vice-Archi-Diaconus, et Ecclesiae ejusdem nominis Parochus: qui tenebro sublevandae humanitatis affectu, et amore proximi, ac ultimis Regni comitiis palam declarata, et miserae, ac miserandae omniumque infelicissimae Hominum classi pie nuncupata sollicitudine quasi percitus, 8. Jan. a. c. in Oppido Nagy-Abony, curae suae pastoralis concredito, et equestri ordinis insignibus familiis numerose referto, ac Magnatibus quoque resplendente, hilaria vespertina, cultiori genio dedicata, et concentui musico sororie copulata, pro bono et ampliori incremento saluberrimi Mentomotorum instituti aere suo, impensisque suis procuravit; utque symphonica hujusmodi Genialia in hoc arctiori, et communi penuriae statu, qui generosis aequae, et a largitate commendatis benefaciendi sufflamina ponit, avidius appetenda redderet, belle simul, et sumtuose prae parata esculenta, atque poculenta hospitibus liberaliter propinavit; insuper autem, defixo ad florenum seorsivo ingressus pretio, lucri praemia, medio ollae fortunae, sive aleae jactu prosperanda, et

in operibus, acuphyrgia pictis, crateribus item, et phialis consistentia, ac per eum ipsum, aliosque, pietati ejus suffragari cupientes, munifice oblata, in commune proposuit: atque ita fine illo, omnium nobilissimo, et certatim expetendo, ad sacrificium, in ara charae Patriae, et afflicti civis adolendum, ac ibidem odore suavissimo flagraturum, prope mille florenos valutales conflavit.

submissum e Dioecesi Vaciensi.

Cardinalis Lambruschini ruri valetudinem receperat.

Roma 5. Jan.: Cardinalis Status-Secretarius Lambruschini continuo adhuc extra urbem moratur procul ab omnibus negotiis, et in hac quiete valetudinem sensim recuperat ita, ut medici persvasum teneant: malum gutturis, quo laborat, post aliquot tempus prorsus sublatum iri, eumque tum clavum regiminis absque novo periculo valetudinis resumtutum.

Londini diebus Domini rhedae mercenariae cursum sistunt.

Londino. Rhedarum mercenariarum in tota Anglia possessores in suo conventu decreverunt, ut diebus Domini posthaec cursus meritoriarum rhedarum interrumpatur. Conclusum hoc oeconomiae partim, partim religionis rationes adduxerunt.

Caeo-Regia Ap. Majestas die 13. Jan. Ill. D. B. Barkóczy de Szala, Abbatem Canonicum Metr. Ecclesiae Agriensis et Tabulae R. Jud. Praelatum — Episcopum dioecesanum Alba-Regalensem benignissime nominare dignata est.

Portugallica Constitutio 1820.

(Continuatio.)

September: Ministri rursum dimissi, ut vehementioribus democratis locus detur. Plenus triumphus systematis, quod liberale dicitur, quodve in Hispania et Portugallia, jurene vel minus, simpliciter Murariorum audit. Rex adoratus, Regum omnium optimus, qui cunctis postulatis subscripserat, in theatro sybilis exploditur, quod ei vix eventurum erat, si revera Rex esse perseverasset. Ideo etiam publice deprecandum ei erat, quod in una palatii fenestra stans, faciem non in milites rebelles, sed ad eos, qui in oeco congregati erant, converterit. Omnes, qui Regi fideles fuerunt, et Ministri, olim revolutioni minus faventes, amoventur et arbitrarie in exilium pelluntur. Bona ecclesiastica in fiscum rediguntur, quod quidem vi constitutionis vetitum fuit, verum enim vero „auctoritate“ — ut ait decretum — „Professorum Coimbrae“, postmodum Ablegatorum comitialium, id jure fieri censetur, tanto quidem magis, quod iidem, „a quo Marchio Pombal Minister fuerat, constanter docuerint, bona ecclesiastica esse bona nationalia, ac proinde civitatem de iis pro lubitu disponere posse.“ Nexus cum Romana sede abruptitur in obversum jurisjurandi constitutionalis de manutenenda religione romano-catholica nuncupati; liberalis enim conspiratio et confraternitas per totum orbem terraqueum diffusa, ecclesiae u-

niversali substituenda contenditur. — Decimae abrogantur, census a fundis, et aliae praestationes territoriales, solenni de inviolabilitate proprietatis sponsione nihil opitulante, sufferuntur; agendum quippe erat, ut ante omnia Clerus ad incitas redigatur, neve ullae reciprocae praestationes locum habeant, sed sola usuraria pravitas velut fons divitiarum et unicus inter mortales nexus supersit. — Sacerdotes magno numero, proclamata licet individuali securitate, arbitrarie comprehenduntur. Patriarcha Ulissipone exulare jubetur; et novae ab inimicis religionis procusae ecclesiasticae constitutionis, nec non disciplinae ecclesiasticae (Constitution civile du Clergé) leges statuuntur. — Cuncta haec verisimiliter ad dictum religioni romano-catholicae sacramentam tanto religiosius observandum! —

29. Septembris. Comitia de dissidiis, quae inter duos Brasilianos conventus, Bahiensem et Rivi Januarii, eruperant, magno cum suo dolore certiora redduntur. Neque Principi liberali, utut ternis vicibus fidelitatem et obsequium juraverit, fidem adhibent, et ideo pro immensis Brasiliae terris in comitatus et districtus dividendis confectam rationem submittunt, sperantes illa se quemvis resistendi modum praepedivisse; caeterum Principem Regentem, Don Pedro, Brasiliam relinquere jubent, utque presso nomine (incognito) Angliam, Galliam et Hispaniam peragret, praecipiunt, ad combibenda ibidem constitutionalia seu repraesentativi regiminis principia. —

24. Dec. Don Pedro non censuit esse consultum decreto huic obsequi, Senatus vero ejusdem in Rivo Januario Serenissimum Conventum Ulissiponensem catervam anarchistarum compellat. In contemptum igitur mandatorum Princeps constitutionalis in Brasilia manet, imo bellum quoque adversus Monte Video proprio Marte gerit, quod Comitia inconveniens ac invalidum declarant. — Primus itaque annus constitutionalis in Portugallia celebratam adeo libertatem arbitrariis plurimorum carceribus, sanctam proprietatis inviolabilitatem innumeris spoliationibus et sequestrationibus, violentis item exaurationibus, proclamatam universalem securitatem — confitentibus ipsis comitiis — 60 bene armatis praedonum gregibus, stabilitam denique populi majestatem pluribus tumultibus ac seditionibus foedavit. Interim tamen his non obstantibus auctores et asseclae revolutionis inconsequentiae aut contradictionis, quam eis parum acuti eorum adversarii oggerere solent, argui nequeunt; nam semper alioquin intelligebatur, et e dictis scriptisque facile perspicui potuit: Nationem seu populum summæ potestatis ex ipsis duntaxat (liberalibus) consistere, atque ideo constitutionalia etiam, imo singularia quoque hominis jura ipsis solis competere; unde se quidem cunctis illis violentis mediis suos inimicos oppressisse, hoc attamen necessarium fuisse, ut suam propriam libertatem, fortunas et securitatem personalem, collectivam denique majestatem suam (potestatem

snmmam) sartam tectamque praestent atque amplificent.

1822. 9. Januarii. Provincia quoque Minas Geraes in Brasilia contra Ulissiponensia comitia consurgit; octo diebus post copiae constitutionales portugallicae, 2000 viris constantes, propudiose e Brasilia abiguntur, quae Ulissiponem solvunt; postquam ipse Don Pedro imperium ad hoc dedidisset, exclamans „Indépendance ou la mort.“ (Independencia aut mors.) 16. Febr.: Postulante Municipio Rivi. Januarii e Repraesentantibus (Ablegatis) diversarum provinciarum, nomine Procuratorum, Conventus (Junta) legislativus Brasiliensis conflatur. — 15. et 18. Apr. Comitia Ulissiponensia, audita repugnantia, quam in Brasilia offenderant, magno terrore corripuntur, itaque nunc primum aliquantum cedunt, decretam Brasiliae in Comitatus divisionem differunt, ac a mandato contra Don Pedro 29. Sept. 1821, et de ejusdem constitutionali cultura lato, recedunt, admittuntque, ut in Brasilia manere possit; non secus ut ibidem gubernium cum peculiari aerario erigatur, addunt una fundamentali constitutioni capita quaedam supplementi instar, quae interim cum constitutione in evidentissima sunt contradictione. 29. April. Decretum comitiarum, quo (ad demonstrandum absque dubio, quanta fide libertas personalis et inviolabilitas asyli, in domiciliis civium sarta tectaue conservetur) regimini potestas tribuitur, singulum quemque civem aut magistratum, cujus mora in loco, communis alias domicili, periculosa esse videretur, brevi manu

ex una provincia in aliam deportandi et proscribendi. Vi datae hujus potestatis Ministri illico a Praelatis et Magistratibus, qui e Rivo Januarii cum Aula adpulerant, exordium sumunt, quos, opinione sua periculosissimos, deportari jubent. 5. Maji. Don Pedro propria auctoritate titulum Principis Regentis et constitutionalis Brasiliae Protectoris sumit; quamquam hoc ipsum, per eundem arreptum consilium constitutioni adversum esset. 2. Julii. Portugallica comitia contra praecipunt, ut Conventus Rivi Januarii, obmotae seditionis puniendae ergo, tribunalibus tradatur; decretum ejus de convocandis Procuratoribus abrogant, edictum ad populum Brasiliae dimittunt, et parte ab una dirae necessitati cedentes, parte vero ab altera ita dicta principia salvare cupientes, Brasiliae Delegationem duntaxat, seu potestatem executivam largiuntur ea, sensu suo, ratione, ut dicta Delegatio nequaquam leges aut jussa Conventus Rivi Januarii, sed Ulissiponensis in effectum deducenda habeat. Liberalis Princeps, Don Pedro, qui ad Comitiam rata habenda tam multum contulerat, quin imo fabricandam ab iisdem Constitutionem praevidentis vicibus jurejurando probaverat, per suos constitutionales Dominos tamquam perjurus Rebellis diris omnibus devovetur. 15. et 20. Sept. Comitiam portugallica longe majori adhuc indignatione intelligunt, in Brasilia non solum Procuratores, sed, quemadmodum Ulissipone factum est, Comitiam quoque convocandi consilium adesse. In primo irae propter intolerabilem hunc ausum impetu et-

iam decretum de memoratis constituentibus Comitibus Brasilianis abolent, Regimen Rivi Januarii illegitimum esse declarant, quod pure de facto non vero jure existat; acsi vero suum fortiori jure consisteret! obsequium omne, quod Regimini illi praestare quis auderet, pro crimine laesae Majestatis habent, Principi Regenti imperant, ut Brasiliam intra spatium unius mensis relinquat et Ulissiponem revertatur; Rex ipse, Parens, congrua expedit mandata, ut decreto huic obtemperet; idcirco enim Comitibus Regem convenerant, et in hoc solo respectu videbatur consultum ad regiam patriamque auctoritatem recurrere, quoniam sua eam efficacior fore putabant. Comitibus quidem oblita sunt, ipsamet prima seditionis signa sustulisse, iramque sine sufficientibus viribus vanam omnino esse; ea tamen perspicacia pollebant, quin inimico, palam arma minitanti, veniam offerrent, tanto minus pecuniam rebellibus Brasilianis mitterent, sicut antea ex adverso Regium gubernium Ulissiponense et e Brasilia redux Lord Beresford relate ad rebelles Portugallos fecerant. (Continuabitur.)

B e s z é l g e t é s.

Voltaire a' más világról meglátogatja
betegségében Lafayettet.

Lafayette. Kápráznak e szemeim? vagy magam előtt Voltairt látom? — Legalább képének esmert rajzához igen hasonlónak találok ezt.

Voltaire. Ne kétkedjél, Lafayette; engem látsz; Voltaire áll előtted.

Laf. Igen örvendek idejelenéseden; mert valóban nagy szükségem vagyok reád. Én több napoktól fogva betegeskedem; háromszor nyitottak eret rajtam, 's hogy őszinten kimondjam, én, a' kit már nyolczvan esztendő'k' neheze roskadoztat, fölötte nagyon irtózom a' haláltól.

Volt. Szívemből sajnálkodom rajtad: mert ilyen szorongatás engemet is kegyetlenül kínzott egykor. De mit van mit tenned? Jól tudod, hogy a' philosophia sem védhet a' halál ellen.

Laf. O fájdalom! nagyon is meg vagyok győződve, hogy ezen disznósors ellen nincs orvoság. Egyéb vallási híresztésekre nézve, mellyeket nem láthatunk szemeinkkel, segíthetnek magokon a' philosophusok egy pusztá tagadommal 's ezzel a' bög el van rugva: de mikor a' halálról vagyok a' szó, erről, vagy akarjuk, vagy nem, a' philosophusok' hitének kezét kell fogni a' Kapucinusokéval.

Volt. Nincs különben. Ha ezeket a' lelki haramiákat minden egyébben tévelyegtetjük is, meg kell vallanunk, — a' mi legnagyobb baj, — hogy abban az egy pillantatban, melly a' száj' tátásával véget ér, nekik igazuk van. Mindazáltal elég mivelni a' földet; az aratás egy nap' munkája, és ha nem úgy üt ki, abban nem sok fekszik. Ha nem mond már, miben lehetek szolgálatodra.

Laf. Ha egyenesen ki kell annak szaladni a-

jakimon, a' mi faggat belől, nem tagadhatom, hogy egykevesé szégyenlem előtted a' nyilatkozást.

Volt. Mi az ördög! Hát mikortól fogva kezdi a' philosophia magát szégyenleni? — Csak ki vele szaporán! Betegséged' gyengéje ez, nem egyéb. Szólj; hányd, okádd a' káromlásokat bátran egyremásra kényed kedved szerint, és soha ne felejtsd, hogy a' vakmerőség, és szemtelenkedés csudaszépen illenek a' philosophiához.

Laf. Oh, ha csupán csak a' káromlásról volna a' szó! — — De már akármin van, hallgass meg engem, Voltaire. — Egy lábammal még itt, másikkal már a' sírban, és közel feloszlásához ennek a' mozgó testtömegnek, mellyet eddig Lafayette Úrnak neveztek itt, lelkemet fölötte igen háborodottnak, és nyugtalannak érzem lenni, 's veszem észre, hogy a' philosophia nem képes lecsendesíteni dúlongó habjaimat.

Volt. 'S mit kívánsz tőlem megnyugtatósodra?

Laf. Vajmi kedves dolgot cselekednél nekem, ha a' philosophiából merített okokkal meggyőzhetnél arról, hogy én semmi sem vagyok több, 's egyéb sertésnél, vagy denevérnél, és hogy, ha egyszer meggebedek, akkor mindennek vége velem.

Volt. Miért akarnál te inkább barom, mint ember lenni?

Laf. Mert ha baromként élt az ember, vesznie is baromként könnyebb lenne. Látom, a' szamarak, tyúkok, egerek mi könnyen, 's nyúgottan fúják ki párájokat, és én, már közel ahoz, hogy döggé váljak, halálos szorongatásokat érzek.

Volt. No bizony szép becsület a' philosophiának, ha odaviszi az embert, hogy a' tyúkok' enyészttét irigyelje!

Laf. Én pedig éppen nem látok semmi közép-utat. Vagy úgy kell élnünk, mint a' Barátok mondják, vagy ohajtanunk úgy végezni az életet, mint a' vadkan hörgi ki azt.

Volt. De ha sertések, vagy más efféle barmok volnánk, mit használna akkor a' philosophia?

Laf. Mit használ imígy is, ha, miután úgy éltünk mint philosophusok, úgy halunk meg, mint kétségbeesettek? — Édes Voltairem, minden szeretettel kérlek, üzd ki belőlem, ha lehet, a' pokol' iszonyításait, 's ezt az aggasztó kétséget a' jövő-dő élet felől.

Volt. Kedves Lafayettem! — — —

Laf. Oh ne akadj el; mondj késlegés nélkül megnyugtatósomra valami' vigasztalót.

Volt. Igazán szólva én magam is szégyenlem valamennyire magamat.

Laf. Hogyhogy? hát még te is tudnál e szégyenleni valamit? Szólj, szólj, kérlek még pedig szokásod szerint olly merészbátran, a' mint csak lehetséges.

Volt. Neki tehát! Tudd meg, Lafayette: hogy én is rettegetem halálos ágyamban a' pokoltól, 's éppen illy szorongatások gyötröttek engem is, millyek most téged feszengtetnek.

Laf. 'S mit tettél, hogy szabadúlj tőlök?

Volt. Meggyóntam.

Laf. Juj, mit kell az ördögbe hallanom! Te

a' hitlenek' Fődandárnoka, te, a' ki a' Krisztus Jé-
sust ama' „l'Infame“ néven kívül nevezni sem
tudtad, te folyamodhattál e a' papi hatalomhoz,
hogy a' Megfeszítettnek nevében feloldozzon? —

Volt. Úgy van, 's ezen fölül még némi visz-
szamondó zagyvalékot is firkáltam öszve nevem'
aláírásával, hogy eleget tegyek az Anyaszentegy-
háznak, 's vele megbéküljek.

Laf. Ugyan nem nyiladoztak e még nyoszó-
lyád' foglatai is ingólag neveltökben, mikor egy Vol-
tairet penitentiát tartani, töredelmeskedni láttak?

Volt. Fiam, ilyen időpontban nem űz az
ember tréfát, és egy' illy gyertyavilágnál még a'
legerősebb lelkek is elgyengülnek, legyarlódnak.
Boulanger, Boulainvillers, La Mettrie, Mauper-
tuis, Montagne, D'Alambert, Diderot magok is
szint' ezt cselekednék; és általában a' legderültebb
eszű philosophusok is csak akkor szórják bátran, 's
nagykedvűleg a' káromlásokat, szidalmakat, mikor
még nem éreznek fojtogató markot torkok körül.
De mikor közel szagolják már a' kénbűzű pokol-
mocsárt, akkor gyóntatóatyát kiáltanak, 's nem
akarnak a' szabadelvűek' biztatásával megelégedni,
vagy a' győzedelmet dalló Marseillei vad örömnak
szilaj tapsai, 's kurjongatásai között átrándulni a'
más világra.

Laf. De fogjuk fel a' dolgot pontosan, 's vi-
lágosan. Ha a' philosophusok a' másvilágról szó-
ló állítmányokat valóban merő papi költemények-
nek hiszik lenni, hogyan becstelenedhetnek le an-
nyira, hogy a' végső lehelettel magok hazudtolják

meg magokat? Ha pedig az utolsó ítéletet, a' poklot, az öröklétet igazságoknak tartják lenni, miért beszélnek, 's üznek éltekben olly dolgokat, a' mi-
ket halálok' óráján megbánnak, és visszahúznak?

Volt. Mit feleljek erre neked? — A' félelem vajmi sokat tehet!

Laf. Mikor meggyóntál te, ugyan volt e igaz szívbeli bánatod?

Volt. A' félelem, azt tudom, hogy nagyon is igaz, és szívbeli volt: de ha ilyen volt e bánatom is, erről méltán lehet kételkednem.

Laf. Mit használ a' gyónás igaz bánat nélkül?

Volt. A' nyavalya' minden fájdalomnak közepette, mikor a' fő szédeleg a' láz' forrójában, akkor nem lehet olly szorosan vizgálni a' dolgot, akkor a' gyónással csak egy' adat opium gyanánt él az ember, hogy csendesebbüljön a' hagymázkodás.

Laf. Jó. Minthogy tehát olly igen levertve érzem én is magamat az iszonyú félelemtől, hogy pihenést leljek, gyónni fogok én is.

Volt. Cselekedd bizvást. Ha a' hitlenség Fődandárnoka meggyónhatott, teheti ezt a' revolutio Kürtnöke is.

Laf. De mit mondanak majd tanítványid, ha megtudják annyira jutottát mesteröknek, hogy gyónáshoz folyamodott?

Volt. Kötelességemben állott gondoskodni aziránt, a' mit az okosság, és illendőség parancsoltak; azért, mihelyt szabadabban vehettem lélekzetet, töstént beiktattattam az európai Kurirbe,

hogy egyedül csak a' papok költötték az én úgynevezett visszazamondásomat.

L a f. Igen derekasan. Én is majd a' francia Kurírben merő hazugságnak fogom hirdettetni gyónásomat, és ezzel az egész Liberalismusnak dísze, becsülete meg lesz mentve. Mindazáltal a' sok összeviszsza kerengő szóváltások, hírközlések között még is könnyen maradhat fen néminemű kételkedés.

V o l t. Minden bizsonnyal. Én azért, alig gyógyultam fel, káromlásimat újra kezdém, 's még gonoszabbúl mint azelőtt. Ez által mindenki elhitte, hogy visszazamondásom nem volt igaz, és hogy csak a' Sz. Sulpiczi papból kívántam kedvem' töltesére tréfát, és csúfot űzni.

L a f. Ugyanezt fogom magam is cselekedni. Mihelyt valamivel jobbacskán leszek a' gyónás után, elmegyek a' követek' teremébe, és ott olly fertelmességeket, olly túlságokat fogok öszvehordani, 's kidühöngni, hogy a' Sz. Sulpiczi papnak minden kedve elmegy, gyónásommal, megtérésemmel dicsekedni.

V o l t. Ezt helyén fogod tenni. Így a' revolutio' nagy trombitájának neve szeplő nélkül fog által szállani az utókorra.

L a f. Mennyi ideig éltél még, Voltaire, ama nevetséges játék után?

V o l t. Mintegy három hónapig.

L a f. Ez igazán nem sok. Hát mikor már valóban reád ült a' végső óra, hogyan ment a' dolog?

V o l t. Bódolgasban voltam ugyan; de külföldben is nem igen jól ment állapotom. Ollyakat tet-

tem, ollymit faldostam le, a' mit tilt nevezni az il-
lendőség. Hogy röviden, 's egészen kimondjam:
úgy haltam meg, mint egy veszett kutya, vagy
dühödt vadkan.

Laf. Úgy hát rossz volt a' vég.

Volt. Mit tehettem? a' philosophia' becsüle-
tét meg kellett menteni.

Laf. Tehát, a' mint látom, barommódra kell
nekem is meghalnom, hogy épen maradjon a' re-
volutio' becsülete.

Volt. Neked leszsz még egykét hónapod há-
tra, 's ezalatt szabadon választhatsz a' Miserere,
és a' Carmagnolei lázdal között.

Laf. Igaz; hogy ne felejtsem: — Voltaire!
már ötvennégy esztendeje, hogy meghaltál te. Ugyan
légy olly szíves, 's mond meg nekem! van e való-
ban másvilág, vagy nincs? Ha van, hogy' bánt ab-
ban a' l'Infame veled? 's vallyon a' philosophusok
elégültebbek e ott, vagy a' Capucinusok?

Volt. Kedves Lafayettem, én mindezekről
semmit nem mondhatok neked.

Laf. Micsoda szíveségtelenség ez tőled köz-
tünk, a' kik e' földön mindketten nagy szerepet
játsztunk?

Volt. A' ki igazat akar tudni, kérdezheti ez
íránt katechismusát, vagy lelki tanítóját; a' ki pe-
dig ezeknek vonakodik hitelt adni, az a' Sátán' or-
szágából jött tanúnak sem fog többet hinni.

v. — e L. R.

*Merita Ordinis Fratrum
Misericordiae.*

Merita Ordinis Fratrum Misericordiae in universo Imperio Austriaco perquam nota sunt, laudes ipsa facta praebent: Budae (Prior Arnoldus Pêche) anno praet., seu a 1. Nov. 1835 usque 31. Oct. 1836 in nosocomium suscepti sunt absque omni solutione 1531 infirmi, e quibus in vita conservati 1322; mortui 209. Ex illis simul suratis 860 fuerunt natione Hungari (eo intellectis Slavonia et Croatia). Ratione autem religionis 1275 catholici, 213 protestantes, 34 gr. n. u. et 9 Israelitae. Ad omnia 30 Ordinis Nosocomia, per totam Monarchiam Aust. dispersa, memorato anno 19.043 infirmi recepti, e quibus 1.961 mortui. (Provincialis Ordinis est Fr. Gerhardus Nagele). In nosocomio ejusdem Ordinis Zagrabiae anno milit. praeterlapso 543 infirmi recepti, e quibus 51 mortui; recepta valetudine dimissi sunt 492. — E toto numero 524 erant catholici, 6 graeci, 12 protestantes et 2 Israelitae.

Denominations.

Caeo - Regia Apostolica Majestas altissima resolutione sua de 7. Jan. a. l., ad R. Cancellariam H. A. data, Josephum Krautmann, Officii Vicariatus Tyrnaviensis a Secretis, et Joannem Bék-ker, V. A. Diaconum et Parochum in Vadkert, Metropolitani Capituli Strigoniensis Canonicos benignissime nominare dignata est.

Statistica Tabella Status Pontificii.

Legationes et Delegationes	Extensio in □ mill. geogr.	Impopu- latio 1827	Civit.	Oppida	Pauci
1. Patrimon. Petri, Co- marca di Roma . . . 40/	272.529	6	5	200	
I. Legationes.					
2. Bonnoniae . . . 67/25	306.675	2	21	371	
3. Ferrariae . . . 50/25	205.084	2	13	254	
4. Romandiolae (Raven- nensis) . . . 42/50	148.989	4	8	138	
5. Fori Livii (Forli) . . 56/	158.097	6	9	332	
II. Delegationes.					
6. Urbinensis . . . 50/	216.071	12	16	410	
7. Anconitana . . . 25/	155.397	3	17	410	
8. Maceratae et Camerina . 67/25	143.820	9	17	404	
9. Firmiensis et Asculensis . 48/75	160.936	4	15	82	
10. Perusiensis (Perugia) . 81/50	188.598	7	19	316	
11. Spoletensis . . . 64/25	148.598	6	14	204	
12. Viterbiensis et Civita V. . 86/85	145.022	13	24	276	
13. Frosinone . . . 62/25	117.537	7	5	200	
14. Beneventana . . . 4/20	22.704	1	—	8	
15. Velletri . . . 30/50	51.500	6	7	124	
Summa 811/80	2.471.557	88	190	3729	

Novissimus populi census 2.592.329 inc. exhibet. Ex his Itali 2,576.329. Judaei 16.000. Praeter hos Judaeos caeteri Catholici sunt in 6 Archi-et 72 Episcopatibus, e quibus aliqui conjuncti. — 1,824 monachorum et 612 monialium claustra, et 2090 Parochiae numerantur.

Marchio Vanni, qui mandato Regiminis dimensionem territorii ecclesiastici direxerat, solum omne in 242.000 Rubj. agros, 14.000 Rubj. vineas; 162.000 R. pascua, 1400 R. hortos pro cultura olerum, et 170.000 R. silvas — quae simul 590.000 R. seu 2.360.000 jugera anglica faciunt — partitur.

Militia decreto Pontificis de 29. Dec. 1834 conflata est e 10 cohortibus peditum cum duabus legionibus alienigenorum, 1 legione cataphractorum, 1 item dimachorum, 1 agmine venatorum, 1 jaculatorum et 1 centuria pyrobolariorum, quae simul 17.372 peditum et 1525 equitum exercitum constituunt. — Res aëria: Expensae annuae ad 8.421.215 scudi computantur. Aes alienum 1814 tempore recuperati regiminis 7.500.000 fl. effecit. — Praedia Principis (Domania) ad 90 milliones aestimabantur. Aes alienum ordinatum et constans, dum modernus R. Pontifex regimen adiret, jam ad 52.000.000 fl. accrevit; pendens autem seu inconstans 7.500.000 effecit. His per duos annos (revol.) 23750.000 *) accesserant, ac proinde summa tota aeris alieni hodie 83.250.000 fl. constituit. — Seculo adhuc priori e pure ecclesiasticis 3.5000.000 fr. percepta, hodie solum 150.000. Illa sic fuere in rationes inducta: 500.000 pro dispensationibus matrimonialibus; 1.000.000 pro beneficiis non consistorialibus; pro his et annatis (vacantibus beneficiis) 1.000.000; pro Brevibus et Spoliis (haered. sacerdot.) 100.000 franc.

*) Mensarius quidam romanus ex his 23.750.000 ab aërio Summi Pontificis tantum 14.250.000 fl. puros perceptos esse asseverat.

N.B. Pag. 91. o. 9. corrigendus typi error in *Anachronismus*. — Tum pag. 92. o. 14. loco „aequanimitas“: „incuria“ potius ponenda; licet nec „aequanimitas“ in malo probanda sit.

N. B. Tam „Alvearis“ quam *Ephemeridum* integra adhuc exemplaria haberi possunt. Per Postae O.F. 4 fl. c.m. semestri 1-o.

B e s z é l g e t é s.

A' Haramia, és a' szabadelvű Philosophus.'

H a r a m i a. Megállj!

P h i l o s o p h u s. Mi dolog? Miért álljak meg?

H a r. Megállj, mondom; különben itt leszsz véged.

P h i l. De ki vagy te? Mit akarsz te?

H a r. Erszényedet, vagy életedet.

P h i l. Tehát haramia vagy te?

H a r. Igen, olly valami; azért ide az erszényedet, vagy veszszt pokolba.

P h i l. Jaj! jaj! ereszszt az Isten' irgalmáért!

H a r. Mi közöd neked az Isten' irgalmával?
A' mint szakálsz, 's bajszod mutatja, nem vagy e te szabad szellemű Philosophus?

P h i l. Az vagyok, jó Uram, 's mondhatom magam felől, hogy én felvilágosodott századunk' tanítmányaihoz vallakozom.

H a r. Hogyan juthatott hát csak eszedbe is, ollyan vakhivelgő buta felkiáltáshoz folyamodnod? Valóban nevetségesen hangzik illy minden előítéletekből kitisztult embernek szájában az Isten' neve.

P h i l. Ah, illyes miket ejteni ki, csak a' rá szokottság' eredménye nálam: mikor veszedelemben forgok, akaratom ellen is nyelvemre szökkennek.

H a r. De végezzünk egymással röviden. Van e Isten, vagy nincs? Mit mondatok erre, ti duzzadt fénytömlők?

P h i l. Jó uram! Isten csakugyan nincs — —

Har. Ha nincs Isten, akkor az emberek között Isten' irgalmáról, isteni félelemről szó sem lehet, és én úgy nem látom, miért ne gyilkolhatnálak meg téged minden joggal, és igazsággal.

Phil. Várj, várj még egykét pillantatig, hogy jobban megesszmélhessem e' dolgot ... Igen, édes Úr, csakugyan vagyon Isten.

Har. 'S mit csinál, mit akar ez a' philosophusok' Istene?

Phil. Hivalkodva ül egében, 's le nem bocsátkozik annyira, hogy az emberek' ügyeibe avatkozzék.

Har. Reám nézve tehát csak annyi, mintha nem is volna, és én megbántásától tartó minden aggodalom nélkül kivégezhetlek téged e' világból.

Phil. Tartóztasd, kérlek, még kevesé magadat: csakugyan lehetetlen, hogy a' gyilkosság Isten előtt kedves legyen.

Har. Hogyan tudhatod te, mi kedves előtte, mi nem? Talán megjelentette ő neked a' maga tetszését 's akaratját?

Phil. Csak egy kis időt még, hogy erre felelhessek. — —

Har. Nem, nem. Kár volna itt minden idővesztés. Ha szólott Isten, menjünk a' lelki tanítóhoz, meg érteni tőle, mit parantsol Isten: ha pedig nem szólott, hát engedd magadat szépcsendsen megöletni, 's ezzel jó éjszakát.

Phil. Ez egy átkozott özszeviszsza fűzött szövénny! Ha azt mondom; hogy nincs isteni tör-

vény, végem van; megöl... Ha megengedem, hogy szólott Isten 's kijelentette törvényét, vége az egész philosophiának — — —. De lassan, ... meggletem már. — Haramia uram, nem, nem szólott Isten, az bizonyos: de az emberi szívbe oltott még is olly érzetet, melly irtóztat a' ragadozástól, öléstől, és mindennemű igazságtalanságtól.

Har. Eh no; ez valami különös! Én pedig még is érzek szívemben igen élénk vágyódást másnak ruhájára, érzek nagy hajlandóságot a' boszúállásra, érzek erős ösztönt, fulánkolást a' bujaságra. Honnan, 's mikép tudod, hogy ezek az érzemények Istennek nem tetszenek?

Phil. Haj! hisz' a' dolog kézzelfogható. Nem tagadhatja senki, hogy gonoszság az, a' mit az emberek mindnyájan annak tartanak, és a' mi elleneszegül a' természet' törvényének.

Har. Hallod e? én magam sem tagadom, hogy nálam is zeng lelkem' fenekén egy bizonyos szózat, melly igen természetesen némelly dolgokat helybenhagy, mint jókat, némellyeket ellenben fedd, és rösszszall. De ez a' szózat először igen kétes néha; azután nem látom, mi birhasson, vagy kötelezhessen ennek engedelmeskedni, ha a' philosophusok' Istene semmivel itt alatt nem gondolván, hivalkodva ül a' maga egeiben.

Phil. De azért megfenyíthetne ő még is — —

Har. Megfenyíthetne! Mit locsogsz te itt az isteni fenyítékről?

Phil. Vagy nem, nem; csak amúgy tréfálól talált e' szó kicsuszamlani ajakimon. Hanem, úgy e hogy — — —

Har. Ne szaporíts szót. Van e pokol, vagy nincs? — erre felelj.

Phil. Jaj nekem! már megint egy új akaszték. — — —

Har. No ki vele! van e, vagy nincs?

Phil. De, édes Úr! ugyan hagyjunk fel ilyen beszédekkel.

Har. Isten őrizz! sőt inkább most jutunk még a' derék következtetésre. Ha van pokol, úgy szabadon bocsátlak: mert nem akarnék abban a' tűzkemenczében örökre fűlni sülni; ha pedig nincs pokol, úgy e' gyilok bátran ronthat bé oldaladba; semmit sem gondolok rimánkodásiddal; akármit darálj te, nem fog rajtam.

Phil. De hát nem félsz e legalább a' börtöntől, a' kötélről, az akasztófától?

Har. Éppen semmit. Illyen kellemetlenségek elől félre tud még a' kezdő is suhanni, és ha megtörténik egykor végre, mit neki? egy szempillantás alatt mindenestől véget ér az ember. De a' pokolial, ezzel egészen máskép áll a' dolog; ez egyedül az a' kínos bündíj, melly az útonálló zsvánt is megreszkettetheti. Azért ne téltúlozz semmit, hanem felelj merőn: van e pokol, vagy nincs?

Phil. Illyes miket nem lehet tudnunk.

Har. No jó: ha hát én ezt nem tudhatom, legalább lehet mernem. Te mered mocskolni a' szentégeket, gúnyolni az anyaszentegyházat, felzen-

dülni fejedelmed ellen; én pedig merlek téged meggyilkolni. Itt kettő a' merészlet; egygyik a' másikat löki el; egyenlő helyzetünk, 's neked nem lehet panaszod ellenem.

Phil. Édes drága úr! a' gyilkosság csakugyan még is minden bizonnyal ellenkezik Isten' akaratjával.

Har. Azt hiszed hát, hogy a' pártütés, czégeres bujaság, káromkodás nem Isten' bántásai? — Halljad; ezzel a' hatalmas szakáloddal, te philosopháló kecskebak! — ha engedelmességet kíván Isten az emberektől, úgy szükséges, hogy törvényét tudtokra adja, kihirdesse, és mind a' jutalmat, mind a' büntetést megállítsa; ezen esetben pedig tartozunk mind paraditsomot, mind poklot, 's mindent hinni, a' mit a' tőle rendelt lelki tanítók előnkbe terjesztenek: ha pedig semmit nem parancsolt Isten, ha semmi gondja arra, akármit tegyünk mi, úgy csak hagyd magadat türedelmesen megöletni, — 's vessünk véget minden további szóváltásnak.

Phil. Azt csak még sem tagadhatod, hogy a' rablás, gyilkolás olly cselekedetek, mellyek becsületes emberhez nem illenek.

Har. Én egy' útonálló zshivánnak mesterségét űzöm, nem becsületes emberét.

Phil. De ez nem fér össze a' természeti egyenes jólelkűséggel.

Har. Ostoba gomba! Ha a' természetben nem Isten' törvénye uralkodik, úgy nem egyéb az csalódásnál, 's egy olly szemtelen feslett szajhát mu-

tató álomképénél, a' ki az emberek' minden kényei-
nek, ábrándozásinak magát odaadja.

Phil. Annyi még is mindenkor igaz marad,
hogy te igen alacson, és czudar mesterségre szán-
tad magad'.

Har. Rátermett eiméhez akármellyik jóláll.
Te abban talárod kedvedet, hogy káromold az Is-
tent; én abban, hogy rablást űzzek. Te borzasztó, há-
borító gonosz tanításaiddal sok ezreket ölsz meg; én,
a' mint szüségem hozzák, egykettőt gyilkolok le né-
ha imittamott; e' részben tehát legalább hasonlók
vagyunk egymáshoz, és te nem panaszkodhatol,
hogy a' szabadságnak nincs helye, 's kelete a' földön.

Phil. Végre, te a' sajátjogot is sérted rablá-
soddal.

Har. Be esztelenül! Hol létezhetnének ott jo-
gok, a' hol nincs isteni törvény? Ki mondotta azt
néked, hogy annak az aranynak, melly iszákod-
ban rejtezkedik, mindenkor a' tiédnek kell marad-
nia, és ne legyen szabad nekem arra sovárognom,
hogy téged' valamidől megfoszszalak, — nekem,
a' ki jobban rá vagyok szorúlva, mint te? Ki sza-
bott törvényt arról, ki határozta el, hogy én, a' ki
náladnál sokkal merészebb, 's erősebb is vagyok,
mindegyre csak zsugorogjak, 's koldús' módjára
tengessem életemet, szárazan, és üresen, mint a'
lerugott, 's félrevetett bocskor, míg te, a' ki most
előttem merő félelemből gyáván, és csigaként
összszevonúlva remegsz, bővelkedésben, 's a' vi-
lág' minden gyönyörűségeiben úszva, turkálva ki-

vánnád leélni napjaidat? — Felelj te bakpofa: halljam alapídat.

Phil. A' te elveid szerint, édes atyámfia, nem sokára egészen fel kellene bomlani a' társas rendnek; összeviszsza forogna minden; 's vadonná válna az egész világ.

Har. Még valamit; halljad. — Ha van Isten, van isteni törvény, úgy fejet kell ennek hajtánunk, 's akkor az álphilosophia, valamint a' féktelen szabadság is nem egyéb, hanem csak egypár holttan született yak purdé. De ha nincs Isten, vagy nincs ennek gondja az emberekre, akkor a' természeti egyenes jólelkűség, a' sajátjog, az erény, és a' gonoszság, a' becsület-, és szégyenérzés mind megannyi hiú, üres képzeti, 's csalóka álmai az embernek. A' lelkek, és testek, az emberek, és barmok, mí mindnyájan csak egy vakon összeállott tömege vagyunk akkor valamelly esmeretlen zagyalénynek; egyedül az erőhatalom az, melly legfőbb alapja akkor a' társaságnak, és parancsoló zsarnokura a' világnak. — No most, te philosopháló pöfeteg, mit mondasz te ehez a' zsiván philosophiához.

Phil. Ah! jól látom, hogy el vagy te szánva meggyilkolásomra.

Har. Minden bizonnyal ki akarlak döfni a' világból, csak hogy örömet rendesen, szabályosan kívánnám ezt tenni, 's meggyőzni téged a' felől, hogy mí haramiákúl*) öszszefüggőbbleg, 's jobban tudunk okoskodni, mint tí fényben úszó, szabadon

*) Székely szólásmód.

ugráló philosophusmajmok. Vedd hát jól fontoló-
ra a' dolgot, és végezz. Vagy oda nyilatkozzál,
hogy van pokol; vagy arra légy készen, hogy ez
a' dákos szívedben förödjön meg.

Portugallica Constitutio 1820.

(Continuatio.)

Constitutio Portugallica Comitio-
rum 1822. In his rerum adjunctis 1-ma Oct.
1822 Ulissiponensis Carbonariorum Congressus co-
dicem suorum priorum Privilegiorum promul-
gavit, sub astuto ac fallacititulo: Politica Con-
stitutio Monarchiae Portugallicae, de-
creta per extraordinaria et constitu-
entia Comitia universalia, Ulissipone
1821 congregata, publicata et jureju-
rando firmata 1-ma Oct. 1822. Singulari
sane ratione orditur a Sanctissima Trinitate, cum
tamen quaevis ejusdem statuta adversus Sanctissi-
mam Trinitatem directa dici possent; adversus na-
turae Creatorem, contra cujus decreta et inaltera-
biles leges tamerarium caput erigit; contra Verbum
seu Veritatem aeternam, respondens divinitatis lu-
men, cui falsis principiis et mendacibus assertis
blasphemando contradicit; denique adversus Spi-
ritum Sanctum, qui ab aeterna potentia atque sa-
pientia, non vero e vesania et malefucata imbecilli-
tate procedit, quive certissime, neque spiritus se-
culi, neque superbiae atque licentiae spiritus haben-

dus est. — Sequitur dein explicatio jurium homi-
 nis, quae tamen Comititia in libero motu impeditu-
 ra non sint, tanto quidem minus, cum ea quod-
 cunque horum jurium per legem suspendendi
 aut abrogandi sibi reservaverint potestatem. Lex
 autem — quemadmodum ipsa Constitutio ait —
 unice duntaxat e voluntate comitiorum profluit, haec
 proinde super omnia naturalia aut acquisita homi-
 nis jura absolutum exercent dominium et imperi-
 um. Ita e. g. libertas consistit in facultate quae-
 que agendi, quae lex i. e. voluntas Comitiorum
 interdicenda non arbitratur (Art. 2.). Ita etiam de
 sua quisque proprietate in Portugallia pro lubitu di-
 sponere non potest, sed secundum Comitiorum
 praescripta. Quoad securitatem personalem
 graves dictiones audiebantur, contra arbitrarias
 interceptiones vehementissime peroratum, ad eas
 coercendas formalitates praescriptae, at Comititia
 formalitates has suspendere, aut ab iis dispensare
 possunt, quotiescunque iisdem libuerit, praecipue
 autem in illis casibus, in quibus de sua propria se-
 curitate agitur (Art. 4.). — Domicilium cujusvis
 Portugalli, pro eodem asylum esto (Art. 6.); et
 tamen inde duntaxat ab exordio liberalis constitu-
 tionis tam frequentes, ipsae adeo nocturnae domo-
 rum perscrutationes instituuntur. Confiscationes
 et publicationes bonorum in gratiam malefactorum
 abrogatae sunt (Art. 11.); ast eaedem contra Re-
 gem, Ecclesiam et quemlibet honestum hominem
 libere suscipi possunt: seu demum id fiat vi lega-
 lis decreti, seu ex politicae aut praetensae securita-

tis placitis, seu denique in genere semper, dummodo provide illa declaratio praemittatur, quod fisco addicendum bonum non ad proprietarium, sed ad nationem pertineat. Poena quoque infamiae sublata, ideo absque dubio, quia e genio ac iudicio moderni aevi scelus deinceps ignominiosum non habetur. — Literarum in posta arcanum inviolabile statuitur (Art. 18.); nunquam tamen illud protervius et impudentius violatum, quam hac revolutionarii regiminis epocha. Antea arcani hujus sanctitas suapte intelligebatur, neque lege enunciare opus fuit: literas, pro transpositione duntaxat concreditas, nec reserandas, nec legendas et pacta quaeque in genere omni fide et religione servanda esse. — Praeter hanc instar exordii praemissam iurium hominis explicationem portugallica Constitutio est fidelis copia matris i. e. Hispanicae, nisi, quod accuratius adornata, et impulsu systematis progressivi rigidiori adhuc et consequentiori Jacobinismi spiritu compilata sit. — Nova, summae potestatis, natio pariter ex associatione politica consurgit, i. e. e ficta civili communitate omnium Portugallorum „utriusque hemisphaerae“ (Art. 20). Territorium ejus, quod magna jactantia recensetur, quod tamen secessione Brasiliae plurimum constrictum est, „scopo magis convenientem partitionem“ adipiscatur, est necesse: ut, scilicet, sublato omni priori sociali nexu, segregatis et a se invicem divulsis hominibus, nullum contra regimen modernorum placitorum resistendi suppetat medium. Portugallici cives declarantur aut esse de-

cernuntur omnes etiam spurii fetus portugallicarum mulierum aut puellarum, non secus expositi, ubiubi locorum in unitis ambobus regnis inventi fuerint. Contra praeter mancipia nondum manumissa jure civium excluduntur omnes illi, qui crimine adversus genium seculi suspecti sunt, qui a quopiam extero *) regimine pro praestitis servitiis quodpiam munus, aliquam pensionem, aut ordinem quemdam equestrem adepti sunt. Itaque honor, conspicua fama, et virtutum insignia cum jure civili portugallico incompatibilia sunt. Ne tamen nimius erga democratiam amor Comitibus portugallicis objici queat, praeterea activis juribus civilibus destituunt et sic jure suffragiorum et electionis (electivitatis) excludunt — parte ab una cunctos legendi ac scribendi ignaros **), parte vero ab altera omnes, qui optime legere noverunt: scilicet Episcopos in suis dioecesibus, Parochos in suis parochiis, Praefectos domus regiae, Secretarios aulicos et Status-Consiliarios, ipsosque Judices in jurisdictionis suae ambitu, ac proinde ibi prorsus, ubi merita eorum optime nota sunt, et ubi certo cer-

*) Quid sub „extero“ intelligendum sit, per reservationem mentalem in petto reticetur. Vox haec verisimiliter non ad Regnum sed ad Principia refertur; ut adeo quodvis liberalismo haud obnoxium regimen ita compellandum sit.

**) Scopus articuli hujus ille est, ut rustici seu agricolae omnes, qui in Portugallia peraeque ac ubique locorum constantissimi revolutionum et ecclesiasticarum persecutionum inimici sunt, arceantur.

tius eligendi forent. Sollicite igitur cautum, ne quis profanus et praesumptus revolutionis adversarius corpus legislativum subire possit. Hac ratione circumscripta ac intra certos cancellos coarctata Nationis Majestas *) post haec ex uno duntaxat patriciatu ex una murariorum seu genii temporis Aristocratia, consequenter ex una nova, unice privilegiata, vel potius per se ipsam privilegiata classe consurget. Memorata haec nova natio constitutionem suam, seu leges fundamentales ipsa et sola conficit per comitia independentes a Regis sanctione, quae post qualuor duntaxat annos et tunc etiam per Conventionem - Nationalem mutari possit (Art. 27.). Omnes Portugalli sunt mancipia, servi ac tributarii Comitiorum; Constitutio enim cuique eorum injungit obligationem armata manu Comititia defendendi — quam primum „lex“ imperaverit — et ad expensas Status, i. e. Comitiorum, pro ratione fortunarum contribuendi. Domini hi perbene norunt supremam potestatem non Constitutioni, neque voluntati populi inniti, sed exercitui atque tributo, ideo utrumque in infinitum multiplicandi facultatem sibi reservant. Pro excusatione tamen horum hic loci notari meretur, quod ambo illi articuli — de indefinita universali militandi et de irrestricta illimitata tributum pendendi obligatione — cunctarum modernarum constitutionum

*) E „Sommités libérales“ (e liberalibus culminibus, apicibus, principibus) quemadmodum asseclae revolutionis jam in compluribus scriptis ingenue semet explicuerunt.

et ita dictarum libertatum praecipuum caput constituent: et revera pro dominatu factionum, spiritu seculi nostri vigentium, iidem essentialiter necessarii sunt. Ast quamprimum potestas suprema aliis manibus concredita habetur, sufficientes phrasés inveniendi non sunt, quibus adversus quodvis vel minimum tributum, imo contra quamlibet pactatam licet praestationem personalem, aut obligationem realem debachari valeant, quasi iisdem populos opprimi et quosvis redditus Principum, proprias etiam fortunas possidentium, e sudore subditorum exprimi contingeret. Comitia providentissime sane per cives Portugallios — absque latis idcirco suffragiis, verbali solum electionum processu — illimitatam in personas ac proprietates potestatem in se transferri curarunt, scilicet absolutam et irrestrictam facultatem quaeque agendi, quae pro publico i. e. suo commodo conveniens esse arbitrati fuerint, ipsi autem jussores seu committentes cives semet obligare debent “cuncta ea in effectum deducere, et quaeque rata habere, quae Comitia decreverint” *), quin imo Ablegatis interdictum: contra majora suffragia, quomodocunque ea conformata fuerint, protestari. Declamet quispiam deinceps contra praetensam Regum absolutam potestatem, quae tamen ad minus lege naturali, pactis conventis ac sponsionibus circumscripta est, cum interim comitia nihil supra se agnoscant! — Caeterum Ablegati Comi-

*) Sunt verba Constitutionis.

tiorum inviolabiles sunt adversum depraedicatae adeo coram legibus aequalitati; et salaria sua ipsi sibi decernunt.

(Continuabitur.)

Caussae Polygamiarum in Russia.

Caussae Polygamiarum, et ferendae secundum canones ecclesiae de infligenda poena sententiae vi novissimi decreti Imperatoris post haec etiam ut antea ad jurisdictionem fori ecclesiast. pertinebunt; ast terminato de scelere talis rei iudicio, Synodus absque mora et secundum constitutum idcirca ordinem latam sententiam in paribus Senatui dirigenti submittere debet, ut reus propter fraudes, initis pluribus eodem tempore matrimoniis forte patratas, competenti tribunali secundum criminales leges seculares iudicandus tradi possit. Poena ecclesiastica in Polygamiam dictata, in illo loco, quo reus talis post criminalem sententiam relegatus fuerit, eidem infligenda veniet. Sors liberorum, e similibus illegitimis matrimoniis progenitorum, pro rerum adjunctis clementiae caesareae relinquenda erit.

v. * e B.

Matrimonia Judaeorum Londini.

Inde ab aliquo tempore inter pauperiorem Judaeorum classem Londini matrimonia multiplicantur, et quidem patrocinio societatis, in qua vidua defuncti divitis capitalistae Rothschild primas te-

net, et quae nuptialium solennitatum expensas administrare, sponſam et ſponſum decenſe veſtitu donare, et epulas pro conſangvineis et amicis convivio excipiendis procurare ſolet. — Inſtitutum hoc, quod non pridem coaluit, inter locupletes ex illa obſervatione enatum eſt, quod magna judaeorum copia libere abſque conjugio convivebat ſolum ideo, quia expenſas nuptialium caerimoniarum ferendo non erant, quae minimum 5 et quandoque etiam 10 lib. ſt. (100 fl. c. m.) efficiunt. Beneficium tamen hujus Inſtituti ad 2 duntaxat adhuc meſes extenditur, per quos quivis judaeorum Londini legitime, et abſque ſumtibus matrimonium ineundi habet facultatem.

v. * e D. W.

Oblata pro domo laboratoria Nitriae.

Nitria, Inter caeteros, qui pro erigenda Nitriae domo laboratoria in Gen. Congregatione die 15. Dec. a. e. decreta, tardius oblata fecerant, notari praecipue merentur Princeps Aug. Odeſchalchi, qui 1000 fl. c. m. obtulit; — Ill. Baro Aloys. Mednyánszky, I. Cottus Trenchin Officii Sup. Comit. Adminiſtrator etc. 150 fl. c. m. — Ven. Capit. Nitriense 500 fl. c. m. eo addito, quod hoc facto liberalitatem ſuam pro futuro adhuc reſtringere nolit. — L. Baro Lud. Horeczky 150 fl. — Lieſzkovszky 100 fl. etc. Haec omnia tantum primitiae ſunt munificentiae futurae potentioris, cum ſummus adſit ardor comuni ſcopo tam ſalutari quantotius potiundi. ex. *

Posonio. Instituti tutandarum prolium Posoniensis redditus anno elapso 5382 fl. 48 xr. et erogationes 5245 fl. 2 xr. effecerunt.

Denominatio.

Majestas Rex Borussiae Professorem Theologiae et Seniore Facultatis Theologicae Catholicae Bonnae, Dr. Scholz, Capitularem Canonicum ad Metropolitanam Ecclesiam Coloniensem denominare dignata est. v. * e B.

A n a g r a m m a.

1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.11. Mille vias habui, monstrumque biforme reclusi.

7.6.1.10.11. Sum pater Aegypti undosus, pater et Crocodili.

6.10.11. Uti quisque cupit me, quamvis saepe dolose.

1.6.11. Me bonus evitat, quia semina spargo malorum.

5.6.8.10.11. Est Sacra norma, Deo per quam servire solemus.

1.4.5.2. Sunt soliti pulsare meis ad carmina nervis.

6.5.2. Produco rixas, et mortem saepe cruentam.

2.5.11. Invenies per me varias res, perfici-
esque.

2.5.8.10.11. Corporis humani partes, (nos junge)
notabis.

8.9.10.11. Infanti Divo, ut Mystae, pius obtulit Ortus.

Jos. Boltz dr, Semin. S. Emerici Alumnus.

Portugallica Constitutio 1820.

(Continuatio.)

Tres, per Montesquieu discretæ, et multum celebratæ potestates, separantur quidem a se invicem etiam per portugallicam Comitiorum Constitutionem, et a semutuo independentes declarantur ita, ut nulla in alterius jura involare possit, et sic omnes simul monstrum triceps constituent, quarum una voluntate absque viribus et judicandi facultate, altera viribus absque judicio ac voluntate, tertia facultate judicandi absque voluntate ac viribus ad exequendum prædita sit. Non obstante hac separatione, quod caeteroquin facilis est chartæ concedere, quam re ipsa observare, Comitia tamen legislativa sine omni regia sanctione hæc notatu digna jura sibi arrogarunt: 1) Jus a Rege, coronæ Principe et in emergente casu a Gubernatore Regni jusjurandum et fidem exigendi; 2) Coronæ Principem ut throni hæredem agnoscendi; 3) Regi minorenni Tutorem nominandi; 4) Controversias quasvis de successionem in solio decidendi; 5) Pacta et foedera, cum exteris potentiis inita, rata habendi aut abolendi; 6) Externarum copiarum in regnum receptionem admittendi vel denegandi; 7) Ad contrahendum aes alienum facultatem et auctoritatem tribuendi; 8) Divenditionem ita dictorum bonorum nationalium, i. e. Regis, Ecclesiæ, Civitatum atque Corporationum, decernendi; 9) Onus responsionis Ministrorum et aliorum magistratuum effectui mancipandi etc. — Jusjurandum excipere, facta cognoscere, munera

publica distribuere, causas decernere, aes alienum contrahere, imo alienam proprietatem venundare, lite capitali alios convenire, delinquentes vel etiam quandoque innocentes magistratus punire, vel saltem tribunalibus tradere, haec itaque omnia non sunt facta, non judicia, sed leges, quae universos cives concernunt, et quibus mutua trium potestatum independentia non labefactatur? Interim haec etiam contradictio, quamcunque evidens et absurda explicari potest: postquam nempe virtute constitutionis „Lex“ in sola voluntate comitiorum, majori suffragiorum numero enunciata, consistat (Art. 10.), ideo quaevis etiam voluntas, quodvis decretum, aut imperium Comitiorum necessario legem revera constituit; praeterea quodvis factum, quodvis iudicium e voluntate procedere debet, qui itaque legislativa potestate gaudet, is manifeste in omnia reliqua dominium et imperium exercet! et hac ratione potentissimi reges, concessa potestate legislativa, solio semet exuerunt, omnisque voluntatis expertes sectae sophistarum servos se effecerunt! —

Per intervalla, per quae comitia congregata non fuerint, Deputatio permanens curam constitutionis, seu supremae Comitiorum potestatis ac privilegiorum geret, eorumque manutentioni invigilabit. Titulo demum IV-to articulo 30. Don Juan VI., Rex declaratur, quo facto fors innuitur, quod dignitatem hanc sola vi constitutionis adeptus sit, solique Comitiorum benevolentiae — cuidam quasi electionum generi — in acceptis referendum ha-

beat. Memoratis attamen Rex nihil est aliud, quam cancellariae officialis, cuius pro tempore adhuc usus capi possit, quive insuper glebae adstrictus sit. Rex iste Comitia nec convocare, nec prorogare, nec dimittere potest; concessa tamen est, „si ita ei visum fuerit“ primae Comitiorum sessioni, pari cum aliis spectatoribus ratione, interesse; sed tum sine corporis custodibus comparere debet, et comitantibus duntaxat duobus, per statuta comitiorum designatis individuis ingredi. Exceptis his omnibus, superius recensitis, casibus, omnibus item horum extraordinariorum, constituentium Comitiorum, ipsiusque Constitutionis legibus ac decretis, omnibus item additionalibus articulis, qui post haec adjiciendi forent, in futurum Regi facultas datur quasdam adhuc leges sanctione firmandi, vel (hac denegata) eas differendi; si tamen Comitia decreverint, ut lex talis, non obstante recusatione regia, publicetur, et in effectum deducatur, id omnino fieri debet, Regique tum significandum, ut eam ex tempore sanciat, oportet. Caeterum sanctionem in omni casu uno tantum mense differre potest; post quod temporis spatium assensus ejusdem praesumitur, et decretum effectui mancipatur. „Praesumptio“ haec expeditissima profecto assensus obtinendi ratio est, sic enim homines in omnia consentiunt, quin ideo interrogandi veniant. Quod si comitiis — vel accuratius loquendo murariorum sodalitiis Oportensibus et Ulissiponensibus — proprio arbitrio voluntatem totius nationis in sui favorem praesumere

licuit, cur non etiam Regis, qui in omnibus annuum praebet, et hac ex causa pro iis revera Regum omnium optimus fuit. —

Vi quidem Constitutionalis Rex Ministros, Justitiae item, aliosque Magistratus, copiarum Duces et ad exterarum aularum Legatos denominat, sed semper tantum in sensu legum, i. e. e voluntate Comitiorum. Et si constitutionale systema periclitari contingeret, ipsa Comititia duces tam exercitus quam classis nominabunt. — Coronam abdicare Regi prohibitum, abdicatio tamen praesumitur, si Rex praeter voluntatem comitiorum extra Regnum proficiscitur. Infimus quoque Magistratus munus abdicare potest, at Rex constitutionalis jure hoc communi omnium hominum nequaquam gaudet. Verum neque haec apparens contradictio mira videri debet; si enim stricte et accurate loqui velimus, Rex coronae renunciare potest, secus enim acceptare constitutionem haud potuisset (quae vera abdicatio fuit); ast novo ita dicto throno, i. e. constitutionali servituti semet subducere ei nequaquam licet, nisi fuga, ubi tum demum abdicatio naturali ratione praesumi debet. Ut caeterum Constitutio Regem independentia, legali et justa libertate, praediis et cunctis aliis proprietatibus spoliaverit, quamquam glebae eum alligaverit, et in servum priorum subditorum degradaverit; persona tamen ejusdem sancta et inviolabilis adseritur (Art. 104.). Sub persona quippe Regis, non intelliguntur jura ejus, sed ad summum corpus solum, et istud etiam eousque tantum, dum Comititiis libuerit, et quousque per additionalem aut exce-

ptionalem articulum aliter decernere visum non fuerit. — Principes regii (Don Pedro, qui jam tum defecerat, et Don Miguel, magis adhuc metuentus) ex activis civium juribus excluduntur, nulla servitia patriae praestare eis conceditur, neque copiis imperare, neque munus, per electionem acceptum, gerere eis licet. — Comitia Regi dotem assignabunt, et pro rerum adjunctis etiam Principibus Domus regiae utriusque sexus alimentationum pensiones resolvent (Art. 128). Itaque post haec potentis ac divitis domus Braganzae caput, immensarum terrarum et praediorum proprietate antea gaudens, totiusque Brasiliae adamantum olim dominus, deinceps pecuniam propriam pro se et liberis e manibus Comitiorum habebit. Neque ei, stipulante id licet peculiari et formali in declaratione jurium hominis articulo — licebit ibi, ubi libuerit, habitare, nec quidem in propriis suis domibus; Comitia enim sibi aequae jus reservant aedificia et fundos determinandi, quae pro domicilio Regis et familiae regiae convenientissima judicaverint (Art. 130.); contra tamen licitum ei est, conjugem, quae placuerit, ducere, et in hoc solo puncto Comitia portugallica a sodalibus hispanicis remanserunt. — Corona vel potius servitus regis constitutionalis, in familia ejus jure primogeniturae haereditaria declaratur; si tamen in filiam devoluta fuerit, ei absque praevio comitiorum consensu nubere non licebit, et semper tantum Portugallo. Si vero omnes Braganzae Domus surculi deficerent, Comitia sibi reservant jus ad solum constitutionale

illum vocandi, quem aptissimum censuerint. — Ministri, Status - Consilarii, omnes Judices, omnesque a Rege nominati Magistratus responsionis onere Comitii subjecti sunt, et quidem Judices non solum propter peaevaricationes, derogatam aut protractam justitiam etc., sed etiam — quod in toto orbe terraqueo alias inauditum est — propter ipsos errores, in quos incidere eosdem fors contingeret. Universale ejusmodi onus responsionis — excepto solo errore intellectuali — in correlatione dependentiae ab unico et vero Monarcha aliquomodo saltem concipi posset; ast in constitutionali systemate, cum reciproca trium potestatum a se invicem independentia, quo modo illud componi possit, explicent ipsi liberalium idearum heroes! — quiscunque enim de factis suis alteri respondere et ab altero praemium aut poenam expectare cogitur, independens dici nequit. — Comitii sola sunt infallibilia, nec ulli responsionis oneri subjecta, nequidem Deo, cui alias Reges fuere, quemve pro aedili ad summum non vero Domino et Legislatore mundi habent, nec secus ulla ejus in constitutione fit mentio. Ita etiam Comitii Regi fidem non jurant, dum contra Rex comitiis jurejurando semet obstringere obligatur. Ut vero omnia quaeque absurditatibus et contradictionibus scateant, in opprobrium universalis responsionis oneris, dantur etiam ignari Jurati *) (feliciores peritis Judicibus) qui scilicet pari cum ipsis Comi-

*) Vide in sequentibus Paginis de nuperno Juratorum Argentorati Judicio.

tiis independentia gaudent; sub praetextu enim potestatis absolute de factis tantummodo judicandi pro lubitu verum pro falso, falsum pro vero declarare, innocentes condemnare, aut reos absolvere eis licet, quin vel minimum onus responsionis incurrant. *)

(Continuabitur.)

Phases Revolutionis.

Plurimos adhuc tenet opinio: Quamlibet revolutionem publicis platearum tumultibus, et violentis subversionibus semet praevis manifestare debere. Hoc tamen nequaquam est necessarium, imo eventus tales unam tantem speciem et formam revolutionis, nec illam quidem periculosissimam constituunt. — Revolutio ubique orditur a Principibus et consiliorum ministris: factiosi hos ante o-

- *) Quivis, qui cum civilibus aut criminalibus processibus quidquam ad agendum habuit, fateatur est necesse, accuratam facti, et auctoris delicti cognitionem partem esse difficiliorem; ipsam vero legum seu naturalium, seu positivarum adplicationem expeditiorem justitiae administrationis partem constituere. Genio interim seculi nostri leges illam, magis arduam, imperitis, faciliorem autem partem peritis Judicibus tribuunt. — Quod in casibus, ubi natura rei Judici minus nota est, rerum periti consulendi sint, et ab iis status rei accurate exquirendus, id prorsus naturale est, et omni tempore fieri consuevit; ideo tamen Juratis (Jurés) sensu moderno opus haud est tanto minus in omnibus casibus sine exceptione.

mnia doctrina sua et postulatis imbuere et per eosdem opus eversionum perficere satagunt. Ubi haec non successerint, aut non suffecerint, comitia aut conventus tentantur; tandem ad civium classem mediam confugitur, et per hos legalis antiqui Status eversio suscipitur. Si tandem nec hac via ullus profectus sperari possit, tum demum ad turbam multitudinis fit appellatio, et propie dictam seditio- nem cruentam excitare opus est.

v. * e. B. W. B.

Liberalismus ut Fides.

Perversus animus politicus apud rarissimos pro errore iudicii habendus, apud plerosque voluntatis vitium est. Memoratu sane dignissimum est isthoc phaenomenon, quod nempe alias nihil nisi stultitia vulgaris audiret, hoc obtutu multo gravioris indaginis evadit. Ut hujus rei veritas tanto luculentius pateat, sistatur quidam liberalis — sensu ac significatione vocis communi talis — ponaturque ei ob oculos opinionis, quam fovet, falsitas irrefutabili ratione ac evidentissime, quod factu nequaquam difficile est. Demonstretur ei absurditas doctrinae, quae nunquam effectum sortiri potest; ostendatur emergens e quovis ejusmodi molimine in totam patriam inque ipsum eundem certissima perniciēs. Verisimiliter e cunctis fulminatoriis suis argumentis locorum communium excutietur, et in campo solidarum cognitionum ad nihilum redigetur. Nihilo minus tamen e disputatio-

ne hac inconcussa illa discedet persvasione, quod principia et scopus, quibus addictus est, sola vera sint et adaequata. — Analogia in hoc cum eventibus in sphaera religionis cuique semet oggerit. Sic e. g. etiamsi omnes rationalistae Theologi nostrorum temporum fideli cuidam Christiano maximo historicae et philologicae eruditionis flumine, sua opinione evidentissime demonstraverint: libros Mosis serius et quidem a diversis auctoribus fuisse compilatos: Christianus tamen, qui revelationem fallere haud posse propria experientia tenet, omnibus illis argumentis in sua fide perturbari se haud sinet; sed deinceps quoque, uti antea, sacros illos libros pro genuinis, ac divinis habebit. Hoc, quod liberalem irretitum tenet, ac regit, non est theoria erronea, neque imperfecta materialis rerum status cognitio, sed fides, licet erronea; interna persvasio, quamvis falsa. Inde est, quod animus revolutionalis seu seditiosus omnem elucubrationem et ad saniora informationem respuat, nullisque doctrinae suae consecrariis deterri se patiatur.

Et ideo Coryphaeus quidam hujusmodi sensorum ingenue nec male asseverat: Libertatem — i. e. suo loquendi modo Revolutionem — novam esse Religionem, eandemque pari ratione aequo nostro caput extollere, quemadmodum olim diversarum religionum Confessiones.

v. * e. W. B.

Dignitatum diversitates.

Quamquam multis singulare prorsus videatur, verum nihilo minus est: dignitatum conceptum, et huic superstructas praerogativas christianae esse originis. Sensu certe illo, quo nos sumimus, orbi antiquo ignotae erant. Religio christiana, quae relate ad Deum absolutam omnium mortalium aequalitatem docet, externas hominum inter se relationes progressivae iurium ac morum evolutioni plene relinquendam statuit. Praecepit, ut quaevis juste acquisita proprietas sancta habeatur, imo vel concupiscere ea, quae aliena sunt, prohibet; igitur jura quoque honoris ac dignitatis, recte parta, in suam sumit protectionem. Contra jubet, ut quis in servo fratrem suum, partae per Christum salutis aequo secum jure participem agnoscat ac diligat, et hoc ipso coram altiori foro omnem rursum dignitatum et divitiarum discrimen, omnemque terrestrem praecellentiam suffert: dum una coram inferiori tribunali ea expresse agnoscit.

v. * e B. P. W. B.

N. Mélt. B. Szepeszy Ignác Pécsi Püspök nagylelkü intézetei.

Nagym. báró Szepessy Ignác püspök úr ó Excja tudományok iránti szeretetéből nem eléglé Pécsset azon percztül fogva, mellyben ezt, püspöki székét elfoglaltta után főpásztori kormányával szerencsésité, bölcsekedési oskolákkal diszesíteni,

utóbb ennek körét, melly a' növendék-papházban csak csekély lehete, egy negyvenezer pengő for. alapbul épült házzal bőviteni, végre e' roppant épületet nyilvános könyvtárnak szánván, az iskolai célra legalkalmasb paulinusi kolostort 12 ezer pengő fton a' ns vmegyétül megvenni, azt a' hozzá csatolt szentegyházzal együtt 30 ezer pengő ftal végromlástul megmentvén, ékes palotává, a' templomot új Sionná alkotni, abba törvényi 's bölcselkedési kart minden szükséges finom készülettal, a' falusi mesterek művelődésökre 's elkészítésökre szinté általa alapított négy tanítóbul álló iskolát helyezni, 100 ezer pengő for. alapítványtőkéet letenni, mellynek kamatjából a' tanítók illendően fizetessenek: hanem most újlag e' tudományi új lakot díszes könyvnyomtató intézettel is megajándékozá, mellybe meghozatván 10 ezer p. ftért külföldről minden szükséges eszközt 's igen finom betűket: egy az iskolák' körében álló házat, a' kolostor volt majorjában, 2400 p. for. e' célra alkalmazott, hol több tágos szoba könyvnyomtató intézetül 's az ezt intéző művész igen csinos lakjául, az intézet oklevelei, papirosa 's egyebei bátorságos fentartási őrhelyéül szolgál.

S z ő n y i I s k o l a.

Vázsonykői Zichy Domokos gróf, Sz. Mórícz bóthi apát, az olműtzi érseki káptalan kanonokja, alesperes, és ó szőnyi lelkész, a' lefolyt 1836 évben a' R. Komárom ellenében fekvő új szőnyi pusztán iskolát alapított, még pedig úgy, hogy tu-

lajdon költségin alkalmas épületet vett, bele tanítót rendelt 's annak mindenkori fizetésére bizonyos tőkepenzt tett-le. Az iskolát minden valláskülönbség nélkül használhatják a' szegény lakosok gyermekei.

H. T.

V E R S U S

*in Illustrissimum D. Joannem Scitovszky,
Episcopum Rosnaviensem, dum Româ do-
no missa S. Neiti M. lipsana, in Suam
Cathedralem Ecclesiam Dominica 3. post
Pentecostes 1836 solenniter inferret.*

Roma Tuam Praesul! cupiens ornare cathedram
Dono dat Neiti lipsana sacra Tibi,
Martyris illius, qui ex primis Christicolarum
Pro fide salvifica fortiter occubuit.
Tu vero hunc sanctum venerandum exponis in ara;
Ejus et ad cultum propria festa sacras.
Exemplo ut Neiti crescat pietasque, fidesque,
Et zelus populi, quem regis eximie.
Quantum Roma Tibi, Tu tantum Rosnaviensi
Ecclesiae satagis conciliare jubar.

Josephus Horkovits de Komjáthi.

*Erga commune desiderium, iidem versus in
hungaricum per authorem traducti:*

Róma becses kincsel díszíteni Széked' akarván,
Szent Nejtnek tetemét engedi Néked oda.

Hit bajnok tetemét, ki korán, mint Krisztus'imádó
A' szent vallásért adta halálra magát.

Most oltárra pedig Te magasztalván az Ereklýt
Ünnepeket szentelsz tiszteletére neki.

Hogy Nejt példáján buzgóság, 's hit szeretetre
A' nép gerjedjen gondviselésed alatt.

Mennyit Róma neked, Te is annyit Rosnyai Székes
Egyháznak fényes díszire tenni buzogsz! —

*Protestatio Praelatorum Hiberniae adversus
publica ex aerario Cleri salaria.*

Die 13. Jan. Catholici Hiberniae Praelati concilium celebrarunt, in quo haec declaratio adornata est: „Fama illa solliciti redditi, quod in proximis Comitibus verisimilius de inducendis salariis, per ipsam civitatem Clero catholico praestandis, tentamen instituendum sit, imperiosam putamus obligationem non antea divelli, quam improbationem huius consilii manifestissime enunciemus, et inalterabile decretum nostrum declaremus: quod cunctis in potestate nostra positis mediis consilio huic ac molimini obstituri simus, quia illud independentiam cath. ecclesiae hibernicae ac puritatem s. religionis nostrae maximo discrimini objicere minatur.“

Paginae madritenses communicant decretum recens, quod aliud Comitiorum decretum, die 23. Febr. 1823 sancitum, et universalem de matrimonii Concilii Tridentini statutorum (Sess. 24. Cap. 1. et 7.) observantiam adurgens in vigorem restituit.

Ultimum Napoleonis Domicilium.

Peregrinator quidam Americanus, qui insulam S. Helenae inviserat, refert, quod mercatorum societas Indiae orientalis Longwood prorsus desolari patiatur. In cubili, in quo Napoleon extremum spiritum duxit, mola erecta est, nec quidquam in tota domo viri quondam potentis vestigia testatur, nisi duo baculi lusus pyramidum. Quam gravis ex hac exili relatione doctrina moralis posset deduci? Quam clarum terrestris magnitudinis, potentiae, fortunae item secundae et adversae in vita humana exemplum!

v. * e Z.

Plebis turba turbas ciere ubique parata.

In seditioso nuper Argentorati molimine, quemadmodum acta docent, 4-ae legionis pyrobolariorum milites de grege, qui auctores seditionis sequebantur, proprio motu et arbitrio sclopos glandibus impleverunt. Collonellus Taillander, qui Colonellum Vaudrey interceperat, edixit, dum hunc, ut se dedat, provocaret, plebem magno tumultu partes ejus cepisse, et lapidibus injectis milites, in fide perseverantes, impetiisse.

v. * e. B.

Statisticæ Notiones.

Classis britannica in mari Mediterraneo 1. Jan. 1836 constabat e 10 navibus longis; 10 graviori-

bus celocibus 50 tormentorum aut infra; 52 levioribus celocibus aut corvettis 30 aut infra torm.; 35 navigiis, Goelette et Brigg dictis 10 et inf. tt. — Die autem 1. Jan. 1837 testibus paginis Naval and Military - G. complectebatur 23. naves longas; 10 graviores celoces; 60 leviores et corvettas; 41 Goelettas et Brigg.

Populi census in Belgio 1. Jan. 1835. exhibuit 4.165.953 animas. Eodem anno 142.927 nati et 101.143 mortui; et sic 41.784 plures nati quam mortui. Nuptiae celebratae 32.680; et 11 matrimonia soluta. Mense Martio frequentissimi erant nativitatis et mortis casus; mense Julio paucissimi.

v. * e B.

P r o m o t i o n e s.

Caeo-Regia Apostolica Majestas altissima resolutione sua, ad Cancellariam R. H. A. data de 7. Jan. a. l. Praeposituram minorem in Capitulo M. Varadinensi l. r. vacuam et cum Parochia L. R. Civ. Debreczinensis conjunctam, Canonico ibidem, Josepho Sipos, benignissime conferre, et Canonicum honor. Franc. Schwarzel, ejatem Canonicum actuale denominare dignabatur.

Tudós társaságok.

M. tudós társaság. A' m. academia' 5-d. nagy gyűlése által másod ízben kitett ezen történettudományi jutalomkérdésre: „Millyen befolyá-

sok volt honi városinknak nemzetünk' kifejtődésére és csinosbulására?" m. évi decemb. utolsójáig mint határnapig négy rendbeli pályairat érkezelt, 's a' januárius' 2. tartott kis gyűlésben vizsgálat alá is bocsátatott. Sorsokat a' folyó évben tartandó 8-d. nagy gyűlés fogja eldönteni.

Marczibányi-intézet. — A' Marczibányi familia' intézetére ügyelő küldöttség által 1834. november' 30. hirdetett jutalomkérdések közül 1836. augusztus' 29-ig mint határnapig, tízre összesen 14 pályairat érkezelt, hét kérdés pedig feletet nélkül maradt. Mikoráig fog e' dolgozatok' sorsa eldöntetni, a' hivatalos jelentés nem érdekli.

Magyar tudós társaság. Emlékezetbe hozatik újra, hogy az 1837-ki dramai jutalomért (100 aranny) versenyző szomorújátékok' beküldhetésének határnapja f. évi martius' 24-ke. A' tisztelt írók kéretnek, hogy munkáik idegen kézzel, olvashatólag és csinosan írva, lapozva, kötve és szokás szerint a' szerző' nevét rejtő jelmondatos levelkével ellátva legyenek. Másnemű kéziratok, 's mellyek az említett napon túl érkeznek, nem vétetnek számba. Pesten, jan. 26-án 1837. Dr. Schedel Ferencz, titoknok.

Francia academia. Guizot, francia közoktatási minister, ki de-Tracy' helyére választott el a' francia academia' tagjává, múlt dec. 22. foglalta el székét egy, a' XVIII. századbéli francia philosophia'történeteit festő értekezés' olvasásával. A' válaszoló beszédet Ségur tartotta.

B e s z é l g e t é s

P h i l o x e n a. K r i s z t i n a.

Philoxena. Hozott Isten, kedves Tinkám! No, 's hát mikor fogjuk menyegződön elporczogtatni a' nádmézcsemegéket?

Krisztina. Mit feleljek erre? készen van ugyan minden; de még el nem határozhatom magamat.

Phil. Te nem határozhatod e el magadat a' férjhezmenésre? Valóban egy fiatal leányka' szájában igen különösen hangzik ez.

Kriszt. Igazad van: de még is vajmi nagy, és fontos dolog, örökre lekötni magát valakihez!

Phil. Ki beszél örök lekötésről?

Kriszt. Micsoda? hát nem holtigtartó e a' házaság' kötele?

Phil. Isten őrizz! Ollyan terhes házaságok, mellyek bonthatlanok, már nem kellenek a' mi időnkben. Az új philosophia' tanítása szerint kiki magának szabad ura: házasodhatik, meg' elválhat, mint jobbnak találja, 's kedve tartja.

Kriszt. Hogy volna ez lehetséges, holott az Evangeliom nyilván mondja: el ne válaszsza az ember, a' mit Isten egybeszerzett?

Phil. O édes Tinkám! olly régen volt az, mikor írták az Evangeliomot, hogy az egészen molyette likacsos már. Azért a' philosophusok más Evangeliomot készítettek, 's ebben szó sincs többé az örökös házaság' kínos bilincséről.

Kriszt. Most hát lehet kinekinek tetszése szerint, 's bűn nélkül házaságra lépni, 's ismét különválni?

Phil. Mit csacsogsz te a' bűnről? Nincs bűn többé, 's ezt is a' philosophia' jótékonyságának köszönhetjük. Ha állana még a' büntől óvkodó félelem, még most is csak olly színben, alakban mutatkoznék a' világ, mint kezdetben volt; sem revolúcióink nem volnának, sem szabadságunk, sem Juliusi három dicsnapunk.

Kriszt. Halljad, kedves Philoxénám! Ha nincs mit félnünk a' büntől többé, úgy a' philosophusi házaság legtöbb követőkre tarthat számat kétségkívül: de, magunk között mondvá, jobb karban leszsz e akkor az élet' boldogsága, a' családok' békesége?

Phil. Hogyan kételkedhetel erről? A' házaselek' szerentsétlensége nagyobb részben onnan ered, hogy egymással nem férnek meg, viszonganak; a' viszongások pedig elkerülhetlenek, ha a' különböző szeszü 's eszü férj, és aszszony kéntelenek állandóul egygyütt élni; pattantsd le a' békót, 's minden rendében leszsz.

Kriszt. Ne vedd rossz' neven, Philoxena, ha ebben nem tarthatok egygyet veled. Én attól félek inkább, hogy e' szerint minden ellenkezőleg ütne ki. A' viszátkodás tulajdonképpen az akaratok' különféleségéből származik, 's ha valamennyi úr, és aszszony, férj, és feleség van a' világon, ezek mindegyre váltogatják is egymást, 's cserére cserét üznek, még is mindenkor leszsz a' házaságban va-

lami surlódás, izgága, ellenkezés, mivel nincs férj és aszszony, a' kik mindenkor, és mindenben egy' akaraton lehetnének. Már, ha tudják a' házások, hogy nincs menekhetés, hogy holtig egygyütt kell élniek, erényt csinálnak a' szükségből, 's megszokják békével tűrni egymást. Legyen ellenben a' házaság' kötele olly vékony czérnaszál csak, melyet mindenik akármikor kedvére elszakíthat, 's enyészszék el ezen túl még minden félelem is a' büntől, akkor leszsz igazán örök czívódás a' ház-as élet.

Phil. Hiszen mondtam már, hogy a' férj, és feleség, ha meg nem férhetnek egymással, felbonthatják a' házaságot.

Kriszt. Én pedig bizonyos vagyok benne, hogy sokan megteszik ezt mindjárt az első est' múltával, és minél gyakrabban történik a' csere, annál rosszabb leszsz mindnyájokra nézve. — Fontoljuk azonban a' dolgot még más oldalról is. Kiki esmeri hatalmas erejét a' szerelemnek, és féltékeny indulatnak; kiki tudja, mire nem vetemítheti ez az embert még a' feloldhatlan házaságban is, még olly esetben is, mikor csak némi félresiklott mulékony indulatkáról, 's apró hivatalségről vagyon a' szó. Ha már némelly igen féltékeny férj észreveszi, hogy heven szeretett párját ki akarják kebléből szakasztani, 's elválasztani tőle, ugyan mit nem fog tenni? mire nem fog rohanva rohanni bősztüzében? — Hogy' állhatna így meg a' csend rend, béke, biztoslét a' világon?

Phil. Minden férjnek tekintetben kell tartani nője' szabadságát, és nem akadályozni elválását, ha reáunt már a' vele maradásra.

Kriszt. Én ellenben azt hiszem, hogy a' férjnek, legyen ez osztán szerelemből, önzésből, vagy csupa szeszélykényből, mindenkor készen fogják kezeiknél tartani a' kardot, vagy tört, 's leszsz divatja a' csatának, sebnek, vérnek. — De vegyünk itt még valami mást is fontolóra. Az állandó házaságban tudja mind a' férj, mind az aszszony, hogy az ő sorsok egybe van fűzve egész életek' folytaig; azért közönségesen egy a' cél, egy' a' törekvés, egy' az érdek nálok; megosztják egymás közt a' ház' gondjait; összefogva iparkodnak annak jólétét megszerezni, gyarapítani, állandóvá tenni. Ha ellenben a' férj, és nő csak egy' óráig sem lehetnek egymás közt bizonyosok házaságok' állandóságáról, akkor mindegygyik fél csak a' maga érdekét tartja szemén, csak magáról gondoskodik, és egygyiknek haszna ellenkezésben van a' másikkal. Innen ered az egymást csalni, róni, kisajátolni törekvő rosszsz akarat, vagy erről a' minduntalan zaklató, nyugtalanító gyanakodás, és mivel semmiben összefolyó közös érdeket nem érezhetnek, elkerülhetlen köztök minden békeségnek, és boldogságnak számkiszakadása, 's eltűnése.

Phil. Úgy de, ha el nem mulatják világosan, 's pontosan feltenni írásban a' kötés', és szerződés' czikkelyeit; ha kölcsönös számadásaikat rendben tartják, — —

Kriszt. Minden világos alkukötések, 's jól elrendezett szárazasok mellett is tele a' világ mindenütt pörölő törvénykezésekkel, még olyanok között is, kiknél csak egy tárgy van kérdésben. Gondold el, mint kell lenni a' férj és feleség között, a' kiknek csak egy nap' folytában is száz meg száz eligazitanivaló bajok vagyon. Mind ezek után adj, kérlek, felvilágosítást nekem még ebben is: ha a' házas feleknek egygyike elnyavalyásodik, ha nyomorékká leszs, ha megsántulbénul, hiszed e', hogy a' másik kész leszs akkor, mint most, hitestársát tellyes életében még így is ápolni, tartani, gyámolgalni? vagy nem keres e' inkább magának más életpárt nyavalygás, mankó, fekély nélkül?

Phil. Illyen esetekben a' keresztényi szeretet' erénye — —

Kriszt. De édes Philoxenám, ha egyszer a' philosophia számkiveti a' bűn' félelnét, bizony minden jóra hajlékonyító vonzalmat is kiolt akkor, és a' keresztényi szeretet a' legelső leszs, melly eltűnik a' föld' színéről. — Még valamit: mikor két házas fél válni akar, mi történik akkor a' magzatokkal?

Phil. Ezek közül némellyek atyjoknál maradnak, mások anyjokkal mennek, a' közöttök megállított szerződéshez, 's egyéb körülményekhez képest.

Kriszt. A' házasság' kötelének felbomlásával tehát bomlani kell a' szülőket magzatjaikkal összekötő legszentebb leggyengédebb kapcsolatnak is a' természetben. Ha e' szerint az atyák anyák gyer-

mekeiktől örökre megválnak, ha a' gyermekek az atyai 's anyai karok közül kiszakadva oda kéntelenítetnek, hogy mindegyre más más idegen atyát anyát cseréljenek, véled e, hogy mind ezek sokat köszönhessenek a' fattyú philosophia' új szabálynak.

Phil. Hogy minden rózsa tövissel jár, azt régen tudjuk. Azonban, akármit beszélj te, elég az hozzá, hogy a' mi korunk szabadság' kora, és az örökös házasság ellenkezik az embernek természeti szabadságával.

Kriszt. A' mostani annyira magasztaltt, 's minden felé dűlva, pusztítva dagadó korszellemet elvetemült feslettségnek, részeg korlátlanságnak nevezd inkább, nem természettel járó józan szabadságnak. — Hanem ismét jut itt eszembe valami. Mond meg nekem: ezek a' házasságok, mellyek az Anyaszentegyház' törvényei ellen csak időre órára állnak össze, vallyon szentségek e?

Phil. Semmi kár, ha nem szentségek is. Igen kevés fekszik abban, hogy többszentségeink legyenek e, vagy kevesebbek, és, négy szem között legyen mondva, a' philosophusok' nézete szerint jobb volna, ha egy sem volna.

Kriszt. De ha nem szentség a' házasság, hát micsoda?

Phil. Csupa polgári szerződés, és alkukötés.

Kriszt. Tehát körülbelöl csak annyi, mint mikor valamelly házat bérlünk ki, vagy az árostól tyúkot veszünk.

Phil. Éppen annyi, sem több, sem kevesebb. Ha lefoly a' kötés' ideje, és meg vannak a' felek egymással elégedve, jó; ha unalmasá vált valamelyiknek az egygyüttélés, felbomlik az alku, 's tellyes szabadságra jut vissza mindenike.

Kriszt. Ha így van a' dolog, engedj egy kérdést tennem. Nemde a' polgári szerződésekben egygyátalán megkívántatik az írásba foglalás?

Phil. Mi okból teszed te ezt a' kérdést?

Kriszt. Felelj, kérlek: szükséges e írásba foglalni, vagy nem?

Phil. Írással azért élnek, hogy ez kezességül szolgáljon a' feleknek, és, ha valamelly kérdés támad, elé lehessen azt mutatni a' törvényszéknél. De a' szerződés' mivoltát tulajdonképen a' szerződők kölcsönös megegygyezte teszi, 's ha bíznak egymás' szavaiban, ellehetnek minden írás, minden módolékok nélkül.

Kriszt. Ha tehát a' férjfiú, és aszszony egymáshoz kölcsönös bizodalommal viseltetnek, minden további szertartás nélkül úgy összekelhetnek, mint a' mén számár kanczával, vagy emsével a' kan.

Phil. Lassan, lassan Tinka; te olly heven nyargalsz, mintha nyakadat akarnád törni. A' philosophusi házasulásban is meg kell tartani a' kiszabott törvényes rendet, módot.

Kriszt. Csak imént hallám tőled, hogy bizonyos szertartások csupán arravalók, hogy a' feleknek kezességül szolgáljanak. Ha pedig a' nőszők semmit sem gondolnak a' kezességgel, és jó-

hiszemben hamardon akarnak egybekelni, a' te philosophiád csakugyan nem kárhoztathat elvei szerint ilyen nyakrafőre kötött házasságokat.

Phil. Hát nem tudod e, hogy az álló törvényeknek nem engedelmeskedni, mindég véték.

Kriszt. Mitrebgeted te a' törvényeket, a' vélket, a' törvényszegést, ha nincs bűn, mint főlebb mondad? Az Isten' törvénye tűnjön el a' földről; már minden emberi törvények merő nevelségrevalók lesznek.

Phil. Minden esetre olyan házasság, melly nem annak rendje módja szerint kötetik, a' polgári következményekre nézve erőnélküli, és sikertelen.

Kriszt. Igen, ha a' kötött házasság életfogytig tartó, úgy látszhatik ez a' te ellenvetésed némi akadálnak: de ha csak ideig óráig álló szövetezés az, akkor annak polgári következménye, az erőnélküliség, olly csekélység, hogy figyelemre sem méltó. — Ennél érdekesebb a' következőket venned fontolóra: ha a' házasság nem szentség, hanem csak olly özszeszövetkezés, melly a' felek' egygyetértésével felbomolhat, úgy mind a' nőknek, mind a' nőkkel tellyes szabadságában áll egygyetértőleg ma házasságra lépni, holnap elválni egymástól; másnap ismét özszeszekelni valakivel, 's egy nap múlva ettől is elválni, és így egy' esztendő' folyta alatt háromszáz hatvanöt házassági kötésbe ereszkedni, és ha erre eléglik az emberek a' pusztá jóhiszemet, és egymásiránti bizodalmat, a' polgári következményekkel pedig nem gondolnak, nincs

a' philosophiának semmi joga, az egész ember-
nemnek ilyen ocsmán keveredése, 's, úgy szól-
ván, egy testdarabbaválása ellen legkissebb kifo-
gást is tenni.

Phil. Piha! ez már igen sertelmes sertéske-
dés volna, 's tartoznék ezt, legalább az illendőség,
tekéntetéből, a' philosophia is kárhoztatni.

Kriszt. Pedig, édes Philoxenám akárhova
gondolkodját, akármint nézzed a' dolgot, itt nincs
középút. Vagy hinnünk kell, hogy vannak szent-
ségek, van bűn, van isteni törvény; vagy kénte-
lenek vagyunk az ideig óráig tartó házasulásokat,
és az ezekből eredő undok testkeveredéseket hely-
benhagyni, 's köszönni az új philosophiának, hogy
ez minket a' bakok' sorába magasztalt fel.

v. — e L. R.

Portugallica Constitutio 1820.

(Conclusio.)

Militaris potentia, sicut in gallica quondam
constitutione, „essentialiter obsequens“
declaratur, notandum tamen, quod hoc abinde
duntaxat intelligi debeat, a quo ea Comitiorum im-
perio subest, secus enim Comitia oblita fuisse vide-
rentur, se suam propriam existentiam inobedienti
ac rebelli militari potentiae debere. — Populus por-
tugallicus deinceps aequabilium municipali-

tatum beneficiis perfruetur, quarum numerus, territorii item — alias possessione definiti — limites, horumque rectificatio, per Comitia determinanda venient. — Praefecti „Generales Procuratores“ appellabuntur, in signum manifestum, quod iidem omnia quaeque administranda et regenda habituri sint; Praefecturae senatus e totidem membris constabit, quot sunt in Praefectura municipalitates; haec magis extensa repraesentativi regiminis adplicatio est, egregie excogitata, ut sub hoc praetextu Communitates peraeque ut singuli cives juribus suis exui possint; hi enim vero aequae ac illae, a quo tempore repraesentantur, nihil amplius in propriis suis negotiis ad interloquendum habent. — Denique Constitutio portugallica 1822-di, sicut omnes antecedentes, seu natu majores sorores inde ab anno 1791, pro coronide de publica educatione agit. — Hoc alii animadversione haud dignum, alii laudabile, nos vero gravissimum esse putamus, quo malum insanabile redditur. Publica scilicet haec educatio, pari passu cum caeteris cunctis, inde a fundamentis refundenda statuitur, ut sic revolutionariae seu moderni spiritus constitutioni ac legislationi accommodari queat. — Postquam scilicet sodalitates, seu conspirationes revolutionariae, quae se solas exclusive „humanum genus“ appellant, „altiores suos fines“ consecutae fuissent, i. e. summam ecclesiasticam et civilem potestatem expugnassent, doctrinarum opinionumque incurii et indifferentes amplius non sunt, neque firmandae moralis et intellectualis suae auctoritatis — quam po-

entiae basim, matrem et radicem esse haud ignorant, — ulla media negligunt. Principia itaque sua per altiores inferioresque scholas animis cunctorum instillata habere cupiunt, ut illa sola deinceps fidem omnium constituent; quidcunque enim in obversum dicatur, certum tamen manebit, actiones hominum a fide eorundem, ac proinde ab haustis doctrinis, plurimum dependere. *) Itaque nec in moderni genii ecclesia, quam christianae substitueret et orbi terraqueo obtrudere animus est, docere quique et credere, quod vult, liberum est. Anima et corpus, causa et effectus, regula et praxis, verbum ecclesiastica et secularis potestas per liberales non sunt a se invicem separata, tanto minus a se mutuo independentia declarata, atque inimice sibi invicem ex adverso posita. — Et haec sunt praecipua illius famosae, non quidem in effectum deductae, sed jam nunc altera vice proclamatae Constitutionis portugalicorum comitiorum 1-mae Oct. 1822-di. — Liceat adhuc nobis immediata ejus conspectaria recensere, et — velut typum oppositum — alteram revolutionis ejusdem scenam, i. e. Diploma (chartam) Principis Don Pedro illustrare :

Die 1. Octobris 1822. Ablegati brasiliiani Ulissipone Falmouthum vela dant, et contra pro-

*) Catechismus quoque vi Constitutionis perficiendus, eique, uti Comitia declarant, expositio civilium obligationum i. e. nova principia aequalitatis — Jacobinismus in nuce — addenda statuitur.

mulgatam nunc prorsus Constitutionem protestantur, licet jam praevis fidem ei juraverint, omnisque adversus Comitiorum decreta protestatio vi ejusdem Constitutionis ipsis interdicta fuerit. Rex contra Constitutioni jusjurandum nuncupat, et coronae Portugalliae „magno cum solatio“, ut paginae publicae testabantur, et „ex toto animo“ renunciat. Die 9-na Octobris ipsas adeo solitas pro festis natalibus primogeniti Principis, Don Pedro, congratulationis publicae contestationes prohibet. Interea dum Ulissipone in fabricanda constitutione desudatum, et contra Procuratores atque Comitia Brasiliae terribilia decreta edita sunt, Don Pedro idem vice versa in Brasilia facit; execrationes et anathemata Ulissiponensia ac Rivi Januarii sibi mutuo per iter occurrunt, et in Oceano exstinguntur. Die 1. Aug. 1822. Don Pedro suam adversus portugallica comitia, quibus tamen praevis ter sacramentum fidei dixerat, proclamationem torquet; potestatem eorum illegitimam, tyrannicam et usurpata[m] declarat (quod quidem e cujusvis alterius, quam ejus ore juste omnino expectari potuisset), per factiosos Regem in arcta teneri captivitate adfirmat, ac praecipit, ut copiae portugallicae, si absque suo indultu in Brasiliam mitterentur, hostium loco habeantur, et armata manu repellantur. Quatuor diebus post — transgresso sic Rubicone — ad omnes populos omniaque amica Regimina Manifestum *) dimittit, in quo phi-

*) Notari meretur, quod Populi in Manifesto praemittantur, Principesque Regimina duntaxat vocentur.

antropica quadam gravitate contra systema coloniale, jugumque dependentiae declamat, simul Regimina quaequae ad mittendos diplomaticos Procuratores invitat. Proclamationes interim hae, et Manifesta spiritu ac phrasibus revolutionis haud minus, quam edicta portugalicorum Comitiorum scatebant, quin imo Don Pedro in his praecellere voluisse videtur. Grandia verba magica: Independentia, nationalis repraesentatio, majestas populi, repraesentativum regimen, Constitutio, potestatum separatio etc. varie inter se mixta resplendebant, et in quovis ordine recurrebant; neque neglectum pro explendis lacunis sententias mellitas interserere: quod post haec agricultura, industria et commercium ad laetum florem evehenda, civilis codex pro immensa Brasilia adornandus, publica item educatio atque institutio in sensu genii temporum scopo magis congruo coordinanda veniant. Non obstante hoc populari systemate, Don Pedro in ipsa etiam Brasilia in repugnantes quospiam offendit, et copiae urbem Bahiam subjugando impares fuere. Die 8. Septembris cunctos Brasilianos, omnesque adhuc in Brasilia degentes Portugallos tesseram cum symbolo: Independentia aut mors gestare jubet. 21. Sept. Camera i. e. Municipalitas Rivi Januarii — verisimiliter ad acceptum nutum — Principem Don Pedro in 12-mam Oct.,

Interim „amica ejusmodi Regimina“ pauca dabantur.

velut festum ejus natale, constitutionalem Imperatorem Brasiliae proclamat. Don Pedro scilicet, utcunque imperitus Napoleonis Buonaparte imitator, non obstante populi majestate, non solum Rex, sed etiam Imperator esse voluit. Die itaque 12. Oct., „votis populi cedens“ titulum constitutionalis Brasiliae Imperatoris sumit, et una magnum murariae conspirationis Magistrum se declarandum curat. — Eodem tamen tempore etiam omnia privilegia commercialia Anglis concessa confirmat (verisimiliter, quia ad dignitatem Caesaream auxilio fuerant), et magis adhuc revolutionarium, quam antea fuerat, Ministrorum collegium conflatur.

Ex adverso cis oceanum extraordinaria comitia constituentia Ulissipone, vi Constitutionis decretae, 4. Novembris dissoluta sunt, et 1. Dec. ordinaria Comititia coaluerunt, ad quae, ut suapte intelligitur, ablegati rursum revolutionis fautores electi, plerumque illi, qui in extraordinariis comitiis subsellia tenebant. Regina, Conjugesuo throno dignior, jusjurandum Constitutioni nuncupare detrectat, quae ideo deportanda illico erat vi legis comitiorum, quae sub poena exilii obligationem illam cuique injunxit; cum tamen complures medici testati sint, aegrotam Principem aspero hoc anni tempore iter absque vitae discrimine suscipere non posse, facultas tandem ei conceditur, Ramalhaum recedendi. Caeterum omnia civilia et politica jura amittit (quibus, praecipue posterioribus, alioquin jam virtute constitutionis carebat) et in laudem humanitatis, quaphi-

lantropicum hoc aevum adeo gloriatur, nec quidem filias secum accipere ei indultum. Mater a liberis abstrahitur, et Rex constitutionalis nequidem conjugem suam tuendo, aut vitae sociam apud se retinendo est. — Consectaria alterius constitutionalis, aut potius revolutionalis anni, ac praetensae abusuum in Portugallia sublationis, et nunc rursum proclamatae Comitiorum Constitutionis erant: indignatio totius exercitus, qui, auctor licet revolutionis et constitutionis, absque stipendio relictus est; calamitates et communes populi angustiae per prostratum commercium et opulentiorum jacturas adductae; secessio Brasiliae, in contumeliam decreti per comitia indissolubilis ejusdem cum Portugallia nexus, grave (pro regno, quod 3 milliones animarum numerat), aeris alieni 360 millionum onus; annuus 35 millionum redituum defectus; infinita denique scelera privata, actusque violentiae omnis generis. Cunctae tamen hae regni calamitates oculos ita dictorum liberalium caligine haud liberant, neque fastum et arrogantiam eorum comprimendo sunt, sed nec caeterae Europae intercessionem excitant. Ipsa potens Anglia haec omnia tranquille intuetur, contenta omnis auxilii loco a sua cliente Portugallia depressionem teloniorum a britannicis laneis et gossypinis manufactis e 60% ad 15% exigere!! —

*Instituta benefica educationis puellarum
in Russia. *)*

Sub immediata Majestatis Imperatricis Russiae directione ac protectione florent in Russia 12 Instituta benefica pedagogica puellarum: Petropoli, Moscoviae, Poltavae, Simbirskii, Cronopoli, Kioviae et Tamboffii. Pleraque horum Institutorum pro educandis ac instituendis filiabus inopum parentum nobilium atque civium destinata sunt. Anno superiore 1200 ejusmodi puellae partim ut alumnae, partim pensionariae (solventes) in dictis Institutis censebantur. Ab Instituto Kiovensi pro sublevandis pauperibus, quocum schola etiam conjuncta est, 1835. familiae 186 opem nactae sunt. Summa capitalis omnium 12 Institutorum simul sub exordio anni 1836: 4.000.000 Rub. constituit. v. * e B.

*) Majorne in his cura liberalium?

L o g o g r y p h u s.

Bis ter sumta dabit numen tibi littera vanum,
Sub nigro Aegyptii, quod coluere bove.
Primas nocte duas sensus dabitur tibi duplex,
Conspice, dum quaeris, corpus utrumque tenet.
Postremas quatuor cernis tunc cingere coelum,
Multicolor pluvias, dum bibit arcus aquas.

Solutio Anagrammatis in Nro 9.:

Labyrinthus — Nilus — Jus — Lis — Ritus —
Lyra — Ira — Ars — Artus — Thus etc.

*Laquei, qui incautis ponuntur a genio
moderni seculi.*

Summis saepe encomiis extolli moderni aevi genium, praeteritorum vero temporum imaginem atris coloribus describi, nemini, cum aliis publice, privatimque versanti ignotum est. Neque latet, quanti per quosdam conatus adhibeantur, ut regnanti spiritui quo numerosiores cultores concilient, quantis item ii opprimi soleant opprobiis, laesionibusque, qui conatibus his aut se abduci non sinunt, aut illis plane viriliter resistunt. Nihil vero bene animato, rerumque cursum attentius consideranti dolorosius accidere potest, quam dum numerum eorum, qui in partes discedunt, in dies crescere, Juvenes imprimis in Castra cultorum Genii huius aevi turmatim transire videt. Est quippe aetas haec novitatis, et independentiae amans, iudicii immaturi, consilii expers, et nullo rerum usu edocta; hinc facile fit, ut splendidis vocibus: „Lux, illuminatio, libertas, progressus“ quibus Genius aevi, velut quibusdam incantationibus ad infascinandos hominum animos utitur, in transversum agatur. Cum igitur ista praecipua sint illicia, quibus mentes hominum captivantur, operae pretium est, in horum disquisitione paulo attentius versari, videreque, an haec, quae sub veri, bonique specie proposita, animum ad sui amorem rapiunt, in vera luce collocata, suisque genuinis distincta coloribus, quid exhibe-

ant, quod juste extolli queat, et moveat affectus ad sui desiderium, aut non potius adsint, quae apud prudentes, veri, justique amantes horrorem, et abominationem excitare debeant?

I.

Illuminatio, Lux.

Vix frequentius aliquid in quotidiana vita recurrit, quam aevum nostrum ab illuminatione laudari. Quamquam autem, si a laudatoribus his penitus quaeratur: in quo ergo moderni aevi tanta illuminatio consistat? vix adaequatum aliquod responsum obtineri queat, et alii quidem hanc lucem arctioribus limitibus constringant, alii autem eam ad omnes omnino relationes hominis, quas quatales habere potest, extendant; omnes tamen in eo facile conveniunt: lucem istam, dissippatis priorum seculorum tenebris, in negotio quoque religionis illuxisse. „Jam inquit passim, ratio humana exulta, et suorum quasi jurium conscia facta, non se sinit amplius in obsequium caecae fidei captivari, ut credat, et pro veris habeat, quae non capit, non perspicit, sed, neque ajunt, exigi prudenter potest, ut omnes homines in objecto Religionis idem sentiant; cum multiplex sit humanae mentis varietas, et diversa capacitas: quare permittendum est, ut quisque in hac sphaera suam sequatur convictionem; praesertim cum omnis cultus Deo praestitus, qualiscumque sit, dummodo ex sincero corde procedat, Ei gratus sit, esseque debeat“!

Haec ergo est illa lux, quae radios suos nostra aetate in regione Religionis late per orbem sparsit! O vere lucem, quae lumen non praebet, facem, quae non illuminat, ducem, quae in foveam praecipitat! Recte quadrat in eos, qui hanc lucem jactitant, illud Isaiae C. 5. V. 20: **Ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras!** Sed perlustremus haec penitius:

Habet quidem ratio humana sua jura, quae nosse, ac tueri ad quemvis ea utentem pertinet, sed habet etiam suas leges, quas violare nefas est, — et non minus sua habet etiam jura veritas, quae a nemine, nisi rationem abnegare, et irrationalis esse velit, negligi possunt. Si igitur ea, in quorum obsequium rationem tuam captivare eo, quod captum tuum superent, detrectas, vera sunt, et divina auctoritate roborata; tunc non jure rationis, sed irrationaliter agis, obsequium fidei illis denegando: quia inter prima rationis evidentissima praecepta est illud: „Deo revelanti credendum esse.“ Quisquis vero sincera mente, et puro corde investigare voluerit, an Religio christiana, e Coelo delapsa, Deoque Auctore inducta sit? tam efficacia deprehendet argumenta, ut eorum ponderi resistere nullo modo possit. Est ne ergo in credentibus firma haec verae Religionis persuasio, quae robore suo ipsam scientiam superat, „caeca fides?“ aut non potius summe „rationabile obsequium?“ Et an non contra irrationabile prorsus est, argumentis, quorum vim evertere nequis, non cedere, ad lucem, quam sophismatibus obscurare, sed extin-

gvere non vales, oculos claudere? Innumera sunt in ipsa rerum natura, quibus absque renitentia acquiescis, et intellectum tuum captivas, quamvis patula tibi haud sint: attractio exempli gratia, explicans tanta phaenomena est ipsa phaenomenon inexplicabile! In sola Religione, quae de manu Dei venit, omnia manibus palpare desideras, est ne hoc rationabile?

Vide sis iam, an non aequè decipiaris, dum tibi dici audis: „requiri non posse, ut omnes homines in objecto Religionis idem sentiant, cum multiplex sit humanae mentis varietas, et diversa capacitas?“ Sit licet multiplex humanae mentis varietas, et diversa capacitas; cum tamen ratio in quovis homine iisdem legibus subiaceat, ac regatur: abesse non potest, quin eadem ratio omnibus dictet: „Divinae Auctoritati credendum, Divinae voluntati obtemperandum esse“ adeoque Religionem a Deo revelatam, quae una solum vera esse potest, ab omnibus tenendam.

Quare etiam facile perspicies inanitatem, et fallaciam eorum, quae subduntur: „Permittendum nempe esse ut quisque in negotio Religionis suam sequatur convictionem, cum omnis cultus Deo praestitus, qualiscumque sit, si ex sincero corde procedat, Ei gratus sit, et esse debeat.“ Si hi, qui talia suggerunt (suapte intelligitur hic sermonem non esse de Tolerantia Civili) vel scintillam haberent amoris erga veritatem, et reverentiae erga Deum; haec utique proloqui non auderent: nam qui veritatem, quae una tantum esse potest, amat,

erga quasvis de Religione, veluti summi momenti negotio, opiniones sive veras, sive falsas, indifferens neutiquam esse potest. Sed et qui aliquam solum reverentiam Dei habet, asseverare vereretur: Deum veritate aequae, ac falsitate, rectis de se opinionibus, et animi sensionibus pariter, ac erroneis, et monstrosis delectari. An non summa Deo infertur iniuria, dum assertitur, eius dispositionem, mediumque, quod nobis benigne concessit salutis, non esse necessarium, sed per obvia hominum commenta suppleri posse? An non simul summa in genus humanum crudelitas est, aliis persuadere velle, unum quemque neglecta veritatis indagatione, absque ullo salutis discrimine, in negotio Religionis sentire, et agere posse, quod libet? Summum certe redolet contemptum generis nostri, ac in ore eorum, qui rationem, et veritatem super omnia venditant, ter propudiosum est, dicere: idem esse, seu quis puram veritatem, seu monstrum saepe privatae suae opinionis sequatur!

Eo igitur res redit, ut quisquis seculi moderní illuminationem talibus encomiis celebrari audit, videat, quam immerito illuminationis nomine insigniatur id, quod reipsa non est, nisi veritatis obscuratio, Dei, et Religionis inhonoratio; sed et cautus quoque sit, cui veritatis lumen, felicitasque propria cordi est, ne verborum similium pigmentis, fallaciisque seduci se permittat; inductis enim in animum falsis his principiis, necessario in ea, quae ex his sequuntur, incurret, atque in baratrum tenebrarum, infelicitatisque incidet.

Ita quippe rei cursus secum fert, quod et constans experientia probat; ut qui de momentossissimo omnium verae Religionis negotio primum leviter cogitat, frigide, et indifferenter sentit, in hoc gradu neutiquam subsistat, sed ad deteriora delabatur.

Et si saepe eveniat, ut aliqui in dubitationem de Religionis Revelatae veritate incidant propterea, quod multa in ea deprehendant, quae cum suis opinionibus, et cogitandi ratione conciliare nequeunt: ast hi imbecillitatis, summaeque angustiae humanae mentis, ut oportet, conscii; nisi aliae minus limpidae cordis motiones accedant, mox in rectam viam redeunt. Quare non facile quisquam de Religione prius leviter cogitat, ac indifferenter sentit, nisi postquam pravus aliquis affectus animum occupavit: unum fascinat mentis ambitio, qua rerum omnium veritatem assequi se posse, suis viribus temere confidit, et rerum omnium abscondita per evidentem rationis intuitum perspicere se valere existimat; — alium pulsat gloriae appetitus eiusque soboles novitatis ardor; — alium voluptas corporalis, aliaeque huiusmodi cupiditates, quae omnes occultum pariunt veritatis odium; cum quippe haec eorum affectibus, et desideriis sit adversa. Pravi hi affectus, blandissimi hostes veritatis, et Religionis, ubi semel radicem in corde figunt, durum suum imperium quotidie magis dilatant. Postquam igitur primo hominem erga Religionis christianae veritatem frigidum, insensatum reddiderunt

mox eum disponunt ad eandem penitus abjiciendam. Molestum enim est diu in animo servare aculeum pungentem, conscientiae nempe scrupulum, pravitatis justum iudicem, et severum vindicem. Ut autem excusso hoc iugo, nullum aliud cupiditatis fraenum remanet, praeter solam rationem indulgentem alioquin, versatilem, et facile ad id inducibilem, ut voluptati faveat, aut saltem non multum repugnet: ita necesse est crescere in animi affectus, morale iudicium deficere, peccata, et perversitatem augeri. Jam vero quibus gradibus haec increscunt, tantis vicissim augetur desiderium conatusque cuncta repagula perrumpendi, quae libertae, et imperturbatae fruitioni desideriorum obstant. Hinc demum omnium maxime horribilis sequitur gressus, quo infelix homo, fidem in ipsum Deum, immortalitatem, et retributionem impie abjicit, quin et in se ipsum crudelis propriae suae conscientiae dictamina dirumpit, et conculcat, quo sic prorsus effraenis, absque ullo retinaculo, passionibus suis litare, et in omne nefas se effundere valeat.

Opprobrio omnis creaturae, et monstro hominis tali quid potest esse vilius? quid infelicius? ut atomus in vacuo spatio passionum, impetu huc, illuc fertur, cupiditatibus suis indulgendo, nequaquam exsatiatur, sed potentius torquetur, sua ipsius opinione nec unde, aut quis sit? nec, quo fine existat, intelligit; naturae, aut casus fortuiti lussus brevi tempore durat, ut in nihilum perpetuum redigatur. Cave,

quisquis es, cave quaeso, ne te avaria Genii seculi cantus in hanc voraginem deducat!

(Continuabitur.)

D. Rob. Peel, Rector Universitatis Glasgow, studium classicorum veterum commendat.

Die 11. Januarii D. R. Peel, novus Universitatis Glasgoviensis in Scotia electus Rector, solenniter inauguratus est; solennitas haec in sacello peracta. Ingressus ductus per juventutem alta voce salutatus. In ternis pro Duce Wellington acclamationibus etiam Matronae partem ceperant. Exclamatio quaedam pro J. Campbell, regio nunc gen. negotiorum Procuratore, qui, velut Reformer, aemulus Dni Peel in electione succubuit, grunitu excepta. Postea caerimonia nunciandi per novum Rectorem jurisjurandi per Professore Mickleham suscepta est, qua absoluta, Rector consilia sua et sensa, cum quibus munus aditurus est, longo ad „Regentem, Professores ac studiosam Juventutem“ sermone proposuit et Studentes ad assiduum pro vita activa studium provocavit.“ — „Sinite — aiebat inter caetera — ut ego, procellis factionum jaclatus, et in activam publicae vitae scenam irretitus, vos ex intima animi persuasione certos reddam: futuram felicitatem vestram, honorumque subsellia longe minus a caecis fortunae placitis aut casibus dependere, multoque ma-

gis in vestra potestate collocata esse, quam id superficialibus observatoribus videatur. Infinitus contentionum ac solertiae campus ante vos expansus jacet, quocunque sors vestra vocaverit, honoris gloriaeque porta vobis patet, aut saltem nullis occlusa est cancellis, quorum claves non in vestris essent manibus. Amplior, quam Scotiae sit, horizon coram vobis semet explicat. Quibusvis perfectioris commeatus mediis novae ac magis patulae vobis ad gloriam viae sternuntur.“ — Justis deinceps encomiis ductus viarum ferreos, velut commodiora ingeniorum etiam communicationis media, celebrans, illam sua Magnificentia statuit sententiam: quod nova haec velocioris commeatus media novo ad solentiora — Classicorum — studia esse debeant incitamento, quum scilicet ea expeditiorem terras classicas, magnum illud orbis theatrum, in quo celeberrimi antiquitatis viri agebant, adeundi ac perlustrandi modum, percipiendaeque inde voluptatis rationem multo faciliorem suppedient. His D. R. Peel adhortationem subjunxit, qua ad assiduum classicorum auctorum studium auditores suos incitavit, cujus utilitatem plurimis Jurisperitorum et altiorum Magistratum — qui classicorum studiis dediti, et spiritu eorum afflati, eorundem cogitandi ac sentiendi rationem propriam reddiderint, — praeclaris exemplis demonstravit. Solennitas benedictione apostolica, quam Regens Latina lingua perlegit, terminata est.

Convictores ad mensam summi Patrisfamilias, benignissimi Dei nostri.

Dum tacitus mente volvo, quantos, quamve diversos convictores caelestis ille Paterfamilias alendos habeat, et qua ille dilectione ac patientia, qua item benignitate et indulgentia tractet cunctos, non possum non mortalibus inclamare: Sumite exemplum!

Si porro lustrem rotundam illam, omnibus patientem, mensam (orbem terraqueum); quomodo eam optimus ille Paterfamilias quavis hyeme nivei candoris mappa contegat, quo sic omnes, laboribus aestatis fessi, eidem assideant, seque reficiant; — quomodo iterum aestate qualibet virente illam obducatur tapeto, atque tum appositis sine numero et mensura dapibus, liquoribusque nobilissimis, dimittens quaquaversum nuncia, cunctas creaturas ad illam invitet, rursum mortalibus acclamo: Sumite exemplum!

Qua longanimitate caelestis ille Paterfamilias sustinet has myriades convictorum, quibus diversa et vix ferenda indoles! quum tamen non plus requireretur, ac unicus nutus, et ipsi evanescerent; — unicus oris halitus, et ipsi diffluerent!.. Sed nihil horum facit, quin placido, serenoque vultu hanc suam mensam circumit, atque cunctos pari prosequitur modo; nullum ille facit discrimen inter politum et agrestem hospitem, inter temperantem et voracem, inter gratum et ingratum, inter eum, qui ipsum laudat et glorificat, atque il-

lum, qui ipsum perfide negat et blasphematur; idem in omnes, in omnes beneficus! quam merito igitur adtono hic cunctis iterum: Sumite exemplum!

Eapropter, quique ad hanc magnam et liberam mensam assidetis, ne sitis, quaeso, discordes et mordaces, non collidatis cubitis, non rapiatis bolos ab ore vicini, neque poculis capita petatis! Sic profecto graviter peccatis in hospitalitatem hujus magni Patrisfamilias, cui utique nil pendere debetis, et a quo solum ad convivium vitae hujus vocati estis! . . Ne sitis insolentes, memineritis namque, idem ille Paterfamilias, dum libuerit, apertis valvis, poterit vos omnes caenaculo suo exigere, inclamans: ideone vos ad hanc mensam meam vocavi? ideo cuncta caenacula, promtuarum et thesauraria mea reseravi, ut vos pleni livore, invidia, aviditate, timore et fastu de donis meis dimicetis? discrevine ego inter vos? inter probum et improbum, pium et impium, atque inter acutum et hebetem? nonne sine discrepantia cunctos pari prosecutus sum affectu? et ipsi in vosmet grassari vultis? sustinete tantisper, donec mensam vitae hujus removero atque tuba iudicii novissimi per sepulcra regionum personans vobis meum „prosit“ annunciaverit, tunc arrogantia, nimiumque porrecta desideria vestra mensalium mappularum instar convolvatis et reponetis; surgetis tunc omnes, tam e splendido conopaeo, quam ex humili despectoque scabello, et nemo vestrum, quo sederit loco, recordabitur. Ideo supportate vos invicem, vos miseri homunciones, famelici hospites,

abdomini nati helluones! et dum patina circumfer-
tur, non ingeratis vos adeo tumultuosi, sed capiat
ex ea quisque portiunculam suam, atque omnes
contenti sitis, qui vobis obvenierit, cibo! —

v. † ex H.

Aes campanum hispanicum in Gallia.

Magna aeris campani aliarumque suppellectili-
um, quae in Hispania jussu regiminis ex ecclesiis et
claustris sublata fuerant, navibus angl. Massiliam
nuper advecta sunt, ut ibi venui exponantur. Pa-
ginae „France“ hanc idcirco faciunt animadversio-
nem: „Spolia ecclesiarum hispanicarum mercato-
ribus fontem lucri ac divitiarum constituunt, navis
anglica „Quatuor amici“ nuper Massiliam ad-
pulit onerata 93 campanis aliisque suppellectilibus
ex ecclesiis et monasteriis ablatis. Campanae in
portus mole pro conspectu expositae sunt; incer-
tum an in forma sua moderna, an ut aes fusum
vendendae. Quidcunque demum fiat, Hispania in
perpetuum piis oblatis spoliabitur, quae mille an-
norum pietas fecerat; rebusque sacris, quas attre-
ctare ipsi adeo Mauri verebantur, ea sors relictā
est, ut ad manus omnia devastantis turbae a-
trae — bandes noires — (nomenclatio haec
alludit ad sodalitia famosa, quae tempore gallicae
revolutionis 1789 coaluerant, ad veneranda vetu-
statis monumenta ac aedificia diruenda, earumque
materiam in alios usus convertendam) deveniant,
quin ullum inde durabilius emolumentum in aera-

rium hispanicum derivetur, sed ad explendam duntaxat quorundam aviditatem deserviant.

v. *

Benedictio Metrop. Ecclesiae Agriensis.

Archiepiscopatus Agriensis schematismus huius anni typo nitido et convenientissime editus testatur, ecclesiam metr. munificentia et piis oblatis Excell. D. Patriarchae A. Episcopi, Ladislai Pyrker, item Ven. Capituli A. Dioeceseos, Cleri et quorundam benefactorum inde a 1831. mgfico architecturae opere excitatam currentis anni 1837 mense Majo sacro ritu solenni inauguratum iri.

v. *

De eligendo Archi-Episcopo gr. r. n. u. Caroloviczensi.

Fama fert Ecclesiae gr. r. n. u. Episcopos supplicem pro facultate Metropolitanum Archi-Episcopum Caroloviczensensem eligendi libellum altissimo loco jam porrexisse. Quotiescunque novus Archi-Episcopus eligendus est, congressus nationalis celebrari consuevit, ad quem clerus 25, militia aequae, 25, et cives totidem mittunt ablegatos; his jam sub Leopoldo II., multiplicatis nobilibus, 25 horum deputati adjecti sunt: in novissima itaque electione, quae Temesvarini habebatur, jam 100 ablegati electores aderant. Congressus nationalis altissimo in-

dultu, diem dicente Commissario regio, qui tamen in ipsa electione non praesidet, celebrari solet; exteri auditores et juvenus, imo sub ipsa electione etiam Episcopi inde excluduntur. E 3 candidatis, quorum nomina singulis totidem philyris inscripta sunt, subsignatis alterutri candidato electorum nominibus, fit electio, quae fidedignis literis, per omnes electores subscriptis, per R. Commissarium approbationi regiae substernitur; confirmatione obtenta, Archi-Episcopus inauguratur et congressus dissolvitur. Primus, 2-dus et 3-tius ejusmodi congressus nationalis in Krussedol; caeterae — excepto Belgradiensi 1730 — Carolovicii, ultimus vero 1790 — 91, quoniam archieppalis residentia 1788 incendio devastata fuit, Temesvarini celebrabantur. — Ablegati potestatis seu credentiales literas Commissario R. exhibere obligantur; viaticum et diurna accipiunt. Universae tamen electivi hujus congressus expensae 2000 fl. c. m. excedere non possunt, ex quibus 400 fl. c. m. militiae, tempore adventus Commissarii R. et inaugurationis novi Archi-Episcopi honores exhibenti, et 100 fl. c. m. pro pulveribus pyriis cedunt. Onus hinc membra ecclesiae orientalis manet. Haec omnia *Declaratorium Illyricum* 1769 ita definivit. v. *

Inauguratio A. Episcopi Friburgensis.

Ephemerides Friburgenses de 30. Januarii haec ferunt: „Solennis Metropolitani nostri Archi-Episcopi Dr. Ign. Demeter inauguratio heri festivo

ritu, in Programmate praescripto, peracta est. Hora 6. mat. militia civica cum choro musico matutinum signum dabat, hora 7. compulsus aeris campani in omnibus catholicis ecclesiis inchoatus. Maxima e toto vicino rure populi copia a summo mane in urbem affluxit, cujus incolae omnes jam in motu erant, et hora 8 forum ante cath. eccliam, ubi militia civica in acie stabat, omnis classis et conditionis populo refertum fuit. Post solenne sacrum, sub quo A. Eppus in magno-ducali palatio coram Exc. Stat. Ministro Winter homagiale jusjurandum nuncupavit, Commissarii regiminis et hujatia M. Ducatus (Badensis) Jurisdictionum tum altiorum Scholarum, Nobilium, municipalis Magistratus et Deputationis civicae etc. membra ductu solenni ad metropolitaneam ecclesiam procedebant, quo dein hora 9 etiam Archi-Episcopus cum Consecratore, Episcopo Keller a Rothenburg, et ambobus assistentibus Eppo Moguntino, Kaiser, et Eppo Vicari inter compulsus aeris campani per Clerum solenni processione e palatio Archi-Episcopali deductus est, et tum consecratio praescripto in romanis pontificalibus ritu suscepta. Hora 12 omnis solennitas terminata et A. Eppus cum pallio solenni rursum processione ad palatium reductus. Membra diversarum jurisdictionum eodem, quo conveniant, ordine recesserunt. Hora 1. in palatio A. Eppali magno convivio interfuere Commissarii regiminis, Eppi, V. Capitulum, Praefecti Gubernii circuli Rhenani sup., membra sup. Tribunalis, tum qui e nobilibus terrestrorum Dominorum aderant. —

Nunc prorsus intelligimus, Serenissimum D. Reg. M. Ducem A. Eppo magnam crucem Leonis Zähringensis, et Consecratori Eppo Keller a Rothenburg, ejusdem Ordinis crucem mediam seu Commendatorum cum adamantibus conferre dignatum fuisse. Episcopus Moguntinus, Kaiser, pixide aurea adamantibus rutila donatus. v. ✱ e B.

Posonio. Cum fine Decembris anni superioris Reverendissimus D. Jos. Prybila, Abbas, Canonicus, et Parochus Posoniensis, munus suum parochiale, in manus V. Ordinariatus, et Patronatus resignando deposuit, V. officium Vicariale, testantibus literis ad D. Resignantem exaratis, resignationem hanc dolenter, et nisi adductis gravissimis motivis cedens, acceptavit. Dolens quoque amittit suum Curatorem Animarum, omnibus aestimatissimum, Patronus, et fidelis populus; ast nullus dolentius Cooperatoribus ejus; qui ei, ex intimo corde addictissimi, carmine impresso, idiomate germanico concepto, cordiale dixerant vale. Interim resignatio haec acceptata, tum primum vigorem suum nanciscetur, ubi successor ejus, neo nominatus Canonicus Posoniensis, Reverendissimus D. Joannes Kremlitska, per Statum Catholicum Lib. Reg. Cor. Civ. Posoniensis — jam electus Parochus appulerit. Praestolamur autem adventum ejus 15 hujus.

J. B. H—y.

L o g o g r y p h u s.

In coelo cernor rutilans; ast absque secunda
In terra fesso porrigo serva lucum.

*Laquei, qui incautis ponuntur a gente
moderni seculi.*

(Continuatio.)

II.

L i b e r t a s.

Vox Libertas tessera est nostrae aetatis, quae in foris, et compitis, in privatis, publicisque Conventibus resonat; hanc docti, et illiterati, medii, ac imi, et vix non omnes hominum classes memorant. Licet verò pro eo, ut quisque hoc, aliove bono potiri, hac, illave molestia liberari optaret, non aequales sint apud singulos libertatis huius conceptus; omnes tamen pro modulo, generali ideae libertatis, et independentiae subserviunt. Idea haec libertatis, quasi materia quaedam electrica Gentes pervasit. Hinc videmus tanto aestu agitari populos antea tranquillos, tot veterum instituta, relationes, et nexus Civium ad invicem deleri, Leges fundamentales novas rogari et abrogari auctoritatem Principum, et Magistratum succuti, ima summis, et summa imis permisceri, verbo: Deae libertatis aras ubique extrui, genua curvari, et sacrificia immolari.

Tot studia, et conatus rei, cunctis mortalibus adeo gratae, et exoptatae, sacrati, tantisque encomiis celebratae, ut, si Genii istius cultoribus credas, brevi nova aera, aureaque secula generi nostro reditura sint, quem non animum facile in sui amorem rapiant? Quaeso tamen, ne te sinas inconsiderate his flosculis abripi, cave, ne loco

Deae, inanes nubes amplexeris, pro lumine fatuum ignem persequaris!

Considera tantum, quod fretum tot motus, tantas, tam varias habuit agitationes fluctuum, quantas perturbationes, et quantos aestus habuit populorum illorum conditio, qui se vano libertatis simulacro abripi siverunt? post conculcatas omnes veteres leges, disruptis se inter, et Principem, Nobilitatemque antiquae cohaesionis vinculis, post spoliationem, et tot millium innocentium victimarum caedem, post solutum, abjectumque cum ipso Deo Altissimo Foedus, sunt ne isti optata libertate politi? — Minime, sed inciderunt in eorum, quos veluti sapientes habuerunt, et duces secuti sunt, tyrannidem! Chartacea illa vincula societatis (Constitutiones) quae novae, et novae continuo effabricabantur, suosque semper pro tempore habuerunt adoratores, procurarunt ne felicitatem gentibus? — Absit, — in maiorem eas deduxerunt perplexitatem, et infelicitatem!

Considera porro, quid ab istis aureae libertatis assertoribus in locum eorum, quae hactenus societates publicas in suo vigore, et integritate servarunt, fuerit substitutum? — In locum Principum, qui adusque respublicas proprio iure moderabantur, et populis iustitiam eius nomine administrabant, a quo omnis iustitia originem habet; constituerunt voluntatis communis executores, potestate societatis vicaria praeditos. — Pro statibus, qui omnium classium societatis emolumentum, vel causa suiipsius procurare, et promovere necessita-

bantur, et sic in veritate erant nationis Repraesentantes: collocarunt Repraesentantes numericae multitudinis, cuius quot fere individua sunt, totidem diversum habent rerum suarum interesse: ut taliter sint Repraesentantes nullius classis emolumenti, sed ideae boni, de qua contra Platonem disputavit Aristoteles! — Pro suprema demum in civitate potestate substituerunt voluntatem Universitatis totius populi, velut realem Maiestatem, atque hanc una statuerunt omnis Legis, Juris, et Justitiae fontem, cui subjectae sint omnium Civium privatae voluntates, facultates, et ipsa vita. — Hujus supremae potestatis voluntate inquirunt porro constituitur, vel saltem existit Princeps velut huius suae voluntatis exequens, et Maiestas personalis, cuius Ministri, seu officiales publici toti Communitati sunt responsabiles. Communitas haec ad se ipsam regendam, in ordine continendam, et bonum suum promovendum (quin tamen eatenus omnium societatis membrorum etiam minus notabilium consensus exquiri debeat) aliquos, qui in bonum publicum plurimum contribuunt, seu opibus valentiores sunt, e suo 'gremio potestate ea exornat, ut quot annis pluralitate votorum viros eligant, qui velut Repraesentantes totius Nationis, — insimul de rebus, et fortunis suis suprema potestate, ut optime visum fuerit, disponant, nulli de caetero graviori responsionis oneri obnoxios futuros, nisi in quantum, si expectationi suae nefors minus satisfacerent, spe iteratae electionis sint excisuri.

Haec brevis incirca est imago sapientiae recentioris aevi, pro exemplo libertatis politicae Nationibus ad imitationem propositae; hoc idolum seculi, cui tot genua curvantur, tantum thuris adoletur!

Norunt, atque etiam sentiunt optime Gentes, apud quas ista sapientia plus, minusve in praxim deducta est, quod haec eis hactenus Manna de coelo non attulerit; — et quamvis multi clament: Veritas! Veritas! plures tamen addubitant! — Sed expende paulisper ipse, an non potius phantoma sit, quod tibi proponitur, quam genuina libertas? — Pone sapientibus huius systematis, Deae libertatis sacrificulis sequentes quaestiones: 1-o) Qui id fiat, ut cum in tota rerum natura is ordo obtineat, ut, quae praestantiora sunt, imperent, quae deteriora, subsint, praestent autem vi mentis, ac consilij, bonaque voluntate multitudini pauci: tamen in regno Deae libertatis, non paucorum auctoritas, sed multitudinis voluntas dominium habeat? — 2-o) Quae causa, quod licet de systemate in hoc regno libertatis penes universitatem societatis sit suprema potestas, tamen non omnium societatis membrorum voluntas seu exquiratur, seu effective aliquam partem habeat in exercenda hac potestate! quin imo, si accuratus eorum ineatur calculus, qui ab exercitio istius potestatis partim penitus excluduntur, partim quorum vota, velut minora simpliciter negliguntur; longe maior sit eorum numerus, qui aliorum voluntati servire debent, quam qui caeteris suam voluntatem pro lege praescribunt? Non absimiliter, quoniam suprema illa potestas,

Comunitati totius societatis competens, ex sic dicto contractu sociali, pacto unionis, pacto constitutionis, et subjectionis descendere dicitur: quid causae subesse potest, quod simili pacto seu expresso, seu tacito singulorum sociorum, nec unquam Civitates aliquas coaluisse, Historia omnino memoret, nec etiam nunc pactum huiusmodi singulorum sociorum in illis Civitatibus, quae iuxta ideas libertatis novitus constructae sunt, pro fundamento sit positum, seu realiter in effectum deductum? cum tamen a parte rei abs dubio interesset, cuivis societatis membro scire, quibus iuribus, ac commodis naturalis suae libertatis, et in quantum quisque renunciaret; ut sic, si bona haec, quibus causa societatis renunciat, per nexum socialem haud sufficienter recompensarentur, ex societate iterum egredi, et se ad statum originariae libertatis collocare valeat?! 3.0) Cur maior censeatur securitas iurium, et libertas singulorum in Civitatibus, ad ideam novae libertatis effectis, quam in antiquis? cum tamen in illis suprema potestas penes multitudinem sociorum existens, sit absolute independens, velut omnis iuris, et iustitiae fons nullis privatorum iuribus coarctata, nec propriae conscientiae, aut supremo Numini responsabilis, praeterea in rebus arduis diiudicandis (ut multitudo esse solet) praiceps, voluntate ad omnem auram mutabili, ac fluctuante: — contra in istis: summus Princeps conscientiae propriae, ac Deo se strictissime responsabilem, huius praeceptis, et aeternae iustitiae legibus limitatum esse, ultro confiteatur; in sublimi

autem velut olympi vertice collocatus, passionum ac studii partium, de rebus abiectissimis humi inter se digladiantium, impetus non sentiens, aequa bilance iustitiam administrare, et bonum sibi creditorum promovere et optime possit, et fortissimo vinculo Religionis adstrictus etiam debeat? An forsitan aliquod medium adest efficax, et infallibile, quo in illis Civitatibus simpliciter impediri valet, ne suprema potestas hac sua potestate, et libertate abutatur? aut an non potius utrobique impossibile est viribus humanis efficere, ne mortalium voluntates libertate sua, et potestate abuti valeant? 4-o) Quomodo id cohaereat: quod ordines et dispositiones legitimorum Principum ad reprimendam effraenem preli licentiam, coarctandamque audaciam, tranquillitatem publicam turbare adnitentium; iuxta opinionis publicae, antesignanos, laesionem involvant iuris naturalis, liberae cogitationis, idearumque communicationis, ac personalis securitatis: postquam autem iidem antesignani ad Clavum Regiminis perducti, eosdem, aut paulo etiam severiores, super eodem obiecto, in Publicum ordines edunt, aut edi curant; hi solum salutaria, et necessaria conservandi boni publici media audiant? 5-o) Demum ne longior sim: quaere ex illis, quid causae, quod licet in praedicto novo libertatis systemate, Princeps non nisi nomine communi societatis regnet, adeoque penes omnem tralatitiam suam Maiestatem, realiter non sit, nisi praecipuus societatis officialis, tamen ipse haudquaquam, sed Ministri illius, quos ad arbitrium

eligit, constituit, ac dimittit, Communitati sint responsables? Contra Legislatores, licet e delegatione Communitatis agant, proprie nemini; Judiciariam autem potestatem exercentes, quamvis iuxta theoriam systematis independentes esse deberent, relate ad onus responsionis Legislativae potestati subjecti sint? — Denique cur in novo systemate libertas socialis cum Aristocratia pecuniaria pleno amico foedere, cum Aristocratia gentilitia nequaquam consistere possit?

Si ad haec omnia, plana, et omnibus suis patribus nexa responsa (ut credibile est) non acceperis, una satis cognosces, quod novi hi libertatis procusores, non veritatem, sed incohaerentia potius imaginationis suae figmenta tibi proposuerint. Si adhuc haesitas, vide, quid Religio christiana de hac re doceat.

In tenebris rationis humanae, et inter variantes continuo hominum opiniones, quid nos tutius, certiusque ad Veri, Bonique cognitionem deducere potest, quam fons ipse omnis veritatis? quam lux illa, quae nobis Divinitus affulsit, nempe Revelationis? Haec de potestate sociali, quae Maiestatis nomine solet exprimi, docet; quod sit ab ipso solo Deo: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non enim est potestas, nisi a Deo, quae autem sunt, a Deo ordinata sunt. Ep. ad Rom. C. 13. V. 1. Non haberes potestatem adversum me ullam, inquit Jesus ad Pilatum subordinatum Provinciae Praesidem, nisi tibi datum esset

desuper. Joan. C. 19-o V. 11-o. De Principibus, ac Imperatoribus habetur in Epis. ad Rom. C. 13. V. 4. Non sine causa gladium portat, Dei enim Minister est, vindex in iram ei, qui male agit. Suprema proinde potestas Civilis absolute, et in se spectata, secundum haec divina effata, non ab hominibus provenit, sed immediate a Deo, coniunctumque habet ius vitae, ac necis, alioquin a creatore, velut omnis vitae Auctore, et supremo vitae ac necis Domino descendens, — Sacrae scripturae testimoniis luculenter concordat SS. Patrum doctrina: constans namque est eorum, omniumque veterum sententia: Principes a Deo ipso, rerum humanarum Dominos, ac Moderatores esse constitutos, usque adeo, ut S. Joannes chrysostomus in Epistol. ad Rom. C. 13. Homil. 23-a huic doctrinae obstrepere volentibus, ac dicentibus, quod suprema Potestas Civilis nonnunquam ex populi electione oriatur, reponat: Electio personae ab aliis, potestas a Deo, sic et in Papa, in Episcopo etc. quo manifeste utique inter naturam ipsius potestatis, et media eam consequendi distingvit. — Patet ex his una, quod quamvis potestas haec diversimode, utpote: praecellentia quadam naturali, potentia, ac amplitudine virium, et fortunarum, rerum, temporumque fortunato concursu, electione, aut successione, a persona aequae singulari, sicut a collegio plurium, ac tota etiam Communitate acquiri possit, per quemcumque tamen acquisita sit, haud translata, et vicaria potestate

hominum, sed iure acquisito proprio possideatur, et exerceatur: sicque Principes haud quaquam sint delegati populi, sed solius Dei, hocque suum ius ea firmitate, ac robore teneant, sicut alia quaecumque iura privata, legitime acquisita.

Intelligere hinc potes, non modo quam falso, et a veritate prorsus abhorrente fundamento superstructa sit, tota illa textura, novae per orbem adeo proclamatae libertatis; sed etiam, quantopere cavendum tibi sit, ne spiritu aevi, qui hoc in signis fert: ut absurdam illam theoriam, per conculcationem omnium iurium divinorum et humanorum in praxim deducat, abripi te sinas. Nullibi gentium adhuc perniciosissima istius libertatis principia in effectum deducta sunt, absque enormi ordinis convulsione, iurium Sanctissimorum proculcatione, et innocentis sanguinis humani effusione! Noli te iungere illorum numero, qui audent prae sua caeca temulentia nihili ducere tot res sanctissimas, quibus nulla lex, nulla religio, nullus existimationis pudor, nullus metus! Cogita omnem guttam sanguinis innocentis, pro foeda huiusmodi libertate inducenda effusam, vindictam clamaturam de Coelo et Deum severum vindicem habituram! consule si non credis, Historiam,

Nobis Christianis, si vere tales sumus, nunquam deesse potest vera libertas, et independentia; nunc autem, etsi tales haud sumus, minime deest etiam sufficiens libertas politica. In hoc nempe liberi erimus, si Dei voluntati ex animo obsecuti: „Subiecti fu-
rimus Regi propter Deum. I. Petri C. 2. V. 13.

Veneremur ordinem nobis a Providentia datum, Quasi liberi, et non quasi velamen habentes malitiae libertatem, sed sicut servi Dei. ibidem V. 16. Abiiciamus unusquisque iugum passionum nostrarum, quae turpem nobis servitutem generant, et plene liberi erimus?

(Continuabitur.)

Sermo Domini Rob. Peel in publico convivio Glasgoviae.

Orationes memoria dignas virorum celebrium, quorum sensa aestimatione publica gaudent, in his paginis nos communicaturos spondimus. Dominum R. Peel ex illustrissimis aevi nostri viris illum esse putamus, qui ingenio, doctrina, animi nobilitate ac moderamine, publicarum rerum peritia atque experientia, et inde hausta sapientia, integritate eximia, tum urbanitate omnique cultura, suavi eloquentia, insigni candore, non fucata, sed naturali quadam ac facili popularitate, summa denique in tractandis rebus arduis dexteritate non facile cuiquam postponi possit; qui habita accuratissime temporum ratione, retentaque in omni rerum vicissitudine aurea aequanimitate, nec suis indulgendo affectibus, nec aliorum blandiendo placitis, verbo quin artibus venetur, quinve se abjiciat, cunctorum animos abripit, cui denique nec adversarum factionum primipili, nec impatientissimi saniorum opinionum inimici aestimationem denegare audent; plurimum vero auctoritate ac

sententiis ejusdem, ubi in rem suam licet, utuntur. Quanti ponderis sint sensa viri talis, non est opus adfirmare, nos certe, quotiescunque per adjuncta lieuerit, ad ejusdem opinionem velut sibi constantissimam, quin obstinam, ubi ubi eam declaratam invenerimus, memorandum constituimus.

Mos publicorum conviviorum, quae praecipue in Anglia, celebriores viros honorandi gratia, vel ab amicis et ejusdem factionis asseclis, vel ab integris municipiis dari consueverunt, cuique notus est, qua opportunitate celebrati hi viri sensa sua inter litationes depromere solent. Ejusmodi convivium Glasgoviae in honorem Dni Rob. Peel, dum solenni ritu in Rectorem Universitatis ejatis inauguraretur, in ingente oeco, pro illo duntaxat festo magnifice exstructo, qui ad stratas mensas pro 3435 convivis spatium praebuit, die 13. Jan. a. l. institutum est. Post communes libationes D. Rob. Peel salutatus hoc fere sermone respondit:

„Quis mihi animus inesse deberet, si his omnibus, quae inde a quinque diebus Glasgoviae acciderant, me haud sentirem commotum? Quamquam natalibus e regno hoc non sim, major tamen scoticae juventutis numerus triumphans me praeclearo suo concivi, quin suffragia ambirem, anteposuit. Haec mei ad sublimem Academicam dignitatem electio maturo etiam judicio virorum, qui graviores aetatem agentes in diversorum negotiorum curriculo constituuntur, confirmata est. Hodie opificum

et industriae classis civium congratulationem excepi, tali sermone depromptam, qui etiam viris solertissima educatione gaudentibus honori cessisset.

— Benevola haec in me sensa tantum nacta sunt ambitum, ut nulli aedificiorum, quae praesto sunt, parietes ea capere potuerint, verum magica quasi arte magnificum hocce palatium, quod nullum sibi par habet, e visceribus quodammodo terrae exsurrexisse videatur. — Dixi me in Scotia natum non esse. Per hoc tamen me peregrinum esse spero haud dixisse. Minive vero, peregrinus nequam possum haberi. Si multis annis gesti muneris auctoritas, si exercita in politicas et ecclesiasticas institutiones vestras potestas, et praecipue si benevola animi in hoc regnum propensio, si gloriae incolarum admiratio, si denique ferventia pro eorundem prosperitate vota, constanter nuncupata, jus cuiquam tribuunt nomen peregrini a se amolendi, equidem Glasgoviæ peregrinus non habebor. — Terminata educatione Scotiam videndi flagrantem desiderio. Tunc sum in hac urbe moratus, et quamquam evoluti ab inde anni in populorum historia exile duntaxat temporis intervallum constituent, urbs tamen haec incolis, divitiis ac splendore clara, incredibilia interea cepit incrementa, civitas inquam haec, quae ad reditus regni plus contribuit, quam pro cunctis suis expensis tegendis non pauca continentis regna opus habent. *) In Scotiam tum veni plus videndi cupidus, quam e fenestris commodae rhedae itinerariae vulgo con-

*) En quanta magnae contributionis gloria!

spici solet. Vitae apud vos rationem cognoscere optabam, procul a magnificis ac hospitalibus nobisum palatiis. Glasgoviae securum mihi equum procuravi, ac dein pedes partim, partim eques omne ferme regnum hinc Invernez usque peragravi. Ignoscite, quaeso, his glorianti; credo quippe me tum plus de patria vestra vidisse, quam eorum quidam, quos nunc coram intueor. E fastigiis (montium) Ben-Nevis et Ben-Lomond mappam Scotiae geographicam conspexi, quemadmodum ea ante me naturali magnitudine expansa jacuit. Illam quoque insulam invisi, unde feri Clans et vagi Barbari doctrinam sapientiae et salutare lumen religionis acceperunt. Inter ruinas Jonae *) frigidae illi valedixi philosophiae, quae, torpore oppressis animi sensis, raptim nos traducere solet per regna ac regiones, in quibus illustrium facinorum sapientiae, fortitudinis, aliarumque virtutum perennat memoria. — Ad litota Staffae **) substiti, — vidi tem-

*) Insula parva Hebridum, in qua multae adhuc ruinae inveniuntur, inter quas praecipuae sunt cathedralis, per S. Columban anno 565 exstructae. Insula haec illo aevo claustris et scholis referta fuit, et ex ea praecipue civilisatio in Scotiam propagata.

**) Insula haec est etiam Hebridum una, columnis truncatis trium usque septem angulorum e Basalta insistentis, in hac antrum Fingal maxime memorabile est, cujus parietes e pulchris columnis Basaltae 50 ped. altis constant, quae invicem lateribus junctae et alte infractae etiam laquearia antri constituunt; loco pavimenti aqua cristalli instar pellucida deservit, circum parietes horizontaliter fractae seu truncatae columnae

plum, quod non mortalium manus moliebantur, vidi potentes oceani aestus — validissimum arteriae orbis terraquei pulsum. — Ad interiora, abditissima antri penetravi, oscillationes soni auribus excepi, quae sublimiorem longe musicum edunt concentum, quam pectus humanum unquam personando est. — Duas ad fluvii Spey ripas exegi aestates, et seu in montibus, seu in litore Badenoch ductoris haud sum indigus, viae quoque inter Corriarich et Loch-Logam bene sum gnarus. Conscendi cacumina montium vestrorum, nullo alio, quam alpestri pastore duce; cujus sinceras narrationes, simplices item, omnisque artis expertes oblutuum de vita humana explicationes per horas auscultavi. In familiari hac conversatione liberum ejus ac superbum animum, qui naturali quadam urbanitate mitigatur, admirari didici, tantamque in eo perspicaciam deprehendi, quanta ejus conditionem excedere videretur; quae tamen eo valebat, ut inopiam patienter ferre, in viribus et conatibus propriis fiduciam locare, leges omnium observantia venerari, Regi denique fidele obsequium praestare sanctum haberet. — Et dum omnia haec explorata habuissem, obsecratus sum Deum omnipotentem, ut nepotibus pronepotibusque illud benigne conservare

ex aquis prostant, et circumeuntibus viam praebent. Ingressus est 117 ped. altus, profunditas autem seu longitudo antri 250 ped. Intima pars in formam infundibuli excavata fluctuum impactu et stillantium e cacumine aquarum strepitu sonum musicum edit, ideo etiam melodiae - vel harmoniae - antrum vocatur. Poëtis decantatum; huc alludit Orator.

velit educationis systema, quod leges morales revelatae voluntati divinae superstruit! — Dumque ad latus hujus viri cultui divino interfuissem, et sublimem ac puram communis nostrae religionis doctrinam proponi audirem, videremque penes haec alium vigere ritum, existimabilis forsitan hoc discrimen a me sinistre traductum, aut me formis externis offensum fuisse? Creditisne quaestionibus ad disciplinam ac regimen ecclesiasticum spectantibus turbari me sivilisse? Minime vero, ast potius serio eodemque, quo vos ipsi facere possetis animi aestu, tempus illud — si unquam venturum esset — execratus sum, quo tales viri potestate poterentur, quos puderet scoticam ecclesiam tueri, vel qui intolerantiam propagare contenderent. *)

(Continuabitur.)

*) Quam apposite conciliavit orator animos attentionemque Auditorum!

T a b e l l a

Numerum juventutis, quae scholas nationales regulares in Districtu literario Posoniensi existentes, frequentavit, de annis 1834/5 et 1835/6 inter se comparatis, exhibens.

	Numerus Scholarium anno		Patet ex his anno 1835/6	
	1834/5	1835/6	Augmentum.	Decrementum.
In primaria vern. Schola Budensi	504	487	—	17
— — — Posoniensi	480	431	—	49
In Scholis Capit. et aliis urbanis	17.025	17.289	264	—
— Oppidanis . . .	6018	5904	—	114
— Pagensibus . . .	10.758	10.654	—	104
Summa	34.785	34.765	—	20

**Numerus Juventutis
Instituta literaria Districtus Posoniensis an-
no 1836/7 frequentantis, cum numero prae-
cedentis anni comparatus.**

	Jur.	Phil.	Summa anni		Anno 1836/7		
			1836/7	1835/6	Aug- ment.	Aug- ment.	Decre- ment.
In Acad. R. Poson.	56.48.	57.90.	251	272	—	—	21
In Lyc. A. Epp. Stri- gon. Tirnaviae,							
Secul.	— —	21;59	80	65	15	—	—
— — Vaciensi	— —	40;81	121	107	14	—	—
Human. Grammatistae.							
II. I. IV. III. II. I.							
In 21 Gy- mnasiis	564;502;688;811;981;1244		4790	4620	170	—	—
Summa			5242	5064	178	—	—

Sua MM. SS. ben. decernere dignata est, ut neo fun-
datum per Eppum Gr. Cath. M. Varadinensem, Samuelem
Vulkán. Gymnasium majus Belényesiense, pro deside-
rio ejusdem fundatoris publicis Institutis lit. adnumeretur.

L o g o g r y p h u s.

Est ex Austriacis etiam Regionibus una;

Si totam vocem sumere forte velis.

Quatuor ab ante notae, sunt pars de tempore parva;

Quae tamen in multis saepe nocere solet.

Tres vero reliquae, structae si sint bene, res est

Grata, viatori, progrediturque cito.

A. Androvich.

Solutio Logogryphorum in Nris 11. et 12.:

O s i r i s. S t e l l a.

*Laquei, qui incautis ponuntur a genio
moderni seculi.*

(Conclusio.)

III.

Progressus.

Sicut ab aevi nostri laudatoribus Progressum saepissime memorari audimus, ita ex substrato plerumque sermonis intelligimus, quid hac nomenclatione comprehendant? Intelligunt quippe non modo artium cujusquemodi, scientiarum, industriae, commercii, morum elegantiae etc. etc. provectionem, omnium, quae ad vitae huius commoditatem, et suavitatem, gentis item alicuius gloriam, et ornamentum pertinent, incrementum; sed frequentissime omnem profectum, quo populi ad destinationem suam suo sensu conceptam, propius accedunt, ac speciatim: idearum novae libertatis, ac illuminationis, sic dicti Liberalismi propagationem, huiusque per multitudinem maiorem diffusionem.

Quod priora concernit, non magna hic lis quoad ipsam rem in se consideratam, subversatur. Ut enim finis Civitatis est securitas interna, et externa ad tranquillitatem, pacem, rerumque earum, quae ad vitae necessitatem, commoditatem quarundam, ac iucunditatem necessaria sunt, sufficientiam ducens: ita nemo vir sapiens, excitatam in hoc obiecto aetatis nostrae tendentiam seu improbabit, seu etiam negabit; multa laudis adesse argumenta, ob quae aetas nostra iuste celebrari queat:

cum in his omnibus, et quae ad rationis humanae stupenda plane inventa pertinent, — progressum — quisque oculis suis cernere valeat.

Multiplex tamen eo non obstante, in hoc genere laudis, passim versatur error: primo quidem, quod progressus iste ita plerumque sistatur, quasi praecedenti tempore densa quaedam, et opaca nox omnium ingenia profundo somno adeo oppressisset, ut recentioris solum aetatis felicitati, ac conatibus attribui debeat, auroram rerum omnium optimarum, aut etiam ipsam perfectionem orbi illuxisse; deinde quod praerogativa haec aevi nostri ita extollatur, quasi summa rerum omnium, ad hominis beatitatem pertinentium, in eadem consisteret. Error sane uterque gravis!

Uniuscuiusque aetatis perfectio, sua cuiusque virtus, et gloria est; egit aetas quaelibet praeterita pro tempore, et modulo suo ad perfectionem in hoc genere, quod potuit. Si Maiores vestri otiosi, et profundissimo somno consepulti fuissent, vos hodie in postremis iaceretis; in re autem illi sunt, qui solida fundamenta construxerunt, quibus posteri eorum plerumque solum vacillantes muros superstruunt.

Neque vero existimandum est, illam vitae civilis perfectionem, tanti faciendam esse, ut in ea, veluti culmen totius felicitatis nostrae etiam temporanae tantum collocandum sit. Sicut enim per hominem quemvis singularem ea, quae ad corpus, terrenaque vitae commoda, et ornamenta, ac ipsarum etiam scientiarum splendorem pertinent,

posthabenda sunt illis, quae ad virtutem, et Religionem, velut altiorem ordinem, et veram animae nostrae perfectionem, ac beatitatem, spectant: ita id ipsum, quoad integram etiam societatem seu Civitatem locum habere debet; cum id, quod bonum maximum constituit unius, — cuiusque socii, procul dubio bonum maximum sit omnium etiam collective, et quod a singulis Civibus praecipue pro fine intendi debet, id pro fine etiam praecipuo totius societatis habendum sit. — Profecto quoniam Civitas omnis ex hominibus constat, corpore, et anima praeditis, quorum naturalis, ac necessarius appetitus in beatitudinem, quae finem nesciat, et animo immortalis propria sit, fertur, dubitari nequit, in consociatione quoque civili, et per ipsam Civitatem, illam virtuosae vitae felicitatem omnibus esse praeponendam, quae nos beatitate aeternum duratura dignos reddat.

Incrementum ergo caducae illius felicitatis in statu civili, tunc tantum pro veri hominis progressu haberi potest, si in eadem societate virtus, perfectio moralis, et Religiositas, in Civibus pari gradu increseat, secus enim, si incrementum istud cum detrimento, aut diminutione Religionis, neglectuque beatitudinis aeternae accadat, sicut singula individua, ita etiam status integri regressum potius, quam progressum faciunt. — Non opes, et divitiae, sed boni, religiosi mores efficiunt felicitatem Civitatum. An vero provectio temporalis felicitatis, quae hoc tempore se exerit, non continuo cum diminutione moralitatis, et Religiositatis

vadat? quisque experientia teste scit! nam passim deplorari hodie temporum pravitatem, profligatos mores, collapsam integritatem, prostratum pudorem, erumpentem quaquaversus temeritatem, cupiditatem, et violentiam, omnes novimus, fitque id nunc etiam passim nationibus, quod olim populo Israelitico accidit: Incrassatus est dilectus, et recalcitravit; incrassatus, inpingvatus, dilatatus dereliquit Deum factorem suum, et recessit a Deo salutari suo. Deuter. C. 32-o v. 15. — Temporalibus quippe rebus, ac divitiis plus immersi homines, quae ad virtutem, et Religionem spectant, communiter vilipendunt, et omnia potius magis curant, quam salutis, et verae felicitatis suae negotium.

Si iam ex hoc obtutu aevum nostrum a vero progressu haud penitus laudari potest, id eo minus poterit ob allatum pseudo illuminationis, libertatis, et sic dicti Liberalismi studium, a quo seculum nostrum tantopere celebratur: per haec enim ad prosperitatem, et veram felicitatem populorum adeo nihil accessit, ut potius bono tam singulorum hominum, quam integrorum statuum plurimum obfuerint. Videamus tantisper.

Religionem Civitati ad scopum suum consequendum necessariam esse, christianam autem, ac praecipue Catholicam ad eius prosperitatem, et Civium veram felicitatem plurimum conferre, nemo aequus, ac prudens unquam dubitavit. In legum constitutione inquit Plutarchus adversus Co-

lot. „primum est, et maximum de Superis opinio
 „— — — et si terras obeas, invenire possis urbes
 „muris litteris, regibus, domibus, opibus, nu-
 „mismate carentes, gymnasiorum, et theatrorum
 „nescias: Urbem templis carentem, quae precibus,
 „iureiurando non utatur, — — — nemo unquam vi-
 „dit.“ Inde vero concludit „Urbem citius sine
 „solo, quam rempublicam sine religione constitui,
 „aut constitutam servari posse.“ — Trismegistus
 hanc unam Civitatum custodiam esse definivit. „Ci-
 „cero Lib. I. de natur: Deor. ait: Religione subla-
 „ta, unam excellentissimam virtutem, iustitiam
 „quoque tolli necesse est.“ Imo nulla vera virtus
 sine religione, quae omnium virtutum fundamen-
 tum, ac primum movens est, esse potest, fietque
 absque hac plerumque, quod Machiavellus Lib.
 3. C. 41. de republica vult „ut cum de illa terrena
 „felicitate agetur, a proposito facinore haud aversu-
 „ra sit tam regem, quam subditos iusti, iniustive,
 „crudelitatis, aut misericordiae, non denique lau-
 „dis, aut ignominiae nota.“ Neque inveniet sub-
 ditum ait Leibnicius in Epistola censoria contra Puf-
 fendorf, §. 6-o „qui pro patria, pro republica, pro
 „recto, et iusto, discrimen fortunarum, dignitatum,
 „vitaque ipsius subeat, si eversis aliorum rebus,
 „ipse consulere sibi, et in honore, atque opulen-
 „tia vitam ducere possit.“

Quam vero beneficus, et salutaris in prosperi-
 tatem Civitatis sit influxus Religionis christianae,
 speciatim Catholicae, quis non videat? Leges ci-
 viles actiones tantum externas ferire possunt, cogi-

tationes vero, reconditas animi inclinationes, sensationes, ac desideria nequaquam contingunt; in his autem proprie consistit virtus hominis, sine qua nec rectus ordo in societate subsistere, nec prosperitas communis efflorescere potest. Ubi vero est religio, quae virtutem ac internam animi honestatem magis promoveat, distinctius, et ad omnium captum acomodatius explicet, gravissimis rationibus inculcet, urgeat, ac mediis, motivisque efficacioribus etiam efficiat, quam christiana, praeprimis Catholica? Haec in suis veris cultoribus reprimit passiones, erigit animos in adversis, alit spem meliorum, non solum retrahit a malo, sed potentissime stimulat ad omne bonum, iustitiam, charitatem, ordinem, patientiam, tranquillitatem, et officiorum omnium conscientiosam adimpletionem, — et pro omni quidem rerum articulo, etiam dum testis abest, dum impunitatis spes affulget, dum pericula terrent, dum damni horret, dum lucri cupiditas alio impellunt, et trahunt. Unde recte concludit s. Augustinus Episto. 5-a ad Marcellinum: dent qui „doctrinam christianam adversam dicunt esse reipublicae, exercitum talem, quales doctrina christi milites esse iussit, dent tales provinciales, tales maritos, tales coniuges, tales parentes, tales filios, tales servos, tales reges, tales iudices, tales denique debitorum redditores, et exactores ipsius fisci, quales esse praecepit doctrina christiana, — et audeant eam dice-

„re adversam reipublicae? imo vero iam
 „non dubitent confiteri, magnam, si ei
 „obtemperetur, salutem esse reipu-
 „blicae.“

Quisquis ergo audacter de progressu aevi nostri loquitur, imprimis probare deberet populos, et nationes in virtutis, et Religionis christianae cultu profecisse, et in dies magis proficere; cum quippe iste sit omnis verae perfectionis, ac felicitatis populorum fons, et origo. An vero non omnia recte e diametro opposita sunt? Quando genius aetatis Religioni, et Ecclesiae praesertim Catholicae magis infestus fuit, quam recte nunc? Profecto inde a dimidio praeterlapsei seculi 18-i nihil omnino intentatum relictum est, quo sacrosanctum Religionis christianae munimentum e fundamento evertatur, ac subruatur! Innumeri ab hoc tempore consurrexerunt novi Religionis Magistri, et humani generis doctores, qui pleni fastu, et impudentia, eius divinitatem negare, in dubium trahere, aut suspectam reddere, omni sophismatum genere adnisi sunt; nullum est disciplinae, artisque liberalis genus, nulla disciplinas, et liberales artes tractandi ratio, qua ad corrumpendam Religionem, evertendam auctoritatem Ecclesiae, ad despicienda pietatis studia, virosque, quibus Religio, et honestas cordi erat, explodendos, non pessime abusa fuisset ingens ubique terrarum scriptitantium multitudo. Neque satis fuit pernitiosa contra Religionem studia, impiaque in Ecclesiam, eius Pastores, et sacra instituta convitia, innumerabilibus scriptis, libellis, opu-

sculis, novellis, volantibusque foliis inpune, libereque disseminari; sed occultaequoque societates initae sunt, quae contemptum, et odium Religionis latenter, ac in tenebris propagarent; ad complementum demum accessit ipsa auctoritas publica per plures Europae Provincias, quae dum auctoritatem Ecclesiae in suam servitutem redigeret, leges Religionis indifferentiae, morum laxitati, matrimoniorum profanationi etc. faventes, spiritui vero Evangelii adversas rogaret, — quidquid adhuc in populis supererat existimationis, et venerationis erga Religionem plene sustulit! Quod sub harum adversitatum concursu Religio, et Ecclesia Christi calumniis omnis generis oppressa, obiectum evaserit despectus, ac odii publici, quod bona Ecclesiarum, ac Monasteriorum, ipsaqua sacra supellex sint direpta, Ministri Religionis, et Religiosi sub oculis publicae potestatis, a concitata plebe ferarum instar ad publicam oblectationem interfecti, Monasteria cum suis inhabitatoribus in cineres redacta etc. — mirum haud est. Sed sapiunt ne ista progressum? sane, si haec contra quodcumque humanum in Civitate institutum tanta cum astutia, fraude, et malitia acta fuissent, inhumanitatis, ac barbariei notam non effugerent: nunc autem, cum cuncta ista immediate in odium, et subversionem Religionis, velut praecipui omnis felicitatis populorum fundamenti a certis Genii seculi cultoribus directa fuerint: utique veri nominis regressum sapiunt, aut ad progressum quidem pertinent, ast illum, qui ducit ad interitum, et dissolutionem omnis socie-

tatis, haud quaquam ad Civitatum, et generis humani felicitatem!

Ex omnibus hactenus dictis facile advertes, genium moderni aevi tantopere celebratum, foedas suas habere maculas, plurimasque in systemate suo complecti incoherentias et repugnantias, quas simplex, et ingenua veritas habere non solet; sed et cum vera hominis felicitate, et ordine divinitus constituto, praecipua sui parte, in manifesta esse oppositione. Non est igitur Genius iste aliud, quam inane simulacrum, et phantasma, quod a longinquo prospectum, ad tempus aliquod potest imponere incautis, ast veritatem attentius perscrutantibus, propiusque consideratum, et quasi manibus contrectatum, abit repente in auras, et post breve tempus, nulla sui, praeter causatas innumeras in orbe ruinas, vestigia relinquet. Unicum nempe firmum fundamentum, cui omnem nostram illuminationem, libertatem, et ad veram felicitatem progressum tuto superstruimus, est Lex Evangelii! Qui repudiato hocce fundamento, aliud construunt privatae publicaeque felicitatis munimentum, pauperes sunt Alchymistae spondentes, quas tamen nunquam exhibent, divitias; Similes sunt viro stulto, qui aedificavit domum suam supra arenam; et descendit pluvia, et venerunt flumina, et flaverunt venti, et irruerunt in domum illam; et cecidit, et fuit ruina illius magna. Matth. C. 7. V. 26. 27. — Tu si sapiens es, hanc gloriam noli cum illis dividere!

subm. *

Sermo Domini Rob. Peel in publico convivio Glasgoviae.

(Continuatio.)

Ad repetitos adplausus, qui singulares has enunciationes sequebantur, D. Rob. Peel reposuit: „Adumbrationes hae vestram tulerunt approbationem. Agite, ne nosmet ad exhilarationum solum gaudia restringamus, sed utamur opportunitate ad publicum commodum promovendum. Videamus ante omnia, an eadem sit nobis de periculis, quae constitutioni nostrae impendent, sententia? dein vero expendamus, an mutuis — pro consensu animorum — auxiliis, ad ea, quae decreveritis, effectui mancipanda una contendere valeamus? — Dictum mihi est, inter illos, qui hic adsunt, inveniri multos, qui de Reformatione Curiae Ablegatorum aliam quondam a me foverint sententiam. Pugnarum, quae olim commissa et jam decisa sunt, memoria neminem profecto offendere intendo. Et si de gravi discrimine, quod imminet, et de principiis inter nos conveniri potuerit, nullus mihi ad veteres contentiones revertendi animus adest; eodem enim jure in conspectu hostium conflictus ad Bannochburn et Field of Floden denuo resumere liceret. Neminem ideo, quod animo conversus, opinionem mutaverit, redarguere lubet. Cunctos potius, qui in principiis, quae 1830 professi erant, constantes perseverarunt, cuperem praesentes. — Vos pro reformationis rogatione animum enuntiastis, regia adlocutione ad id faciendum solenniter

provocati: ea tamen conditione id fecistis, ut fundamenta, quibus constitutio innitur, sarta tecta-
 que conserventur. Hoc obtutu in errore nobis ver-
 sari non licet. Sicenim neque ut vos errasse con-
 fiteamini, nec ut opinionem vestram abjuretis, po-
 stulo, imo id potius obtestor, principiis illis con-
 stantissime inhaereatis, e quibus reformationis ro-
 gationem derivare tum placuit. Si hoc feceritis,
 arctissimo mecum vinculo juncti ad defendendam
 constitutionem collaborabitis. — Reformationem
 Curiae inferioris secundastis, hoc namque facto de-
 clinare putastis adgressionem, qua repraesentatio-
 nem regni labefactari contigisset. Si cum Lord
 Grey credidistis, per decretam ampliolem et effi-
 caciorem reformationem, alias pervastas ac vesanas
 propositiones, quibus constitutio in exitium praeci-
 pitanda erat, vos repudiaturus, tum profecto opus
 non erit, ut reformationis legem mihi meisque as-
 seclis sustentandam concedatis; vestrarum potius
 est partium, pro juribus vestris in arenam descen-
 dere, illamque criminationem, ac si facta Curiae
 reformatio constitutionis conservationem exclude-
 ret, confundere. Equidem tantum ex illius roga-
 tione boni, quantum potui, apprehendi, tantum-
 que inde mali, quantum licuit, impedivi. Repo-
 netis mihi absque dubio, vos, quantumvis immu-
 tationes, e quibus constitutio periclitatur, averse-
 mini, opinioni tamen vestrae inhaesuros, neque
 salutares emendationes dilaturos, sed potius abusus
 sufferendos postulaturos. At vero, quodnam quae-
 so emolumentum posset omnis noster conventus

ex abusuum perduratione expectare? Aut quid vestra assiduorum plerumque ac solertium Glasgoviae civium interesset, si conventus hujus pro me auctoritatem iis conciliare studerem? Habita, uti politicarum rerum gnaro convenit, moralis influxus ratione, quid mihi pluris habendum: an si commissionibus extraordinariis, quae jam praesto sunt, adhuc novas adijcere, an si dicere mihi licuerit: 3500 concives Glasgoviae circa me congregati fuere, et antiquarum dissensionum obliti, mutuo reconciliati sumus, unaque decrevimus, ut ad constitutionem nostram, regnique politiam conservandam unitis viribus collaboremus. Neque ego in votis habeo, ut progressus machinae regiminis sistatur, imo vero ut industriam excitet, et, sicubi scoria aut rubigo adhaeserit, repurget, necesse duco; una tamen exploratum teneo, quemadmodum machinam materialem, cujus functiones vos plene adeo cognitae habetis, ita moralem societatis civilis machinam tum tantum bene ordinatam esse posse, si fundamentum, cui insistit firmum securumque sit. Sumamus vaporariam machinam in exemplum: si quispiam, qui de structura ejus nihil intelligit, cylindrum perforaret, alter lebetem vaporum malleo pertunderet, tertius horizontali motu animadverso, cujus usum perspicendo non est, directionem ejus converteret, et praeclari isti artifices haec omnia reformationem vocarent, imo ipsius quoque machinae motum progressivum deposcerent, creditis molimen prospero eventu coronatum iri? — Sed non convenit diu

hisce vos detinere, itaque ad rem ipsam principalem revertamur. Non est opus, nec mihi animus exposito falso vexillo fiduciam opemque vestram interpellare. Institutiones nationales quibuscum protestantismus in his tribus regnis cum ipsa civitate arcte copulatus habetur, salvas conservare mihi in consilio est. Postquam tanta cum benevolentia hic loci exceptus sum, nihil certo ineptius a me fieri posset, quam si contra viros, qui sub obtutu religionis mecum non consentiunt, vel syllabam proferrem. Quod sectam in hoc regno maxime diffusam adtinet, quod hujus strenuis, sana religionis principia propagandi studiis et conatibus civitas plurimum in acceptis referendum habeat, nullus inficior. His tamen nihil quidquam detraho, si ad severem, quod pro libero seu arbitrario religionis systemate (voluntary system) mea saltem opinione debilissima adducta sint argumenta, quae viris, in excolenda ac perficienda magna natione partem capientibus, proponi unquam poterant. Equidem justum et conveniens esse reputo, neque in hoc de assensu vestro ambigo, ut civitas erga christianam religionem ea ducatur observantia, quam indoles et ipsa existentia Status-Ecclesiae velut conditionem essentialem deposcit, ac praesupponit. Neque ullum inveniri posse existimo, qui semet idmodi analogiis seduci patiatur, qualis in hac sententia proponi solet: etiam in nundinis religionis frequentiam emtorum cum utilitate mercis pari passu procedere (quo merx

praestantior et magis necessaria tanto plures plurisque licentes)! Quid quaeso certius, quam quod doctrinae religionis desiderium necessitati ejusdem minime respondeat, sed plerumque in inversa sit ratione? An illi, quibus institutio religiosa plurimum exoptanda foret, quive ejus defectu maxime laborant, inter primos, aut potius inter ultimos censentur, qui sponte ac motu proprio eam comparare adlaborant? Ego vero existimo, Sacerdotem, cui cum dignitate et auctoritate loquendum est, qui socordiam reprehendere, alios cum religione reconciliare atque flagitium redarguere obligatur, talem inquam virum a sola precaria eorum gratia, quibus consilia impertiri, quosve ad meliora informare, monere et ad frugem reducere tenetur, dependere nequaquam debere.“ — Dum ad haec publici adsensus adclamatio sequeretur, D. R. Peel reposuit: „Ex hoc animorum enunciatione compertum habeo, constare mecum de hac quaestione sententiam vestram. — Non est de eo sermo, ut nova Status- (Civitatis) Ecclesia constituatur; illa duntaxat quaestio est: vultisne penes eam perseverare, quam legibus receptam, vigentemque invenistis, quaeve solennibus pactis constabilita habetur?“

(Continuabitur.)

A' végső kérdés.

Az Amerikai egyesült Státusokban Ollon Ezredesnek — ki legvadabb atheista 's istentagadónak tartaték, 's a' vallástalanság tanításit nyilván terjeszté — leányát egy nehéz betegség ágyba sujta. Sulyosodván a' nyavalya, közelgetni látszott a' szeretett édes magzatnak halál-órája. Illy állapotban lévén a' nyavalyás, atyját szelíden ágyához szólítá, megfogá kezét, 's imígy szóla töredezett hangon 's elhaló szemekkel: „Atyám! néhány pillanat mulva Isten előtt fogok állani; most szólj, felelj kérlek igazán végső kérdésekre: azt hidjem-e, a' mire te tanítál engem, vagy azt, mire anyám tanított?“ — Anyja igen jámbor keresztény asszony volt. — Az Ezredes egy pillanatig mint menykőtől illetve állott, szemei haldokló gyermekén csügtek, görcsös fájdalom rángódott ajakin, lehajlott kedves leányához 's szóla siró hangon: „Gyermekem! csak azt hidd, mire jó anyád tanított.“ — Milly különös, megrázó utat választott az isteni gondviselés egy atheistának szívéhez!

k. A. V. P. Lad. M.

A' magas iskolamester-társ.

Franciaországban különös jótékony Egyesület áll-fön, a' szegény iskolatanítók' gyámolítására. Néhány évvel ezelőtt hirdették a' francia hirlapok, hogy azon Egyesülethez maga a' francziák' mostani királya I. Fülöp is igen nevezetes ajándékkal járult.

Melly alkalomkor a' társaság' titoknokához, az uralkodó fölség többek közt imezt irta: „Mi rokon érzelmemet a' szegény iskolamesterek iránt legkiváltkép ébreszti, az azon körülmény, hogy magam is egykor ezen hasznos polgárok közé tartoztam. Azon sokféle sorsváltozásnak, melyek nekem e' földi életemben osztály-részül jutának, egyike az, hogy én, kemény üldöztetés' idején, egy gymnasiumba mint tanító fogadtatám-be; hogy azután nyolcz hónapig egymásután rendszerinti oktatást adtam a' tanuló gyermekeknek. Azért reménylem is, hogy a' szűkölködő iskolatanítók' fölségelésére ügyelő társaság az én filléremet is, mint iskolamester-társtól nyújtottat, jó néven fogadandja 's a' t.“

T.

Denominatio.

Caeo-Regia Majestas Ap. altissima resolutione sua de 21. Jan. a. c. in Cath. Capitulo Zagrabiensi vacuum redditum Lectoris munus, Praeposito Maj. Csasmensi et A. Diacono Gveschaensi et Szinczeni, Michaeli Horvaticz benignissime conferre dignata est.

Benevolus ac indulgens Lector typi errores uti pag. 199 ord. 12: patribus loco partibus; p. 200. o. 4: Miniser loco Minister; p. 202. o. 20: nebus loco rebus; p. 204. o. 11: Minive loco Minime; et ibidem o. 21: urba loco urbe; p. 205. o. 2. in divisione: nob-ium loco -tium; et ibidem o. 19: litoza loco litora; p. 206. o. 23. in divisione: -tum loco -ctum etc. morbo moderno, qui etiam Redactores, qui una Correctores sunt, et Typothetas, uti undique audiri potest, divexat, attribuet.

Sermo Domini Rob. Peel in publico convivio Glasgoviae.

(Continuatio.)

Praeterea vobis declaro: me auctoritatem Curiae Procerum in tota sua extensione conservatam habere velle; quia eam essentialem et absolute necessariam pro mixti regiminis nostri perduratione, et cum existentia britannicae constitutionis intime nexam esse reputo. Quamlibet propositionem, quae eo directa est, ut status Curiae Optimatum etiam si non directe impetatur, mediate tamen subruatur, equidem non sensu abstracto, sed ratione praefixi sui scopi — Curiam quippe super. et sic britannicam Constitutionem convellendi moliminis instar — expendam. (Adplausus). Si vos, quemadmodum ex adplausu vestro concludo, huic declarationi adsensum praebeatis, adesse tempus arbitror, quo huic consilio convenienter nobis agendum sit. Solo, etiamsi laetissimo, animi ardore adhuc nihil actum. Ad quid nobis concessa politica jura, si usum facere non lubet? Si pericula, quae nobis minantur, agnoscitis, si mihi assentimini, non tamen jurium vestrorum usum capitis, similes estis homini coram hoste communi constituto, gladium portanti, quem tamen stringere detrectat. De civili loquor gladio. — Jus mihi competit ad vos hic loci sermonem habendi, et exemplum vobis daturus sum, qua ratione illo utendum sit. Nolite existimare me ideo solum huc venisse, ut vanitati aut ambitioni meae

blandiar, quamquam ad eidem satisfaciendum nihil prorsus sit neglectum. Ego vero huc veni, quia per communes nostros conatus defendendae constitutionis media me augere posse putabam; nihil itaque de locorum longinquitate, nihil de hyemis asperitate animum subiit; credebam per id, quod facturus eram, meas erga nationem obligationes expleturum. — Repeto iterum, adesse tempus, ut iurium, quae nobis competunt, usum capiamus; legi enim nuperadmodum orationes, a viris habitas, qui ad constitutionem sustentandam singulariter obstricti esse deberent, qui tamen illo sunt animo, ut defensionem constitutionis eisdem concedere nolim. Magni nominis virorum legi orationes, et inde intelligo eos de reformatione Curiae Procerum nihil adhuc certi decrevisse. Hoc quidem vehementer doleo. Dicunt, reformationem Curiae superioris adventare, consilii tamen illius rationem se nondum vidisse. Eam interim in quibusvis quaerunt latebris. Quam inania haec sunt subterfugia. Adoptent primam quamvis obviam propositionem, substituunt curiae Procerum collegium Senum, vel Senatum Quingentorum, vel Conventum per membra Procerum, aut Familiarum capita electum. Quidcunque horum fecerint, idem sequetur effectus. Creditisne silvam, decem seculorum roboribus constantem, levi adeo opere extirpatum iri? — Nolite vobis imaginari, constitutionem foederatorum borealis Americae Statuum apud nos locum habere posse, quamvis prosperitatem ei regno procuraverit. Expendite ingens physicum discrimen.

Recogitate Magnam Britanniam esse regnum vetustissimorum eventuum memoria clarum ac dives, democraticae institutiones Americae ad nos transplantari semet nequaquam patiuntur. Subjecturi ne nos essemus tyrannidi, quae inde emergere contingeret? Odimus unius despotae tyrannidem, aversamur et oligarchas despotas, neque majoritatis tyrannis plus habet commendationis. Experimentum fieri placet? habetis ante oculos alterius nationis exemplum. Si democratico conventui supremam concedere mavultis potestatem, non Foederatorum Statuum institutiones, sed ferocissimas, quas Gallia exhibuit, scenas animo praecipiat oportet. Si curiam superiorem sufferre vultis, tollenda omnino est, non vero deliberans conventus ei substituendus, cuius solummodo nomen superesset. Consultius profecto foret cum una duntaxat Curia rem experiri. Subversio Ecclesiae-Status, Reformatio Superioris Curiae, arcana in electionibus suffragia inomnisse necessaria depraedicantur. Electores nunc publicae saltem opinioni responsionis onere subjecti sunt; inducite arcana suffragia, omnis potestas manibus 4—500-orum hominum credita erit, qui nulli mortalium rationes reddere obligati, potestatem hanc clam exercebunt. Et si hac ratione constituentem Conventum conflatum habueritis, quis vadimonium vobis praestabit, consultationes ejusdem a melioribus ac sapientioribus, quam in Gallia factum est, viris directum iri? Per iter huc susceptum, legi orationem unius hoc tempore mini-

strorum Regis Galliae, viri, qui e tranquilla vita privata ad grave hoc in Ministrorum collegio munus vocatus est, et dum in membrum Academiae susciperetur, sermonem illum habuit. D. Guizot loquitur de effectibus constituentis in Gallia conventus, conventus pure democratici, e viris ampliarum cognitionum conflati, qui in reformationes omnis generis proclives fuere.“ D. R. Peel, lecta oratione Dni Guizot, sic est prosecutus: „Quis vobis vademaget non eadem, quae olim in Gallia, apud nos eventura? Nullam ne novum ejusmodi regimen inveniet repugnantiam? inviti certo nosmet subjecturi sumus, et terribilis tum reactio consequetur. Nolite cogitare, homines tales, uti Robespierre, Marat et Danton lusus naturae (monstra) fuisse, quos Gallia duntaxat producendo fuerit. Minime vero, sed ii temporum potius adjunctis, quae veterum institutionum, omniumque diuturnitate sacratarum auctoritatum subversionem necessario concomitantur, suam debuere originem. Estote persuasi, quod similes causae, similes semper effectus pariant. In singulo quovis vico habebitis perditum quemquam, qui foedissimam nomine populi tyrannidem exerceat. — Nunc vero de prosperis constitutionis nostrae eventibus testimonium ob oculos positurus sum, a quopiam reformationis amico et ministro Regis praestitum, neque in aestu disputationum depromptum, sed post seriam meditationem descriptum et typis prociusum.“ Adhaec D. Robertus ex impressis Dni J. Russel operibus illum praelegit locum, in quo constitutio Britannica

maximis celebratur encomiis. „Optimatibus“ — continuat orator — „objectum fuit, eos responsionis onere esse immunes, ego vero reposui, eos quidem illo sensu, quo Ablegati sunt, responsionis onere haud esse obnoxios; at eos coram Deo, coram foro interno, et opinione publica respondere omnino debere. Verum si curiae Procerum hoc vitio vertitur, quod factorum rationes magnae populi turbae reddere non obligetur, quaero vicissim cuinam electores responsione teneantur? aliudne respondendi onus eis incumbit, quam quod Deo, conscientiae atque opinioni publicae debetur? — Exprobratum est praeterea Curiae superiori, quod sensa, populi votis adversa, manifestaverit, progressumque ad meliora impediverit. Reflectamus tantisper attentionem nostram ad susceptas inde a novissimis 7 aut 10 annis multiplices mutationes; idem nobis hoc obtutu, quod cum ductibus viarum ferreis evenit, tanta quippe decurrimus velocitate, ut distantias oculis metiri nequeamus. Annon brevi hoc temporis intervallo omnis politica commercii nostri ratio plene immutata? non est mihi animus hic loci eam expendere quaestionem, an omnes hae mutationes salutares sint, nec ne, sed loquor duntaxat de factis: plurimos nempe ante oculos nostros evenisse mutationes, quin Proceres repugnassent. Relationes nostrae cum coloniis Indiae orientalis novam prorsus faciem nactae. Monopolium vetus sublatum, et commercii libertas inducta. Codex totus criminalis novis studiis refectus, et mitigatus. Catholici civilibus incommodis

liberati; lex „Test - Acte“, sublata. *) Reformatio Curiae inferioris decreta et consummata; mancipia manumissa. Municipia Angliae et Scotiae reformata. Novissima comitia legem de formalitatibus matrimoniorum ac natiuitatum ad communem adprobationem immutarunt; ephemerides quoque publicis typariis, in quantum Ministri desiderarunt, subductae, cui rei plurimum inesse momenti multi opinabantur. Curia Optimatum propositionibus his adsensum praebuit, in quibusdam publicae opinioni plene obsecuta, in aliis modermen interposuit, in aliis denique, missis propriis suis opinionibus, publico desiderio detulit. Neque ignoro actum, cui superior Curia inimicitias, quibus impetitur, debet. Proceres scilicet foederi inter factionum primipilos conciliatio plenam tribuere

*) Scopus Alvearis admittit indolem hujus abolitae legis brevibus perstringere: „Test“ testimonium, tentamen, periculum, proba (tecte adversus catholicos). Scilicet suspicio aderat, Carolum II. 1660. solio restitutum, in Gallia ad catholicam transiisse religionem: ne catholici clandestini ad munia publica subrepere possint, Comititia 1673 legem „Test - Acte“ (Teste et Corporationsacte) tulerunt, vi cujus quivis munus publicum adiens, jusjurandum nuncupare obligabatur, in quo praeter alia Transsubstantiatio negari et cultus sanctorum rejici debuit. Catholici itaque hoc praescripto ab omnibus arcebantur muneribus. Jacobus II. cum jactura coronae legem hanc abrogare incassum tentabat. Primum 1817. pro Officialibus milit., 1828. autem civilibus muneribus, proque ipsis Comitialibus Ablegatis sublata est. Inde emancipationis Catholicorum epocha.

fiduciam detrectarunt; foedus enim illud unico tantum nexu junctum continetur, i. e. depraedatione ecclesiae hibernicae. Hoc Optimatibus haud quisquam vitio vertet, si in memoriam revocaverit, quemadmodum factiones hae, nunc confoederatae, brevi antea de se mutuo judicaverint. Illi hos „sanguinem sitientes, perditos Whigs“ compellarunt, hi contra illis urbanam hanc salutationem eo reddiderunt, quod „eosdem seditionem proprii commodi studio depraedicare“ adfirmarent. Curia Optimatum clausulam de appropriatione reddituum ecclesiae hibernicae repudiavit, non propter summas aeris in quaestione vertentes, sed quia quaestio de principiis agebatur, et quia metuebat, ne, admissio principio, existentiam dominantis ecclesiae periclitari contingat. Legamus solummodo paginas publicas, in quibus consilium ecclesiam status ubique sufferendi minime celatur, et exploratum habebimus, Curiam Procerum obligationi suae adversum acturam fuisse, si principium illud adoptasset. Imo ipso illo tempore, dum rogatio illa regno proposita fuerat, ille idem, qui consilium in medium protulit, una declaravit, eo ingentem plagam ecclesiae protestanticae infligi, animosque consternari; Optimates prospecto eo, quod si ad stragem illam infligendam seduci se paterentur, alas sibi quoque succisum iri, possuntne idcirco vituperari, quod ita, prout factum est, egerint?

(Continuabitur.)

S. Simonistae in Aegypto.

„Ut cribraret.“

Ex Aegypto nuper de S. Simonistis haec est praestita relatio: S. Simonistarum, qui cum Patre Infantin eo profecti sunt, numerus valde inminutus est. Simul 21 fuerant, quorum unus naturali morte decessit, 5 alios pestis absumsit; 4 christianam religionem publice abjurarunt islamismum amplexi; unus disparuit, tres Aegyptum reliquerant, caeteras orientis provincias invisuri, horum unus quin vel voculam arabice sciret, occidentali peregrinantium turbae, Meccam profecturae, ducem se praebere ausus est; quid eo factum, adhuc ignoratur, quoniam peregrinantes ii nondum sunt reversi. Reliqui ad publica opera viarum, in nosocomiis, et duo in publicis scholis occupationem invenerunt. Solus Pater Infantin absque ullo mendi modo est, et a sociis, praecipue a noto renegato Soliman Pascha (Selves) intertenetur. *)

v. * e B.

-
- *) Jam constat Patrem Infantin Parisios reversum esse, — Quaeret aliquis — politicarum rerum in his ludicris rationem non habens, quamquam, si ea sana sit, similes vesaniae seculum foedare non possent — quemnam homunciones hi cum barba projecta scopum sibi praefigere potuerint? — — fors uti politici somnambulones, humani generis emendationem, ac felicitatem procurandi curam in se receperunt, a nemine ipsis concreditam? — Ita sane, quemadmodum histriones, aleatores, praestigiatore, scenici etc. etc, diversissimi generis curiosum vulgus expensis ejusdem

Societas musica Posoniensis.

Concentus Ecclesiastico-Musici Capellae Caes. Reg. Aulicae, quorum ad artis amussim productionem nobis sub Coronatione Suae Majestatis Reginae, decennio superiore mirari licuit, moverunt in Posoniensibus artis musicae peritis desiderium, pae-ne jacentem ramum artis noxfatae ecclesiasticum ad gradum perfectionis evehendi. Coaluerunt itaque eorum complures sub Aegide Suae Celsitudinis Principis Innocentii Odescalchi votis secundis, qui posterior coetum annuis 100 fl. c. m. ad tempus suae protectionis dotavit. Accesserunt qua Maece-nates, Sua Emin. D. Cardinalis Alex. a Rudna et Sua Illust. D. Comes Joannes Zichy, singulus annuos 100 fl. m. c. pendens. Ast extinctis his fautoribus, coetus, in se divisus, concidit.

Exsurexit e ruderibus his, causa motrice Reverendissimo D. Abbate et Can. Jos. Prybila, Parocho loci, nova societas musicae choralis, sub auspiciis Suae Illust. D. Comitissae Casimiri Eszterházy de Galántha, qui societatem annuis 120 fl. c. m. dotare spondit. Societas haec nova sui inaugurationem celebravit die 24. Nov. — utpote Dom. infra octavam festi S. Caeciliae Patronae musices

exhilarant, arte utrique parti necessaria: his ut cachinos sufferre valeant vitae curarum — momento temporis — liberi, illis ut sine his curis ac laboribus jucundam agere vitam possint. — Eadem fere in omnibus aevi nostri conditio est: sapientiores indignantur; ludentes et delusi plaudunt, sed hi cum sera saepe poenitentia.

— an. 1833. sacro solenni, quod Veni Sancte prae-
 cesserat, et concio sequebatur. Finitis Divinis con-
 gregatam societatem D. Protector Com. Casimirus
 Eszterházy allocutus est, ei gratias agens pro fidu-
 cia in se locata; hanc dictionem sequebatur sermo
 brevis, ad trutinam expensus, D. Praesidis Can-
 et Par. Jos. Prybila. — Ast jacta haec fundamen-
 ta tum primum consolidata cernebamur, ubi Sua
 Maj. Sacrat. medio Benigni Rescripti Exc. Cons.
 R. L. H. de dato 7. Jan. 1834 statuta societatis be-
 nigne confirmare dignata fuisset. In cujus seque-
 lam societatis membris diplomata lithographa, in
 fronte symbolum: „Omnia ad maiorem Dei glori-
 am“ gerentia, admanuata sunt.

Concentus nostri ecclesiastico-musici, cultum
 Divinum comitantes, in praesenti eum perfectio-
 nis gradum attigerunt, ut, testimonium perhiben-
 tibus extraneis artis musicae peritissimis, in spe-
 cie iudicio D. Ignatii Seyfried, celebrati composito-
 ris Viennensis, ut inquam concentus hi primis
 Europae adnumerari mereantur. Et mirum ne?
 qui vires societatis expendit, quae intra et extra
 urbis pomeria 568 membra numerat, e quibus 395
 ope pecuniaria, 117 ope musica — huc non com-
 putatis 18 stipendiariis, et 6 individuis Regentis
 Chori, et Turris Magistri — societatem fulciunt;
 qui novit ardentem zelum D. Comit. Caroli Keg-
 levich de Buzin, centen. florenis non parcentem;
 — indefessos, copiosis expensis junctos labores D.
 Causarum Advocati Georgii Scharicz, non modo
 ut societatis Actuarii, sed et ut passionati artis mu-

sicae periti; — qui novit miram sedulitatem, et exactitudinem, cum dispendio sibi preciosi temporis, D. Reg. Docentis Musicae Josephi Kumlík, qua societatis Capellae Magistri; — denique cunctorum optimam voluntatem incrementa societatis promovendi: nullus dubitat, societatis conamina hunc, et non alium sortiri debuisse effectum. Non scribo ut interessatus, cum ipse sim membrum societatis; sed copio originale, quod cuiuslibet sensui patet.

Novissima societatis ordinatio menstruarum academiarum productionum, quae, benigne annuente Sua Serenitate D. Regni Palatino, in oeco regnicolari asservantur, eo tendit; ut partim numerus membrorum augeatur, et tam heterogeneae partes arctiori vinculo stringantur; partim ut se successive sufficiente capitali fundet, sicque contra nefors possibilem casum semet societas tutam reddat; partim denique ut innocentibus his deliciis, membris onus sustentationis ferentibus, quodpiam solatium paret. Neque tamen, — firmissime convincor, — metuendum habemus, futurum fore, ut suprafatae academicae productiones principali fini praeponantur, et causa minoris attentionis in concentus ecclesiastico-musicos evadant; quin imo scandent certo utraque pari passu gradus perfectionis.

Caeterum ardemus desiderio, super ortu similium societatum aemularum in Patria nostra, gaudendi.

J. B. H—y.

Dum Alveare nostrum laudabilia hujusmodi Instituta — quae progressivae culturae postulatis revera subveniunt, quin saniora rationis principia excedant — nota reddit, praecipuum illum, quem operi praefiximus scopum — salutarium consiliorum indicia — nunquam ex oculis dimittemus. Itaque dum conflata Posonii concentus musici ecclesiastici Unionem, institutasque per hanc academicas singulis mensibus productiones superius adumbratas communicamus, praeter media, quibus ea coluit, optatumque eventum sortita est, quibusve opus susceptum — in exemplum imitatione dignum — prosequitur, utilitatis rationem explicare obligationis esse ducimus. — Ad exposita superius non possumus non adjicere: indefessis Parochi Urbani, proxime jam emeriti, RRsimi Canonici Abbatis Jos. Prybila, Professoris item Musices Jos. quondam Klein conatibus primitias Unionis praecipue deberi, quorum eximius in externum quoque Dei cultum zelus, et conveniens temporibus nostris in artes pulchri amor, apud optimates et potentiores cives hujates, artisque peritos ac amatores consonum illum excitavit ardorem, qui ad arduum omne initium vincendum necessarius est. Ita primi, in opera et instrumenta musica etc. desiderati, sumtus magnanime conflati, statuta communi consensu elaborata, altiori loco adprobationem nacta, et cultus divinus in ecclesia collegiata diebus Domini et festis egregium hoc pietatis incrementum obtinuit. Comparatis sic iis omnibus, quae sola benevolentia absolvi nequeunt, de ulteriore Unionis perfe-

ctione cogitare licuit. — Musica quippe ecclesiastica omnibus suis sororibus sublimior est, esseque debet; magno itaque et quidem vario per omnes alios ramos instituendo exercitio eget. Membra chori sacri, ut desiderata dexteritate et adcurato consensu polleant, in omni genere musices continenter semet excolere, et ad majorem in dies perfectionem eluctari contendant, oportet. Ad haec tam artis periti, quam amatores cooperantes efficacibus egent incitamentis. In ecclesia — nostra saltem opinione — ut ipsi duntaxat harmonici concentus adesse, membra autem chori quasi extra parietes ecclesiae cogitari possint, oplandum foret, ita, ut seriae tantum illae, altiores et sublimiores melodiae navim ecclesiae, sacrarium pietatis penetrantes, corda omnium pervadere, animosque pietati vacantes purissimo quasi spirituali afflatu in ardentem Sanctissimi adorationem inflammare valeant. Ibi itaque aemulationi cuidam, aut singulorum quorumque membrorum eminendi studio et contentioni — efficacissimis caeterum in mortalium pectoribus ad perfectionem incitamentis — locus neutiquam datur; quae interim in productionibus academicis, — in quibus alia etiam profana, sed una nobiliora et ecclesiasticis proxima, artis producta exercitii gratia maxima cum utilitate assumere licet, — optimo cum fructu admittuntur, stimulosque praebent nobilissimos. Ibi quippe auditorum animi, non aliis sanctioribus, sed solum et unice musici chori praestationibus, et venustati harmoniarum intenti gratis sensationibus in publicam adprobationem erumpere

et sic laeto adplausu conatus atque aemulationem singulorum chori membrorum accendere jure possunt. Unde — sententia nostra — academicae hae productiones artis operum, scopo apposite lectorum, partim ut canales, ad ea, quae magis mundana sunt, quaeve pietatem turbare possent, ex ecclesia alio derivanda proficui, partim ut incitamenta et ad ecclesiasticum concentum magis magisque perficiendum efficacissima exercitia maximam merentur commendationem; etiam si secundarios earundem fines, veluti innocentissimas, auditoribus procuratas voluptates, quae, quanta sint, ingens, et jam ipsos magni regnicolaris oeci parietes nimium angustos reddens confluxus abinde docet; tum — quod e frequentia auditorum suapte sequitur — fontium, unde progressus majores ali possint, redituum quippe incrementum, silentio praetereamus.

*

Egerből. Méltóságos és főtisztelendő Kis-Szlattinai Durcsák János úr, választott Sardicai püspök, Eger várarúl neveztetett Bold. Szűz prépostja, és Egri kanonok, sokaknak jótévője elhunyt Egerben Boldogasszony hava 31-dik napján, életének 66-dik évében; kinek hideg tetemei Bőjtelő havának 2-dikán délutáni négy órakor Nagyméltóságú Patriarka Egri Érsek által igen nagy számmal megjelent végső tiszteletet tévők között az Egri Szent-Ferencz tisztelendő Szerzetnek sírboltjába díszes szertartással eltakarítottak.

Az Egri főkáptalan f. február. 3-kán mindenkor gyakorlott jogánál fogva az elhunyt m. Durcsák János úr helyébe az Egri várról nevezett Boldogságos Szűz prépostjává szavazatok többségével, Mélt. Bezdédi és Kis-Bákai Báró Bémer László apát, 's kanonok urat választotta.

Brassó január 15-kén. Tartler János kir. tanácsnok úr Ő Nagysága Brassótul olly hossz-
 szas távolléte alatt sem felejtkezhetett meg boldogult attyáról, születési helyéről, sem rokonairól; 's a' tegnapi napot, jan. 14-két Brassóra nézve ünneppé változtatá, mellyen t. i. a' minden házi és polgári erények' alapja, a' szülék iránt tartozott gyermeki szeretet és tisztelet erénye nyilván 's példásan ünnepeltetett. Szent volt előtte és szent most is nemzőjének hamva, — 's a' mult század 69-dik esztendejében elhunyt tiszti-titoknak, az itteni cath. temetőben az élet viharaitól mentlen nyugovó attyának szép emléket, melly a' szülék iránt tartozott gyermeki szeretet és tisztelet' emléke, állíttatott, azt január 13-kán ünnepiesen, számos brassói polgárok' jelenlétében felszentelteté, — nem csak, hanem másnap, jan. 14 kén a' nagy cath. plebániaegyházban fényes requiemet tartatott, mellyen a' cs. k. katonaság, az itteni tisztviselőség és polgárság több tagjai kegyes buzgósággal jelen valának. Nagyon emelte az ünepiséget azon velős beszéd, mellyet a' Romai Ejtszakáiról esméretes, nagyérdemü Fennfalusi Kovács Antal városi plébános és esperes úr remek előadással német nyelven tartott. Szavai szívnek és érzésnek, egy fensőbb

lelkes szónoklatnak szavai voltak, mellyek szívet, lelket indítának, 's a' szülék iránt tartozott gyermeki szeretet és tisztelet erényét legszebb példák által épületesen oktatók. Meg kell még említeni, hogy kir. tanácsnok Tartler János úr Ő Nagysága, más, itteni vérrokonival közlött nem csekély gyámolításit elhallgatva, a' helybeli elemi iskolának és szegények' kórházánknak 1600 azaz ezer hatszáz v. cz. forintot volt kegyes ajándékozni, 's így nemes érzelmeit hazafiai a' brassóiak iránt tettel is kimutató. Annyival szebb példája ez a' hazafi érzelemnek, minél kevésbé volt ő azok iránt illy háládatosságra kötelezve. Mert még serdülő ifjúságában odahagyta Brassót a' tisztelt kir. tanácsnok úr, és mint szász, szerencséjét 's boldogulását az érdem-utján keresvén, végre a' magyar nemességet is nem a' Szászok között, nem itt Brassóban, hanem a' dicső magyar nemzetnél nyerte. A' tisztelt tanácsnok úr kimúlt hitvesének is Fejérvárott 1836-ban september, leányának pedig Bécsben 1831 aug. hónapokban díszes sírkövet állíttatott.

H. T.

L o g o g r y p h u s.

Facile non videor merx in foro esse venalis.
Prostravi tamen horrendum marem arma gerentem.
Prima abscissa sum castris, regique sepulchrum.

Solutio Logogryphi in Nro 13.:

M o r a v i a.

E serie errorum typi nuper emansit: obsecratus pag. 206.
ord. 24. pro obtestatus.

Sermo Domini Rob. Peel in publico convivio Glasgoviae.

(Conclusio.)

Si quis vestrum adhuc de formae regiminis nostrae prae aliorum regnorum praestantia anceps haereret, antequam dubio huic convenienter agatis, svadeo vobis, ut ea, quae de aliis regnis referuntur, bene expendatis. Assumamus faustissimum democratici regiminis — Foederatorum Statuum borealis Americae — exemplum. Nemo me ardentius omnem huic reipublicae optare potest prosperitatem. Procul abest, ut invido oculo intuear florem et progressum ejus, intime potius de eodem gratulor. At dicite, quaeso, sortemne foederatorum Statuum nostra meliorem arbitramini? Interrogate quemvis peregrinatorem, qui foederatos Status inviserat. In primis svadeo vobis, legite opus celebris galli, liberalibus principiis addictissimi, puto Dni Tocqueville. Qui regnantis nunc in Gallia Dynastiae assecla est, quive principium democraticum in certa sui extensione necessarium esse censet; sed effectus ejusdem absque partium studio expendens de consecrariis institutionum democraticarum hanc depromit sententiam: „Nullum adhuc regnum nosco, in quo sensorum independentia, cogitationumque ac sermonis libertas tam parum vigeret, uti in America. Majoritas ibi circa opinionum libertatem certos describit limites, et scriptor, qui se intra hos fines continet, quidquid libuerit, scribere potest; ast amarissime eum poe-

nitebit, si vel gressum extra illos fecerit. In tali republica democratica dominium majoritatis adeo absolutum est, ut juribus civilibus renunciare, et postulatis quibusvis, homini naturaliter competentibus, in perpetuum valedicere is cogitur, qui e via per majoritatem designata aliquantulum declinare non veretur.“ — „Si quondam“ prosequitur Dnus Tocqueville „institutiones Americae borealis ever-sae fuerint, hoc tyrannico majoritatis dominio ad-scribendum erit, per quod nempe minor numerus in desperationem actus, physicarum virium usum facere cogetur, et sic democraticum regimen anarchiam progenerabit.“ — Auctor dein Dni Jefferson meminit, quem ut democraticorum principiorum propugnatorem acerrimum sistit, et haec ejusdem asserta adducit: „Sua opinione maximam sollicitudinem non potestas executiva, sed legislativae potestatis tyrannis necessario inculcere debet.“ — „Svadeo“ — continuat D. R. Peel — „ut librum hunc legatis, et antequam socialem nostram conditionem cum ea, quae in America viget, permutandi animus sit, maturi judicii Americae viros consulatis. Dantur adhuc aliae etiam vitae deliciae praeter vili pretii ephemerides. Expendatis mores caeterasque correlationes, sensa item religiosa in America foederata; comparate haec omnia cum florante apud nos civilisatione et cultura, neque vos sinatis artificiosis sophismatibus ad conversionem talem suscipiendam seduci. Nolite credere simile quid transplantari, diversisque artificiosis mediis alibi etiam figi et durabile reddi posse. Erumpen-

tes primi populi affectus totum aedificium proster-
nerent, et tristis profecto illa nobis esset consola-
tio, eos, qui mutationes has svadebant, ipsos quip-
pe architectos, primas verisimiliter ruinae victimas
futuros fuisse. Etsi democratiam modernae nostrae
mixtae regiminis formae praeferre non vultis, jura
Procerum haereditaria sufferre neutiquam potestis.
Quod si idmodi rursum, contra haereditaria Opti-
matum jura adduci argumenta audivero: „nec sar-
tores aut asciarios dari haereditarios, et ideo nec
Procere dari debere“, si in gratiam hujusmodi
argumentorum Curia superior sufferri postuletur,
quaero equidem tunc, quamdiu adhuc argumenta
pro monarchia haereditaria quidquam
valitura sint? A quo Lord J. Russell supra memo-
ratam constitutionis nostrae laudem enunciaverat,
omnes recentiores reformationes susceptae sunt.
Et si omnibus his mutationibus non totidem simul
emendationes subsecutae sunt, hoc ipsum novum
praebeat argumentum, oportet, quantopere neces-
sarium sit, bene retrorsum prius perpendere, antequam
organicis conversionibus manus admoveatur. Te-
stimonio potius Dni J. Russell omni cum candore
depromto fidem adhibeamus, et patriae nostrae fideles
perseveremus. — Nunquam animum despondi, dum
pro salute M. Britanniae decertandum mihi fuit. Per-
bene quippe novi, venturum esse tempus, post-
quam primus ebrietatis aestus sedatus fuerit, —
quae naturalis magnarum mutationum effectus esse
solet — vidi inquam, illud proxime adfuturum
tempus, quo Anglia vetus atque Scotia ad tuendas

institutiones suas humeros juncturae sint. Si tum haud abjeci animum, annon certissima nunc fiducia sperare mihi licet, pro defendenda constitutione nos omnes unitis viribus circa eam aciem formaturos? Motus, qui magnis mutationibus progigni solent, jamjam remittunt, influxus, quem intercurrentes exterorum regnorum eventus ad nostra negotia pervellendo exerebant, sensim desinere incipit, — splendidae illusiones „gloriosorum dierum“ (glorious days) coram sobriis ac liberis oculis nostris evanescunt. Sensa studiaque populi ad avita instituta, sub quibus majores nostri vitam felicem agebant, revertuntur. Eadem proprietatum sanctimonia, idem in vetustas majorum institutiones amor animos rursum pervadunt. Ita sane ex hoc ipso oeco spiritus diffundetur, perennaturus, dum hoc aedificium pridem jam in nihilum conciderit; perennabit profecto, et, retenta hodierni diei memoria, per universum propagabitur regnum, timidis ac imbecillis animos additurus, et desperantes de salute ad meliora erecturus; consensus hic viribus ac fortitudine sua gloriari non tamen iis abuti meminerit, nos serio admonens, ne volorum obliviscamur, quae iniquioribus temporibus nuncupavimus, sed potius sponsionibus adamussim satisfaciamus, quibus inter adversas rerum vicissitudines nos obligavimus; idem ille salutaris genius nostram corroboret voluntatem, gravamina sufferendi, et, ubi id fieri potest, emendandi, cum tamen una in consiliis nostris constantem animum comprobaturi simus, — qui optimus est nationum

clypeus — orbi terraqueo demonstrantes avitas nostras institutiones impetus quosvis sustinendo esse. His institutionibus salvis, aequae forti animo iisdem insistens, Rex Britannorum gloriabitur, gloriabitur et Optimatibus regni, qui throno proximi, origine secum coevi, locupletes a depredationibus et pauperes ab oppressionibus tutos praestant. Ludicra revolutionarii praestigii vexilla super venerandarum institutionum nostrarum ruinis nullo unquam tempore agitantur. Classicum illud vexillum, quod per mille annos pugnarum marisque tempestatum furores gloriose sustinuit, deinceps quoque gloriam nostram constituet. Fides, ad quam saram tectamque conservandam omnes tres constitutionalis potestatis rami semet obstrinxerunt, quam propugnandam reges iurejurando sanxerunt, Fides illa aequae ac Monarchia, Curiaque Procerum — magni nationalis pacti resultata — inconcussa in aevum florebit, ad salutarem libertatem, purasque cognitiones diffundendas, et figendas in mentibus, animisque nec non amore protestantici populi firmiores in perpetuum radices. Ingens diuque continuatus adplausus orationem hanc excepit.

v. *

Quid Hiberni Anglis.

Comitialis Ablegatus in Anglia D. T. W. Beaumont, qui nuper generalem in Hibernia associationem inviserat, suis Committentibus in australi Northumberland scripsit: hibernicos catholicos

pulchros esse masculos, nobili cum sensu honoris; et magno legislationi britannicae esse opprobrio, quod hos Paddy (proprie Patrick, cognomenclatio Hibernorum a regni Patrono) tamquam subordinata entia consideret.

v. *

Brassica monstrum.

In publicis paginis multum nuper de quodam colossali Brassicae fruticeae vel arboreae genere actum, quod in Anglia cultum, etiam alibi colendum commendabatur, Paginae Francofurtenses narrant tandem historiam hujus colossalis brassicae: „Anglus quidam adpellit Parisios, et in omnes paginas publicas (solutis pro quovis insertorum ordine 1 fr.) descriptionem colossalis brassicae fruticosae e Nova Seelandia inseri curat. Brassica haec arborea est ingens, incomparabilis Brassica, in cujus umbra integra familia prandere possit. In adumbratione ejus nihil est neglectum; oeconomi rurales in admirationem rapiuntur, sciscitantur, concurrant, quivis inter primos esse contendit, qui e semine colossalis hujus brassicae, quam nemo unquam viderat, vixque unquam visurus est, emere possit. Anglus semina sua divendit, et locuples domum revertitur. Post discessum ejus brassica germinat, plantae crescunt; quanta admiratio! revera brassica est, nullum restat dubium; ast brassica, qualis nostra vulgaris est, brassica oleracea, illo solo cum discrimine, quod semen ejus loco aliquot li-

ard (parva moneta gallica = $1/4$ xr. c. m.) uno aureo Ludovici emtum sit, caeterum identitas plena. Num primum — licet aliquantulum tarde — mentem subiit, colossalem illam brassicam arboream a nemine adhuc esse visam. Anglus solertiae singularis curam operamque adhibuit, ut annunciationes in publicis paginis vulgentur, utque sufficientem e semine vulgaris brassicae quantitatem praesto habeat; pro his omnibus 2 aut 3 Ludovici aureos expendit, et 30.000 fr. secum accepit.

v. *

Pugna singularis inter : et ;

Parisiis nuper singularis pugna inter duos Jurisperitos Professores ideo inita est, quod in quodam Pandectarum loco alter teste Triboniano colon, alter semicolon ponendum adfirmaret. Ensisbus decertatum, et is, qui semicolon propugnabat, leve in brachio vulnus accepit, et sic colon triumphum tulit.

v. *

Magno veniens donum.

Obeliscus Luxoriensis (ad Thebarum rudera spectans) a Prorege Aegypti Mehemed Ali — uti notum est — Regi Gallorum dono datus, donec Parisios devectus et ibidem erectus fuisset, 2 miliones fr. constituisse dicitur.

v. *

Auctum Ferri pretium.

Novissimis operibus ferreorum viae stratorum machinis item vaporariis quantopere ferri pretium auctum sit, patet inde, quod in Anglia ab Augusto 1835 usque Junium 1836 pretium ferri plus quam in duplum increverit; priori enim tempore tonna ferri 5. lib. st. et 10 schil, emta est, hoc autem tempore 12 lib, st. solvitur,

*

Bibliotheca Caesarea Petropoli.

Bibliotheca caesarea Petropoli operum orientalium ditissima, caeterum ordine inter Europaeas tertia, nunc jam lectoribus publice patet. Dicitur 396.155 (?) tomos typis procusos et 16.914 manuscriptorum continere. In literatura Asiae mediae locupletissima est; nam non solum omnia olim Baronis Schilling opera possidet, sed praeterea 43 mongolica et thibetana, Peckini collecta, nec non 78 manuscripta Colonelli Stuart, quae ad praecipuam Literaturae Sanscriticae partem referuntur, complectitur.“

v. * e Z.

Funes e filis et nervis Aloës.

Inde ab aliquot annis in Belgio magna copia funium ex Aloë paratur. Praecipua horum praecellentia consistit in majori tenacitate, et in resinosa substantia, quae obductionem resinosam seu

macerationem in oleo superfluum reddit, laevis ejus et aequabilis superficies minorem, quam in fune canabino, affricum admittit, levitate autem non tantum pretii parsimoniam generat, sed ipse funis, praecipue in re nautica, atque in fodinis facilius tractari et manuteneri potest; illud praeterea commodi habet, quod humoribus et aquae plurimum resistat. Fila, e quibus funes hi fiunt, obtinentur e foliis plantarum Aloë et Agave, quarum filamenta ab aliquo tempore in Angliâ sub nomine „Canabes Manillae“ commercium ingressa sunt. Instituti experimentis evictum est, funes ex Aloë pari filamentorum numero ac genere quater majore tenacitate pollere, quam canabinos. Alia experimenta, in machinis, ubi funes circum cylindros et rotas aguntur paribus diametris decies majorem durabilitatem demonstrarunt, quam funibus canabinis propria sit; quo plurimum confert minor rigiditas. Funiculi ex aloë pro ligandis equis in stabulis etc., ubi perpetuus motus et adfrictus adest, eximium usum praestant. Humefacti nihil e tenacitate amittunt, ubi tamen funes madidi e canabis unam tertiam firmitatis et cohaesionis perdunt. Si funes ex aloë in aquam ponantur tantum 1 % contrahuntur, canabini autem in aqua novem centesimis (9 %) breviores fiunt.

v. *

Archi Episcopus Dublinensis ad omnes Episcopos catholicae Ecclesiae in Hibernia circulares dimisit, in quibus opinionem eorum expetit: an e

praescriptis disciplinae Ecclesiae catholicae licitum sit coram conventu ex abrupto, i. e. extemporaneas, subitas preces recitare?

Polgárisodás' állapota Sidneyben.

Félszázad előtt azon föld, melly most New-South-Wales (Új-Déli-Vélsz) nevet visel, roppant 's áthatatlan erdőséggel volt fedve, vadállatoktól lakva, mellyek' formáit 's fajait a' világ nem ismerte; 's köztök kevés számú emberi lény bolyongott, melly az elkorcsosulás' legalacsonyabb fokán állott. 1788, febr. 7. egy angol tiszt, Philips, szállt ki a' southwalesi partra, a' Sidney-öblöt választá egy gyarmat' kormányá' székéül, 's annak főhelyét alapítá, melly jelenleg, azaz negyvenkilencz rövid év után, egy gazdag, virágzó, népes város, az európai nagy városok' minden segédeszközeivel 's kényelmeivel kínálkozó, 's középpontja, egy, városokkal, falvakkal 's majorokkal behintett tartománynak, mellynek földje elégséges a' gyarmat' minden szükségei' fedezésére. Gyorsszekerek járák azt által minden irányai szerint; sőt Sidney saját városi postáival is bír, mint London és Párizs. Hat újság jelenik meg New-South-Wales' különféle városaiban: egy, melly hetenként háromszor jő ki „Sidney Gazette and New-South-Advertiser; kettő, melly kétszer: Sidney Monitor és Sidney Herald; végre három heti lap: Australia, Hill's Life in New-South-Wales, és Currency Lad. Min-

dig levén kereskedő 's egyéb utazók, a' gyorskocsik mindig teliek. A' főváros' utczaiban, bizonyos nekik kiszabott helyeken, bérkocsikat lelsz. Sidney és Newcastle között két gőzhajó folytatja rendes útját, Sidney és Paramatta közt egy. Vannak alsó és felső iskolák, többi közt az úgy nevezett australian 's a' sidney collegium. Paramattában csillagásztorony. Egy kertész társaság, több löverseny-egyesület, mint Angliában; a' játékszín, takarékpénztár 's egyéb intézetek a' tökéletességhez közelitnek. A' gyarmat' bevétele 1826-ban 72,220 font volt (722.200 ft. conv. p.), 1831-ben már 121.065 font (1.210.050 ft.). 1833-ra a' budget 110.242 fontra (1.102.420 ftra) volt téve.

Ezen adatok az 1833-ra szólott new-south-walesi kalendáriumból vétettek, melly n. 12rétben 422 lapot tölt be. Találatnak benne a' többi közt Sidney városa' alapképe, a' Mont Viebonn felé tervezett mesterséges út' két rajza: a' gyarmat' történeteinek vázlata; a' Sidney' déli szélességére számolt kalendárium, több marine-tabella, több tengermelléki szállópart' leírása, egy útmutató, 's az úton és ösvényeken mutatkozó minden figyelemre méltó tárgyak' jegyzéke; továbbá különféle kormányi szabályokat, a' számüzötteteket, az ország' felosztását, révpartokat, postákat, bírószei költségeket illetők, a' gyarmat' jövedelmei, a' hatóságok' 's egyéb tisztviselők' 's minden nyilvános intézetek' jegyzéke. A' gyarmat' előkelőbb lakói' névkönyve háromezer névnél többet foglal magában.

A.

Pest: Hazafinak nem lehet nem örvidenie, midőn a' hazai nyelv terjedésének napról napra nagyobb és számosb jeleit szemléli még azon testületeknél is, hol az csak a' későbbi nemzedéktől vala remélhető. Jeles példáját adá ennek a' pesti görög-oláh község f. h. 5-én tartatott gyűlésében, hol a' városi biztos Havas József tanácsnok ur javaslatára, 's e' tekintetben tartott beszédjére, elhatároztatott, hogy ezután a' köztanácskozási jegyzőkönyv, melly régente görögül, későbbben pedig németül vitetett, magyar nemzeti nyelven szerkesztessék; 's mivel kénytetés hasonló esetekben csak nyakaskb ellenszegülést szűl, 's így czélszerű nem igen lehet, hogy e' részben minden egyes tag akarját szabadon kinyilatkoztathassa, a' tisztelt elnök biztos a' tárgyat szavazásra bocsátotta, mellynek sikere az lett, hogy a' német nyelvre öten, a' magyarra pedig harminczan szavaztak. A' hazai nyelvnek illy fényes pártolása 's diadalma a' lelkesb tagokat kitűnő örömmel tölté el; Gozsdou Emmanuel pedig a' községnek tagja 's ügyésze (ki 1826-ban sz. kir. Pest városa törvényszéke előtt első kezde magyar nyelven ügyeket folytatni) látván keblében régóta táplált ohajtását sikerülve, örömtől elragadtatva, azon szerencsét kérte ki magának a' községtől, hogy e' gyűlésnek jegyzőkönyvét, mint hazai nyelven elsőt, ő szerkeszthesse, 's hogy e' nagy fontosságú oklevél alá nevét, mint helyettes jegyző írhasssa. Milly óriás lépésekkel haladna elő, kedves hazánk, 's nyelvünk virágzá-

sa, ha ezen derék község jeles példáját minden más idegen ajkú polgártársink is követnék! —

J.

Proposita Quaestio Academica cum praemio.

Academia moralium ac politicarum scientiarum (Parisiis) nuper has olympicas adnexo praemio quaestiones proposuit; Critica disquisitio in Philosophiam Germanicam. 1) Praecipua systemata, quae inde a Kant inclusive ad hodiernam usque aetatem procusa sunt uberiore analysi sistantur, ubi in primis systematis Kantiani velut fundamenti ceterorum ratio habenda. 2) Philosophia haec dijudicanda et elucubratio principiorum, quibus eadem innititur, danda; praeterea commentarius de diversis methodis, quarum ea usum facit, et de resultatis, quae obtinet conficiendus; disquisitio item adornanda errorum ac veritatum, quae in se complectitur; demum quid de progressivo philosophiae in Germania motu sub hac aut alia forma subsistere possit. Praemium pro optimo de his argumentis opere 1500 fr. propositum est. Dissertationes autem hae gallica vel latina lingua scribi possunt. Terminus concursus dies 31. Dec. 1838 defixus, inomisse observandus. Opera Secretariatui Academiae a portorio libera submitti debent. (Nulli dubitamus etiam inter Lectores nostros dari complures, qui in hanc arenam literariam descendere parati sint.)

v. *

Literaria Annunciatio.

Methodus, qua adolescens Musarum graecarum studiosus **Conjugationem** verbi graeci generis activi et medio-passivi imprimis Slavus suam esse edoctus intra paucas horas e fundamento condiscit, i.e. **Matris slavicae filia erudita**, vulgo lingua Graeca seu **GRAMMATICA** cunctarum slavicarum et graecarum dialectorum etc. Auctore **Gregorio Dankowsky**, literarum graecarum in R. Academia Posoniensi professore. — Liber secundus. **Conjugatio** prima generis medio-passivi slavograeca, praemissa conjugatione generis activi vulgaribus grammaticis graecis accommodata. Posonii 1837. Apud Ign. Ad. Schaiba.

Excellentissimo ac Illustrissimo Domino

JOSEPHO VURUM,

Episcopo Nitriensi I. Ord. S. Stephani Regis Apostolici Commendatori, S. C. et R. A. Majestatis Actuali Intimo Status Consiliario Domino
Gratiosissimo D. D. D.

devotus Auctor.

Prima linea slavicum, secunda graecum exhibet textum latinis literis exscriptum.

Táhny na hori Nitranské, Mówa a) má!

Tány na ori Nitranská, Móa má!

Wjtaj, klonjso tomu, ho tstijusi weliki takai b)

mali,

Wjtaje, klonjso tohomu, hon tijusi weliki tekai

ámali,

Josefa potstniho widútea, ow ti peycha jesti.

Josefa potnion widúsa, ow ti peycha jesti.

Jého oko to wjadro c) na nebesi.

Jého okos to wjadron na newesi.

Jého 'retši jest' jadro.

Jého 'resi jest' jadron.

Ow widj dál wjedóts ta poista

Ow widj tál wjedós ta pista.

Orwani Josefa menujusi Atta! d)

Orwani Josefa menujusi Atta!

Nitra, ti jest' wjedomno, páje de e) te Vurum

Nitra, ti jest' wjedomenon, páje de te Vurum.

'Zijeto Josef ešte doliho! f)

'Zjto Josef este dolihon!

Prima linea slavicum, secunda graecum exhibet textum graecis literis exscriptum.

Τάνν' νὰ ὄρη Νιτρανσκέ, Μῶα μὰ!

Τάνν' νὰ ὄρη Νιτρανσκά, Μῶα μὰ!

φοίται, κλόνησο τῷμς, ὃ τστίσσι ἡλίκοί τα
καὶ ἀμαλοί,

φοίταιε, κλόνησο τῷ ὁμς, ὃν τίσσι ἡλίκοί τα
καὶ ἀμαλοί,

Ιω σῆφα πότσνιό ἰδῆτσα, ὃ τοὶ πευχά ἐστι.

Ιω σῆφα πότνιον ἰδῆσα, ὃ τοι πευχά ἐστι.

εἶο ὅκο τὸ φαιδρὸ νὰ νέβεσι.

εἶο ὅκος τὸ φαιδρὸν νὰ νέφεσι.

εἶο ῥήτσει ἐστ' ἀδρό.

εἶο ῥήσει ἐστ' ἀδρόν.

ὃ ἴδῃ δᾶλ' εἰδῶς τὰ ποιστά.

ὃ ἴδῃ τᾶλ' εἰδῶς τὰ πιστά.

ὀρφανοὶ Ἰωσὴφ α μὴνύσαι Ἄττα!

ὀρφανοὶ Ἰωσὴφ α μὴνύσαι Ἄττα!

Νίτρα τοί ἐστ' εἰδόμενο, πάει δὲ τὲ Φέρεμ.

Νίτρα τοί ἐστ' εἰδόμενον, πάει δὲ τὲ Φέρεμ.

Ζήτω Ἰωσήφ ἐστέ δολιχό!

Ζήτω Ἰωσήφ ἐστε δολιχόν!

a) Mów a Polonis est Slovacorum Mluwa. Graecis Doricis est Mōa, Mōa, quod Graecis Atticis Musa, Mēsa. Rei naturae convenit, ut locutio, quod Mów a denotat, qua homo imprimis a brutis distinguitur, culturae symbolum constitueretur. b) takai est croaticum, inde Bohemicum taki. c) wjadro polonicum illyrico wédro serenum denotanti respondet. d) Atta est carniolicum. e) de Vendis est idem quod Slovacis že. f) dolího Serbo-Vendi pro bohémico dlauho, slovacico dlúho adhibent.

Versio verbalis.

Tende ad montes Nitriensis, Musa mea!

Saluta, inclina te huic, quem honorant magnique et
parvi,

Josephum honestum videns. Is tibi superbiae est.

Ejus oculus est serenitas in nubibus.

Ejus sermoni est nucleus.

Is procul videt, peritus fidedignorum.

Expilati Josephum nominant Pater!

Nitra tibi est notum, alit quod Te Vurum.

Vivat Josephus adhuc diu!

Solutio Logogryphi in Nro 15.:

F u n d a — U n d a.

Libertas Liberalismi.

Saepius jam demonstratum est Liberalismum et Despotismum in realibus ac practicis suis consecrariis plene convenire. Neque vero fortuita est haec convenientia, sed necessaria, quoniam ambo arbitrium humanum, — hic unius solius, ille multitudinis — juri, quod divinis innitur praeceptis, inque historia seu eventu rerum continuo semet explicat, substituere non verentur. Necessarium esse existimamus, frequentius ad hujusmodi phaenomena reflectendo, ea quanto evidentius obtutui sistere, ut crebra hoc tempore politicarum idearum confusio, quae veram, in jure fundatam, libertatem cum liberalismo, et extra humanum arbitrium positam Superiorum auctoritatem ac potestatem cum despotismo permutare solet, tandem accensa veritatis face tollatur.

Exempla nunc in hanc rem e libera America et per liberales Ministros gubernata Anglia desumimus:

1) Libertas preli, ut cuique notum est, ad liberalis Civitatis ideale pertinet; quin imo pro conditione, sine qua non, habetur, suppressio autem vel tantum circumscriptio ejusdem, pro actu despotismi jura hominis violante proclamatur. Audiamus interim novum quemdam Auctorem de statu libertatis preli in normali Libertatum Civitate.

„In America“, ait Tocqueville — postquam effrenatam lubidinem et absolutum Despotismum, quem major electionis jure gaudentium numerus in

minorem exercet, exposuisset — „Majoritas terribilem circa cogitandi libertatem describit circulum. Intra hunc orbem, quidquid libuerit, scribere licet, at vae illi, qui eum transgressus fuerit. Non quidem rogus (Auto da fe) eum excipit, sed infinitae omnis generis contumeliae expectant, et talis quotidie novis persecutionibus expositum se videt. Politicus curriculum eidem in perpetuum obstructus, quamprimum potentem illam factionem offenderit, quae sola ad munera viam patefaciendi potestate gaudet. Quaevis resarciendae hujus jacturae, ipsa adeo obtinendae celebritatis ratio ei denegatur. Antequam opinionem suam publice notam redderet, amicos et assecclas se habere putabat, ast postquam se enunciaverit, ab impotentis animi adversariis publice condemnatur, dum interim ab amicis, nimium cautis, deseritur. Tandem cedere cogitur, et quotidiana contentione, cui semet subderat, fessus, obmutescit, ac si conscientiae remorsibus ac poenitentia — se locutum fuisse — divexaretur. — — Non audimus quidem hodie Despotas inclamare: „cogita et age ut ego, aut morere“ eorum attamen loco tyrannica pluralitas sic loquitur: „licet quidem tibi aliter, quam nos, cogitare, et vitam retinere, ast deinceps inter tuos concives peregrinus habebis, civilia jura retinebis, at nullum eorum usum capere poteris: si enim suffragia concivium sollicitaveris, repulsam patieris, et dum aestimationem tibi procurare adlaborabis, contemtum experieris. Inter homines vives, eorum tamen juribus carebis. Te proximi

„tui, velut animal quoddam impurum vitabunt, nec illi quidem minus, qui innocentiam tuam plene exploratam habent, metu ne ipsi quoque e humano arceantur consortio. Abi in pace! donata tibi est vita, quae tamen pro te morte ipsa miserior est.“ Dominans haec majoritas joculari secum haud sinit, minima objectione offenditur, et lenissimum verbum iram ejus provocat; laudari semper cupit, et Americanus ab extraneis duntaxat veritates quandoque audit. Ratio, cur America celebrioribus scriptoribus destituatur, est evidens. Ibi scilicet magna auctorum ingenia florent, ubi opinionum adest libertas, atqui libertas opinionum ex America exulat.“

Liberalismus itaque libertatem preli oprimit. (Plura et clarissima in hanc rem exempla in ipsa Europa inveniri possunt: plerumque enim ubi fama libertatis ampla, libertas ipsa perangusta est, et ea quoque in genere atrocissimis ultionibus ad homogeneas opiniones restricta. Quemadmodum enim ad hoc, ut vetus ordo subverti possit, liberales omnem obicem amovendi causa plenam opinionum libertatem adstruunt, ita, scopo potiti, adversam sibi opinionem tanto studio suppressere, neve animos facti poenitentia subeat, tanta diligentia omnia praecavere adlaborant, ut ne protoparentes quidem nostri, post lapsum a reditu in Paradisum severius prohibiti fuerint, quam libertatis vertigine seducti post defectionem a deserendis liberalismi signis, regressuque ad saniora arceri et cohiberi solent.)

2) Alterum exemplum docebit, quem ad modum liberalismus in regno, in quo hucusque jus et libertas viguit, nunc liberalismus bonaparteianum Politiae despotismum inducere contendat: — In novissimis comitiis liberales reformationum in Anglia Ministri politiae legem in Hibernia exasperandam rogarunt. (The Irish Constabulary Bill), quamvis constanter adfirmarent, sub benigno suo et justo regimine Hiberniam, per Ministrorum Tory praeposteram agendi rationem concitatam, plene pacatam esse. Liberali hac lege Locumtenenti Hiberniae potestas danda petebatur: Generalem-Inspectorem politiae Hibernicae, duos Subinspectores, 42 Comitatum Inspectores, unum Quaesstorem, Praefectum lictorum (adparitorum: Constables) Principem eorundem, Subofficialem adparitorum etc. creandi, prout quippe necessarium putaverit. Omnes hi a Locumtenente R. stipendia recepturi essent, ut sic propria auctoritate exercitum, dum libuerit, sibi conflare, et regnum pro arbitrio gubernare valeat. His non contenti, Ministri contra solennia ac fundamentalia originalis Constitutionis britannicae praescripta, imo contra quaevis aliorum etiam regnorum, in quibus adhuc jus et justitia viget, constitutionalia praecepta illam quoque fecerant propositionem, ut apparitores hi tribunalium regionum potestati subtrahantur, et soli Generali-Inspectori politiae subjiciantur. Hac ratione sententiae venerandorum tribunalium uno calami ductu, si eae Generali-Inspectori displicerent, in nihilum reciderent. Regni Byzantini,

et militaris Despotismi Napoleonis historia nihil huic Ministrorum liberalium in libera Anglia rogationi, pacatam, ut ferebatur, Hiberniam concernenti, simile quid exhibendo est; quantum vero excitaturi fuissent clamorem factionis Whig assidue, si Pitt 1798, dum in Hibernia furor seditionis publice grassaretur, ejusmodi rogationem in medium proferre ausus fuisset? — Interim felici pro vera Angliae libertate eventu haereditarii, neque adhuc reddendis rationibus summae potestatis populo subiecti Proceres, liberalismo huic resistebant; et 42 Comitatum Inspectores ad 4 provinciales reduxerunt, statueruntque, ut ad propositionem duntaxat Comitatus Jurisdictionis Locumtenens R. in secreto consilio localis politiae adparitorum numerum augendum praecipere possit. Ad §-phum vero rogationis, qui contra potestatem tribunalium directus fuit, longe major Procerum numerus cum indignatione exclamavit: „nolumus leges Angliae mutari“, et sic veneranda haec juris propugnacula in plena sua etiam in lictores et adparitores politiae auctoritate conservata sunt. Hac ratione solent liberales Ministri libertatem personalem promovere, Aristocratae autem, quos ignaros et obscuritatis amantes calumniari placet, eandem suppressere! —

Lector, qui serio haec expendit, consectaria in ambabus expositionibus elucetia, pro fortuitis habere nequit; quin imo, persvasum tenebit, veram libertatem ibi tantum locum habere posse, ubi jus constans in pleno suo vigore floret; ibi vero jus vigere haud posse, ubi turbae populi, velut De-

spotae inconstantissimo, levissimo, ferocissimo, arbitrio indulgentissimo, et amentissimo monstrum jus omnipotens conceditur, quod super omnia jura dominetur. Una mox perspiciet, liberalissimum, postquam summa potestate potitus fuerit, eam mediis duntaxat juri exitiis, liberalibus item simulationibus ac mendaciis retinendo esse; et si imaginem hanc consummare velit, revocet sibi in memoriam: sub ferreo Napoleonis sceptro Commissionem Senatus exstitisse conservandae preli libertatis causa, et aliam personalis libertatis tuendae gratia! et tamen despotico-liberali hoc ludibrio non obstante, in quo unquam germanico-europaeo regno alterutra harum libertatum fuit adeo oppressa, et divexata, sicut sub glorioso hoc revolutionis gallicae gnato?

v. * e B. W.

De nominibus Christiano convenientibus, hocque in Baptismo imponendis.

Apud Romanos ethnicos teste Macrobio (Saturnal. L. I. c. 16.) nono a nativitate die maribus, octavo foeminis nomina imponebantur; iique dies ob infantium lustrationem lustrici dicebantur. Eos tamen in diem trigesimum ab Antonino Imperatore fuisse mutatos insinuat Capitolinus (in ej. vita c. 9.) Franci veteres pariter nono die natis suis dabant nomina, ut e quadam lege Salica (5. tit. 26.) colligitur. Graeci juxta Hesichium decimum, iuxta

Aristotelem septimum a partu diem nominum impositioni dicarunt. Fieri potuit, ut quum institutum fixo die nomina natis imponendi apud ethnicos longe lateque flueret, istud ab eis permaneret in Christi civitatem, in qua Graecorum Euchologium octavum a nativitate praescibit (v. Jos. Aloys. Asseman. cod. lit. T. I. c. 2. sect. 3. Simeon. Thesal. L. d. Sacram.); quamquam apud Moscovitas teste L. B. Herbenstein ipso natali Sacerdos nomen imponat. In patria certe nostra, qui graecanicis moribus vivunt, octo dies non expectant, sed cum Baptismo nomen imponunt.

Veteres Christianos liberis suis Apostolorum vel Martyrum nomina non raro tribuisse constat ex Eusebio (H. E. L. VII. c. 25.), Theodoreto (Ser. 8. de graec. affect. curat.), Nicephoro (H. E. L. VI. cap. 22.) S. Joannes Chrysostomus in Homil. Encomiast. in S. Meletium Antioch. (T. II. edit. Montfauc.) ait: Solent amantes eorum, quos amant, vel nuda complecti nomina, et incallescere ad ipsas appellationes, quod vobis quoque in hoc beato (Meletio) usu venit. Nam cum eum ab initio in civitatem ingressum excepissetis, unusquisque filium suum ejus nomine appellabat, per appellationem existimans unusquisque in domum suam sanctum introducere; missisque patribus avis et proavis matres beati Meletii nomen imponebant liberis, quos pepererant. Naturam enim vincebat a-

mor pietatis, et deinceps, qui nascebantur non naturali solum benevolentia, sed etiam affectu erga illam appellationem erant cari parentibus. Non deerant tamen, qui a ratione temporis, quo sobolem susceperant, imponendum nomen mutuaverunt; ita videtur nomen Paschasii, aut Epiphanii pueris datum, quod in Paschate, vel Epiphania lucem aspexissent. Sed praeterea ab animalibus etiam Ursi, Leonis, Lupi, Aselli, Bubalii, Pecorii; item animae proprietatibus: Innocentiae, Eusebiae, Fidei, Spei, Charitatis, Felicitatis; denique nostris ad Deum seu relationibus, seu officiis. Quod vult Deus, Deus dedit, Deo gratias, Habet Deum etc. appellationes pariter acceptas fuisse antiqui lapides, et ecclesiasticae tabulae testantur. Erant, qui a Deorum nominibus, vel quae celebriores gentiles habebant, non abhorrent; inde sunt etiam apud Christianos usitata, Herculis, Bachi, Apollonii, Saturnini, item Hannibalis, Apuleji, Pompeji, Virgilii, Julii, Augusti nomina (Murat. novi thesauri T. I. p. 376 et 387). Porro aliqui sua nomina, quibus nuncupabantur gentilismo dediti, etiam christiana sacra amplexi retinuerunt, uti: Titus, Flavius, Clemens, nobis cum praedicato Alexandrini notissimus, vel Constantinus Imperator. Alii autem vetusta cum novis in Baptismo permutarunt. Sic Atticus Episcopus Theodosii junioris conjugem Athenaidem Eu-

dociam dicit (Socrat. L. VIII. c. 21.). Plura de his vide sis apud Martine (de antiq. Eccl. rit. L. I. art. 10).

Nunc in occidente generalis mos est, ut in Baptismo sancti alicuius nomen imponatur, quem urgente etiam Catechismo Romano (de Bapt. c. 2.) omnino servari decet, ut ipsa nominis similitudine homines ad cultum et invocationem Sanctorum, implorandum eorum patrocinium, et virtutum emulationem, denique reflectendos in communionem Sanctorum, quae fidei articulus est, animos admoneantur. Qui haec non curant, et adhuc Hannibalis, Pompeji, Arpadi, Toxi, Florae, Dianae nominibus delectantur, illud saltem considerare deberent, quam parum congruant tam profanae appellationes Religionis Christianae sanctitati.

Reprehendit Thiersius (Traité des superstitions T. 2. ch. 13.) etiam illos, qui filias suas Michaëlas, Gabriëlas, Raphaëlas, Seraphinas, Thominas, Josephas, Carolinas etc. vocari volunt, neque enim Sanctae his nominibus notae sunt. Similiter reprehendendae sunt, quae se Antonias non a Virgine S. Antonia, vel Franciscas non a S. Francisca vidua Romana, sed a S. Antonio de Padua, aut S. Francisco Seraphico appellari malunt. Quodsi per haec nomina illae se Sanctos Michaëlem, Gabrielem, Raphaëlem, Antonium, Franciscum venerari profitentur, nihilominus peccant in eo, quod nomina indant sexui minime consentanea. Sicut et viri, quibus

nomina a B. Virgine, vel huius Matre Mariae vel Annae trahere placet. Etenim Rituale Bituricense a. 1606. Bellovacense a. 1637. Andegavense a. 1666. Rhemense a. 1677. Sanctorum vel Sanctarum nomina sumi jubent pro sexus diversitate.

De nominibus in veteri Testamento usitatis Concilium Burdigalense (a. 1583. Tit. 9. de Bapt.) ita decrevit: Nomina Sanctorum Patrum veteris Testamenti affectare haereticorum est. Quocirca Parochi serio admoneant huiusmodi nominum cupidos, quo majori gratia et lumine novum Testamentum praestat veteri, sic longe esse decentius Sanctorum Apostolorum, et Discipulorum Christi, atque aliorum, qui eorundem sanctitatem imitati sunt, nomina infantibus imponi. Similiter Concilium provinciale Mexicanum a. 1585. habitum monet: Indorum Parochi infantibus in Baptismo nomina ne imponant e Testamento veteri desumpta. Plures Constitutiones synodales in eandem rem laudat Thiersius loco citato.

* *

Decretum Sultani de instituendis quinquies per diem precibus:

Cunctis fidelibus (Muhamedanis) illam incumbere obligationem notum est, ut leges ac praecepta religionis adamussim observent. Notum pari-

ter est, praeceptum de quinquies per diem instituendis precibus esse unum e fundamentalibus salutiferae religionis nostrae praeceptis, et sicut eos, qui illud accurate adimplent in hac et alia vita beatos omnino futuros, ita transgressores hic et ibi infinitas miserias, adversaque fata perpessuros. Hinc manifestum est malorum, uti pestis et incendiorum, quibus metropolis aliaeque urbes islami-smi ab aliquo tempore adflictae erant, causam moralem in horum et aliorum pietatis exercitiorum neglectu, quo semet quidam cerebro carentes et in vetitum proclives contaminarunt, quaerendam esse. At vero restaurator disciplinae religionis, ac principiorum regiminis nostri benignissimus Imperator, salutiferae religionis nostrae protector, inde a quo solum gloriose conscendit, eximio religiosae pietatis exemplo primus omnibus praelucens, dum ipse praescriptis orationibus publicis regulariter interest, simul in aliis vel minimum religiosarum obligationum neglectum damnat et redarguit. Pio hocce animo, — quem serenissimus Sultanus inde a glorioso regiminis auspicio, aedificatis aut restauratis plurimis Constantinopoli et in provinciis moscheis, sacellis et oratoriis, auctis item cunctorum religionis ministrorum salariis, aliisque salutaribus operibus contestatus est, — praecipere dignabatur, ut omnes aulici e sua comitiva, qui animae curatore (Iman) destituuntur, talem in domicilium suum accipiant, et cum eodem praescripta pietatis exercitia peragant. Illi vero, qui ejusmodi ministrum intertenendo non sunt, et sic in genere o-

mnes caeteri fideles in suis domiciliis i. e. per diem in tabernis, nocte vero in cubilibus suis, dum orationum tempus indicatur, labores relinquunt, et proximam moscheam aut oratorium adeant, praescriptas preces, praecipue primam et ultimam diei Veneris ibi in communi recitandi gratia. Ut vero magistratus horum et aliorum religionis praeceptorum observantiae invigilare, idque curare valeant, ut moscheae, oratoria, vestes, et corpora musulmannorum, quantum fieri potest, munde serventur, id circa omnium tribuum et coetuum Praefectis mandata necessaria data sunt. Sapientibus his Serenissimi jussis convenienter quilibet muhamedanus, qui absque legali excusationis causa, tempore orationum in platea deprehenditur, comprehensus illico examinandus erit, et si divinorum neglector inventus fuerit, Magistratui corripiendus et castigandus tradetur. Ut vero haec altissima, severam praceptorum religionis observantiam et munditiam in oratoriis custodiendam concernentia, decreta universim magis cognoscantur, et cuique notum reddatur: transgressores comprehensum et poenis congruis affectum iri, ea, in paginis publicis (21. Schewwal 1252=29. Jan. a. c.) vulgantur.“

Alio Sultani decreto quinquies per diem instituenda ablutio velut religiosa obligatio, et sanitati etiam quam maxime proficua iungitur.

Suprafatae paginae publ. praeterea ajunt: „Serenissimum Sultanum, exempla praecessorum imitari cupientem et ardentissimo in emolumentum religionis studio flagrantem, praecipere, ut cuncta

in ambabus sanctis civitatibus (Medina et Mecca) aedificia, quae restauratione opus habent, debite reficiantur. Idem nova et magnifica templi siparia et lampades cum aureis et argenteis catenis fabricandas curat pro dictis civitatibus destinatas. Omnes ejates Imani, s. Oratores, Muesini, et caeteri religionis ministri notabile augmentum salariorum accipient, in primis Mollae (superiores Judices; ecclesiastica dignitas) ne posthaec taxas judiciarias exigant, sed e reverentia sacris in his locis justitiam gratuito administrent. Pro domicilio Praefecti harum urbium (Scherif-Bey) magnum erigetur aedificium. In resolutione, super hoc edito, Sultanus semet appellat: „perbeatum, quod consilium hoc,, „pridem jam animo conceptum, tandem effectui,, „mancipare possit; verba desunt ad depromendum,, „Omnipotenti gratum animum, qui impedimenta,, „removens, potestatem fecerit populo suo novae,, „in religionem venerationis, et ardentis sollicitudi-,, „nis documentum edendi suaeque pietatis obliga-,, „tioni satisfaciendi.“

v. * e B.

Nova-Seelandia nunc.

Naves anglicae „Aventure“ et „Beagle“ ex itinere circa orbem terraqueum sub imperio Capitanei Fitz Roy nuper reversae sunt, postquam inde a 1825 usque 1836 cursum confecissent. Praecipue litora Americae meridionalis sedulo explorarunt. Relatio, quam de Nova-Seelandia praestant,

memoria in primis digna est, in qua praeter alia haec occurrunt. „Quam fertilis Novae-Seelandiae borealis regio, quamve velox characteris incolarum mutatio! Libere jam nunc et secure europaeus solus, absque omni infestatione quamvis partem borealem insulae peragraré potest, ubi antea adhuc annos, si hoc tentare ausus fuisset, clavae certaeque neci semet exposuisset. Domus Anglorum et Americanorum ad sinus insulae dispersae ubique visuntur, coloniarum autem celerrime in dies crescit numerus. Hoc totum societatibus missionariis in acceptis referendum. Nihil profecto potest esse jucundius, quam colonias agricolarum commodis oeconomicis aedificiis, horreis, molis fluvialibus, opificum tabernis, et amplissimis hortis in meditullio boreali provisae videre. Maxima admiratione vidi haec omnia, et quum indigenam Novae-Seelandiae conspicerem, totum conspersum farina, plenum frumento saccum bajulantem, dum recte e mola prodiret, vix propriis credidi oculis.“ Itineraria haec descriptio proxime typis edetur. v. * e Z.

Magnificum Bibliorum Manuscriptum.

In America boreali ostenditur hoc tempore antiquum Manuscriptum quinque librorum Mosis, in duas columnas divisum, duorum pedum latum et sexaginta longum. Originem habet ex Europa, et ad familiam quampiam Judaicam spectabat. Familia haec bellis Napoleonis ad incitas redacta et

e regno, in quo habitaverat, emigrare coacta, Hollandiam petiit, magni pretii Manuscriptum, solum quod e fortunis restabat bonum, oppignorum. Quod cum reluendo deinceps non esset, in manibus creditoris relinquendum fuerat, qui illud Americano cuidam vendidit. — Id praecipue in eo, praeter alia, memoriam meretur, quod totum in pelle conscriptum sit. Ex hoc respectu magna ei aetas tribui debet, quoniam aetate sua illud tempus excedere conjicitur, quo pergamenae usus pro libris fieri cepit.

v. * e Z.

Inauguratio Catholico-Ecclesiasticae Academiae Varsoviae.

Die 9. Febr. Varsoviae in ecclesia PP. Franciscanorum solennis academiae catholico-ecclesiasticae, per decretum Caesareum de 16. Octobris 1835 erectae, inauguratio peracta est. Hora 9-na mat. Rector et omnes Professores novae Academiae in solenni suo muneris ornatu ecclesiam ingressi una cum scholaribus academicis ad sinistram arae principalis latus loca occuparunt. Hora 10. Generales et dicasterialia regiminis membra conveniant. Simul cum his Archi-Episcopus Choromanski et paulo post Princeps Locumtenens in comitatu Generalis - Locumtenentis Golowin comparebant. Archi-Episcopus post solenne Missae sacrificium ad latus dextrum altaris majoris sedem cepit, et per Canonicum Kotowsky supramemoratum decretum praelegendum curavit. Tum adlocutione habita

scopum, gravitatem et emolumenta novi instituti exposuit, indicavitque per Maj. Imperatorem Archidiaconum dioecesis Podlachiensis, Praelatum Ossolinski, Academiae Rectorem nominatum esse. Postea sylabum Professorum neo nominatorum praelegit, et ad depromendam professionem fidei eosdem provocavit. Post hunc solennem actum Rector Ossolinski sermonem habuit, in quo gratus benignitatem Majestatis Imperatoris celebravit, quam eadem Catholicae Ecclesiae ejusque sacerdotibus erectione hujus Academiae exhibuit. Vespere Generalis-Locumtenens Golowin, velut gubernialis Commissionis in ecclesiasticis et institutionum negotiis Director, in diei hujus festivitatem lautum instituit convivium. v. *

Pestini 20. Febr. Ill. quondam Joa. Marich, el. Eppus Scuttariensis, Abbas B. M. V. de campo Strigoniensi, Cath. Eccl. Alba-Regalensis Praepositus Major et Can., Syn. Exam. Excelsae Tab. Septemviralis, S. Sedis Consist. item compl. II. Cottuum T. J. Assessor, post plurium hebdomadarum infirmitatem, aetatis anno 72., e phthisi obiit. Exuviae denati die 23-a Febr. solenni funere in cryptam cath. ecclesiae Alba-Regalensis illatae sunt. Beneficus in humanum genus animus pietasque vita functum aestimatissimum reddiderunt. Requiescat in pace!

E p i g r a m m a.

De Hebraeo fure.

Sachari et argenti fur est comprehensus Hebraeus:
Tres illum rabido mordebant ungve feroces,
Totaque conpunctum, pepulerunt, terga, sodales,
Omne tulit punctum, quia miscuit utile dulci.

U j o n z á s, R e f o r m.

Fondor és Divati.

Fondor: Valami bú ránczolja homlokodat; min tünődöl?

Divati: Szabómra boszonkodom, elrontá attilámat; a' szépvilág csúfjává akara tenni a' bohó. Ime, ki hordoz ma már galambkosarakat? — 's minek ez a' nagy gallér, mint valamelly nyakpais a' vágás ellen? — térdkalácsig pedig már több három hónapnál senki attilát nem visel!

F. Add szabómhoz, fogadom a' legujabb divathoz szabandja; ő nagy mestere a' reformnak, 's radical ujonzó. Pikó Árpád ölténnye nem öltött szemedbe? való remek izletű; az ő munkája. Azóta alig győzi uracsaink' hasonló rendeletüket elégitni: 's ki hinné? az egy ócska attilából kerekedett.

D. Mondhatom, ugyan páváskodik is ám benne, magam is ollyast készítek; az ócskát meg lehet fordítani.

F. A' radical-reform-szabónak éppen ez a' fő-tisztje: a' fordítást, forgatást, borítást, burkolást, bontást, bonczolást, metszést, szelést, vágást, vagdalást, osztást, darabolást, toldást, foldozást egyaránt értse. A' fő dolog, hogy külső formára nézve mindent uj alakba öntsön 's ujja teremtsen.

D. Csak az, hogy, ha gyakran forgatják és szabdalják a' posztót, nem áll ki sok reformot.

F. Hiszem mi állandó e' világon? minek sem kell ma soká tartani, ne hogy megunassa magát;

a' közönséges mozgás' elve mindegyre változást kíván.

D. De mi ebből a' nyereség?

F. Kimondhatlan sok. — Ugyan is, ha ki szüntelen ujforma, 's kitűnő, korszellemű divatos öltözetben jelen meg, ezen küldisz' 's jólét' tanúsága által hirt nevet 's hódolást arat, 's mint első rendű fényes csillag ragyog 's tündöklék a' jóízlet', műveltség', pallérozottság' főfokán. A' kereskedőknek is mód nyíltatik új és új árukat szerezhetni, 's így az ipar vég nélkül növekedhetik, a' köz jólét —

D. Mind ez nem szenved kétséget; a' szabók is, kivált a' forgatási reformok által kárt nem valának; ha mi — változtatás közben — kéznél felejtetik, az is csak a' szabó haszna; így gyakrabbi a' rájuk szorulás is.

F. Igen természetes: minél több a' munka, annál sűrűbb a' nyereség. De az olly virtuos hírt is szerez magának, 's ő a' nap' hőse! —

D. Mig egy találmányosb virtuos merészebb operatióval 's újabb boncztannal a' közfigyelmet magára bájolván az aranyveészszőt amannak kezeiből kiragadja; azonban ezt is a' mozgás-elve kívánja így. Mai nap kiki annyit fordít a' világ' kerekén, mennyit lehet, 's ön haszna kíván. Az ugyan is igaz marad, hogy a' jó és szükséges reform sokat ér.

F. Most csak a' gyávák 's az öreg mamók ragaszkodnak a' régihez. Ime szomszédunk háza egy pár év előtt — Hányka Bela' attyának élteben —

melly komor alakban álla: a' puszta sima falak, ritka ablakok, kerék kapu 'sat. ó testamentomra mutattak; most kiki megáll a' pompás palota előtt, a' szép szobrozott kapu, az ajtónyi nagy és sűrű ablakok 'sat. önként kínálkoznak.

D. Tagadhatlan, hogy Hányka háza most csinosb, sőt ékesb tekintetű, külseje gyönyör a' szemnek; azonban az is bizonyos, hogy könnyebb az öltönyt megfordítatni 's változtatni, mint egy házat; valamint még ennél súlyosb, 's veszedelmesb forgathatásu tárgyak is vannak! — Hányka Beláról, 's híres építőmesteréről furcsán beszélnek az emberek.

F. Jaj sok mai nap a' rágalmazó, 's mindenkinek vannak irígyei, vannak ellenségei; az ékes palota szomszédokat aláz, és soknak szálla szemében.

D. Ez is hihető; de az is igaz, hogy Bela szép örökségbe lépe alig mult három esztendeje. Attya igen vagyonos gazda volt. A' ház nem tündöklő uj alakban ugyan, de erős jó karban állott. Dicsérték alkalmas fölosztását kissebb 's nagyobb elkülönzött lakokra; mindenikhez jó élés- és fakamara, tágos padlás, világos nem füstölő konyha, jól fülő kálhák, elég világos, nem fölötte magas de téres szobák; a' házban legjobb rendtartás, tisztaság, béke 's bátorság, ügyes fölvyígyázat. Ezekért tömve volt szép bért fizető lakókkal, kik ott korosodtak, sőt többnyire ott haltak el.

F. Mint a' tormába esett férgek; én pedig in-

kább laknám egy erdei kies kalibában, mint sem egy mohos ócskaizletű házban a' város közepén.

D. Belát azonban legjobb baráti is most könnyelmű fecsérőnek bélyegezik, mint hogy szükség nélkül jó házat rontott, 's erején fölül építeni kezdett; mind ezekben bizodalmát egy ujonzó építőre ruházta, ki azt meg nem érdemlé.

F. Haki dolgos kezeknek munkát, 's így a' szegénynek kenyeret ad, nem pazarló; haki maga az építéshez nem ért, szükség, hogy azt másra bizza. De mért nem is érdemlette volna meg Hányka' építő mestere a' bizodalmát? — nem pompás a' ház? nem épült serényen? mintha úgy varásoltatott volna elé.

D. Ki egyedül a' munka kedvéért ront, szükségre vagy legalább haszonra nem tekint, kémélve szólván balgatag; nincs ma szűke a' hasznos és szükséges munkának. A' ki ront hogy építhessen, az nem halad, csak erejét vesztegeti. — Bela' építő mestere vádoltatik, hogy csalárd tervekkel, melyekben az építés' idejét 's költségeit kisebbítve, a' jövődői bért magasztalva adá elé, a' tapasztalatlan házurat elszédítette légyen. Alku szerint egy nyár alatt elkelle vala készülni a' háznak, belől azonban maiglan minden félben van.

F. Abban is elég öröme lehet a' ház urának, a' mi kész, a' többit lassanként kényyére végezheti.

D. Sovány 's rövid öröm volt biz az, azért kullog úgy szegény Bela, mint ha szüntelen orra vére folyna; van is oka busongani, mivel már kevesebb az övé semminél: a' ház el van tőle bő-

csülve; sőt egy pár hitelező is kihűlve vakarja már fejét.

F. Mit mondasz? úgy — talán különben is tékozló volt ő kegye; 's ha e'képp végre kifogyván a' pénzből, az építés félbeszakadt, erről az építő mester mit sem tehet.

D. Belát nem lehet különben nagy költőnek nevezni: mindenét az építés emészté meg. A' szép jövedelem megszűnt, miota a' lakosok ama radical reform által a' házból nyakrafőre kiküszöböltettek, most már jóra való nem mén az uj, de készültelen házba, 's ha oda vetemedik is, kézzel lábbal ismét kiigyekezik.

F. Ez megfoghatlan dolog! hiszem csak nem fészkelte be oda magát kísértet?

D. Sőt mondasz valamit: az egyenlőség, a' szabadosság szelleme lepte meg az egész házat. Minden közös ott. Mindenkinek kapu kulcsa: éjjeli baglok, gyanus kalandorok, szerencse vadászok, ingyen élők, szemfény vesztők, koczkahősök 's egyéb illy nemű varásmadarak tanyáznak a' palotában, hol — a' szabadság 's egyenlőség elveibe ütköző politia 's minden fölvi gyázat, rendtartás, tisztaság, bátorság, 's béke szám űzve — számtalan a' lopás, rágalmazás, czivódás, veszekedés: ki még ezektől nem irtózik, félti életét a' félig készült dűledező falak közt, a' félig fedett 's átázott gerendák alatt.

F. E' baj! de nem állandó; a' ház eladattatik, ki azt megveszi, kiépíteti, 's így kívül belől ékes palota lesz. A' város, a' község még is nyertes:

kis ideig tartó egyesek' kellemetlenségét a' közjóért el kell nézni. Akár kié marad a' ház, az mind egy. — 'S mind e' mellett az építőmester ártatlan.

D. Akkor is, ha álnokul a' gyáva házigazdát jégre vitte, hogy annak kárával 's végromlásával egyszerre boldoguljon? — ha csak azért rongált, hogy a' zavarban halászhaszon? — ha tulajdon szép csinos háza ez idő alatt máséból épült? — 's ha vasban, téglában, mészből 'sat. sőt még a' napszámosokban is alattomban osztozott? — ha értetlenül vagy gonoszul a' jó erős régi falakat nagy kivágásokkal úgy elgyengítette, hogy most roskadnak? ha — —

F. Barátom, tudod, hogy ma okosnak áll a' játék. Kitetszik, hogy Hányka nem értett a' dologhoz, kárát magának tulajdonítsa; az együgyűnek jutalma a' kikaczogás. Tapsoljon a' lángeszű, ha ezzel célját érheti.

D. Megbocsáss, de jaj a' polgári társaságnak illy elvek mellett! ha a' csábítás szabad, 's jögot szerez, ha kiki ön hasznát egész családok vég bukásával keresheti; ha azok, kik a' törvény előtt egyenlőséget kiabálnak, a' gyávát ezek' védelmőkből ki tudhatják; ha a' jó rendet — csak azért, mivel az nem mindenkinek szájize szerinti — zavarni, a' régi erős épületet megrongálni nem vétek' sőt dicsőség, ha bár az összeomladozó romok félvilágot temessenek is el, a' másik felet századokig nyugtalanságba 's háborgásba döntvén!! — Fájdalom! hogy erre ingerlő példákat itt-ott láthatni: hol illyes álnok ujonzók nem a' köz boldogságot — melyet ugyan czégérül kitűzve szüntelen fitogtatnak,

rá azonban keveset ügyelnek — hanem tulajdon külön céljaikat elérték, 's csuda szerencsájöket ezer ártatlanok' vesztén fölépítvén, hogy azt megtaltalmazhassák, 's a' megfosztottakat valamennyire lecsilapíthassák, ezek számára kárpótlásul a' köz adót miliárdokkal szaporítani, sőt ha még ez sem elég, uj és uj dúlásokra, 's fölforgatásokra készségüket bebizonyítani soha nem iszonyodnak! — —

F. Csak szorúlt szív, nyögös elme, és szolgálék tántarodhatik el a' hős pályáról. Az ember nem' eiidegeníthetlen örök és szent jogai, a' föllengős szabadság' 's — mig fölsőbbek vannak — az egyenlőség' bájos képzetei, a' minden bilincseket lerázó 's mindenható korszellem, a' határtalan vágy', és sebes haladás' kecasei a' szabad elmét örökre meghódítják 's a' szenvedelmek' szárnyain 's tellyes vitorlákkal megállíthatlanul előre ragadják.

D. Illyen nyaktörő szabadság 's haladás' pályáján Isten veled! —

*

*De lingua in cultu divino publico Ecclesiae
adhibenda,*

Apostolos, et qui per plura secula in horum gradum succedebant, rem divinam sermone populari egisse non laborat ambiguo. Quia vero Hebraeis id temporis Palaestinam, Syriam, Asiam minorem incolentibus lingua vernacula erat Syro-chaldaea illi veteri hebraeae, qua sancti Patriarchae loquebantur, et Moyses Pentateuchum exaravit

affinis quidem, propter multas tamen Chaldaicas et Syriacas voces, quas e captivitate babylica, et necessitudine cum regibus Syriae avitae suae linguae infuderant, multum deformata, et ab illa distincta (Hier. Comm. in Isai. XIX. Aug. Tract. 15. Joan. n. 27.): dubitari non potest, quin sicut Christus Dominus in annuncianda sua doctrina, et institutione sacrae Coenae, ita Apostoli quoque in Synagogis dictarum regionum praedicantes, aut sacra mysteria celebrantes nationali sua lingua fuerint usi hoc magis, quod experiundo etiam didicerint ita se a popularibus suis audiri gratius (Act. Apost. XXI, 40. XXII., 2.). At quia Religio Christiana non nationi tantum Hebraeae, sed toti orbi erat annuncianda, prudentia svasit eligere lingvas dominatrices, quarum vehiculo commodissime posset omnium gentium animis intimari. Tales autem erant per Orientem graeca, per Occidentem latina, sic tamen, ut ex mutuo commercio nec Orienti deessent Latini, nec Occidenti Graeci. Pilatus certe vel causam crucifixionis Christi triplici lingua affigi operae pretium duxit: hebraice propter indigetes, quorum metropolis tulit hoc tragici in Dei Filium sceleris exemplum; graece ob Hellenistas, seu Judaeos graecam loquentes, seu sic fuissent nati, seu facti, aut proselyti, et latine propter Romanos tum Hierosolymis existentes. Et e converso Sanctus Paulus et Ignatius non haesitarunt Romam graece scribere, prout et Hermae Pastor, ut Justini Apologia graeca sunt, erat enim haec urbs iam dudum arbitra, et domina Graeciae, cu-

jus literas non contemnendo labore edidicit. Plane Parthis, quorum sermo hebraea dialectus erat, Sanctus Joannes primam suam epistolam graeco sermone adornatam praeunte S. Augustino (L. II. quaest. evang. qu. 39.) dedicasse creditur. Et licet S. Jacobus Hierosolymis lingua syrochaldaea egerit rem sacram, tamen postquam placuit aetati consequenti huius tenorem literis complecti, graecus stylus fuerat electus, et serius tantum hinc adornata versio syrochaldaea. Caeteri quoque Apostoli, et Evangelistae, si Evangelium Mathaei, et Epistolam Pauli ad Hebraeos excipias, quotquot scripserunt, omnes graium calamum arripuerunt (Eus. Hist. Eccl. L. III. c. 38. Clem. Alex. ap. eund. L. VI. c. 14. Hier. Iren. Guiliel. Cave. de Scriptor. Eccles.) nihil dubitantes se a contribulibus, pariter ac proselytis, et gentibus orientis intelligendos fore. Pronum est ex his intelligere Apostolos per Palaestinam, Syriam et Asiam minorem sicut verbum Dei, ita sacra mysteria quoque praeter Syrochaldaicum idioma etiam graeco dispensasse.

Delati ad alias provincias poterant quidem rem divinam quacunque lingua exequi, sicut et Evangelium praedicare, quod eis donum lingvarum suppeditaret: ceterum tamen cum veri specie affirmare licet eos non valde fuisse sollicitos, ut omnibus omnino gentibus, quae Christi sacris fuerant initatae, propria, domesticaque recitarentur Liturgia. Certe in Oriente ab Ecclesiae incunabulis saltem intra Imperii Romani fines per tria, quatuorve secula vix alia, quam Syrochaldaea, et graeca Litur-

gia frequentabatur, persvasumque erat fidelibus se posse cum fructu adesse, quamvis illius lingvam non callerent. Ubique enim antiquae Liturgiarum lingvae retinentur, quamvis vulgus eas non intelligat, Syri omnes per Syriam, Cyprum et Palaestinam dispersi Orthodoxi aequae, ac Jacobitae, item Chaldaei, Catholici, et Nestoriani, hodieum retinent lingvam in Liturgia S. Jacobi Syrochaldaeam, in qua prima e graeco versio adornata fuit, licet ea vulgaris esse dudum cessaverit. Postquam vero placuit S. Basilio illam S. Jacobi graecam in breviorē contrahere, haec locum prioris in toto Oriente tanto assensu occupavit, ut graeca S. Jacobi Liturgia nonnisi Hierosolymis, unicaque tantum per annum die, scilicet 23. Octobris divo Jacobo sacra apud Graecomelchitas cetera Liturgia Constantinopolitana, vel S. Basilii utentes obtineat (Petr. Diac. ad Fulgent. Conc. Trull. cap. 2. Joan. Damasc. de fide Orthod, L. IV. c. 14.); licet Syri, Cappadoces, Galatae, Licaones, tempore Basilii distinctas haberent dialectos. Aegyptiorum lingua Apostolicis temporibus fuerat coptica, ab urbe Cophtos vel Coptos Ptolomaeo, Strabononi, Plinio memorabili, sic dicta: tamen prima illorum Liturgia nomine S. Marci inscripta non coptica, sed graeca fuit, quemadmodum et illae, quae postmodum sub nomine Cyrilli, et Basilii in eadem regione usurpatae sunt. S. Hieronimus enim (Prof. in Paralip.) scribit: „Alexandria et Aegyptus in septuaginta Hezichium laudat auctorem.“ Des. Antonio Abbate me-

moriae commendatum est, quod cum in Ecclesia
 legeretur: „Vade, et vende omnia, quae
 habes, et da pauperibus“, monitum isthoc
 probe perceperit, tametsi Hieronimo, et Palladio
 testibus, graece nescierit. Denique Renaudotius
 (in Praef. pervetusti Glossarii, coptici T. I. Liturg.
 Orient. pag. 207.) notat: Antiquum morem fu-
 isse, ut lectiones ex scripturis lege-
 rentur graece, sequereturque coptica
 interpretatio: idque factum, antequam
 ulla omnino apud Christianos foret A-
 rabicae linguae cognitio, sed per uni-
 versam Aegyptum antiquitus Christi-
 ani legebant lectionem graece, eam-
 que coptice explicabant. Copticae Litu-
 rgiae, quibus nunc utuntur Aegyptii a Catholico
 dogmate et Sede Romana alieni, tantum post Di-
 oscori tumultus odio Graecorum Catholicorum in-
 valuerunt. Quamvis autem iidem sec. VII. sub iu-
 gum Arabum missa Aegypto horum linguam addi-
 dicerint, et copticam oblivioni tradiderint, tamen in
 Sacris constanter coptica uti pergunt. Ex quo ve-
 ro in Aethiopia, seu Abyssinia Amharitanae regio-
 nis Principes summam Imperii obtinuerunt, Am-
 haritana lingua in aula florere coepit, sensimque
 omnia Aethiopiae Regna pervasit: vetus tamen ae-
 thiopica, quae ab hodierna distat, quantum italica
 a gallica, in publico Dei cultu servata est (Ludol-
 phus Hist. aethiop. L. I. cap. 15.). Armeni eo ser-
 mone officia divina peragunt, quo illa sec. IV. de-
 scripserunt; at hunc apud eos extra vulgi usum es-

se, et viatores, et ipsi Armeni ad Occidentem commigrantes testificantur. Graeci Europaei, et Asiae minoris suae Liturgiae linguam non magis norunt, quam Itali aut Galli latinam; multo minus eam intelligunt Graecomelchitae per Patriarchatum Hierosolymitanum, Antiochenum et Alexandrinum dispersi, etsi liturgica lingua apud hos aequae graeca sit. Moscovitae in Sanctuario tali sermone utuntur, qualem olim Christi iugum amplexi in usu quotidiano habuerunt, atque hunc ipsum Rutheni nostri, et Rasciani adhibent, a vulgari illorum idiomate multum discrepantem. E quibus apparet, linguas Orientalium Liturgicas esse quidem nationales, sed non vulgares.

Quod spectat ad Occidentem, Principes Apostolorum Petrus et Paulus Romam delati, usque adeo latinam linguam terebant tam in praedicando, quam in celebrando Missae sacrificio, ut nemini unquam vel per somnium inciderit de alia Romana Liturgia cogitare, quam latina. Et quia olim omnis Italia et Sicilia Romanam Ecclesiam venerabatur ut Metropolitanam, nemo prudens faceret controversiam, quin haec ipsa Liturgia istis ditionibus fuerit dominata, sicut et latina lingua fuit vernacula. In Africa, ubicunque erant Romanorum coloniae, vulgariter sonabat lingua punica hebraicae et syriacae cognata, teste Sanct. Augustino (Tract. 15. in Joan. n. 27.). Ob quod idem cum e sua Dioecesi novam Fussalensem excidisset, curavit Episcopum huic praeficere, qui linguam punicam haberet in potestate, ut plebem latini ser-

monis imperitam punice posset instruere (ep. 261. nunc 219. ad Caelest. (Idem) L. II. Retract. c. 3. de agone Christ.) humili se scripsisse eloquio asserit pro fratribus latine ineruditis. Et in expositione inchoatae Epistolae ad Romanos: In quorundam, inquit, rusticanorum collocutione, cum alter alteri dixisset Salus, quaesivit ab eo, qui et latine nosset et punice, quid esset salus. Alias autem (Tract. 7. in Joan. n. 18.) ait: Multi fratres imperitiores Latinitatis loquuntur sic, ut dicant: dolor illum torquet, pro eo, quod est dolor. Et tamen in tanta latinitatis penuria Liturgia erat latina. Quod ipsum obtinuit per Hispaniam, Britanniam, Galliam, Germaniam et regiones septentrionales. Romani enim postquam haec Regna suae fecissent ditionis, linguae quoque suae studium eis intulerunt; et quamvis patriae harum nationum linguae per migrationes Alanorum, Svevorum, Vandalorum, Hunnorum, Gothorum, Longobardorum, Herulorum, Anglosaxonum, Arabum obsoleverint, ut quid Penulus apud Plautum notet, quid item inscriptiones veterum hispanicorum numerorum indicent, nemo sciat; latina etiam nimia barbarie inhorruerit sic, ut illa confusio nova idiomata italicum, gallicum, hispanicum, anglicum pepererit; tandemque circa a. 581. vulgaris esse cessaverit, cum Italiam in partes discerptam plures longobardici Duces tenerent, et anno eodem Neapolim quoque occuparent (Carol. Dufresne. in Praef. Glossar. med. et inf. latin. Thom. Schmit L. I. de

lingvae graec. pronun. Wossius Praef. ad L. de vi-
tiis. Serm. Henr. Cardin. Norisi in Cenotaph. Pisan.
Dissert. 4.) tamen omnes Occidentis nationes in re-
bus sacris lingvam latinam tanto consensu retinue-
runt, ut ipsae Liturgiae Hispanica vetus, Gothica,
Mozarabica, Gallica una hac, licet pro nationum
ingenio diversis ritibus fuerint celebratae; donec
salubri Pontificum et Imperatorum consilio ac sol-
licitudine in recipiendam cum lingua latina Roma-
nam Liturgiam Occidens consensisset, quam ho-
diedum retinet.

Quoad solam Dalmatiam facit exceptionem e-
ruditus Ladislaus Tompa (de sacr. Christ. rit. P. I.
pag. 237.) scribens: „Slavonico pariter, sive Illy-
rico Sacrum perficitur in Dalmatia: quam sint ta-
men in eo peregrini Dalmatae, inde colligas, quod
Stephanus Cosmus Archi-Episcopus Spalatensis in
Synodo Diaecesana a. 1688 legem dederit, ut Cle-
rici a peritis Sacerdotibus in lingua Illyrica lite-
rali diligenter erudiantur.“ Verba tamen haec
popularis nostri accipienda esse videntur de lingua
glagolitica, quam Illyri non intelligunt; quave
hucdum Sâcra aguntur in Insula et Dioecesi Vegli-
ensi. Cetera autem in Dalmatia aut Dioecesi Se-
gniensi Missa privata ritu Romano tota latine perf-
icitur: in solenni tantum, quae legenda sunt, lati-
ne expediuntur, quae vero canenda, uti Gloria,
salutatio populi, Collecta, Epistola, Evangelium,
Credo, Offertorium, Prâefatio, Pater noster, pa-
cis precatio, gratiarum actio, dimissio, episcopa-
lis benedictio, lingua illyrica. Ideo ad missam so-

lennem duplici eis libro opus est, uno quidem Missali Romano, alio uitem Illyrico, in quo, praetermissis ceteris, tantum, quae canenda sunt, continentur.

(Continuabitur.)

Ingens furum Londini frequentia et temeritas.

Inde a duobus aut tribus mensibus numerus et audacia furum Londini terribili ratione increvit. In frequentissimis plateis non modo magnae dexteritatis fures singuli sed etiam praedonum greges, qui adhibita vi rapiunt, metuendi sunt, hi victimas suas fustibus plerumque exanimes prosternunt. Duae praecipuae causae ad hanc calamitatem augendam conferunt: prima est, quod satellites politiae pro quovis intercepto scelerato, cui dein capitis poena dictatur, 40 l. st. praemii recipiunt, minores proinde fures parum curant, imo eis indulgent, donec in latiori flagitiorum semita magistri evaserint. Altera causa est nimia legum severitas, quae saepe juratos iudices impellit, etiam si crimen demonstratum sit, ad reos absolvendos, quoniam minoribus quoque delictis capitalis poena injecta est; et si reus per iudices condemnetur, in tali casu communiter gratiae venia subsequitur. Et sic immunitas a poena novum ad scelera allicium praebet.

Poena Bibliopolae.

Tribunal anglicum Kingsbench dictum, novissime Bibliopolam propter lubricas pagellas et lascivas imagines, in suo bibliopolio venui expositas, ad medii anni carceres et titulo vadimonii in annos quinque proximos ad dependendam 100 lib. st. summam condemnavit. Si mores bonos corrumpunt colloquia prava, a fortiori id faciunt libri et imagines, pravitatem e professo docentes. Prout in loquendo, ita in scribendo libertas a licentia, quae est abusus libertatis, sunt distingvenda.— exc. P.

Zagrabiae 10. Februarii Rector Seminarii graeco-catholici ejatis, Nic. Mallich, aetatis anno 47., mortuus est.

E p i g r a m m a t a.

In mulierem lingvarum studio deditam.

Cur discis varias magno conamine lingvas?

Multum est o mulier, lingua vel una tibi.

Tivadarhoz.

Hogy tékozló fia miatt ne búsúljon.

Ne búsúlj Tivador gonosz fiadnak

Tékozlása miatt; 's mi lesz belőle,

Vénebb korra ha jut, ne tépelődjél:

Jól tud költeni — lesz derék Poeta.

Juveniles fānatīci.

E praestita per Praesidem Regiminis Dominum Roschi *) Guberniali Senatui Bernensi relatione prima obtinetur fide digna notitia de moliminibus in Helvetia gerimanorum, italorum, gallorum et polonorum perfugorum, quorum inde relegatio novissimis temporibus per aulas magna constantia adurgebatur. Plurimum sane interest adtentionem eo convertere: quamnam scelestā haec populos beantium novatorum consilia religionis rationem habeant. Nullum prorsus de hoc relinquit dubium edictum seu manifestum Juvenis Europae 1834 **) mense Aprili ad patriotas Helvetiae datum ac promulgatum, in quo ista occurrunt verba: „Haec illa est Juvenis popu-
 „lorum Europa, quae veteri regum Europae
 „substituatur. Pugna haec est libertatis contra ve-
 „terem servitutem, pugna juvenis aequalitatis ad-
 „versus antiqua privilegia; victoria novarum idea-
 „rum relata de fide antiqua. Eadem ubique
 „lucta, in se una, licet contentionis variae, quae
 „alimenta constanter accipit e repugnantia generati-
 „onis novae contra veterem in campo Religio-
 „nis, Politicae, Oeconomiae, imo ipsius
 „adeo Literaturae, omnia enim haec civis rei-

*) V. Malten's Neueste Weltkunde. Jahrgang 1836: Tom. VIII.

**) Mensibus Julio et Aug. 1836: testantibus actis centralis Commissio Europae Juvenis adhuc in plena sua activitate constituta fuit.

„publicae elementa sunt. Unio democratica sub-
 „nascetur cunctorum populorum, eadem spe, ea-
 „demque religiosa, politica et morali fi-
 „de (!) etc. inter se junctorum, a se invicem ni-
 „hilo minus relate ad interna negotia, et localia ne-
 „cessitatum adjuncta etc. independentium.“

Haec sunt itaque, quae veteri, senio confe-
 ctæ et caducae religioni Christianae substituere lu-
 bet? —

Dantur adhuc semper viri singularis secus pru-
 dentiae, saniorumque principiorum, sed respectu
 eorum, quae circa se quotidie evenire vident, illa
 opinione irreliti, quod haec omnia, nihil nisi im-
 berbium adolescentulorum deliria — sicut revera
 sunt — esse credant, in eo plurimum errantes,
 quod his deliramentis, nullum gravius momentum
 et in vitam publicam efficaciam adtribuant. Dan-
 tur viri, qui e. g. existentiam in Gallia Commissio-
 nis directricis (Comité directeur) inter fabulas re-
 ferunt; qui denique — dum juvenes ejusmodi per-
 duelles majestatis rei a competente tribunali ideo
 prorsus, quia laesae Majestatis convincuntur, poe-
 na etiam ejusdem criminis mulctantur — exem-
 plo cum illo prodeunt effato: „nesciunt, quod a-
 gunt.“ Ejusmodi homines sequentia moliminum
 helveticorum ex actis publicis desumta resultata, be-
 ne expendant, oportet.

1) Juvenis Europa Commissionem directricem
 Parisiensem, a multis in dubium vocatam, expres-
 se recognoscit ac proſitetur, dum conspiracyonem
 „Haute vente universelle“ — quae sub nomine

„Mond e“ ibidem delitescit, nec quidquam aliud, quam ipsa illa Commissio directrix est — proditi-
onis accusat: causam quippe suam, causam item
libertatis et aequalitatis populorum, progressusque
Europae eam prodidisse aperte insinuat. — Locus
ille edicti seu manifesti mensis Aprilis 1834, in quo
haec confessio continetur, est omnino characteri-
sticus, et obstinacissimum pyrrhonem convincendo
est. — Post amarissima in „Haute vente universelle“
conjecta convitia haec habet: „Despotismus
„ille ulterius adhuc eandem deduxit. Cum scilicet
„suspicaretur, quemvis felici eventu coronatum po-
„puli cujuscumque motum mysteria ejusdem profana-
„turum, et arrogatum dominium subversurum, ideo
„decrevit, ut — e sola fortasse Gallia! —
„non! — sed e solis duntaxat Parisiis flam-
„ma revolutionis prorumpere debeat.
„Conaminibus itaque patriotarum in aliis regnis o-
„mni ratione in obversum ibat. Quamlibet unio-
„nem, quemvis populum, qui catenas suas rum-
„pendi, et magna facinora patrandi spem alere po-
„tuit, impotem reddere adlaborabat. Revolu-
„tionem jamjam erumpentem saepius
„impediebat, et quidem e sola illa causa, quod
„ea non e centro proditura esset, *) Non oportet
„oblivisci, eam fuisse, quae 1833 Francofurti con-
„silia revolutionis subvertit. In memoriam aequae
„revocandum hanc Commissionem directricem

*) Famosum itaque centralisationis systema etiam in con-
citandis populorum seditiombus sustinetur!

„(Haute vente universelle) mense Novembri 40.000
 „operas Lngduni, impensissimis harum precibus
 „nihil opitulantibus, sine duce, sine mandatis re-
 „liquisse. Meminisse oportet, eandem „Haut ven-
 „te universelle“ inaudita turpitudine, infelice Lug-
 „dunensem civitatem, sollicitatione ac pollicitationi-
 „bus primum ad repugnantiam concitatam, et dein
 „martyrio traditam destituisse. Perpetuum idcirco
 „eidem opprobrium, perpetua execratio! — Post-
 „quam „Haute vente universelle“ per 15 annos
 „conjurasset *), necdum ei tempus ad agendum
 „idoneum advenisse visum est, in quo vel species
 „alicujus sacrificii nobilem hanc urbem, futuram
 „Galliae, imo futuram totius Europae sortem sal-
 „vam praestitisset.“ — Notari merentur verba,
 quibus Manifestum hoc clauditur: „Nos omni cum
 „fiducia atque constantia collaboraturi, neque spem
 „posituri sumus, opus nostrum felici eventu coro-
 „natum iri; accingamus nos itaque labori, sum-
 „toque itineris baculo, praecincti incedamus, ac si
 „cras in pugnam eundum foret. Interea tamen, dum
 „opus ipsum vires nostras depoposcerit, statuta nobis
 „decernenda sunt, quae sub ipsa pugna et post
 „eandem pro actionum norma deserviant. Neque
 „enim sumus viri impatientiae, reactionis et egois-
 „mi, bene vero Apostoli novae Religio-
 „nis **), Religionis libertatum, aequa-
 „litatis et progressus.“

*) Confessio sane ex hoc ore memoratu dignissima relate
 ad periodum Restorationis.

**) Id, quod nos nova constanter consolatione e benigna

Ita loquebantur novi apostoli. An vero nullam reipsa in communem vitam efficaciam exeruerint, documento sit sanguis Francofurti, sanguis item Lugduni fusus; denique sanguis studentis Lessing, qui, rupta erga conspirationes seditiosas, quibus adscriptus fuerat, taciturnitatis fide, victima cecidit, prout id actorum et investigationum documenta clare evincunt. —

2) Alterum, respectu nexus juvenis Europae cum Parisiensibus conspiratoribus, e dictis relationibus desumptum resultatum magnae indaginis est comprobatum fraternitatis foedus, quod 1835 10. Apr. Lausonii inter deputatos juvenis Europae et gallicos democratas tum in custodiis Sainte Pelagie detentos ictum est. Eventus hi adhuc in recente sunt memoria, neque eos repetere hic opus est.

3) Quod vero juveniles nostri fanatici „perbene noscant, quod agunt“, ad id demonstrandum pro conclusione saepe memorati manifesti locum hunc ad-

Dei providentia erigere debet, in Marc. 3. 26. indicatur: „Et si Satanus consurrexerit in semet ipsum, dispertitus est, et non poterit stare, sed finem habet.“ — Vidimus, quo animo „Haute vente universelle“ Parisiis erga filiam suam helveticam fuerit, dum haec primos suos olympicos pulveres emereri voluit. Eadem est novarum enatarum inde a 1830. sectarum religiosarum ratio, de quibus jam hodie — Deo sint laudes — nullus est sermo: internis discordiis citius, quam ipsa originis vanitas secum ferebat, evanuerunt: St. Simonismus dissidiis Infantini et Bazardii; nova ecclesia gallica dissensionibus Patrum Chatel et Auzou in nihilum recidere.

ducere juvat: „Memineritis, quod tempora sym-
 „bolismi exstincta sint, quod formae saepe ideas
 „suffocent, quod unio liberorum aequaliumque
 „virorum, qui regna refundere volunt, simplices,
 „claras et populares institutiones deposcat; me-
 „mentote, unionem consentanee cum progres-
 „su genii temporis, semet per suas singularitates,
 „statuta, formas et consuetudines ab institutioni-
 „bus societatis civilis nimium discriminari haud de-
 „bere; nam unio haec civitatem in ci-
 „vitate, (quae cum exordio revolutionis inter-
 „ire debet) constituat, necesse est: con-
 „foederatio haec in suis institutionibus futurae
 „societatis organisationi adpropinquare, et robu-
 „stum futuri populi semen in nucleo efformare de-
 „bet, quod sensim incrementa capiat, cuncta so-
 „cialia elementa in se assumat, illumque habeat
 „exitum, ut tandem ipsam civitatem consti-
 „tuat.“ —

Si post talem declarationem, iis, qui eam fe-
 cerant, titulus apostolorum perduellionis, quem
 sibimet arrogant, denegari nequit, profecto nec
 meritum quisquam iisdem tribuere detractabit, eos
 fidei professionem perduellium sensorum tali sin-
 ceritate praestituisse, quali nemo unquam hucus-
 que praesumserat.

v. * e B. W. B.

*De lingua in cultu divino publico Ecclesiae
adhibenda.*

(Continuatio.)

Cetera autem, quum apud infideles novae plantantur Ecclesiae, vernacula lingua ad usus sacros facilius admittitur. Sic olim Moravis a S. Methodio ad Christi fidem adductis a Joanne VIII. concessum fuit, ut Missa Slavice perficeretur; tametsi deinde rebus immutatis ea facultas ab Alexandro II. fuerit revocata. Joannes de Monte Corvino Franciscanus, et in Tartaria ineunte secul. XIV. Missionarius Apostolicus Sacrificium in lingua tartarica peragebat, ut ipse in literis ad Generalem Vicarium datis (ap. Raynald. an. 1303) significavit; neque tamen Clemens V. hanc agendi rationem unquam improbavit. Paulus V. a Missionariis interpellatus die 25. Januarii anno 1615. decrevit in Sinarum Imperio Missam, et Officia divina Sinica lingua agi, licet istud non fuerit executioni mandatum. Urbanus VIII. quoque Carmelitae discalceatis in Regno Persiae degentibus ad Missam Romanam Arabicae linguae usum admisit.

Verum quaecunque fuerit in hoc capite disciplina, aut mos recens conversas nationes Christo demulcendi, nostris moribus nihil istud officit. Neque enim illud inquirimus, qua lingua sint Christiana Sacra auspicanda, quum gens aliqua Christi fidem amplectitur: verum an ea, quae semel iam suscepta, et consecrata fuit, si vulgaris esse desiit, sit deserenda. Istud alterum est, a quo vehemen-

ter abhorret Ecclesia. Quamvis enim agnoscat sapienter ab Apostolis institutum esse, ut vernaculis lingvis Missa celebraretur: tamen eo iam loco sumus, ut haec res passim permitti non possit. Laudabilis olim fuit severitas illa, quam Patres nostri in vindicandis peccatis adhibuerunt: nihil tamen esset imprudentius homine, qui eam hodie adhibendam esse contenderet; vel Ecclesiae contra peccatores indulgentiam damnaret. Nimirum nervi sunt sapientiae disciplinam omnem ad tempus accommodare.

Hoc sapientiae impulsu Patres Tridentini (Sess. XXII. c. 8.) ajunt: Etsi Missa magnam Contineat populi fidelis eruditionem, non tamen expedire, ut vulgari passim lingua celebraretur. Mandant deinde Pastoribus, et singulis animarum curam gerentibus, ut frequenter inter Missarum celebrationem, vel per se, vel per alios, ex iis, quae in Missa leguntur, aliquid exponant. Post haec (c. 9.) ita fulminant: Si quis dixerit... lingua tantum vulgari Missam celebrari debere... anathema sit. Absurdi sunt, atque omnis Philosophiae expertes illi, qui coetum Tridentinum accusant, quod, cum Missam magnam populi eruditionem continere agnoscat, tamen vulgari eam lingua celebrari fieri vetet. Quid enim? quod populi eruditionem continet, statim neque temporis, neque auditoris, neque aliorum adjuncturum habita ratione proferendum est? Missa etiam Patrum memoria magnam

eruditionem continebat, visum tamen fuit non expedire, ut coram Cathecumenis celebraretur. Hoc tunc arcani disciplina prohibebat; nunc vero aliae rationes prohibent, ne illa, quantumcunque eruditione referta vulgari lingua passim celebraretur. Ut Tridentini Patres ita iudicarent, atque decernerent, tribus potissimum de causis factum esse scribit Palavicinus (Hist. Conc. Trid. L. 18, c. 10.)

1-o Quod in hac tanta linguarum varietate, et inconstantia tot Missalis versiones sine magnis in commodis, multisque periculis adornati vix posse crederent. 2-o Quod Sacerdotibus extra patrium solium constitutis Missae celebrationem difficilem fore praeviderent. 3-o Quod, quum late impleant omnia homines, qui spreto Ecclesiae magisterio ipsas aniculas controversiarum iudices constituerent, vererentur, ne imperita, multitudo Missalis verba sine explicatione audiens temerarias, et absonas de divinis rebus ferret sententias.

Argumenta haec nihil est necesse augendo extendere; sola consideratione diligenti vis illorum elucet. Quoad primum: linguarum viventium natura est, ut colantur, reformatur, mutantur, et quidem advertentibus philologis sic, ut quodvis seculum novam dialectum excludat. Polybius (Hist. L. III.) scribit tabulas pacis confecto primo bello Punico initae aegre fuisse intellectas cum sine alterius belli Punici, licet non plus intercesserit teste Livio (Hist. L. XXX, c. 44.) annis quadraginta. Germanicam antiquam Germani hodierni vix intelligunt. Quae mutatio fiat in Lingva nostra patria,

vel intra unum decennium, non attinet dicere. Vereor, ne post triginta annos non intelligatur, quod ante decem annos literis mandatum fuit, ut verissime dictum sit a Seneca: Vix inveniri ullam terram, quam indigenae colant, permixta omnia, et insilitia esse exterorum; conversatione sermonem a patrio defecisse. Et ideo nego ullam vivam linguam Ecclesiae linguam esse posse. Ut Religio adversus hujusmodi mutationes inconcussa maneret, semper et ubique orthodoxa Ecclesia vetus idioma in divinis Officiis retinuit, id exigente maxime dogmatum inviolabili sanctitate, et puritate. Religionis et Ecclesiae Catholicae in hoc merito fundamentalis character est perpetua unitas, sicut una est omnium gentium, et temporum salus, a qua ne latum quidem ungvem potest recedi. Tota Ecclesiae doctrina tam arcte contextum, et sibi consentiens systema est, tam praecisa, ac determinata verbo Dei scripto, et tradito, item conciliaribus decisionibus dogmatum substantia, ut in horum enunciatione non dico vocem, sed literulam, vel apicem, aut interpunctionem mutare novam doctrinam inferre sit. Sicut ritus Missae et Sacramentorum vestes, ita verba et formae precum vasa quaedam sunt sacrorum dogmatum, ut illis mutatis haec quoque aliam exhibeant faciem, alium significatum. Quam autem difficile sit vel unam sententiam, de una lingua in aliam sic transponere, ut nihil de sensu remittas, vel quod originale non dicit, non adjicias, propter diversam

lingvarum ab invicem indolem ille scit, qui hoc tentavit. Jam si versiones Missae et Sacramentorum in lingvas vernaculas liceret moliri, utique istud fieri deberet apud omnes gentes, et nationes, cum eadem sint omnibus fidelibus iura; quae versiones rursus toties essent moderandae quoties lingua, in quam facta fuit translatio, alteraretur. Quis non exhorrescat ad labores istiusmodi incoepti? Quis statuatur semper viros tanto molimini pares? Quis ferat sumptus novarum editionum? Quis caveat pro integritate dogmatum in illa perpetua formatione et reformatione? Juerit aliquod exemplum ponere. Josephus de Voisin Burdigalensis Theologiae Doctor Missale Latinum in Gallicam linguam convertit a. 1660, verum tempus, et operam misere consumpsit. Ut primum enim Versionis suae fama percrebuit, Episcopi Gallicani Parisiis collecti illam reprobaverunt; dataque a. 1661, 7-a Januar. ad Alexandrum VII. epistola supplicaverunt; ut auctoritatem suam adderet eo potissimum, quod praeter antiquitatis reverentiam, postulet ipsa Christianorum rituum ac Mysteriorum dignitas atque Majestas, ut ea vulgo, et quibusvis obviis non exponantur, ne ipsa sua frequentia, et assiduitate vilescant, sintque eo magis mira et veneranda quo rariora; neque apicum syllabarum, aut verborum immutatio, quae ex singulorum idiomatum dialecto, et proprietate oritur. Scandalum aliquod

vel offendiculum in rebus fidei ac doctrinae ponat. Nondum erat haec Epistola Romam perlata, quum Pontifex versionem Voisnii constitutione sua damnavit. Nimirum scandalum et offendiculum, quae Gallicanis Patribus ex vulgaribus lingvis oriri posse videbantur, haec interpretatio Gallica reipsa peperit. Et enim Facultas Parisina die 1-a Aprilis a. 1661-o relatis e Missali Gallicano 24 propositionibus declaravit in eis, ut verba sonant, contineri errores contra sanam doctrinam de Christo, de Spiritu Sancto, de Gratia, et libero arbitrio, de Sacramentis, praesertim Baptismi, et Poenitentiae, aliisque capitibus; et multas versiones ineptas, ac falsas, aliquas etiam, quae textui latino tum addendo, tum detrahendo inducunt in opiniones olim, et recenter condemnatas. Haec erat facies Missalis a Doctore Theologo in eam lingvam translata, quae tam ingenio suo, quam Eruditorum diligentia ita comparata est, ut tractandis Theologiae argumentis aptissima sit. Pone iam Missale in lingvas transferri, quae si cum Gallica contendantur, incultae plane ac barbarae sunt, an non hic deteriora pertimescas? — Aliud exemplum aevo recentiori dederunt Germani Vürtembergenses, Badenses, Trevirenses, Silesitae, aliique Missale Romanum, ut ipsi quidem putabant, bona fide, et secundum quod quisque sibi blandiebatur, sensu integro, et tamen, ut eventus ostendit, ausu teme-

rario in germanicam lingvam traductum ad publicos sacros Conventus adhibentes. Facta enim comparatione tanta eluxit non a Missali Romano tantum, sed a se ipsis etiam, idque in dogmatum enumerationibus difformitas, ut horrore fuerit omnibus, quibus Religionis Castitas cordi est. (*Sion Eine Stimme in der Kirche für unsere Zeit. 3. Jahrgang. n. 2. 3. Jänner.*) Et hoc chaos Ecclesia per omnes terras, et nationes toleret? — Homo privatus, inquires, rem tantam aggre-
di debet: Episcopi iudicium accedat, et necesse. Plane assentior. At nec Episcopi, etsi munere suo alias dignissimi, ea sunt lingvarum cognitione praediti, ut de versionibus quibusvis incorrupte queant iudicare. Quamquam quantumcunque lingvarum peritia praecellant, tamen evenire potest, quod olim in latina Scripturae Sacrae versione contigit, nimirum, ut alius improbet, quod ab alio fuerit approbatum: quare lites excitabuntur magno Christianae, tam fidei, quam pacis detrimento. — Sed nec secus est obtutu disciplinae, quae licet mutari possit pro temporum ratione, cum nempe mutatis circumstantiis evasit rebus fidei, et morum, aut decentiae infesta: Ecclesia tamen, postquam nihil temere, sed exigentibus tantum gravissimis momentis aliquid statuit, ab hoc pro characteris sui firmitate etiam temere non resilit; neque illorum pervicaciam, qui obedire nolunt, attendit; sed priscam disciplinam, quoad Saniorum iudicio pro vehiculo agnoscitur, religionem in animis hominum excitandi, et fovendi, manute-

net. Jam si illa in omnibus aliis pro unitate, et integritate disciplinae excubat, quare non pro una Missae, et Sacramentorum lingua, quae tam palmari est argumento in tanta idiomatum, et cogitandi rationis diversitate idem ubique gentium, terrarum, et locorum credi et agi, eadem salutis media adhiberi, nec ullibi privatis opinionibus cedi? Quae autem lingua sit tam idonee universalis, atque latina, omnium occidentalium simplicissima, et tamen pulcherrima, ponderosissima, fecundissima, cultissima, majestati cultus divini publici accomodatissima; cujus seu vim, seu praecisionem, seu gravitatem, seu elegantiam nulla adhuc Europaeorum est assecuta, nec credo, ut facile aliqua assequatur. Ad hoc enim necesse foret exurgere nationem, quae orbi universo ita dominetur, et omnium nationum amoenitatibus perpoliatur, quemadmodum haec fortuna Romanorum fuit; cuiusmodi fortunae prospectus non sunt. Quod autem summum, illud est, quod ipsa ceu lingua mortua non possit mutari, propterea fidei integritati nihil immineat discriminis. Ideone ergo abjiciamus, linguam latinam, quia discere piget; et malimus majestatem cultus divini publici cum periculo fidei, disciplinae, ac Religionis nostrae ignaviae, ac torpori immolare, quam studio sacrae huius linguae merita de Religione, et Ecclesia, de gloria Dei, et salute hominum augere?

(Continuabitur.)

Principiis obsta.

Jam in prolibus ipsis omne id observare possumus, quod dispositionem ad peccatum nominare licet: utpote propensionem ad voluptatem, et aversionem ab omni eo, quod sensibus adversatur. Ideo videmus, et saepe indifferente oculo consideramus, quomodo se proles hisce impressionibus abripi sinant; quia intelligimus, quod destitutae mali cognitione non peccent tantopere, ut pro actibus malis poena dignae essent. Ignorant, dicimus officia, quae violant; et carent sufficienti deliberatione. Verum, dum serius aperitur intellectus, et ab iis, quorum interesset, non excolitur, interea in dies crescit et firmatur duplex illa, voluptatis et aversionis a Bono, sensus. Hinc nascuntur omnes illae passionες, quarum quidem objecta in se non semper sunt mala, sed quae adeo fortes sunt, ut hominem ultra legitimum usum seu ad illicita rapiant, et iste abusus, iste excessus in rerum temporalium contra fines Creatoris, usu, est vitium. Principiis itaque obstandum, ne passionες inordinatae invalescant in prolibus.

P.

V e r i t a s.

Advocatus infelicis Mariae de Morell, Odillon Barot, ad delictum Adcusati purgandum et ad innocentiam Clientis suae probandam, in processu unice e vita et religioso characterē illius, sua argumenta adducit; contentus tria facta in favorem ejusdem addu-

cere, nempe: quod nunquam, ne unicum quidem librum, romans dictum, legerit; quod nunquam pedem theatro intulerit; quod Evangeliorum Liber unica fuerit illius Lectio. Si Dnus Odillon Barot facta haec historica pro adeo indubitatis servabat, ut quibusvis aliis vilibus adcusationibus ea opponenda, et in allegatione sua inducenda judicaverit, an opus erit alia adhuc interpretatione super summe noxio immoralis, antichristianae literaturae aevi nostri?

ex. v. P.

Publicae relationes ferunt, nulli subjacere dubio, ductus viarum ferreos inter Parisios et Bruxellam perfectum iri. Expensae ad 90—100.000.000 fr. aestimantur. Intra fines Belgii opus ipsum regimen suscipiet, ex parte autem Galliae regimen iis, qui sumtibus suis opus perfecturi sunt, 3 a centum census, usque dum opus consummatum fuerit, securum praestabit.

v. * e B.

E p i g r a m m a.

De ludimagistro et discipulo.

Fluctibus horrentem venit Moderator ad Istrum,
 Cum petulans vasto naret in amne puer.
 Heu, quis in infidas (sic objurgavit alumnum)
 Prave puer! genius te malus egit aquas?
 A te sprete gemunt edicta scholastica: solus
 Plurima calcatae crimina legis habes.
 Cunctorum infectus vitiorum sordibus, undas
 Cur iterum tenero pectore, quaeso, secas?
 Cui puer: ut foedas (venerande ignosce Magister)
 Tot maculas rapidis abluat Ister aquis.

*Miles Regi non Factionibus
subsistit.*

Paginae Hannoveranae communicant animadversiones „de eventibus Argentoratensibus“, qui hoc prorsus tempore per legislationem Galliae agitabantur. Auctor causam mali in praepostero exercitus ad Regem relatione quaerit. „In Gallia non secus — ait auctor — ac in aliis quibusdam regnis vitam ita dictam constitutionalem ad exemplum Angliae inducendi animus fuit, prelum ad effrenatam usque licentiam ab omni compede solutum, frena omnia lubidinum politicarum laxata, et nunquam cessaturae pro ministrorum subselliis contentiones excitatae. Qui ad haec subsellia eluctati sunt, cunctos tecum hnarum elateres in usum deducere coguntur, ut eadem uno saltem anno retinendo sint; qui vero eadem ambit, omnes artes et insidias struendas habet, ut iis, qui pro momento temporis suprema potestate pollent, suffragia majoris curiae partis subducere, et sic subsellia illa vacua reddere possit. In cunctis his rebus Angliae exemplum praeclara imitatione redditum est. Solae partes, quae exercitui in hoc drammate in Anglia assignatae sunt, quaeve ab omni politico influxu, quantum fieri potest, procul remotae tenentur, perperam observatae. — In Anglia rex solus et unus in omnes copias irrestricto gaudet imperio. Exercitui minister belli, comitiis responsionis onere obstrictus, et in quavis sessione pro retinendo munere decertare coactus, haud imperat, sed Dux su-

premus (Commander in chief), qui a rege nominatur, et eidem reddendis rationibus obligatus est. Ministri, et quidem singulariter belli „Secretary at war“ (qui saepe nec stipendia meruit) de re solum aeraria exercitus disponunt, simili fere ratione, quemadmodum sub Napoleone per Ministrum administrationis bellicae (administration de la guerre) evenit. Summi Ducis in Anglia dignitas a Ministrorum mutatione non dependet. Idem sub Ministris Tory aut Whig „Commander en chief“ manere potest. Hoc facto, unus idemque — sicut e. g. antea Dux Eboracensis, et nunc Lord Hill — diu exercitui imperare potest, et sic moralis nexus e singulorum individuorum notitia et mutua fiducia, qui efficacior omni disciplinari potestate est, enascitur. Praeterea rex Angliae indubio gaudet jure quemlibet ex officialibus, absque investigatione judiciali, et sine ulla resarcitione quovis tempore pro arbitrio dimittendi. In tali casu simpliciter tantum officiali indicatur: Majestatem suam servitiorum ejus usum capere deinceps non posse. — Quamquam Rex usum hujus juris in urgentissimis necessitatibus duntaxat facere soleat, documento tamen est, quantopere in libera Anglia principium absolutae obedientiae in exercitu necessarium censeatur, ut unus adminus agger contra erumpentes affectus conservetur. — Si organicae hae exercitus anglici institutiones cum militaribus in Gallia rationibus conferantur, patebit contrarium prorsus eorum, quae in materno omnium modernorum constitutionalium institutorum regno vigent, in Gallia

usu venire. — In Gallia exercitus per Ministrum belli regitur, qui absque dubio Regi responsionis onere tenetur, qui tamen ante omnia una cum suis collegis eo adlaborare cogitur, ut munus retinere possit. Idcirco in eligendo Ministro belli major ratio habenda, an idem ad combinationem Ministrorum aptus censi possit, quam vero an egregius bellidux sit futurus. Si Rex talem Ministrum rei bellicae habere velit, qui tamquam organon directum, si fieri possit, in exercitum influxum exerere valeat, quod in Anglia ad regias censetur praerogativas, in Gallia velut actus Constitutioni adversus sistitur. — Propter crebras Ministrorum mutationes, qui vix uno, rarissime uno alterove anno partes suas sustinendo sunt, quemadmodum consilia certis et constantibus principiis innixa in conformando exercitu effectui mancipari, ita nexus moralis inter summum belliducem et copias generari nequit. Hoc tanto perniciosius est, quo frequentius etiam Praefecti singularium exercitus agminum, aliiue altioris dignitatis Officiales, qui in arctiori cum copiis nexu constituuntur, mutari soleant. Quivis novus belli Minister praeter sanguinis nexu junctos habet etiam alios amicos, qui ejus patrocinium exposcunt; eget organis, qui in consensu cum Ministris operam navent, qui praeter obligationes militares, etiam opinionem publicam in provinciis, suffragia item electorum et ablegatorum pro Ministris favorabilia reddere adlaborent. — Adjuncta haec rerum in exercitu necessario perpetuam animorum suspensionem ac agitationem

producunt, et invitos etiam milites in factionum contentiones implicant. Quaestiones an Ministrorum collegium semet sustentare, et quemadmodum novum coalescere possit, ipsam adeo totius exercitus vitam pervadunt. Qui dignitatem, qua gaudet, amittendam praemetuit, vel qui curriculum absolvendum habet, quaestionibus illis singulariter afficitur; qui posset hac ratione fides et plena in regem devotio exercitus exspectari. An non potius quam plurimos dari oportet Generales et Officiales, qui e quavis rerum ac relationum mutatione aliquod emolumentum pro se sperare possunt? et quanta habet discrimina rerum et animorum ejusmodi conditio in regno, in quo inde a 50 annis violentae regiminum conversiones in consuetudinem abiere? — Primus ad interitum omnis verae libertatis gressus est, si ii, quibus arma credita sunt, in contentionibus politicis partem capiant. Si hoc impediendi adest desiderium, relatio exercitus ad regem ea instituenda est, quae in Anglia viget. Postulatis potestatis regiae, in ipsa natura ac indole correlationum fundatis, deferendum est. Civitas, in qua Rex Officiales, seditionis signa sufferentes, in stipendiis retinere cogitur, ad gurgitem anarchiae collocata est. Si copiae factionibus subserviunt, eo ipso factionum vices subeunt, et jam primus bello civili impulsus datus est.

*De lingua in cultu divino publico Ecclesiae
adhibenda.*

(Continuatio.)

Quoad alterum : si lingua latina limitibus Sanctuarii proscriberetur, tum Sacerdotes peregre proficiscentes deberent aut Missale, et Rituale, praeterea ministrum quoque suae linguae secum circumferre, aut ab actione sacra supersedere, et emolumento, quod eis pia Mater Ecclesia ubique nunc offert, carere. Quis recti et aequi studiosus seu unum seu alterum exigat? Nec dicat quis privatam peregrinantium commoditatem, vel pietatem integrarum nationum utilitati non esse anteponendam. Nego enim nationibus esse utilius Missas et Sacramenta vernaculis lingvis repraesentari, quam latina: tam propter dogmatum, et disciplinae periculum, de quo prius, quam ob aliam quoque perniciem, et sequelas, de quibus mox. Ut adeo inter scyllam, et charybdim etiam ista Ecclesiae liberalitas, et benigna providentia, quam Sacerdotibus peregrinantibus praebet, ambabus manibus sit amplectenda potius, quam despicienda et negligenda.

Quoad tertium, nempe : Quis numerum ineat abusuum, qui hominum seu imperitia, seu petulantia, seu malitia invalescerent ex occasione Missarum vulgari idiomate celebrandarum? Missae beneficium non est, sicut privati ager, aut domus, de cuius extensione, limitibus, capacitate, possessione disputare alterius nihil refert; sed commune bo-

num, et quotidiani usus, non tamen sibi, aut vago hominum arbitrio relictum, verum prudenti Ecclesiae administrationi creditum. Ponamus nunc illud velum, quo Ecclesia augustissima mysteria usu linguae latinae, vulgi conspectui subtrahit, hocque facto illorum venerationi consulit, abjici; quid erit pronius, quam ut nudata illorum maiestate veneratio quoque elangvescat? Quis adeo ignorat mentis humanae arrogantiam, quae rem omnem ad suum forum trahit, quin metuat, ne hoc ausu temerentur sacro-sancta mysteria, praesertim in iis Missae partibus recoli solita, quae pro temporis ecclesiastici ratione variant, solo canone intacto, et eodem permanente? Scribimus indocti, doctique poemata passim, eritne tum aliqua classis, ne anus quidem, aut rusticos excipio, quae sibi iudicium non arroget de rebus, quarum sublimitatem vix eruditissimi, et limatissimi attingunt? Qui Episcoporum sedeant continuo pro tribunali? Quis Doctorum erroneas opiniones corrigat circa objecta, quae vulgus indoctum felicius ignorat, quam rimatur? Horreo ad risus, sarcasmos, scurrilitates, et infanda, in quae pueri, rustici, irreligiosi, inimici res sanctissimas detorqueant, sicut istud in Germania factum fuit cum gravi seniorum et religiosorum offendiculo, pueris a Missa Germanica inter garritus: Jetzt gehet nach Haus, die Mess ist aus, domum procursantibus. Non est ergo satius Missam, ceu hortum pretiosum signatum et clausum tenere, et explicatione partium eius tantum cuique aperire, quan-

tum ex eo pro sua quisque facultate refici potest, quod etiam Concilium Tridentinum commendat, quam promiscue aperire, et vulgo temere irruenti, labyrinthum obtrudere? Emolumentum, quod ex vernacula Missa promittitur, non ad eos pertinet, qui lingvæ latinæ gnari sunt, sed ad eos, qui hanc non callent. Ex ista autem turba multi tam hebetes sunt, ut parum referat, qua lingua illis Missam recites; ideoque illorum causa veterem disciplinam pervertere operæ pretium non est. Forte media hominum classis aliquid faceret e vernacula Missæ lingvæ compendii, aliquam inde vel intellectui erudiendo, vel animo ad pietatem inflammando concipiens materiam. At etiam horum tam intellectus, quam animus satis accipit nutrimenti e concionibus, precibus, cantibus, quibus fidelis populus Missam comitari consuevit, ut propterea Sacratissima arcana reserare, et in omnium oculos effundere, cum longe maiori plurium hominum perniciæ necesse non sit. Si aut Pastores docendi, aut fideles discendi officio desunt, defectus se tenet ab illorum non Missæ latinæ parte, qui nihilo esset lenior, etiamsi Missa induceretur vernacula. — Imo stulto isto consilio prosterneretur omnis Literatura sacra, et profana; atque abrumperetur, aut saltem perarduum redderetur Episcoporum inter se, et cum Capite Ecclesiæ commercium. Mors enim lingvæ latinæ adhuc profundiori sepulchro immergeret lingvæ græcæ: et quia hac dupplici lingvæ conceptæ sunt scripturæ sacrae, omnium conciliorum decreta, Pontificum

Constitutiones, sanctorum Patrum, et Scriptorum Ecclesiasticorum aurea opera, inaestimabilis item classica, profana, eruditio, pene sola, et unica certa magistra quacunque lingua logice, et praecise, apte, et energice, terse, et facunde, polite, et eleganter seu loquendi, seu scribendi: per Deum immortalem, quorsum feritatis, et barbarici decideremus abolito harum linguarum beneficio! — Denique lingua latina est lingua Ecclesiae. Hac nectitur Oriens Occidenti; hac fovetur commercium inter Episcopos; hac loquitur Pater credentium ad filios, et iterum capita familiarum, Episcopi, hac apellant principem pacis Roma, quae benedictionis sunt, regibus terrae dictantem. Quae rursus cogitationis immanitas lacerare membra corporis Christi, ista elingvia et muta reddere velle, ut nec doloris, nec solatii, nec consilii communicandi amplius modus sit! Quod linguae portentum exurgere tum deberet, quoque studio, et magistro edisci, ne communionem dulcem, sine qua unitas Ecclesiae non stat, tristissima totalis desolatio excipiat? Debetur igitur haec antiquitati reverentia, ut ob emolumentum, quod nec magnum sit, nec difficile sarciri possit, a lingua Ecclesiae sacra ad profanas non deflectatur, neque his mysteria sanctissima violentur. Debetur linguae latinae, in cuius cognitione tantae sunt utilitates, iste honos, ut perpetuo in sacris officiis usu vindicetur ab ea fortuna, quae linguam hebraeam pene iam tumulavit. Haec est commentatio in rationes, quibus

Patres Tridentini movebantur ad manutenendam in Lyturgia Sacra lingvam latinam.

Imperite certe cogitant, qui liturgias lingvis vernaculis peragi debere cum Jacobo Usserio Armachano Archiepiscopo (*Historia dogmatica controversiae inter Orthodoxos, et Pontificios de Scripturis, et Sacris vernaculis a Vartono edita Londini a. 1690*) contendunt exemplo Orientalium, licet enim apud hos Syri syriace, Armeni armenice, Copti coptice, Aethiopes aethiopice Sacra faciant: tamen hoc isti lingua vulgari facere dici non possunt, sed studio comparata, et tantum eruditis, aut cultioribus propria, quemadmodum nobis occidentalibus est latina, (Renaudot. *Liturg. Orient. T. I. Asseman. Bibl. Orient. T. I. p. 478. par. 3. dissert. de Syrio Nestorianis §. 22. Honorat. a. S. Maria. T. III. Animadv. in reg. et usum. Critic. L. V. dissert. 4. ar. 1. §. 3.*). Eaedem enim sunt rationes, idem metus, eadem providentia Orientalibus, atque Occidentalibus. Unde, qui ab illorum exemplo argumentantur, velint nolint, confirmant Ecclesiae Romanae disciplinam.

At enim preces liturgicas exoticis verbis pronunciare contrarium est Apostoli decretis: Etenim, si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? Ita et vos per lingvam nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo sciatur id, quod dicitur? Eritis in aëraloquentes. Et iterum: Si orem lingua, spiritus meus orat, mens au-

tem sine fructu est. Quid ergo? orabo spiritu, orabo et mente; psallam spiritu, psallam et mente. Ceterum si benedixers spiritu, qui supplet locum idiotae, quomodo dicet amen super tuam benedictionem? Quoniam, quid dicas, nescit, nam tu quidem bene gratias agis, sed alter non aedificatur. (1. Cor. XIV, 8. 9. 14. — 17). Verum errant, qui verba Pauli de Liturgia interpretantur. Quum enim Corinthii illam patria lingua celebrarent, non erat hic, quod Paulus reprehenderet. Sed si continenter posita consulantur: prophetae duo, aut tres dicant, et ceteri diiudicent; et iterum: Mulieres in Ecclesia taceant. (v. 29. 34.): patet ab Apostolo perstringi eos, qui quum donum lingvarum recepissent, hoc ad ostentationem abutebantur, loquentes lingvis peregrinis, utut eas non modo plebs, sed ne ipsi quidem intelligerent. Hoc autem damnabile fuit. Quodsi tamen adesset, qui facultatem haberet peregrinum sermonem interpretandi, licuit per Paulum illum adhibere. Volo autem inquit omnes vos loqui lingvis, magis autem prophetare. Nam maior est, qui prophetat, quam qui loquitur lingvis, nisi forte interpretetur, ut Ecclesia aedificationem accipiat (v. 5.). Quo circa si quis donum lingvis loquendi accepit, hic oret, ut interpretetur (v. 13.). Scilicet Apostolo satis esse videbatur, si eo modo se gererent in Ecclesia

Christiani, quo Hebraei in Synagoga; ubi lectis Scripturis in lingua hebraea, quae populo post captivitatem babylonicam ignota fuit, interpretatio vernacula consequencebatur. Optabat praeterea gentium Doctor, ut qui orat, aut psallit, non solum spiritu, id est pia animi affectione, verum etiam mente, seu cum verborum intelligentia oreret, et psallat: tum quod orans vel psallens solo spiritu eam utilitatem, quae ex verborum intelligentia nascitur, non percipiat, tum quod alios sensum orationis suae edocere nesciens nec aedificare, quempiam, nec qui per Amen assensionem suam praebeat, habere possit (v. Estium Comment. in I. Cor. XIV.). Quamquam, etsi careat aliqua utilitate, qui verborum, quibus orat, significationem intellectu assequi non potest, quia ad rerum, quae significantur, contemplationem ferri non potest. Si quis tamen ad orandum debitas animi affectiones adferat, etsi orationes suas non intelligat, non videtur frustra orare. Etsi nos, inquit Origenes (Hom. XX. in Josue) non intelligimus, quae de ore proferimus, illae tamen virtutes, quae nobis adsunt, intelligunt, et velut carmine quodam invitatae adesse nobis, et ferre auxilium delectantur. His jam sic expositis, dic, sodes, num sit in praxi Romana, quod in S. Pauli reprehensionem incurrat? Utimur lingua latina, quae non prorsus peregrina est. Oramus proinde spiritu, oramus et mente. Neque solum oramus, verum etiam orationes nostras rudibus interpretamur; praesertim

autem eum, qui supplet locum idiotae, si-
ve qui plebis vice fungitur, sic eruditum esse vo-
lumus, ut Amen Sacerdoti apte respondere no-
verit. (Require plura de his ap. Petr. Le Brun.
explic. Miss. T. III. dissert. 4. Cardin. Bona cum
Salae notis rer. liturg. L. I. cap. 5. §. 4. Honorat.
a S. Maria. Animad. in reg. et us. Critic. T. III.
L. 5. dissert. 4.)

(Continuabitur.)

Antidotum contra obtrectiones.

S. Petrus primae suae epistolae C. 2. v. 12. di-
cit: „Conversationem vestram inter gentes haben-
tes bonam: ut in eo, quod detrectant de vobis
tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos
considerantes, glorificent Deum in die visitatio-
nis.“ — Similiter jam olim loquebatur ethnicus
quidam Sapiens, cui quum discipuli retulissent,
famam ipsius ab obtrectoribus inique proscissam,
ipsumque eapropter ad sumendam vindictam pro-
vocassent: Sinite, ajebat ipse, ego enim sic a mo-
do vitam meam instituere volo, ut nemo id cre-
dat, quod obtrectatores mei falso de me loquun-
tur, et sic pedetentim quivis perspiciat, quod ini-
mici mei mendaces sint. c. A. V. P. Lad. M.

Domus Poenitentium.

Episcopus Pictaviensis (Poitiers) in Gallia an.
1835 in Metropoli suae Dioeceseos Urbe Institu-

tum, sub nomine „Domus Poenitentium“ notum, resuscitavit. E literis encyclicis ad Clerum suae Dioecesis missis, utilitas pii hujus Asyli elucet: „Domini mei! civitas Pictaviensis longo tempore destituitur beneficio sublimis Instituti, quod sub nomine „Domus Poenitentium“ notum fuerat, in qua personis alterius sexus, quas ob licentiosam vitam societas humana merito a se eiecerat, Asylum aperiabatur, ut illae, quae destitutae pane ac necessitate corruptioni obnoxiae fuerant, eo facilius ad viam virtutis reverterentur. — Ea nobis obtingit felicitas, quod jacturae hujus reparationem annunciare vobis possimus. Erga nostrum desiderium Priorissa Domus ad „bonum Pastorem“ Andegavensis, misit ad nos quatuor Moniales cum Sororibus, quae Pictavii Domum Refugii fundarent, in quam in futurum omnes illae reciperentur, quae recidentes a virtute, efficaciter per veram poenitentiam ad illam redire cupiunt. — Institutum tale, quod bonum Societatis non minus, quam Moralitas sibi vindicat, sponte sua se commendat, et jure accenseri potest beneficiis illis, quae Dioecesis magnanimitati refert in acceptis, quae in charactere incolarum ejus peculiariter relucet. — Conformiter statutis, licitum est Dominabus de „bono pastore“ tam Personis illis, quae immorali vitae semet dediderunt, quam et pauperibus illis orphanis Asylum aperire, quae, qua derelictae et pauperes, in periculo seductionis versantur, angustia nihilominus loci non admittit, posterioris hujus scopi cum priori connexionem, ideo,

quod perplexos nos reddant ordines illi, quos inducere necesse fuit, ut harum cum illis communicatio impediatur; atque ideo pro praesenti illarum activitas interim saltem ad animas poenitentes suscipiendas restringitur, donec admiserint circumstantiae Instituto majorem dare extensionem. — Haec, quam annunciamus, Domus Refugii, non solum pro civitate Pictaviensi, sed pro integra Dioecesi est destinata; nec extranei, qui in ea Asylum quaerunt, repellentur.“

v. P.

Collegium Romanum.

In Collegio germanico Romano ordinarie 50 germanici juvenes instituuntur; quod omnem adhibet conatum, ut Ecclesiae germanicae digni et insignes formentur ministri, quales a praecipuis Episcopis zelose quaeruntur, et honorifice adplicantur. Sic Episcopus Limburgensis recens Roma reversum Abbé Hil sui Seminarii nominavit Superiorem (1835), secutus hoc in puncto exemplum Benignissimi Patris, qui ablatum e Collegio germanico Comitem Raisach Rectorem Collegii de Propaganda constituit.

v. P. ex. p. O. Th.

Restitutum oculorum lumen Ducis Sussexiae.

In sermone, quem Dux Sussexiae, frater Regis Angliae nuper in magno liberorum Murariorum convivio post libationem, in sui honorem fa-

etiam, habuit, tenerrimo animi motu chirurgicae operationis, qua lumen oculorum recepit, meminit, et gratissima in Omnipotentem animi sensa deprompsit; chirurgus una gratias agens, qui ad tantum beneficium providentiae divinae instrumentum fuerit: Nunquam inquires vividius sublimiusque verborum illorum: „Et dixit Deus fiat lux, et facta est lux“, vim mentem suam pervasisse, quam sub sectionibus chirurgicis; et dum oculi lucis radiis pervii nubes praetervolantes, solisque splendorem perciperent, inexplicabilia ejusmodi sensa animum occuparunt, quae exprimendo quidem non sit, quorum tamen memoriam in perpetuum retenturus sit.

v. * e B.

Denominatio.

C. R. Apostolica Majestas altissima resolutione de 4-ta Febr. a. c. vacantem Praeposituram Majorem in Dioecesi Vaciensi, Custodi Jaurinensis Capituli, et ad Consilium R. L. H. Consiliario, Episcopo Joanni Sztankovits benignissime conferre dignata est.

Bana (in I. Cottu Komárom.) Dioecesis Jaurinensis uno rursum magnae spei membro auctum est. R. D. Jos. Somogyi de Perlak, Sp. Dni Francisci Somogyi, I. Cottus Komáromiensis Tab. Jud. Assessoris filius natu major, piae memoriae Leopoldi Somogyi, Dioecesis Sabariensis quondam Episcopi, C. R. I. Status Consiliarii nepos per Illu-

strissimum D. Episcopum Dioecesis Jaurinensis, Ant. Juranicus, in Presbyterum dioecesis consecratus, die 5-ta Februarii missae sacrificii primitias in Bana, loco quippe natali, Omnipotenti obtulit in magna confluentis undique populi et nobilium hospitem frequentia.

E p i g r a m m a.

De Dionysio Tyranno et gratulantibus.

Natales Dionysio colenti
 Rhetor dona tulit, tulit poëta:
 Hic carmen breve, sed probe expolitum;
 Prolixam tulit ille vero chriam.
 Intacta hac relegit poëma Princeps,
 Talentisque decem remuneratur:
 Tunc non rhetor, id est peculiare,
 Sed poëta habuit stylum solutum.

N. B. Nunquam adhuc tot supplementa loco deperditarum alicubi per iter Paginarum nostrarum postulabantur, uti hoc semestri. — Hoc quidem gratiam earum etiam apud tales, qui secus Lectorum nostrorum numero adscripti non sunt, demonstrare videtur; non possumus tamen non dolere hanc viam tentari, qua Lectores justis suis paginis frustrantur, nobis vero plurima exemplaria manca redduntur, ut jam deinceps postulata supplere vix possimus.

Fultonis tentamina.

Fors nunquam praebuilt. Sequana Parisiis frequentia navium tam laetum spectaculum, quam anno 1804, dum quippe expeditio in Angliam decreta omnia ad motum posuerat, cujus felix eventus, ex iis, quae in Aegypto per Napoleonem gesta sunt, conjiciebatur. Poesis, Musica, Theatra, omnes denique artes expeditione illa occupabantur; rostra alterum jam Wilhelmum domitorem salutabant. — Quidam adhuc dubiis ac sollicitudine angebantur, vix tamen quidquam depromere ausi, metu, ne opinionis publicae vindictam incurrant. Ephemerides lectores suos quotidie magna emphasi de ingentibus exhilarabant adparatibus, qui in omnibus Galliae portibus pro excensione in Angliam fiebant. Neque Angli videntur omni sollicitudine fuisse immunes. Tanta quippe jam Napoleoni extraordinaria, incredibilia e votis cessere. Fortunae Dea eum ubique comitabatur; an ne et ad litora Albionis eundem deductura sit?

Sequana planis navibus oblecta fuit, et civitates, communitates item constitutionales, ipsique adeo singulares cives novas die qualibet submittebant illis navigiis accensendas, quae pro recipiendis copiis, ad litora maris congregatis, collecta fuerent. Terribilis namque exercitus, qui etiam victores ad Marengo et Pyramides in se complectebatur, jam praesto erat. — In Sequana vix navium, annonam metropoli subvehentium, comineatui parvisque naviculis via libera relicta.

Magnorum hocce politicorum discriminum tempore ignotus quidam Americanus, qui mechanicarum scientiarum gratia tum prorsus Parisiis agebat, inter pontes - Novum et - Regium experimenta instituit cum navi singularis formae atque adparatus, inventionis propriae. — E transeuntibus quandoque unus alterve, cui navicula haec singularis formae inter magnas naves planas in oculos incidit, in alterutro ponte aut ad riparum loricam substitit tentamina nautica ignoti intuendi ergo; tentamina mire a magna expeditione abludentia, quae omnium mentes et animos in se rapiebat. — „Ad quid vero — aiebant — hae rotae, hic tubus, fumusque? Quid sibi vult singularis haec de navi calefacta cogitatio? An huic quis simile unquam viderat? Procul dubio unus hic est rursum ex illis phantasiae fetibus, quo admirandam quis rem invenisse sibi videtur, in quo tamen, praeter tempus, oleum et operam perdidit.“ — Postquam sic transeuntium quidam incerta parvi phaseli tentamina parumper contemplati fuissent, editis commiserationis indiciis, ultra profecti sunt: hic, ut in capienda insula nominis celebritatem ac divitias adipiscatur, in novo exercitu praefecturas ambiens; alter opes suas in dupplum aucturus negotiationes commerciales mente volvens; tertius carmina sua praelecturus, quibus nomini suo immortalitatem procurare sperabat; alii denique voluptates et vitae illecebras quaesituri; omnes vero experimenta, super Sequana visa, et sua opinione exilia, paulo post oblivioni tradiderunt. — De his tamen tentaminibus

apud Ministrum rei maritimae mentio facta est: etiam primo Consuli de iis relatum. Vir magnus uti magna turba egerat. Animum sola expeditionis consilia tenebant, quae omnem Europae politicam conditionem conversura erant, de experimentis itaque mechanici americani vel serio cogitare haud esse operae pretium putabat.

Si quis hoc tempore, dum transeuntes a phaselo oculos cum despectus indiciis averterant, suis quippe negotiis et voluptatibus vacaturi, adfuisset, qui, ut subsisterent, rogasset, eosdemque sic adlocutus fuisset: „Domini mei! nolite tam celeriter hic transire, nam id, quod nunc in conspectu vestro super Sequana evenit, germen est rerum maximarum. Expeditionis studio incensi estis, unde pro se quisque gloriam, immortalitatem, divitias, cognitionum incrementa et socialium conditionum florem certa spe praecipit. Verum tenete! cuncta haec consilia, si cum effectibus comparentur, quos experimenta ante oculos vestros facta habitura sunt, evanescunt. Peregrinus hic, qui cum suo phaselo tentamina instituit, cujus vel nomen nosse operae pretium non putatis, in prosperitatem humani generis majorem influxum exeret, quam Napoleon. Consilia magnae expeditionis in nihilum recident, strepitus ingentes, quos excitant, vani sunt, nec ulla vestigia relinquent; dum contra cogitatio, cui navis haec originem suam debet, ubique terrarum adprobationem, receptionem et imitationem nanciscetur, eoque deserviet, ut homines locaque remotissima propius ad se invicem

adducantur, civilisatio, artes, scientiae, salutaria inventa, celerius propagentur, ut ignotae fluviorum ripae et orae maritimae detegantur, verbo, ut novae commerciales relationes constituantur.“

Profecto talia locutus, delirasse creditus fuisset, et periculum incurrisset, ne ludibrio habitus in aquam praecipitetur, vel tamquam publicae tranquillitati perniciosus per politiam in carceres publicos deducatur. Et tamen futuros duntaxat eventus vere praedixisset, nec plus quam 30 anni ad id requirebantur, ut cuncta ejusmodi praedictionis capita effectum plenum sortiantur.

Excensionis projectum in nihilum evanuit. Innumera ad Fultonis naviculam 1804 praetereuntium consilia oblivioni tradita, nullo prorsus vestigio relicto, magnum per Napoleonem fundatum regnum dissolutum; modesta contra experimenta, quae Fulton in vaporario suo phaselo tum instituerat, ad novam et re vera mirificam navigandi rationem deduxit, cujus nunc jam omnes cultiores nationes magnum usum capiunt, quaeve ad connectendos totius orbis terraquei populos cum typographia fere ejusdem utilitatis jure merito habetur.

Quanta hinc doctrina moralis meditati semet offert? Ante omnia, ne rebus, quae multitudinis sensus animumque in se rapiunt, pro exiguo tempore strepitum excitant, ardorem brevi duraturum incendunt, multum tribuamus; praejudiciis popularibus nos abripi non sinamus, neque modica tentamina, quae facile magnae cujusdam inventionis germen

in se recondunt, quae mutuis populorum correlationibus aliam prorsus rationem indendo sit, contemnamus.

v. * e Z.

Cultores scelerum.

Parisiis. Die 19. Febr. in regione ecclesiae montis Parnassi observatae sunt frequentes catervae juvenum habitu exteriori sinistro atque atroci, cum barba hircina longa et sordida, pectoralibus ad formam Roperspierre etc. Erant „patriotae“, qui anniversarium diem supplicii egregiorum Fieschi, Morey et Pepin celebrare et ad tumulos horum „virtutibus illustrium“ gratam eorum memoriam recolere voluerunt. Manipulus satraparum urbanor. illuc missus est ad seditiosum molimen impediendum, et sic hi patriotae re infecta discesserunt.

v. * e B.

Novum in Vaticano Museum antiquitatum.

Paginae „Diario di Roma“ haec ferunt de 11 Febr.: SS. Pater, Pontifex Gregorius XVI., Dnus noster nobili impulsu animi, quo antiquitatum, pulchrarumque artium, residentiae suae tantam gloriam, tantum splendorem atque utilitatem procurantium studia fovere semper dignata est, obsecutus, in Vaticano novum museum, unicum, quod in fonte hoc veterum monumentorum locupletissimo desiderabatur, erexit. Novum hoc museum, quod Gregorianum appellabitur, continebit menu-

menta hetrusca, in specie ea, quae in classico solo nobilis Hetruriae partis, sub clemente et venerando Romani Pontificis sceptro florentis, eruuntur.

v. * e W.

Liber de furum artibus.

Famosi Vido e q s liber „les Voleurs“ (Fures) hoc tempore, dum tanta — in frequentioribus in primis civitatibus furta committuntur, magnam merito celebritatem adeptus est; artificiosas furum fraudes publicas reddit, pro quo beneficio populus (Publicum) tum auctori quam editori gratissimum semet testatur, rapidissime namque innumera exemplaria divendita sunt. — An inter emtores non etiam tales inveniantur, qui libri usum non fraudis praecavendae, sed artis potius proprio Marte periculum faciendi gratia capere desiderant, incertum.

v. * e B.

De lingua in cultu divino publico Ecclesiae adhibenda.

(Conclusio.)

Etsi, quae adhuc dicta sunt, satis habeant momenti ad manutenendam omni ope in Liturgia Ecclesiae Occidentalis linguam latinam, quia tamen quaestio ista identidem refricatur, maxime ab hominibus recentiorum idearum, face innovationis ardentium, juvabit discernere ea, quibus Ecclesia Catholica ab aliis in hoc merito differt, et sic cardinem erroris detegere.

Apud illos coetus, qui nullam habent Liturgiam, nullum Sacrificium, omnis cultus publicus divinus concionibus, precibus, psalmis, aut canticis definitur. Nisi igitur velint in aëra loqui, debent in suis Conventiculis vulgari lingua uti, eiusdem volubilitati patientes humeros subicere, et secundum quod imperaverit necessitas, libros suos identidem reformare. Contra in Ecclesia Catholica viget Sacrificium novae Legis, aeternus Redemptionis typus, usque ad consummationem seculi, seu quoad Dominus iterum venerit, in dies restaurandus. Placuit tandem ex adductis rationibus per Occidentem hunc typum lingua latina, per Orientem vero lingvis vernaculis, at non vulgaribus, quaeve iam praescripserunt, repraesentari. Ne tamen simus in aëra loquentes, nos quoque conciones, preces, cantus, ubique gentium lingua patria exequimur, ut etiam ad sensum Liturgiarum penetremus, hoc pacto unitati sacrificii, dogmatum, et disciplinae nihilo secius consulentes, quam debitae in Matrem, ac Magistram Ecclesiam Romanam observantiae, item religiosis populi indigentis. Hoc nisi faceremus, dispesceremur in coetus acephalos. Ipsi adeo Turcae in causa mala consulte agunt, quod Alcoranum suum per Europam, Asiam, et Africam nonnisi in antiqua lingua Arabica, qua primum conscriptus fuit, legant, in doctrinis suis citent, popularibus commentationibus explanent, et versione vulgari temerare piaculo ducant.

2. In Ecclesia Romano-Catholica, si quis ad solennia parochialia suo tempore comparere, et communi institutioni interesse non possit, patet eidem, ubi plures sunt Sacerdotes, in Ecclesiam aditus commodo suo tempore usque meridiem. Semper repetitur, et offertur, quod summa Religionis est; et cum solatio acquiescit in eo, quod officium divinae Majestati debitum, uti licuit, exhibuerit. Hinc sunt nostrae Ecclesiae, praesertim in Civitatibus a primo diluculo usque meridiem repletae, manifesto argumento, quod Religio apud nostrum vulgus etiam penes linguam latinam, quam passim non intelligit, pleno vigore polleat, nec sanus quisquam de innovatione, aut perfectionis systemate cogitet.

3. Si tantum propterea abolenda est lingua latina, ut populus, quae ad Liturgiam pertinent, intelligat, tunc Ecclesiae majores, et Basilicae nulli sunt amplius usui; quia quocunque in his idioma-
to celebretur Liturgia, populus verba eius distincte nec audiet, nec intelliget. Dirutis igitur Basilicis multiplicandae erunt praesertim locis frequentioribus Capellae, cum his Sacerdotes quoque, et ministri. Ruet ita non tantum majestas, sed et efficacia Religionis, quae multum procedit, cum oculis plane, et sensibus subjicitur, quod plurimi una collecti unum corpus simus in Christo, una Patris Coelestis familia, una domus; una fide, spe, charitate, una Sacramentorum communione, uno divinorum ordine colligata, sicut unus est o-

mnium Creator, Redemptor, et Sanctificator, una singuli destinatio, una virtus, una salus.

4. Denique negare non possumus humana fragilitate etiam in Clero curato Catholico obtinere, quod apud omnem hominum classem experiri licet, ut quidam sua vocatione minus digne, vel etiam indigne ambulent, institutionem religiosam oscitanter impertiantur, vel negligent: et tamen videmus populum adhaerere Religioni, nec tam esse rualum, quam putari posset esse debere laborante capite! Unde hoc prodigium? Inde, quod Religio non sit opus tantum intellectus, qui incessabilibus concionibus non tam illustratur, quam obruitur, sed, et multo quidem magis animi. Unde Christus gratias egit Patri coelesti, quod mysteria regni sui revelaverit parvulis intellectu tenuibus, quae sapientes seculi alto supercilio despuebant. Animus autem, secundum institutiones aut conciones, e variis, quibus Ecclesia Catholica dives est, ritibus, praesertim augustissimo Liturgiae clenodio piis sensationibus afficitur, saluberrimoque calore fovetur, et alitur. Deme ritus, aut saltem fac Liturgiam vulgarem, et habebis frigidum indifferen-tismum, qui orbem, ne Religione exuatur, trepidare facit.

Unde nisus, et contentio abrogandi, et Sanctuario eliminandi lingvam latinam furor est hominum, qui nec historiam nationum, nec vicissitudines lingvarum, nec causas rerum aut effectus intelligunt, nec Religioni, nec rei liturgicae, nec cultui divino publico amici sunt; quibus proinde qua-

cunque lingua Missam edideris, patriane, an latina, vel tartarica, aut sinensi, perinde fuerit. Furor est illorum, qui discere, et obedire nolunt, docere autem, et praeesse nesciunt, neque abrogato uni aliud melius substituere. Quin hoc unum avent, ut resecta barbarie, cui nationes semet incubando graecis, et latinis literis, praesertim autem Religioni, graece et latine loquenti, aurem prae-bendo eripuerant, suam ruditatem communi procella contegant, convellant antiquum ordinem, licentiam humanam in fraeno tenentem; obscurant dogmata, pro quorum integritate cavent Sanctorum Patrum opera; enervent disciplinam Patrum salutari canonum, et constitutionum vinculo constrictam; lacerent membra Corporis Christi, atque a suo capite avellant. Denique furor est illorum, qui regno, et Ecclesiae aequae infesti coelum terrae miscent, et homines vanissimis suis sermonibus in vertiginem agunt, quo sibi in turbido grassandi licentia tutior sit. Horum nomen — legio, et damnatio iusta. Ab isto furore libera nos Domine! Amen.

And. Rätz.

Festum Annunciationis B. M. V.

Quoniam haud omnibus notum est, qui tamen nosse cuperent, cur festum Annunciationis B. M. V. quo concepti in utero virgineo Salvatoris memoriam recolit Ecclesia, non quovis anno eadem die, utpote 25. Martii celebretur, ubi tamen festum Nativitatis Ejusdem die 25. Decembris quot-

annis immutabiliter recolitur; qui casus translatus hujus festi cum labente etiam anno occurrat, non videtur esse inopportunum, causam hujus rei tantisper disquirere, ac dilucidare.

Verum est, quod secundum usitatum naturae cursum a conceptione foetus humani ad nativitatem ejusdem novem menses ordinarie computari soleant; quamobrem si aliquis infans e. g. die 8. Septembris nascatur, is die 8. Decembris praeterlapse conceptus fuisse censetur in utero materno; prout hoc e festivitibus Conceptionis ac Nativitatis Beatae Mariae Virginis manifestum fit. Unde Salvator quoque, cujus natalem diem 25. Decembris festive celebrat tota Christianitas, concipi debuit die 25. Martii: consequenter quotannis hac ipsa die invariabiliter celebrari deberet festum Annunciationis B. M. Virginis.

Interim animadvertere oportet, quod festa ab Ecclesia instituta duplici sub respectu considerari possint: 1-o quatenus mysterium aliquod coeleste in se complectuntur, aut Sancti alicujus in coelo regnantis passionem et mortem pro Christo toleratam, factaque heroica fidelibus proponunt; 2-o quatenus exposcunt, ut attacta mysteria et Sanctorum memoriam fideles festive recolant. Sub priori respectu cuncta festa immobilia servant annue praefixos sibi dies: Sicque Conceptio etiam Salvatoris, sive festum Annunciationis incidit annue in diem 25. Martii; prout de hoc Martyrologium Romanum testimonium perhibet. Si proinde festum quodpiam diem suum aliquando mutet, mutatio ta-

lis paullo ante memorato sensu altero sumenda veniet.

Simili mutationi obnoxia sunt ita dicta festa mobilia, velut festum Paschatis, et illud praeCEDentia atque subsequENTia nonnulla festa insignia; inde a Dominica Septuagesimae usque festum sacratissimi Corporis Christi, quae a die Paschatis dependent ita, ut si Pascha maturius cadat, Dominica quoque Septuagesimae cum omnibus festis Domini maturius; si vero Pascha tardius cadat, attacta etiam festa tardius cadere debeant.

Diem Paschatis ipse Conditor universi determinavit Exodi 12. dum illud 14. die mensis primi vernalis, qui Nisan ab Hebraeis compellatur, celebrari mandavit, qua die Hebraei hodiedum recolunt primum diem azymorum, sive Paschatis. Mensis Nisan concordat ex parte cum Martio, ex parte autem cum Aprili nostro; ver incipit apud nos ordinarie die 21. Martii, quem diem nonnunquam praecedat, nonnunquam vero sequitur Novilunium vernale; quodsi aliquot diebus praecedat, tunc Pascha mense Martio; si autem sequatur, mense Aprili cadit. Hinc apparet, quod nec ante 22. Martii nec post 25. Aprilis possit cadere Pascha, ad exigentiam Legis Mosaicae.

Eidem huic Legi conformant se etiam Christiani quoad celebrationem Paschatis, eo solum cum discrimine, quod Hebraei strictissime observent primum diem Paschatis luna 14. mensis Nisan, seu primi mensis vernalis, in quacunque hebdomadae diem incidat; Christiani vero Pascha celebrent

semper Dominica praefatam lunam 14. sequente, ob memoriam gloriosae Christi a mortuis resurrectionis, quae die Dominica evenit.

Queis ita se habentibus, manifestum fit, quod quaestionatum ac diei 25. Martii affixum festum Annunciationis B. M. V. quibusdam annis circa Pascha, id est, hebdomada ipsum antecedente aut subsequente, vel etiam ipsa hebdomada Paschatis cadat. Jam hic necesse est animadvertere: quod idem festum vel in aliquem diem intra Dnicam Palmarum et Dominicam in Albis occurrentem, excepto die Parasceves ac Sabbato s. cadat, vel plane in alterutrum ex his diebus. In priori casu, in qualemcunque diem incidat dies 25. Martii, ipsa die recolitur festive Annunciatio B.M.V. licet Officium divinum et Missa sit de amarissima passione aut gloriosa resurrectione Salvatoris. In altero vero casu ipsa etiam festivitas transfertur ex die 25. Martii in feriam 2-am post Dominicam in Albis: Siquidem ad sanctificationem festorum apud Catholicos cetera inter auditio quoque Missae pertineat, cui tamen obligationi feria 6. Parasceves et Sabbato sancto satisfieri nequit; quippe feria 6. Parasceves, seu magno die veneris in tota, qua late patet, Ecclesia nullum celebratur Missae sacrificium, Sabbato S. autem post prolixas Caeremonias nonnisi unica in singulo Templo admittitur Missa, quamcunque numerosi adessent Sacerdotes.

Quadrare huc videtur etiam illa animadversio, quod festum Annunciationis in casu illo, quando dies 25. Martii in diem Parasceves aut Sabbatum S.

incidit, ex eo etiam abscedit a fixa sua die, transferturque in feriam 2. post Dominicam in Albis: quoniam Christi admiranda conceptio ex corde laetandi, amara vero passio et sepultura, cujus memoria die Parasceves ac Sabbato S. recolitur, ex corde lugendi occasionem subministrat Christianis; cum igitur laetari ac tristari simul uno eodemque tempore nefas sit: conveniens judicabat Ecclesia Christi, ut laetissimum Christi conceptionis festum a memoratis diebus lugubribus sejungeretur, seriusque celebraretur; ut scilicet, si illud memoratis diebus, vel ante illos festive non recolimus, serius, et quidem prima die non impedita taliter recolamus: talis vero dies est feria 2. post Dominicam in Albis; siquidem festa paschalia, spectando sincerum illud gaudium, cui triumphalis Christi a mortuis resurrectio occasionem praebet cunctis fidelibus, spatio octo dierum quodvis aliud festum excludant.

Ex hactenus dictis elucescit, a) quod festum Annunciationis nunquam alias recedat a fixa sua die, i. e. a 25-ta Martii, nisi unice eo in casu, si memorata 26. Martii vel in diem Veneris, vel in diem Sabbathi hebdomadae majoris incidat; siquidem per decursum totius anni quibuscunque aliis diebus suppetat fidelibus occasio audiendi Missam, ipso adeo die Jovis in coena Domini, si in eum contingeret cadere 25-tam Martii: quoniam hoc in casu, habito respectu festi Annunciationis B. M. V. ex ordinatione Ecclesiae admittitur Sacerdotibus celebrare Missam in silentio ante Sacrum solenne

centatum, ut fidelis populi devotioni satisfaciat. —
 b) Siquidem anno labente casus iste occurrat, seu
 25-ta Martii in Sabbathum S. incidat, festum An-
 nunciationis legaliter transfertur in feriam secundam
 post Dominicam in Albis, sive in diem 3. Aprilis,
 et quidem cum obligatione abstinendi ab operibus
 servilibus, audiendi Missam et piis operibus vacan-
 di, prout de observantia dierum festorum prae-
 scriptum est ab Ecclesia. c. A. R. P. L. M.

P o h o r e l l a : (Non possum me continere, quin
 versus subnexos communicem; hac fretus spe,
 quod in gratiam ac honorem Ill. Dni Episcopi no-
 stri Rosnaviensis, quem cum uni veneratione sus-
 picimus, tenerrime anamus, omni obsequio cul-
 tuque ut optimum Patrem prosequi properamus,
 quemve etiam, per alios extra Dioecesim singulari ve-
 natione comite distingvi, laeti observamus ac gra-
 tulamur; versus eosdem in consolationem ac hono-
 rem Optimi Praesulis tendentes publica luce in Pa-
 ginis suis donaturus sit: etc.)

Devotio filialis erga Optimum Praesulem.

Tempore conticuit luctus, perculsa dolore
 Mox erupit in haec, ex tempore verba doloris:

Pallida mors vivos cogit pallescere vultus,
 Jam jam viva suo, corda rigore necat.
 Scitovszky moriens, Antonius exulat orbe;
 Vivere mortis Eum non sinit atra manus.

Illustris Frater, cita luget funera, Conjux
 Saucia corda, potens ars, revelare nequit!
 Flent vitae comites, citimur flent, flentque propinqui;
 Proxima turma gemit, flentque remota cohors.
 Per coelum, terram, suspiria moesta reclangunt:
 „Cecidit ante suum flosculus ille diem!“
 Et vos deflete Hunc, hortensia prata rosarum,
 Unde suum Nomen, Rosnia clara trahit;
 Tollite, vel tantum saevum relevate dolorem!
 Non sinite hoc funus solvere funeribus.
 Ah! spargunt alium rutilantia sidera odorem!
 Almus vos flentes, recreet inde Deus.
 Ign. Zvolenszky, Par. Pohor.

N U N C I U M.

Paginarum; „Sze mlélő“ (Tudományok' és
 Művészet' körében) cum adnexis: „Literaturai
 Lapok“ Cassoviae editarum et per Postae Offi-
 cia submissarum semestrale pretium: 4 fl. c. m. —
 Redactio adhuc integris exemplaribus praenumera-
 re cupientibus servire potest.—Paginae hae, sive
 selectum argumentorum, sive fluidam, nitidam-
 que scribendi rationem, sive speciem externam, uti
 literas, colorem etc., sive oeconomiam ipsam o-
 mnis operis consideremus, quantum 10 ejus Nume-
 ri, quos jam prae manibus habemus, docent, o-
 mnem profecto laudem et commendationem meren-
 tur, certamque spem praebent, easdem — dum-
 modo ea benevolentia Lectorum, quae ad conatus
 hujusmodi instituti continenter exstimulandos ne-
 cessaria est, suffulta fuerint — ad florem cultu-
 rae, quae in votis omnium est, provehendum, et
 cognitiones utiles propagandas haud mediocriter
 collaboraturas.

Aequalitatis in Civitate mechanismus.

Plurimum profecto jam mentes hominum exercuit aequalitatis inter cives qua ratione inducendae studium. Infinita somnia in medium prolata, et mox oblivioni tradita, quoniam sanae rationis censuram sustinere nullo modo potuerunt; multo minus adhuc si cum aliis aevi nostri magicis imaginibus grandibusque verbis: „libertas, industria, progressus etc.“ simul in severum examen vocata fuerint. Juvat quandoque absurda illa consilia indicare, ad quae ingenia saepe in his argumentis delabuntur. In edito nuper quodam opere (Beiträge zur Philosophie des Rechtes, Heidelberg 1836.) inter cetera haec occurrunt: „Quanto minus est, restricta singulorum libertas tanto facilius et amplius inaequalitatis in civitate ratio, ut adeo ad plenam inter reipublicae cujusdam cives aequalitatem obtinendam nihil aliud suppetat, quam ut omnis libertas personalis sufferatur.“ Auctor instar scholii haec adjicit: „Cunctas subseque inter cives inaequalitates praecavendi illud solum superesse videtur remedium, ut membra singula socialis foederis potestati civili i. e. ipsi Reipublicae ita subjiciantur, quemadmodum Romae filii familias ac servi potestati patrum familias subjecti fuere; ut proinde omnis proprietas, omnia jura, quae singuli cives acquirendo essent, non ad hos, sed ad ipsam rempublicam spectent, cui dein obligatio incumberet cuncta ejusmodi bona acquisita religiose illis restituendi, qui ea-

dem amiserant. Penes haec industriam quoque in suo pleno vigore conservandi medium quodpiam inveniri posset, quin tamen quemquam ditescere per eam contingeret. e.g. si jus concubitus diligentioribus duntaxat diurnae instar mercedis concederetur. Hoc pacto forsitan civitatis mechanismus exurgeret, qua noxiis quibusvis egoismi effectibus occurri, et genus humanum ad illud fere perfectionis, et civilisationis fastigium deduci posset, in quo apes inde ab exordio mundi collocatas videmus.“ — Argumentatio haec petitione principii laborat, illique gravi superstructa est errori, ac si nempe proprii commodi studium in homine exteriori quopiam mechanismo sufferri, vel saltem facultate semet externe manifestandi privari posset. Atqui hoc fieri prorsus nequit; non quidem ideo — prout auctor supponere videtur — quod mechanismus talis inveniri non posset, aut inventus propter emergentes in applicatione difficultates naufragium pati deberet; sed quia in genere interna hominis libertas nullo unquam civitatis mechanismo afficitur et coercetur. In perfectissima etiam ejusmodi politica machina cor animusque hominis naturam suam haud exuent, sed id, quod sunt, esse perseverabunt. Regnum cogitationum, sensorum, ac votorum baratro insuperabili a quibusvis externarum virium vectibus in perpetuum seclusum manebit: iis ambitio, odium, invidia, avaritia etc. ex animis mortalium nequaquam erunt sublata, imo post

factam hominum arbitrio fortunarum hujus vitae distributionem longe vehementius ferociusque, ac nunc, erumperent, — e simplici illa ratione: quia hominum consilia iisdem multo minus quam divinae providentiae decreta satisfaciendo essent. Pari ratione nec facultas viresque semet exerendi egoismo humano felicius adimi possent. Ast etiamsi de singulorum facultate — quae revera nunquam cohiberi posset — contra ejusmodi et quamvis similem rerum conditionem reluctandi (quod in dicto casu frequentius adhuc, quam in modernis adjunctis necessario eventurum esset) taceamus, iis profecto, qui gubernacula reipublicae obtenturi essent, plena relictā maneret facultas proprii commodi studio indulgendi; quin imo facultas haec, sublatis quibusvis privatorum juribus, iisque in ipsam rempublicam collatis, in immensum aucta haberetur; inaequalitas itaque semper adhuc superesset, tam quoad potestatem, quam quoad ipsas fortunas: veri enim proprietarii tum regiminis membra essent, horumque ministri. — Quis vero de accurata et adaequata fortunarum distributione vadem ageret? Inaequalitate autem rursum obtenta iidem eventus, quos hodie videmus, repeterentur. — Favorabilior (privilegiata) conditio e.g. eorum, qui coitus jure gauderent, omnium votis, contentionibus, technis, ipsisque violentis mediis per subjectos expeteretur. — Denique missis etiam his — cum talis rerum status, absque mutuis, liberis, vi extorqueri nequeuntibus amoris ac benevolentiae officiis nec cogitari quidem possit, in hac profecto contentionum arena latissimus

egoismo et lubidinibus campus pateret. Sublatio itaque egoismi per subversionem juris privati, non solum empirice — uti supra citatus auctor censere videtur — impossibile est, sed internam quoque involuit contradictionem. — Quousque peccatum cordibus hominum insidet, tamdiu etiam proprii commodi studium semet manifestare haud desinet, illudque ex ipsa indole sua nullis externis societatis civilis institutionibus, sed solis moralibus mediis impugnari ac superari potest.

* e B. P. W. B.

Lex de custodiis (obaeratorum) in Anglia.

Unum, e mille aliis, exemplum in id, quod ipsa etiam collegia legislationum, quae caeterum velocissimi progressus habentur, strictae justitiae administrandae difficultatibus non semper semet expedire valeant, est lex in Anglia supra memorata custodiarum, quae jam saepius agitata, deplorandis suis effectibus publicam quidem attentionem plurimum excitabat, abrogari tamen aut mutari, non dum potuit, quod Dnum Bulwer ad narrandum hunc eventum induxit: „Hamburgi vixit mercator quidam, nomine Mayer, statura pusilla, animo generoso, in egenos benefico, in amicos hospitali, qui tamen — ut hoc in commercial. urbibus passim usu venit — divitiarum causa magis, quam praeclarae indolis ergo publica gaudebat aestimatione. In principali suo rationum libro inter percipienda notata erat etiam summa 500 l. st.

(5000 fl. c. m.), qua Capitaneus quidam classis britannicae eidem tenebatur. Pecunia haec jam pridem resolvenda fuisset, dum tandem Dnus Mayer alium ejus usum facere decrevit, Portsmouthum itaque, ubi debitor, Capitaneus Jones, legale domicilium habuit, excurrere apud se statuit, ut ibi mutuum repetendi libertatem sibi sumat, quod facere in quavis libera civitate jure permissum credebatur. — Germanus noster mercator re vera die quodam sereno horis matutinis in Portum Longum adpulit, et, exterus licet, linguam tamen civitatis in tantum callebat, ut habitationem Capitanei Jones absque mora exquirere potuerit. — „Scin', quomodo navis illa vocetur“ — percontatur D. Mayer suum cicerone, qui Domum quaesitam indicaturus erat, — „quae, jam jam in altum excurrentura, ventum adeo anhelare videtur“? — „Ita sane — reponit viae dux — Regia volans est, pro cursu Calcuttam adornata, et cras vela datura, — Ast jam ad metam sumus; en domum Capitanei Jones: idem te de navi illa optime edocebit.“ — D. Mayer dimisso indicatore ostium viride domus lateracei coloris aeneo annulo pultat, et mox ante longam et trucem figuram, — cum brevi et simplici tunica, procul prominentibus malarum ossibus, oculis autem parvis profunde in caput mersis, — sistitur, Capitaneum, scilicet, Gregorium Jones. Hic inexpectato hospitis cari adventu attonitus videbatur, et post succinctas mutuae salutationis vices moram atque patientiam orabat. Mercatoris frons in rugas contrahitur: reponit serio, se jam tres annos

patienter expectasse. Ad haec Capitaneus blandiri; mercator invehî, stomachari, efervescere; ille demulcire, hic urgere; tandem Capitaneus impreari, mercator minari; — tum ille subito vocem submittere et mentem mutare visus, contractam per maria rudem agendi rationem excusans, summam illam procurare sibi haud fore difficile affirmabat. Rediret solummodo pacatus ad hospitium, se per decursum adhuc diei eidem famulaturum. — His persvasus D. Mayer ad diversorium redit, lauto prandio se reficit, expectat, et dum digestionis quoque tempus pridem jam praeterlapsum fuisset, neque tamen amicus cum 500 l. st. veniret, impatientia victus arripit petasum, altera atque ultima vice debitorem moniturus; dum ei duo domini annunciantur. — „Ah — pecuniam meam ferunt!“ cogitat apud se D. Mayer, sedato parumper animo. — Praeclari illi Domini ingrediuntur, et senior eorum folium chartae nitidae protrahit, quam mercator paratam jam de resolvenda summa quietantiam esse et sibi ad subsignandum porrigi credens, — „bene vero, inquit, subsignabo illico.“ —

„Non est opus, Domine, ait ille, rogamus solummodo, ut nobiscum venire tibi placeat. In mandatis accepimus, ut te ad commodius deducamus hospitium, ubi in consortio nobilium virorum levi unius guineae per diem dispendio perbene te distrahere poteris; vino tantum, si ita placuerit, temet providere necesse erit.“

„Non intelligo vos, Domini mei, — ait mercator subridens — nimis celeriter, ut mihi videtur, loquimini anglicam; caeterum vos certos reddo, hic loci, ubi sum, satis commoda mihi omnia esse, pro benevolentia itaque vestra, gratias repono.“ — „Quid multa“ acrius inclamat alter, qui hucdum tacuit — „vade nobiscum, propera, captivus noster es, hoc saltem intelliges? ecce mandati literas, de aere alieno 10.000 l. st. incusaris, quae Capitaneus Jones a te exigenda habet.“

Parvus noster mercator obstupescit; resumto attamen mox animo, eo se consolatur: „quod error aliquis sublatere debeat“ hoc non obstante absducitur. Continere se interim per iter non potuit, quin caput exagitans observaret, singulari se fato divexari; ut, qui datum mutuo alteri argentum recipiendi causa in Angliam venerit, nunc ob aes alienum custodiae tradendus sit.

Germanus ad novum hospitium adpellens, ut erat indole plurimum affabili, paulo post cum aliis suis collegis familiarem notitiam inivit, et partim sciscitandi cupidus, partim ut tempus conversatione falleret, e singulis causam, cur in hoc essent loco, exquirat. — Primus, cui hanc quaestionem posuit, fuit vir externo corporis habitu nobili, cujus oris linamenta dignitatem quamdam praeseferebant; quandoque tamen violentae musculorum convulsiones irae et gravis indignationis indicia prodebant.

„Ecquid Domine mi“ — erumpit candore germanico bonus noster hamburgensis — „grave te crimen in hunc locum conjecit?“ — „Quid?“ —

reposit cum indignatione captivus — „mene sceleratum putas? — habeto: omne meum crimen illud est, quod in electione suffragium amico dare constituerim: quidam idcirco adversarum partium, cui 200 l. st. tenebar, me custodiae tradendum curavit, ut, dum libertatem recuperavero, electionem peractam inveniam.“ — „Quid ais? — in Anglia igitur electionem cujusdam promovendi gratia sine ambagibus ad carceres rapi quis potest? et haec justitiae apud vos ratio est?“ — „Hoc non justitiae, sed legibus custodiarumtribuendum.“ —

Conversus dein ad alium consortem, macie confectum, — quem, nisi deciduae per genas lacrimae, vitam prodidissent, e pallido ore exanimem putasses, — et commiseratione motus mercator percontatur: „Et te, Domine, quis in hoc deduxit hospitium?“ — „Proxenetam quidam amico meo pollicitus est, campsorales ejusdem, si aliquot giratariis munitae forent, per se in aes paratum conversum iri. Benevolo in amicum studio inductus cum septem aliis meum quoque nomen indossavi. Dies argento praestituta advenit, et altera omnes giratarii in custodiam deducimur. Ah! mei causa nihil est, quod affligar, aſt miserae familiae fame est pereundum, quousque libertati restituar. Pravissimum hoc institorum genus! pellector pro quovis misero ejusmodi decepto simpliculo duas recepit guineas: qui proinde eadem die, qua 8 familias in exitium praecipitavit, 16 guineis laute convivari potuit.“ — „Mi Deus!“ pectore presso suspirat germanus, additque „et hoc vos justitiam vocatis?“ — „Justitiam?

ah, minime! ast consecraria haec sunt vigentis legis de aere gravatorum custodia!“

Ad haec D. Mayer quemdam tribunalis magistratum — quem malus tandem deseruit spiritus, eoque divexavit, ut eum inter miserandas professionis suae victimas collocarit — indignabunde alloquitur: „Audiui saepius affirmari, vos Anglos tamdiu hominem quemvis pro innocente habere, donec clara malefacti documenta eruta non sint?“ Narravit deinceps eventum, quem ipse habuit. — „Domine“ reponit iudex „regula quidem illa juris apud nos valet, ast in caussis solummodo criminalibus. Si vero de aere alieno non soluto agatur, aliud prorsus usu venit. Longe severiores sumus erga pauperes, quam erga delinquentes. Quod casum tuum attinet, nec ominari quidem videris, in Anglia quemque libertatis tuae dominum esse, qui oppressis conscientiae remorsibus jurejurando edixerit, te sibi certa aeris summa teneri. Capitaneus Jones coram tribunali certo certius nuncupato jure jurando affirmaverat, a te 10.000 lib. st. exigendas habere, cujus rei effectum en experiris, dum te in hoc loco constitutum vides.“ —

Mercator iterum in exclamationem „Mi Deus!“ solvitur, manibusque compositis cum stupore quaerit: „et haec vobis justitia audit?“ — „Nihil minus“ reposuit magistratualis, ambas manus vestium sinu recondens, et tranquille semet avertens, „hanc nos legem custodiarum dicimus.“ —

Die altera mercator noster Mayer libere dimittitur, quia nemo comparuit, qui debitum compro-

baret. Nihil cunctatur Praetorem accedere, et ea, quae sibi evenerint, referre, una justitiam interpellans, postulat, ut Capitaneus Jones in jus vocetur.

„Capitaneus Jones?“ repetit Praetor, placide tabacam sumens, „Capitaneum Jones vis judicio arcessere?“ — „Ita sane, illum eundem!“ — *P.* „Is heri Calcuttam vela dedit. Regiae volanti imperat. Evidens est, eum jusjurandum de credito sibi auro nuncupasse, ut semet ab importunitate tua liberaret, osque tuum obstrueret, antequam ipsum custodiae mancipandum curares. Callidus is certo masculus“ ait subridens et denuo tabacam sumens Praetor, „belle versutus hic Gregorius Jones!“ — *M.* „Per Deum! nullumne hic loci contra malefactores datur praesidium, nullum auxilium, quod afflicto jus adserat?“ — *P.* „Imo vero: Capitaneus duntaxat vobis perjurii accusandus est.“ — *M.* „Ita sane, quid vero hoc mihi nunc proderit, postquam is aliquot centenis milliaribus Calcuttam propius est.“ — *P.* „Absque dubio hoc causae tuae plurimum praejudicat.“ — *M.* „Actum ergo est de pecunia mea?“ — *P.* „Non video, qua ratione eam recipere possis.“ — *M.* „Et loco scelesti huius perjuri me in carcere detentum fuisse nihili pendendum?“ — *P.* „Hem, nihil hoc singulare, nec rarum.“ — *M.* „Age, liceat mihi unam duntaxat adhuc ponere quaestionem: Vobis haec omnia justitiae administratio habetur?“ — *P.* „Nolo idcirco tecum multis disceptare, sufficiat tibi nosse, haec, quae tibi evenerant, vi legis de custo-

diis obaeratorum accidisse.“ — Inclinato postea pro valedictione corpore, D. Mayer intellexit, sibi eundum esse. —

* e Z.

De decreto, quo Princeps Carolus e solio Hispaniae excluditur.

De hoc decreto Comitiorum, quo Carolus e successione ad thronum Hispaniae excluditur, et extra legem ponitur, Onnata haec scribunt: „Complura Reginae Gubernatricis mandata in manibus habemus, quae novum argumentum praebent, in quanto Princeps haec versetur errore, quae semper fuit, et actu est parata revolutionis decretis, quamcunque ea injusta, crudelia, barbara et aevo nostro indigna fuerint, sanctionem impertiri. Ferunt, ipsum adeo mandatum, quo Rex Carolus V. 24 horis post captivitatem (si in manibus inimicorum incideret) glande plumbea trajiciendus a Comitibus revolutionariis praecipitur, per hanc infelicem Principem sanctione firmandum; quae interim perbene persvasum tenet, se a Caroli asseclis, si in eorum deveniret potestatem, similem sortem haud nacturam. Orbi tum manifestum redderetur, quam immensum sit discrimen inter legitimum Principem, qui principiis religionis, honoris, animi teneritudine et magnanimitate regitur; et juvenem Mulierem, in quam, falsis et ferocibus sectae revolutionariae principiis seductam, apostoli revolutionis, et Conjugis sui quondam serenissimi car-

nifices dominantur. Neque Christina, neque conventus revolutionalis, quo circumdata est, possunt legitimum Monarcham, et caeteros in decreto nominatos Principes juribus spoliare, quae iidem e fundamentalibus regni legibus, e publicis europaeis, per tot solennia pacta sacratis, juribus, denique e religiosae et quamvis revolutionem abominantis nationis sympathia tenent. Innumera illa decreta, edicta et manifesta demonstrant seditiosorum impotentiam, qui justis et una efficacioribus mediis scelestum opus suum sustendando non sunt. Nos Hispani rationem a vi physica, et jus a coeco arbitrio discriminare novimus. Neque comitiorum decreta, neque universi orbis conventuum declarationes nos seducent; praesidium nobis praestant iura, armorum autem vim ratio constituit."

v. * e B.

Scelesti Conjuratorum Instrumenta.

Paginae „Journal de Debats“ in quadam dissertatione sua inter caetera haec habent: „Ante aliquot dies ausi fuisset adfirmare, scelus de 28. Julii 1835 (Fieschi) unum ex illis esse, quod, postquam orbem terraqueum horrore perculisset, atque auctori et complicibus communem omnium execrationem accivisset, imitatores nequaquam sit inventurum. Et tamen certa haec persuasio nos fefellerisset. Inventus est sicarius, qui in gallico agro, una Parisiis leuca, scelus in secreto multo terribilius, quam Fieschi patraverat, meditabatur. Execran-

da aemulandi libido eum invasit! Fieschi Regem certissima feriendi spe incitatus, viginti victimarum caede a caepto deterritus non est; Champion eadem spe bis tot immolare parabat! Fieschi efficaciam machinae suae respective ad angustius spatium contraxit, ictus recta tantum adornavit; Champion inter, ante, et post Regis comitatum glandes vibraturus, magnum spatium in metam suam comprehendit. Machina Fieschiana rudis fuerat; Champion omnem mechanices artem ad perficiendam infernalem suam machinam adhibuit. — Hoc igitur per progressum intelligunt regicidae? haec est illa civilisatio, quam nobis praeparant! Illi, qui coram iudicibus suis regimen proterve accusare audent: ab eo revolutionem Julii in progressu amplioris culturae et civilisationis impediri! Homicidia, insidiae nefandae, infantum atque mulierum caedes, pluvia globorum in publica platea, terror, quorum exempla nullus unquam olim populus novit, hae sunt res illae, quas idmodi homines mente volvunt, qui Julii revolutionem et genus humanum se ulturos praetendunt, qui summa protervia in suis conspiracybus nomina: Patriae et libertatis profanare audent! In totius humani generis ignominiam confitendum est; magis adhuc exitialem ac perditum, quam Fieschi fuerit, hominem inventum esse! Neque adhuc animum despondere volunt, factiones summa contentione collaborant, progressum sitiunt, majoris adhuc dexteritatis sceleratos, certius ac magis devotum instrumentum consiliorum suorum, quam Champion fuerit, reperturae.

At pro cunctorum salute divina Providentia sceleri, nunquam quiescenti, quod nec suis cladibus frangi novit, omnipotentem suam protectionem opponit, et jam quater inde a 6 annis Regem et Galliam mirifice tuebatur.

v. * e B.

Ad remos damnati in Gallia.

E relationibus vi muneris praestitis, patet, numerum ad remos damnatorum in ergastulis Galliae simul 7000 constituere: e quo 2700 Brivatibus, 1000 Rupefortio, 3200 Tolonio obveniunt. Expensae in alendos et sub vigiliis continendos hos reos 2.105.900 fr. efficiunt, laborum autem praestitorum valor tantum 218.000 franc.

* e W.

Magyar és Erdélyi bányák termése.

Felső Magyarország 1836-ban 5 mark aranyat, 's 2303 mark ezüstöt; a' Bánság 14 mark aranyat 's 2901 mark ezüstöt; Erdély 3348 mark aranyat, 's 6661 mark ezüstöt; Bukovina 605 mark ezüstöt; öszvesen 3367 mark aranyat és 12.473 mark ezüstöt, vagy bécsi mérték szerint 1683 font 's 15 lat aranyat, és 6236 font 's 15 lat ezüstöt adott. E' mennyiségből 295.674 darab 4 1/2 forintos aranyat verhetni, 1.330.513 pengő for. 30 knyi becsüt, és huszas darabokban 380.772 pengő frtnyi értéket; mindöszve 1.711.291 for. 30 kr. conv. p. H.T.

Főnséges Főherczeg

JÓZSEF

Magyar Ország' Nádora' dicső Neve Napjára.

Párduczos Árpadtól alapított Hunnia' Népe!

Búra szokott arczod' kedvre deríteni siess!

Félre komolysággal! szíved gerjedjen öröme! —

Nézd csak mint örömid' napja egedre vonúl?

Főherczeg József, Magyar Ország Nádora mostan

Dics Neve' szent Napját népe' körében üli;

A' mit az agg Buda'-Pest' kisütött álgyúi, harangok

Víg zene, és éljen szent szavak árja jelent.

Oh bár drága Hazám! forró háláddal azon sok

Aldozatit tudnád csak lefizetni Neki!

Mellyeket Ő folyvást vonzó szeretetbül irántad

Szent oltárodnál rakni halomra megyen.

Hah de nagyobbak azok háládnál, 's minden erődnél!

Mellyel akarnál is vissza fizetni Neki.

Mert a' merre vetem szemeim' mindenhol az áldott,

'S üdvös Tetteinek szent nyoma tűnik elő

Drága Királyod után Ő első a' ki Javadnak

Kétes ügyéd szíven hordva előbbre viszi.

Ő munkája Hazám! hogy végre elűzve homályod'

Szent Mivelődésnek fényje egedre derül.

'S szép Tudományoknak gyujtott fáklyája setétség'

Éjjét lángjával messze elűzni siet.

Általa szép nyelved, Népednek bélyege, vissza

Helyhezttette megént régi Jogába vagyón.

'S ápolygása alatt már napról napra erősebb

Lábra kel, és jobban zsenge virága nyílik,

A' mi magában ugyan már képes volna, örökre
 Hogy magyar Országnak népe adóssa legyen.
 Már minthogy tettit másképpen vissza fizetni
 Nem tudjuk, mennjünk isteni Házba tehát:
 A' hol az Isten előtt leborúlva, 's imádva hatalmát,
 Forró buzgalmal kérjük az Égi Atyát:
 Küldjön egészséget csuda szent keze kékes egekből
 Náadori Fönségnek, 's véle előbbi erőt!
 Mentse meg Öt, 's kedves Házát a' földi bajoktól
 Ég kegye, és ezzel tartsa Javunkra soká.
Androvich Sándor, Törvényhallgató.

Magyar tudós társaság.

Azon tiszt. írók, kik eddig részint az academia által kitűzött jutalmakra pályairatokat, részint egyéb kéziratokat küldtek be nyomtatás végett, mellyek nincsenek elfogadva; ezennel hivatalosan felszólítanak, hogy azokat a' m. tud. társ. levéltárnokától minél előbb általvenni ne terhelteznének. Jö v e n d ő r e n é z v e pedig kéretik minden, ki bármelley kéziratot az academiának nyomtatás végett elő kíván terjesztetni, jelelmé meg azt bizonyos jelszóval, azon végre, hogy, mihelyt a' kézirat' sorsa eldöntetik, a' szerző arról, a' munka' czíme' kiírása nélkül, a' jelmondatnál fogva, hírlapi úton tudósíthatassék. A' kisgyűlésből, februárius' 20 d. 1837.

E p i g r a m m a.

De virgine et proco.

Ducere me velles? — poto castissima reddit
 Virgo proco: at titubas — tu tibi quaere ducem.

O D E

Excellentissimo , Illimo , ac Reverendissimo Domino Domino JOSEPHO VURUM
Miseratione Divina, et Apostolicae Sedis
Gratia Episcopo Nitriensi, Insignis Ordinis S. Stephani R. A. Commendatori, Sacratissimae Caesareae, et Regio Apostolicae Maiestatis Actuali Intimo Status Consiliario, dum die 19-a Martii 1837-i Festum Divi Sui Patroni feliciter recoleret, per Animarum Curatores Districtus Veszteniczensis filiali cum pietate oblata.

Solemniore, sed cito, Gratiae
 Doctae, coronas nectite pollice
 Nunc auspicato, quas dicare
 Praesuleo pietas honori

Fert; nam decenti laetitia iuvat
 Occasionem sumere de Die, et
 Decus, redundantesque Honores
 Ingenuo celebrare versu.

Nunc insulatis verticibus Patres,
 Pulchroque Mystae cominus ambitu,
 Laetusque Clerus vota promit
 Praesulis onomasi sacrata,

Votis salutant Nobilium incliti
 Status, et imo pectore gestiunt
 Adesse; tam clarum disertis
 Laudibus ingeminantque Nomen.

Adverte, Praesul, laetitiam, vide,
 Ut signa grati pandere pectoris
 Nitamur, ut iusta in fideli
 Corde Tibi monimenta surgunt!

Sic Tu Tuorum iugiter intimis
 Vives medullis! Sic Tibi fervidis
 Accensa votis laetiozem
 Nostra feret pietas senectam.

Inest enim lux, et niveum iubar
 Menti Tuae, et quod provida singulis
 Natura sparsit, liberali
 Hoc Tibi fuderat illa cornu.

Doctrina multis aucta laboribus,
 Et eloquenti comta modestia
 Cognata virtus, omnium in se
 Tandem oculos, animosque vertit.

Suspexit eius iudicium grave,
 Dotesque pulchras Magnus Episcopus
 Franciscus — et iuvit volentem
 Ingenii, studiiq; famam.

Hinc Illum Alumnis praeposuit suis,
 Propensa sacris corda scientiis
 Formaret, exemploque veros
 Ingeneret pietatis ignes.

Quot sunt, Tuorum, qui bene conscii,
 Pro se laborum, dulce Tuum tenent
 Grato reclusum corde Nomen?
 Fine caret pietas eorum!

Qui Litterarum, Te Duce, conciti
 Amore, crevere in Patriae decus,
 Nunc utiles Regni Columnae;
 Publica res veneratur illos.

Quid? aequioris si meritos tulit
 Régis Favores? si procul irritis
 Felix procellis mitiori
 Ire videt sua vela coelo?

Est hoc (fateri si liceat) sacris
 Commune rebus, nexu ut amabili
 Librisque, Virtutisque iungi.
 Pontificum cupiant Tyarae.

Amat merenti de Patria viro,
 Honos inoffenso ire comes pede,
 Soletque tempestivus altis
 Muneribus, titulisque dignum

Ornare Civem; cui bene conscium,
 Patensque pectus, nil nisi candidam
 Spirare virtutem adsvetum
 A teneris adolevit annis.

Qualem, auspicato Justitiae loco,
 Te splendida inter Lumina Patriae
 Sublime fulgentem, Magne Praesul,
 Suspiciamus pietate pleni!

Mens pura, candorque, et patiens manus,
 Et prompta semper proemia masculae
 Deferre virtuti; hanc honoras,
 Hancque foves. — Neque Te per oras

Pastore nostras, pascua montibus
 Carpente avitis sacra gregi Tuo,
 Rapacium ira et fraus luporum
 Officit insimulata ovili.

Ne Cymba coecis publica fluctibus
 Jactata fessum det latus, et bibat
 Praeceptis ruinam, sed minantem
 Effugiat bene recta scyllam;

Stas semper, ut munimen aheneum, ut
 Columna fortis nescia succuti,
 Ut cedrus inconcussa celso
 In Libano, Ismariaque valle,

Ut mons protervis Acroceraunius
 Ventis resistens fortiter omnibus,
 Regnantis Aulae namque Cultor
 Non dubius; Patriaeque dulcis

Constans amator, — Filius optimus,
 Defensor aequae; ac Ecclesiastica
 Certus tueri iura, fidus
 Temporibus quoque delicatis.

Nil Te moratur perpetuus comes
 Pallor laboris; nobile pabulum
 Est quippe virtutis, fluenti
 Per faciem solitae lavari

Sudore; neu cursum resecant brevis
 Aevi timores, nam sapientum
 Vel una, stultorum diebus
 Mille valet pretio anteire.

Virtus supernis deflua sedibus,
 Coeli propago, non humiles amat
 Inter videri, et repere algas,
 Aut pluvios latitare fungos;

Sed summa semper scandere gestiens,
 Vel saevientis tempore turbinis,
 Pergit venustis pertinacem
 Frangere sub pedibus timorem.

Hic Ille egentum munificus Pater,
 Hic Ille, per quem — plura quid efferam?
 Clerus reslorens eruditur,
 Erigitur Studiosa Pubes!

Lateque tutis agmina protegit
 Perculsa ramis; sentit et ultimus
 Egenus Eius se levare
 Dulci ope, praesidioque firmo!

Ergo decoris luceat ignibus,
 Altare, fragrent thura suavius,
 Et gestientis vota plebis
 Laetitiam cumulent Diei.

Longaeva, Praesul, vivito tempora,
 Vitaeque sospes ducito candidum,
 Felixque stamen; Regis istud
 Utilitas, Patriaeque poscit.

Extende Dextram, o et benedic Tuae,
 Quae corde fervens funditur ante Te,
 Aevum Tuis annis precata,
 Pastor amans, et amate, plebi!

Cecinit A. Balvon. Coop. Divakiensis.

Propugnaculum mobile.

Antequam novissima Galliae revolutio septimum suum anniversarium diem celebraret, Princeps „per vota nationis“ ad solium evectus, consultum putabat securitatis suae caussa currum sibi fabricandum curare, qui, si vulgatis descriptionibus fides tribuatur *), ita se habet ad rhedas usus communis, sicut turres inventionis Montalambert**) ad frondea hortorum umbracula. Rheda haec regia locum, quam hic memoriae ejusdem dicamus, absque dubio meretur, quia historica pollebit celebritate atque gravitate, tamquam historicum in juvene Gallia morum documentum; quod multo ad-

*) Arca rhedae e robore est fabricata, et lamina ferrea interne et externe bene obducta; sedes sunt profundae, fenestrae angustae ita, ut in curru sedentes, ni semet prorsus ad fenestras proclinent, adversus gladium ictus undique tuti sint.

**) Turres Montalambert in recentiorum munitionum strategumque operibus notissimae, diuturnas belli peritorum contentiones sustinuerunt, ab auctore ita vocatae, in angulis et separatis munimentorum propugnaculis validissime structae plurium contignationum, in quibus singulis, praeter milites jaculatores, 12—24 tormenta locata sunt, quaquaversum perniciem minantia. Ad basim vallis circumdatae ad angulos co- et divergentes munitae, in contignationibus rotundae etiam seorsim oppugnationem sustinendo sunt; cum in sinu, globis inpervio, omnem adparatum bellicum recondant, ipsoque puteo provisae sint. (ad Kosen, Koblenz, Köln, Linz etc.)

huc luculentius evadit, si oculos in ea convertamus regna, in quibus ita vocati, absoluti Principes, thronum juri duntaxat suo in acceptis referentes, absque idmodi mobilibus propugnaculis, absque ullis praesidiis, medios inter fideles „subditos“ tutissimi commeant.

* e B. W. B.

Novissimum Constitutionis Hispanicae projectum. (1837).

Notum est, Constitutionem 1812, per comitia Gadibus conflata, nuper in Hispania rursus proclamata esse; cum tamen ea complura ejusmodi vitia contineat, quae etiam partium studiosissimis manifesta sunt, quaeve exitium proprium utero gerunt: revideri utique et emendari per moderna comitia constituentia necessario debebant, quae ideo e gremio suo pro hocce labore deputationem denominarunt. Haec, absoluto nunc opere sibi credito, illud in 13 Titulos et 79 articulos ac duos supplementares distributum 24. Februarii a. h. per Dnum Olozaga comitiis resignavit. Ingressus operis est sequens: „Quum nationis voluntas sit, ut vi supremae suae potestatis Constitutio politica, Gadibus 1812. 19. Martii proclamata, revideatur, itaque hoc scopo congregata universalia Comitia hanc monarchiae Hispanicae Constitutionem decernunt et determinant.“ — Praecipua hujus Constitutionis capita haec sunt: Art. 2. Libertas preli cum juratorum tribunali. Art. 3. Jus singulorum civium ad

Comitia et Regem recursus. Art. 11. „Natio aemet obligat ad sustentandum cultum ac ministros cath. religionis, quam Hispani profitentur.“ Art. 13. Comitia e duobus collegiis legislativis pari potestate gaudentibus constabunt: e Senatus scilicet et Ablegatorum curia. Art. 14. Numerus Senatorum tribus tertiis Ablegatorum aequalis erit. Art. 15. Senatores per Regem e triplo candidatorum syllabo legentur, quem electores quarumvis provinciarum, Ablegatos comitiales nominantes, proponent. Art. 17. Ut quis Senator creari possit, Hispanus, et 40 annorum sit, oportet, praescriptas praeterea in electionis lege fortunas caeterasque proprietates possidere debet. Art. 19. Senatorum dignitas ad dies vitae, absque salario confertur. Art. 21. Provincia quaevis pro 50.000 animarum impopulatione unum nominat ablegatum. (Electio est directa seu simplex: comitia quovis anno celebranda; Ablegati eliguntur ad tres annos). Art. 19. Si rex quoquo modo regendi impos reddatur, Comitia extraordinario modo congregantur. Art. 37. Rex, uti et singula legislativorum collegiorum membra jure iniciativae gaudent. Leges tamen aerarii primum in Ablegatorum curia expendentur. Art. 46. Rex sanctione firmat et promulgat leges. Art. 48. Rex singulari lege potestatem accipere debet ad haec: 1) ut partem quamdam territorii hispanici abalienare, cedere vel permutare, 2) ut exteris copias in regnum recipere, 3) ut adgressionis, commercialia, aut talia foedera, quibus potentiae cuidam externaee auxilia prae-

stantur, rata habere, 4) ut regno excedere, 5) ut sponsalia vel ipse inire, vel aliis subditis, jure successionis gaudentibus, ineunda admittere possit.

Art. 51. Successio in thronum Hispaniae regulari primogeniturae et repraesentationis ordine eveniet ita, ut linea senior juniore, et in eadem linea gradus vicinior remotiori, in eodem autem gradu matres feminis, in eodem denique sexu senior juniore praecedat.

Art. 52. Si legitimi Isabellae, burbonici descendentes defecerint, succedent dicto ordine ejusdem sorores et patrui; tum cognati Patris mascul. et sequioris sexus, horumque descendentes legitimi, ni exclusi habeantur.

Art. 53. Si omnes indicatae lineae extinctae fuerint, Comitia novas, nationi convenientes denominationes suscipient.

Art. 54. Comitia illa regnantis familiae membra, quae regendo impares vel facinore quodam jus ad coronam perdidisse censentur, a successione excludent.

Art. 55. Si regimen in manibus sexus alterius sit, conjux reginae nullas in gubernio partes habebit.

Art. 56. Rex usque exactum annum aetatis 14-tum minorennis habetur.

Art. 57. Si rex ad tenenda gubernacula inhabilis reddatur, vel secus solium vacare contingat, et immediatus successor minorennis sit, comitia gubernium constituent, quod ex uno, tribus, vel quinque membris constare poterit.

Art. 59. Gubernium omnibus juribus regiis pollet.

Articulus 62. Ministri possunt esse Ablegati aut Senatores. — In quavis provincia Deputatio provincialis conflanda est. Municipalis Magistratus cujuslibet loci ab ipsis incolis eligetur.

Art. 72. Re-

gimen Comitibus quotannis tabulas perceptorum et expensorum substernet. Art. 76. Comitibus ad propositionem Regis quovis anno exercitus et classis numerum ac rationem defigent. Art. Supplementalis 2. Provinciae ultramarinae singularibus legibus gubernabuntur.

v. * e B.

J ó f e l t a l á l á s .

Haydn, a' Teremtés' (Schöpfung) hervadhatlan koszorújú szerzője, Eszterházy Miklós Herczegnek sok ideig udvari hang-kar-igazgatója (Hofkapellmeister) volt. De minthogy a' Herczegnek le' hangkar felettébb sok költségbe került, annak elbocsátásáról gondolkodék, 's kinyilatkoztatá szándékát Haydnak. „Ön mindazáltal, monda nyájasan — enyim marad, 's házámban élhet, írhat, szerezhethet kényelme 's tetszése szerint.“ A' művész köszönte Herczege kegyességét, de az elosztásra semmit se' felelt, hanem szobájába menvén — szokása szerint gyűrűjét, II. Fridrik ajándékát, ujja dugván — mert ez ébreszté a' jeles hangművész veteránt mindég lelkesedésre — egy remek Symphoniát szerzett, melly „Haydn Bucsúja (Haydn's Abschied) név alatt ismeretes. Ezt rövid idő múlva a' Herczeg előtt az egész karral eljádszotta. A' műhszerosztás (Instrumentirung) úgy volt intézve, hogy kezdetben az egész kar együtt összesen jádszott, de az utolsó darab végen egyik a' másik után elnémult, 's eloltván gyertyáját, hangszerét

hóna alá vevén eltávozott, úgy hogy végre Haydn egyedül maradt, 's azután ő is hasonlót teve. A' nemes szívű Hérczeg elérté a' szerény de finom czélzást, 's a' hangkart udvaránál még egy darabig megtartá.

K. P. M. L.

Coloniae Hebraicae in Sibiria.

Decreto Commissionis Ministrorum (Russiae) de 12. Nov. 1835, altissimo loco adprobato, portiones coronalium terrarum, simul 14.154 Dessätinas (1 Dessät. = 117.600 □' in dimensione areali) constituentes coloniis Hebraeorum in gubernio Tobolszk et provincia Omsk assignatae sunt. In his terris anno 1836 e diversis guberniis imperii oriundi 1317 mares hebraei sedem fixerunt. Vi decreti memorati, et edito 13-a Aprilis 1836 quoad Hebraeos regulamento convenienter, Minister rei aerariae adhuc 10 portiones coronalium terrarum, simul 13 363 dessätinas, — culturae minus idoneis eo non computatis — in districtibus Omsk et Petropawlow, provinciae Omsk in eundem usum destinavit, et Commissionem Ministrorum de hoc 16. Decembris edocuit. Haec tamen censuit prius altissimam Imperatoris adprobationem expetendam. Majestas Imperator Diario Commissionis Ministrorum super hoc negotio substrato manu propria hanc inscripsit resolutionem: „Mittendis ad Sibiriam coloniis hebraeorum supersedendum.“ * e B.

*De divitiis Foederati Status borealis
Americae.*

Fundi et terrae publicae Statuum foederatorum Americae borealis, hoc anno vendendae, redditus viginti miliones Dollar. pollicentur, quae summa sola totius anni erogationibus sufficiet. Publicae hae terrae circiter ad 350.000.000 acres (jugerum = 38.708 pedum \square gall.) aestimantur, e quibus 132.000.000 jam venui exposita sunt, et alia 100.000.000 brevi exponentur, quamprimum dimensa fuerint. Si itaque hae fundorum divenditiones quotannis continuatae fuerint, et per cessiones barbarorum populorum indigenarum novas semper territoriales acquisitiones facere licuerit, extra omne dubium positum est, ost tantos divitiarum fontes, si expensae nulla prorsus ratione augeantur — alma undequaque pace vigente — coacervandos proxime thesauros Praesidenti Reipublicae et Congressui majores rursum perplexitates adducturos, quam, qui jam adsunt superflui, facessiverint. Et tamen domi male contenti felicem hanc patriam omnium libertatum seligere, relegati licet, renunt. — Caeterum non pauca exempla similium divitiarum historia vetus et recentior exhibet. — Quod Hispaniae divitiae e novo orbe tam cito exaruerint, longinquitas et perperam administrandi ratio causa fuere. — Donec Romanis regna occupare; testamentis haereditates acquirere etc, licuit, divitiis certe ad corrumpendos usque mores adfluebant. Nec magnorum domitorum inde a Cyro, Alexan-

dro, Tamerlano etc., adeo heterogenea est ratio, uti primo oblutu videretur: absit magnae fortunae secundae alea; absit occupationum domesticarum aut exterarum occasio; sint fines undique tutandi, et repentinarum adeo divitiarum privat. aequae ac publicarum stupendum deerit exemplum. v. * e B.

Educatio inferioris sortis populi in Anglia.

E relatione per unam Commissionum, pro investigatione institutionis exmissarum, e tractu pauperiore parochiae Marylebone ad centralem institutionum societatem praestita patet, ibidem e 1575 prolibus, quae ad 578 familias spectant, 510 dunlaxat scholas adire, dum interim caeteris omnibus media institutionum prorsus desint. Praeterea compertum, in tota illa summa tantum 447 legendi aut scribendi gnaros esse, reliqui omnium cognitionum defectu laborant. E dictis 578 familiis 324 unum tantum cubile singulae inhabitant. v. * e B.

Scelesti sanctissima ludibrio habent.

In „ecclesia gallica“ Patris Auzou die anniversario supplicii Fieschi et complicitis Pepin, funebria sacra peragendi consilium adfuit, ad quod „fratres et sorores“ sectae, hoc edicto invitabantur: „Ut funebri cultui divino, qui in honorem civis Pepin, per Thermidoristas quadragesimo quarto Reipubli-

cae anno capite plexi, habebitur, interesse velis, invitaris.“ — Politia interim caerimoniam hanc impedit. *

Impopulatio Imperii Sinensis.

Postquam Imperium Sinense novissimis temporibus e diversis respectibus adtentionem publicam excitasset, non videtur abs re futurum, censum populi, 1825 initum exponere. Familia Imperatoris 6000 Principes utriusque sexus numerat, qui omnes remote ab aula in locis assignatis degere obligantur. Numerus caeterum populi caelestis imperii 148.000.000 constituit, qui in terris 700 millium □ miliarium dispersi habitant, ita, ut 211 tantum animae ad □ mill. medio calculo veniant. Exercitus constat ex 1.288.000 militibus, i. e. 830 mille peditibus, 420.000 equitibus et 38.000 classariis. Reditus 79.600.000 Leang efficiunt, 1 Leang aequivalet circiter 2 imper. Sumtus perceptionis ad 29 millones Leang ponuntur, (In compendio Doctoris Morrison, ex opere sinensi Ta-tsing de 1825 extracto, Sinae extensio ad 1.222.819 □ mill. angl. ponitur; et numerus incolarum ad 352.565.992; reditus denique ultra 11 1/2 millones libr. sterl.)

* e G. A. 1837.

Pestini 1836 nati sunt 3067, mortui 4967; et sic 1900 plures mortui, quam nati. Notandum interim; natos israelitas in superiori censu non contineri. — E mortuis 199 ev. c.; 139 helv. c.; 88 gr.

r. n. u. et caeteri catholici fuere. — E natis 128 aug. c.; 79 helv. c.; 11 gr. r. n. u.; et reliqui catholici. * e H. T.

Numerus studiosae juventutis in Gymnasio Pestiensis, sub curis sedulis eximii Ordinis Patrum Scholarum Piarum florente, primo hoc quimestri scholastico 794 constituit. Hinc 188 Grammatices classis I-mae; 164 classis II.; 127 cl. III.; 133 cl. IV. Humaniorum anni I-mi 102; anni II-di 90 sunt.

* e H. T.

G o n d o l a t o k.

Lehet-e egy királynak igaz jó barátja? — Lehet: de csak úgy, hogy mikor négy szem közt együtt vannak, az egyik mindenkor felejtse el, hogy ő király; a' másik pedig ezt soha se.

A' ki nem tudja mélyen érezni kötelességeit, annak jussairól sem lehet igaz, és helyes megfogása.

A' ki rabja tulajdon szenvedelmeinek, nem méltó hogy szabad legyen: mert a' szabadságot csak a' maga és más ember társainak romlására fordítaná.

A' hol a' derékség, és jámbor erkölcs számba sem vétetik, és nem kap díszre, ott a' gonoszság megszűnik magát szégyenleni, és mindent mer; mert mindent merve semmit sem vesz.

„Adjatok nekem egy olly helyet a' földön kívül, a' hol megállhassak, úgy kiteszítom sarkából a' földet“ mondá Archimedes minden attóltartás nélkül, hogy szavának ura ne lehessen. — De a' kiktől kérte ezt, azok olly kevesé tellyesíthették kívánságát, mint azt, hogy fogaik közé szorítsák a' holdat, vagy egy szál napsúgáron fellovagoljanak a' Szaturnus' gyűrűjéhez.

E p i g r a m m a.

In sanguinolentos rixatores.

Ardentes furis homunciones

Diris ungvisibus invicem cruentant:

Quis consanguineos negarit esse?

L o g o g r y p h u s.

Graecus erat, celebrem sua quem facundia fecit.
Tolle caput, remanet Graecus — memorabile No-

men —

Cui dederat summi Sapientis nomina Phoebus;
Tolle caput rursus, Graecus tamen usque manebit,
Vanarum contemptor opum sapientiae amore.

Communi benevolorum Lectorum desiderio satisfacturi, Alveare hujus semestris in duos fasciculos partiemur, utrumque indice argumentorum providebimus et alterum fasciculum majusculis literis adornabimus.

NB. Ad repetitas interpellationes notum reddit Redactio, se adhuc tam ephemeridum, quam Alvearis integris exemplaribus servire posse.

Pag. 346. o.9. sensum mutans typi error: sibi corrigendus tibi.

Dialogus bucolicus.

Mopsus et Tityrus.

M. Tityre mi! salve. *T.* Salve carissime Mopse!*M.* Quid nobis tam moesta dies praenunciat? eheu,
Longum iter emensus, dum lūgera vestra subirem,
Stabat adhuc medio Titan altissimus orbe:Ecce repente, velut nocturnae flamma lucernae
Cum rapitur; tetricis plaga tota exhorruit umbris.*T.* Illud idem nostros etiam tremefecerat artus,
Vixque mei sum compos adhuc. *M.* Me ceperat
horror,Tityre, siderei ne luminis orbus haberer:
Nam mihi, dena licet, septēnaque lustra recedant
Aetatis, Superis laus; nunquam evererat istud:*T.* Scilicet a sexta, tristi caligine vultum
Sol tectus, radios nonam celabat ad horam.*M.* Sed quid adhuc vestris praeter morem accidit
arvis?Illic rurā suis penitus viduata colonis;
Hic video pavidas, nullo pastore, capellas;
Crastina, nonne, dies vobis cessura quietem est?*T.* Est sacer hic nobis, nec pronum dicere, Mopse,
An plausu potiore dies, an dignus amaris
Luctibus: at lacrimis intra me gaudia cedunt.*M.* Mira refers: duro solatiā mista dolore
Non equidem novi; quae festa adducere possint:

An pecoris quamdam sequitur spes magna ruinam?

An laetae segetes, an opimi vinea luci

Spem facit? at messis quam multum utriusque re-
mota est!

T. Nos, Mopse, adflavit diri contagio morbi,
 Saeva lues scelerum. *M.* Quid ais? tu plena vigoris
 Tityre, corpora habes; et, habent solennia noxae?
T. Nec nos poena manet. *M.* Quae tunc tibi causa
 doloris?

T. Eia, quis, insontem si tormina spectet amicum
 Dura pati, similes non sentiat ipse dolores?
 Februa, sed longe moestissima Februa nobis
 Sunt hodie, ingentisque venit conversio fati,
 Quae tibi, quandoquidem nescis, arcana patecant.

M. Rem facies magnam. *T.* Multis offendimus omnes
 Flagitiis Regem servi, quos plectere morte
 Constituat, digni: fecit; sententia Regi

Firma stetit, mortisque rei damnamur ad unum,
 Nemo rogare potis, nemo intercedere. *M.* Nulla
 Spes superat, penso, redimendi crimina, lytro?

T. Dives opum, et prorsus nullo placabilis auro est.
 Desperata salus; et mors certissima nostrum
 Quemque manet. *M.* Sed nec Dominum redamata
 marita,

Nec precibus natus flexit, nec nata parentem?

T. Unus erat nostro, cunctorum ex asse statutus
 Haeres, Emmanuel (ita quippe est ille vocatus)
 Filiolus Domino, cui nostrae magna salutis
 Cura fuit: nostris hic illacrimatus acerbis
 Casibus, e solio, (cuius, venerabile germen,
 Patris amor, viresque, loco potiore sedebat)
 Exsiluit, genibusque minor, supplexque tremendam
 Placari nobis, in seque poposcerat iram
 Converti, quocunque modo, quocunque piandam
 Supplicio. *M.* Quod prodigium bonitatis amice, est

Ille puer, pafre Rege satus, nec fratribus ullis
 Dividui cûi iura throni debentur: at illum
 Pro servis quidcunque pati! — *T.* Fit victima demum
 Pro nobis: sobolem, non nos vindicta scelestos
 Jam manet. *M.* Et faciet? nec eum tormenta mo-
 vebunt

Visa prope? *T.* Ah faciem tam dira piacula ferentis
 Cernere! sed lacrimis in hi vox torpescit obortis. —
M. Spes lactet te, cedo quidem; sed — *T.* Qualia
 pastor

Gaudia corde fovet, cum caesi dentibus agnum
 Eripuisse lupi datur, et servatur ovile
 Sospes: talis erat, cum nos servarier omnes
 Posse suo audiret letho: *M.* Quid? talia speras?
T. Quantus amor nostri specioso sedit in ore!
 Si memini, quae forma viri, quae gratia vultus,
 Corda trahentis erat! cum celsa palatia Patris
 Destituens, nobis haec diceret: este soluti
 Oro, metu, fratres! ita vos dilexit, ut in me
 Dura quidem, Genitor, sed non ingrata petentem,
 Supplicia annueret conflare vestra. *M.* Stupendus,
 Per Superos, favor ille! scelus quorum ipse piabit
 Rex, fratres vocitat! *T.* Sed quem confessus amorem
 Et vultu fuit et verbis! *M.* Quae poena serenis
 Immineat, scitisne? genis; diuturna volentem
 Esuries, et anhela sitis torquebit? an illum
 (Nam miserae mortis nec mentio fiet, opinor)
 Arctabit tetrici miserabile carceris antrum?

T. Proh dolor, et plangor! qua non probrosior
 ulla est,

Mors tulit insontem: cruce iam requiescit acuta.

M. Ah quid, iamne etiam tristissima scena peracta est?

T. Inde equidem redeo, iamque altera labitur hora,
Ex quo noster amor lumen vitale reliquit.

M. Heu quantum dubius peccavi! Tityre miror
Quae loqueris, nec adhuc novi, num Patris amorem,
Caram progeniem pro servo dantis iniquo,
Anteferam; an sobolis, servorum pro grege vitam
Fundentis. Sed amabo, mihi iam Tityre, fare,
Quo sunt ista loco, quo sunt tortore peracta?

T. Est sacrâ, occiduas Aquilo qua currit in oras,
Collis in Urbe: illic, quorum servare salutem
Venerat, a servis, nostris a fratribus, actus
In lignum feralis fuit; mediusque duorum

Pendet adhuc, veluti fur, aut homicida, latronum.

M. Sed quis eis, talem qui possint perdere, sensus?

T. Ite meae lacrimae — quis enim vel ferreus ista
Seu spectare queat sicco, seu dicere, vultu?

Emmanuel! prohi nostra salus! atque omnia nostra!

Deliciumque Poli! quanto vadé nostra salus stat!

Vos ego vos testor, candentia flore ligustra,

Vos, cedri virides, et, amantes litora, myrti!

Vos quoque planxistis nostro patiente sequestro.

M. Nunc primum video, quam sit tibi iusta doloris

Causa, tua et quare vincantur gaudia luctu,

Sed mihi dic: tolerant spectacula talia cives?

T. Quanta hominum circa sunt agmina! qualia pro-
bra

Sunt iacta innocuum, dum vita manebat, in agnum!

At, quae forma viris consanguinitate propinquis!

Quis squallor Genitricis erat, dulcissima nati

Corpora suffigi clavis, roseamque venustâ
 Auroram facie longe superantis, et astra
 Tensa super foedo spectantis membra patiblo!

M. Et Jordanicolas istud vidisse gementes
 Crediderim, vobis incognita Numina, Nymphas.

T. Hei memini, nam dulce Tui est in amore morari,

Emmanuel! quo saeva nimis tormenta, subîsti,
 Mirilicus superavit amor: nil quippe renitens
 Tigridibus Te tradebas atrocibus, atque
 Vulnificis contexta rubis diademata sacro
 Vertice tollebas, sannas, ludibria, flagra,
 O dolor! et maledicta animo patiente ferebas,
 Ut posses livore tuo sanare nocentes.

In cruce distendi permittis brachia; nempe:
 Nos, tua qui meriti fuinus mala, ut amplexeris. —

M. En, et ego lacrimis, cum narras talia, mano.

T. Vos ego, vos testor, rigidissima corpora, cautes,
 Vos etiam patientis Heri miseratio movit.

Tu quoque testis ades, tam longo tempore velo
 Sol, rutilas tam triste genas cooperte! dolore
 Haud alio te convulsum fateare, necesse est.

M. Tityre, quid memini! decimus tunc ceperat annus
 Me puerum, Caesar, noster Deus, impia quando
 Vulnera sustinuit, spectacula dira perosus,
 Tectus erat simili faciem ferrugine Titan.

Quis scit utrum pariter non sit Deus iste futurus?

T. At certe mihi semper erit Deus, atque mearum
 Illius ante aras cadet optima quaeque quotannis
 Agnarum. *M.* Sed care, vale iam Tityre, tandem
 Ipse etiam festino tuum redamabile Numen

His oculis spectare. T. Vale delicta senex, et
 Compatere insonti, Regumque agnoscito Regem.
 Ite domum teneri — sol occidit — ite iuveni.
 — — B. T.

A' Hazámhoz,

A tiszta érzet' lángja ölelte át
 Esdő szívemnek büteli rejtekét
 A' nyilsebes hatáserevel
 És örömkre cserélte bűját.

Ha a' fiúnak mennyei érzet
 Gerjed szívében, nemde busongani
 Nem tud? — 's örömmel nyílnak ajki
 Fejteni az édes anyának azt meg.

Édes Hazám! ez mennyei nékem is!
 Hol lelhetek szót? lantom erőtlenebb,
 Hogy sem zeneghetné Hazámnak:
 Milly hü az érzet eránta bennem!

Nagyobb, 's hatalmasb gyermekeid szokott
 Bátor szívökkel mennek elődbe nagy
 Hatalmad' árját énekelvél
 A' köszönetnek adódalából;

De nyernek is majd éldeletet veled,
 Illy honhoz illőt, mint te Hazám! ha a'
 Rajzolhatatlan gerjedelmek
 Keblöket edzik örömmel érte.

Én meg te hozzád csak dadogón merek
 Simulni, mint a' legcsecsemősbike
 Egy jó anyának, ki tejével
 Férfi erőt csöpöget beléje;

Részvételém ámbár ígyen igen csekély
Az éldeletben: — csak legyen azt szabad

Éldelnem, a' mit bús Ovidnak

Nem lehetett — keseregve élvén.

Hazám! te néked szentelem elsejét

Remegve elmém' gyenge szülöttinek

Sőt életem' folytát ajánlom

Égi Hitünknek utánna néked.

Fogadd szivemből ömledezett dalom;

'S még életemnek szikrátüzét kinem

Oltandja a' halál' boszúja

Támaszkodat nekem add segédül.

Paulovics,

Inkey Ferencz' közhasznu hagyományja.

Inkey Ferencz cs. kamarás meghalálozván, szerzeményének legnagyobb részét tulajdon leányára, némelly nevezetes legatumait pedig különböző közhasznu célokra hagyá, p. o. több ezer kötetből álló könyvtárát 's hangszereit a' megyének; ezüstjét, melly többre ment egy mázsánál, az alispáni hivatalnak; 60.000. ftnyi hagyományt pedig a' szegényeknek, olly móddal, hogy ennek kamatai, (lehuzván a' könyvtár sentartására és szaporítására évenként rendelt 600 ftot 's a' gondviselők fizetését) a' megyei szegények közt évenként kész pénzül osztassanak ki. Ohajtották volna e' megye rendei, ezen 60 ezer ftot a' nép nevelésére fordítani: azonban ezt tenni nem leheté, mert a' végrendelet szavai határozottak 's megkötők. Az alispáni hi-

vatalnak hagyott ezüstre nézve azonban azt vége-
zék, hogy azt elnem fogadják, mi tehát ennél fog-
va, mint örökös nélküli hagyomány, a' végren-
delő leányára esett vissza. — De Inkey Karolina,
Horváth Eduard ns lelkü hitvese visszaajándékozá
azt a' népnevelés céljára.

*A' fumei szabad kikötő' hajózási 's kereske-
dési állása a' mult 1835/6-iki évben:*

Érkezett terhelt 's üres hajók' száma: 8.170
mellyek' tonnaterhe: 80.598 's az általuk behozott
árúk' összes értéke: 1.355.105 p. ft.; — a' távo-
zott terhelt 's üreseké pedig: 3143; ezek' összes
tonnaterhe: 79.007 's a' rajtok kiküldött árúk' e-
gyüttös értéke: 1.962.510 p. ft., miből kiviláglik,
hogy városunkban az 1835-diki november' 1-től
1836-diki october' 31-ikeig, 3.317.615 p. ftnyi pénz
's illetőleg pénzürték fordult meg; mellyből a' be-
hozott árúk' értékét a' kivittekéből levonván, a'
kereskedésj mérleg, részünkre 607.405 p. ftban
mutatkozik tettegesnek. — Nagyobb mennyiségű
's értékű behozati árúk valának: a' bór, gabona-
nemek; kézi 's gyári művek, 's az olaj; a' kivittek
közül pedig: fa, (építésre való általában, 's külö-
nösen hordó-dongák), rongy 's leveles dohány.

Hir - 's Divalap.

Nem érdeketlen tudni, hogy a' Pesten meg-
jelenő újság és hétilapok a' Rajzolatok közlé-

se szerént hány embert 's sajtót foglalatostkodtatnak; t. i. a' Jelenkor előfizetői száma 3800 — Tudósításoké 1600 — Regélőé 500 — Rajzolatoké 500 — Kémlőé 500 — Ismertetőé 200 — Athenaeumé 800 — Mindezek hetenként 15 szedőt, 15 sajtót és 30 nyomót foglalatostkodtatnak.

Az erd. héti lapok kiadója, geographiai helyzetit meggondolva, olvasóji számával megelégszik: Erd. Híradó, N. Társalkodó 's Vásárnapi Ujság olvasóji száma 600. — A' Vásárnapi Ujság külön olvasóji száma 450. — Ezen erd. héti lapok ámbátor csak egy sajtót 2 szedőt 's 2 nyomót foglalatostkodtatnak, de mindezeknek kettőztetett szorgalmu munkásságok, csak ezen erd. lapokban határozódik.

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA
Denominatio.

Caeo-Regia Majestas Mathiam Pavlokovich, hucusque Belloparjensem Capellanum, in R. Academia Zagrabiensi Exhortatorem bb. nominavit.

V i r t u s.

Rény legyen a' virtus: mondotta Kazinczy: 's
erény lett;

Elkéstél, Guzmics! hasztalan írod: erőny.

Solutio Logogryphi in Nro 23.:

I s o c r a t e s.

I N D E X

Argumentorum Alvearis Tom. I.

	Pag.
Programma	3
Installatio Canoniorum Poseniensium: Ant. Palsoyics, St. Kuliffay et Joa, Kremlicska	8
Tempora quandoque mire conveniunt; e li- bro anni 1649	9
Decretum Regis Saxoniae de Censura, atten- tione dignum pro iis, qui scribendo utiles esse volunt	14
Atrocia in Hispania facinora Anarchiae tri- buenda	15
Allocutio SS. Dni nostri Gregorii divina pro- videntia Papae XVI. in secreto consistorio die 21. Nov. 1836 habita	17
Educatio in Hybernia	20
Putnoki templom felszentelése	22
Novissimae Rom. Pontificum declarationes de mixtis matrimoniis	25. 33. 49
Census natorum et mortuorum Posenii anno 1836	32
Praeconisationes Romae	37
Conditio Americae borealis. (Suffragia)	38
Ingens democraticae amicitiae pretium.	43
Pauperes in Europa	45
Administratio instituti cibarii Parisiensis anno 1834.	46
Pastor bonus	—
J. Körmöczy, Superintendens †	47
Templum Jesuitarum Leopoli	—
Sic vos non vobis	48
Logogryphus: Psalmus	48
Poligamiae apud Russiae muhamedanos sensim minuendi ratio	51

Reflexio de censura Saxonica	52
Exemplum sermonis, quo D. O'Connell ad populum utitur.	53
Paries argenteus in Cathedrali Kasan	56
Feszler	57
Spiritus Seculi	—
Jaffa	58
Templum Hierosolymitanum	—
Collecta pro alumneo prolium militarium alterius sexus Viennae	59
Catholici Missionarii in Imperio Sinensi	60
Salutaria beneficentiae opera Veszprimii	62
Libri in typographia Belnayana venales	63
Literaria Annunciatio memoria digna anti- quarii Philippi Korn.	64
Monumentum Leoni XII. Pontifici per Suc- cessorem Gregorium XVI. positum	65
Religio, mores, educatio, libri, exempla	66
Egy szó Francziaország' erkölcsi állapotjáról	69
Ecclesia dominans in Anglia et Hibernia	73
Aerarium parsimoniale	75
Legata Dni Ign. Gyürky, Medici olim Posonii	77
Parisiiorum incrementum	78
Tabella statistica Imperii Austriaci 1836 e fide dignis fontibus	79
Collatae in Gallia Ecclesiae dignitates	80
Anagramma: Januarius	—
Decretum contra propagationem Christia- nae Religionis in Sina	81
Reformationis (relig.) et Liberalismi analogia atque disparitas	83
Miserandus Hiberniae Status	89
Incendium Templi novi S. Petri Londini	90
Portug. Constitutio 1820. 90, 97, 113, 136, 145, 169	90
Lupus arguebat Vulpem furti crimine	95
Vallás. Emlékezetek az Istenről, virtusról, örökkévalóságról. Albach után fordította A. D. G. Kolosvárt	105

	Pag.
Sensa Dni O'Connell de relatione Ecclesiae in Hibernia ante Comitia 1837-i . . .	110
Hilaria vespertina in Nagy-Abony, instituto Mentemotorum fructificantia . . .	111
Cardinalis Lambruschini ruri valetudinem recuperat	112
Londini diebus Domini rhedae mercenariae cursum sistunt	—
Eppus Albaregal. creatus Ill. D. L. Barkóczy Beszélgetés. Voltaire a' más világról megláto- gatja betegségében Lafayettet . . .	118
Merita Ordinis Fratrum Misericordiae . . .	126
Canonici Strig. Joa. Krautmann et Joa. Bekker Statistica Tabella Status Pontificii . . .	127
Beszélgetés. A' Haramia és a' szabadelvű Philosophus között	129
Caussae Polygamiarum in Russia . . .	142
Matrimonia Judaeorum Londini . . .	—
Oblata pro domo laboratoria Nitriae . . .	143
Dr. Scholz Canon. Coloniensis denominatur Anagramma: Labyrinthus	144
Phases Revolutionis	151
Liberalismus ut Fides	152
Dignitatum diversitates	154
N. Mélt. B. Szepesy Ignác Pécsei Püspök nagy- lelkü intézetei	—
Szönyi Iskola	155
Versus in Ill. D. Joan. Scitovszky, Eppum Rosnay., dum Roma dono missa S. Neiti M. lipsana, in suam Cath. Eccliam Dominica 3. post Pentecostes 1836 solenniter inferret	156
Protestatio Praelatorum Hiberniae adversus publica ex aerario Cleri salaria . . .	157
Ultimum Napoleonis Domicilium . . .	158
Plebis turba turbas ciere ubique parata . . .	—
Statisticae Notiones (classis britan.) . . .	—
Populi census in Belgio 1. Jan. 1835 . . .	159

Capituli M. Varadinensis Cononici Jos.	
Sipos et Franc. Schwarzel	159
Tudós társaságok	—
Marczibányi - intézet	160
Magyar tudós társaság	—
Francia academia	—
Beszélgetés. Philoxena és Krisztina	161
Instituta benefica educationis puellarum	
in Russia	176
Logogryphus: Osiris	—
Laquei, qui incautis ponuntur a genio mo-	
derni seculi. — I. Illuminatio, Lux. —	
II. Libertas. — III. Progressus 177. 178. 193. 209	
D. R. Peel, Rector Universitatis Glasgow.	
studium classicorum veterum commendat	184
Convictores ad mensam summi Patrisfamili-	
as, benignissimi Dei nostri	186
Aes campanum hispanicum in Gallia	188
Benedictio futura Metrop. Ecclesiae Agri-	
ensis	189
De eligendo Archi-Episcopo g. r. n. u.	
Carloviczensi	—
Inauguratio A. Episcopi Friburgensis	190
RR. D. Jos. Prybila, Abbas et Canon. ab-	
dicat munus parochiale Posonii; et RR.	
D. Joan. Kremlicska eligitur	192
Logogryphus: Stella	—
Sermo D. R. Peel in publico convivio	
Glasgowiae 202. 218. 225. 241	
Tabella numerum juventutis, quae scho-	
las nationales regulares in Districtu li-	
terario Posoniensi existentes, frequenta-	
vit, de annis 1834/5 et 1835/6 inter se	
comparatis, exhibens	207
Numerus Juventutis Instituta literaria Di-	
strictus Posoniensis anni 1836/7 fre-	
quentantis, cum numero praecedentis	
anni comparatus	208

	Pag.
Gymnasium majus Belényesiense	208
Logogryphus: Moravia	—
A' végső kérdés	223
A' magas iskolamester-társ	—
RR. D. Mich. Horvatic Lector Capit. Zagradiensis nominatur	224
S. Simonistae in Aegypto. „Ut cribraret“	232
Societas musica Posoniensis	233
Mélt. és főliszt. Durcsák János vál. püspök elhunyt Egerben	238
Helyébe Boldogságos Szűz prépostjáva Báró Bémer László választatott	339
Tartler János kir. tanácsnok úr születés iránti fiui tisztelete	—
Logogryphus: Funda	240
Quid Hiberni Anglis	245
Brassica monstrum	246
Pugna singularis inter: et;	247
Magno veniens donum	—
Auctum ferri pretium	248
Bibliotheca Caesarea Petropoli	—
Funes e filis et nervis Aloës	—
Circul. A. Eppi Dublin. de precibus ex abrupto recitandis	240
Polgárisodás' állapota Sidneyben	250
Literaria Annunciatio: Grammatica cunctorum slavicarum et graecarum dialectorum etc. Auctore Greg. Dankowsky	251
Libertas Liberalismi	257
De nominibus Christiano convenientibus in Baptismo imponendis	26
Decretum Sultani de instituendis quinquies per diem precibus	26
Nova Seelandia nunc	26
Magnificum Bibliorum Manuscriptum	27
Inauguratio Catholico-Ecclesiasticae Academiae Varsoviae	27
Ill. D. Joan Marich, el. Eppus Scuttariensis obiit	17

Epigramma de Hebraeo fure	272
Ujonzás, Reform. Fondor és Divati	173
De lingua in cultu divino publico Ecclae adhibenda 279, 295, 309,	326
Ingens furum Londini frequentia ac temeritas	287
Poenā Bibliopolae Londini	288
Zagrabiae Nic. Mallich mortuus est	—
Epigramma in mulierem lingvarum studio deditam	—
Epigramma Tivadarhoz, hogy tékozló fia miatt ne busúljon	—
Juveniles fanatici	289
Principiis obsta	303
Veritas	—
Ductus ferrei Parisios inter et Bruxellam	304
Epigramma de ludimagistro et discipulo	—
Miles Regi non Factionibus subsit	305
Antidotum contra obtrectiones	316
Domus Poenitentium in Poitiers	—
Collegium Romanum	318
Restitutum oculorum lumen Ducis Sussexiae	—
Praepositura Maj. in Dioecesi Vaciensi	
Episcopo Joa. Sztankovits confertur	319
R. D. Jos. Somogyi de Perlak in Pres- byterum consecratur	—
Epigramma de Dionysio Tyranno et gratulantibus	320
Fultonis tentamina	321
Cultores scelerum	325
Novum in Vaticano Museum antiquitatum	—
Liber de furum artibus	326
Festum Annunciationis B. M. V.	330
Ill. Dno Eppo Rosnav. Devotio filialis ab Ign. Zvolenszky	335
Nuncium Paginarum: „Szemlélő“	336
Aequalitatis in Civitate mechanismus	337
Lex de custodiis (obaeratorum) in Anglia	340

	Pag.
De decreto, quo Princeps Carolus e solio Hispaniae excluditur	347
Scelesti Conjuratorum instrumenta	348
Ad remos damnati in Gallia	350
Magyar és Erdélyi bányák termése	—
Fenséges Főherczeg József Magyar Ország Nádora' dicső Neve Napjára	351
Magyar tudós társaság	352
Epigramma de virgine et proco	—
Ode Exc. Ill. D. Jos. Vurum, Eppo Nitriensi, dum festum Patroni sui recolet, oblata	353
Propugnaculum mobile	358
Novissimum Constitutionis Hispanicae projectum (1837)	359
Jó feltalálás	362
Coloniae Hebraicae in Sibiria	363
De divitiis foed Status bor. Americae	364
Educatio inferioris sortis populi in Anglia	365
Scelesti sanctissima ludibrio habent	—
Impopulatio Imperii Sinensis	366
Ratio mortuorum et natorum Pestini 1836	—
Numerus studiosae juventutis in Gymnasio Pestiensi 1836	367
Gondolatok	—
Epigramma in sangvinolentos rixatores	368
Logogryphus: Isocrates	—
Dialogus bucolicus: Mopsus et Tityrus	369
A' Hazához	374
Inkey Ferencz' köszhasznú hagyományja	375
A' fiumei szabad kikötő' hajozási 's kereskedési állása a' mult 1835/6 évben	376
Hir-'s divatlapok	—
Math. Pavlovich Exhortator Zagrabiae nominatur	377
Virtus: erény; erőny.	—

